

لاپه رهي
بیره وه ریه کانم
1966 – 1949

د. جه مشید حه یده ری

به رگی یه که م

هه ولیر - 2014

- ناوی کتیب : لاپره‌ی بیرده‌ورییه‌کام (1949 – 1966)
- بابته : یادداشت
- نویسنی : د. جه‌مشید‌ه‌پیده‌ری
- تیراژ (1000) دانه
- تایپ و نه‌خشه‌سازی و به‌رگ : هیوا کومپیوتهر
- چاپ : چاپخانه‌ی
- چاپی یه‌که‌م ، هه‌ولیر / 2014
- به‌رگی یه‌که‌م

له به‌رئوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیب‌خانه‌کان ژماره سپاردنی () ی
سالی (2014) ی دراوه‌تی

پیشەکی

دیاره نووسینی بیره وهری کاریکی ئاسان نییه، چونکه پیوستی به تۆمارکردن و به لگه هیه، منیش بهرگی یه که می بیره وهرییه کانم له کاتی خۆیدا له سوید نووسی و به دوو شیوه بلاومکردنه وه، له سالی 1992 بهرگی یه که مم ته و او کرد بوو که له سالی 1949-1966، له بهر گه رانه وه م بو کوردستان دهستنووسه که م دا برای خوشه و یستم شاعیر و نووسه ر کاک خه بات عارف کاری چاپکردن و تایپکردنی خسته ئه ستوی خوی، که جیگای سوپاسی و پیزانییه، بهرگی یه که م له بهر ئه وه ی له هارود و خیکی سیاسی نه گونجاو بوو، زور بابته و رووداوو ناوی هاروپی و دۆستانم فه رامۆش کردبوو، به لام که بهرگی دووهم ته و او کرد و بریارمدا ههردوو بهرگ چاپ بکه م، که یشتمه ئه و بروایه ی پیداچوونه وه به بهرگی یه که مدا بکه م و که م کورپه کان ته و او بکه ن و زنجیره ی رووداو ه یه کتری ته و او که ن.

له سالی 2012 هاورییانی حیزبی شیوعی کوردستان پیشنیازی ئه وه یان کرد که ریزلینانم بو بکه ن، منیش داوام لیکردن به بوئنه یه وه ههردوو بهرگی بیره وهرییه کانم له سه ر ئه رکی خویان بوچاپ بکه ن، ئه وانیش به لینیان دا ئه رگی چاپکردنیان بخه نه ئه ستوی خویان.

بیگومان لی ره دا پیوسته ئامازه به وه بکه م، که بهرگی دووهم که له 1966/9/1 تا 1991/9/5 له گو قاری (K21) له لایه ن برای گه وره و خوشه و یستم کاک مومتاز حه یده ری هه مووی بلاو کرایه وه، که زور سوپاس و پیزانیم بو ی هیه و داوای ته مه ن دریزی بو ده که م، له خزمه تکردنی روشنییری و پاراستنی ئه رشیفی بزاقی

رزگار یخوازی کورد، ههروهها سوپاسی هاورییانی حیزبی شیوعی کوردستان دهکهم کهئهرکی له چاپدانیا خستۆته ئهستۆی خویان. من بیرهوهرییهکانم بهراستگۆیی لهگهڵ خۆم و خوینهرا نوسییوهتهوه چیم دیوهو زانیوهو رووداوهکان چۆن بوینه ههولمداوه وهك خۆی بخرمه بهرچاو.

بیگومان بی کهم و کوری نییه، بهپویستی دهزانم سوپاسی ههموئهوانه بکهه دهستی یارمهتیا بۆ درێژکردوم و هانیا داوم بۆ نوسینی بیرهوهرییهکانم بهتایبهتی هاسهرکهه، کۆسرهت ئهحمده بیکهس.

بیگومان یهکسختنی ههموو بهشهکان دواي بلاوبوونهوهی لهگۆفاری (K21) و پیداچوونهوهو راستکردنهوهی ههلهی چاپی لهلایه ن دکتۆر ئیدریس عهبدوڵلا ئهجامدراوه سوپاسی و پیزانیم بۆ برای بهریزم دکتۆر ئیدریس عهبدوڵلا ههیه که خۆی زۆر پیوهماندوو کرد، هیوای سههرکهوتنی بۆدهخوام

جەمشید حەیدەری

ههولیر

2013/6/15

پیشہ کی چابی یہ کہہ

لہ سالی 1993، لہ شاری ستوکھولم بہرگی یہ کہہ می "بیرہ ویریہ کانم" بلاوکرایہ وہ، کہ لہ سالی 1949-1966 ی بہ خۆوہ گرتوہ. ہر لہ و کاتہ شدا خہریکی نووسینہ وہی بہ شی دوہمی بووم، بہ لام بووم نہ لوا، یا خود کہ متہ رخہ میم کرد لہ چاپکردنی، بہ تاییبہ تی دوا ی ئہ وہی لہ سالی 1993 گہ پامہ وہ کوردستان و لہ زانکوی سہ لاحتہ دین بہ ماموستا دامہ زرام.

ئہ وہ (15) سال لہ سہر چاپی بہ شی یہ کہہ تیڈہ پہری، ہیشتا بہ شی دوہم بلاونہ کراوہ تہ وہ، دیسان پیم وایہ کہہ تہ رخہ میہ کہہ ہر بوخوم دہ گہ ریٹہ وہ.

دوا ی بلاو بوونہ وہی بہ شی یہ کہہ، چہند دوست و برادرہ ریگ گلہ یی ئہ وہ یان لی کردم، کہ بہ شی یہ کہہ تا سالی 1966 ی لہ خوگرتوہ، بہ لام ہیچ ناماژہ یہ ک نییہ بہ پروداوہ کانی ئہ وسالہ لہ کوردستان.

کاتی خوی بہ لینمدا، لہ بہرگی دوہمدا، لہ شوینی پیویست و بہ پیی ناگاداری خووم، تیشک بخمہ سہر ہندی پروداوی سالی 1966، بہ لام لہ بہر ئہ وہی لہ نیوان ئایاری 1964 تا 1966/8/11 من لہ بہ غدا دہ ژیام و کاری حیزی و خویندنم لہ بہ غدا بو، ناگاداری تہ واوم لہ پروداوہ کان نییہ، بہ لام دوا ی ئہ وہی ہاتمہ ئہ وروپا و لہ کوئمہ لہی خویندکارانی کورد بہ ئہ ندانم و ہرگیرام، ناگاداریہ کی باشم لہ سہر پروداوہ کانی نیو بالہ کانی بزاقی پژگاریخوازی کوردستان دہستکوت و لہ چالاکی خویندکارانی کورد لہ ئہ وروپا پروبہ روی کی شہ و ناوکویہ کانی نیو ہر دوو بالی پارتی دیموکراتی کوردستان ہاتم، لہ شوینی خویدا ناماژہ یان پیڈہ کہم.

بهشی یه کهم

سه رهتا تا سالی 1949

من ناوم جه مشید هیدهری یه، له بنه ماله یه کی مه لا زاده و روشنبیری تی کو شه ری کوردستانم. بنه ماله ی هیدهری بیان له ماوه ی چوار سه ده دا به ده یان زانای ئاینی و مه لای گه وره ی بیان پیشکesh به کوردستان کردوه، بو ئهم مه به سه ته پروانه نووسینه کانی مه لا عه بدولکه ریمی موده ریس ((یادی مهردان-مه ولانا خالی دی نه قشه بهندی-به رگی یه کهم-لا په ره (61) به دواوه)) سالی 1979 له به غدا چاپکراوه.

ههروه ها کتیبی ((من أحوال بغداد والبصره ونجد)) له نووسینی إبراهیم فصیح بن صبغه الله بن أسعد الحیدری، که له سالی 1216 کوچی نووسراوه-به تایبه تی بهشی پینجه م، ههروه ها یه کی له بنه ماله که مان، که ئیبراهیم عاصم هیدهری به، که ده کاته مامی خاوه نی ئه و بیره وره ییانه له سالی 1919 له ده ولته تی عوسمانی دوو جار پایه ی (شیخ الاسلام) ی پی به خشراره.

له حکومه تی عیراقی دوا ی نه مانی ده ولته تی عوسمانی، وه زیری ئه وقاف بوو له حکومه تی (یاسین هاشمی). جگه له وه ی کوره گه وره ی

ئبراهیم ئەفەندی، (داود حەیدەری) لە چله کانی سەدە ی بیستەمدا چەند جارێک وەزیری دەولەتی عێراق بوو هەر وەها حەیدەر ئەفەندی باوکم لە دەولەتی عوسمانیدا (قایمقامی عەرەوت- ئەلبانیای ئیستا بوو).... وەك بنه ماله یه کی تیکۆشه ری کوردستان، لە چله کانی سەدە ی رابردوو، براکانم چوارییان لە ریزی بزوتنە وە ی شۆرشگێری عێراق و کوردستان بووینە، لە کاتی رژیمی پاشایەتی چوارییان زیندانی کران لە سەر بیروباوهر و هه لویستی سیاسی و له دوا ی کۆده تایی (8) شوباتی 1963 دوانیان لە ژێر ئەشکەنجەدا گیانیان لە دەست داوه (شەهیدان جه مال حەیدەری و موهیب حەیدەری)، خو شم و مومتازی برام لە کۆتایی پەنجاکانی سەدە ی رابردوو، هاتوینە تە ریزی بزاقی شۆرشگێری و کوردایەتیدا تووشی گرتن و راودونان و دەر بە دەری بوینە.

سائی له دایکبوونم و بنه ماله که ی ئییه

وهك له سه ره وه دا ئا مازه م پیکردوه، باوکم تا سائی 1917 له ده وله تی عوسمانی بوو، له کاتی شه پری یه که می جیهانی و تیکچوونی ئەو ده وله ته، گه راوه ته وه کوردستان و له شاری هه ولیر نیشه جی بوو، هه ره ها له سائی 1876 له هه ولیر له دایکبووه.

زانیا ری ئەوهم نییه له سائی چەند و خوی برا که ی ئبراهیم ئەفەندی حەیدەری روویان لە ئەستەمبۆل کردوو، بە لām وا بزانی باوکم لە ئەستەمبۆل، ناسیاوی له گه ل پیره میردی شاعیر هه بوو، چونکه زۆر جار باسی ده کرد، دهر ده که وی باوکم ژنی یه که می له ئەستەمبۆل هیناوه، به لām کوردی لای خو مان بوو؟ چوار کچی له و ژنه هه بوو، دوانیان له گه ل دایکیان له وی مردوونه، به لām دوانی تری له گه ل خوی بو هه ولیر

هیناوه‌ته‌وه (مه‌لیحه و سه‌لمه) دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی کاری ده‌وله‌تی نه‌کردوه و خه‌ریکی کشت و کال بووه، چونکه له کاتی جه‌یدهری یه‌که‌م رووی له باشووری کوردستان کردوه، له‌لایه‌ن سو‌لتان والیه‌کانی عی‌راق چه‌ند گوندیک پیشک‌ه‌ش مه‌لاکانی جه‌یدهری کراون، له‌وانه‌ی که تا ئه‌و چه‌ند ساله‌ش هه‌ر به‌ناوی بنه‌ماله‌ی جه‌یدهری‌بیانه (ماوران، که‌ونه ماوه‌ران، هه‌ندی زه‌وی و جوگه و ئاو له باتاس و حه‌ریر-ناوچه‌ی خو‌شناوه‌تی) و هه‌روه‌ها له ده‌شتی هه‌ولیر (تیماری بچووک و بی‌ریات و چیمه‌ن). له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که باو‌کم له ئه‌سته‌مبۆل گه‌راوه‌ته‌وه، ئینگلیز عی‌راقی داگیر کردوه، باو‌کم وازی له کاری ده‌وله‌ت هیناوه.

له سالی 1919 دایکمی هیناوه که ناوی (فه‌زیله‌ی کچی وه‌لی چه‌له‌ب) یه. نو‌به‌ره‌ی کو‌ر بووه که له سالی 1921/6/9 له دایکبووه ناوی عاسم)ه، باو‌کم له دایکم چوارده مندالی هه‌بووه (ده کو‌ر و چوار کچ)، من مندالی (17)ه‌می باو‌کم و دوا‌ی منیش کچیکی بووه که نازه‌نینی خو‌شکمه له سالی 1942، به‌و پییه باو‌کم 18 مندالی هه‌بوو.

واده‌رده‌که‌وی که من له دایکبوویمه، دایکم شیری نه‌ماوه، بو‌یه‌ش چه‌ند روژیک بی شیر بوویمه و نزیک‌ی مردن بوویمه، خوشکه‌کانم که هه‌ستیان کردوه، براکه‌یان ده‌مری، باری ئابوری باوکیشم له سالی 1933 زۆر خراپ بوو، له‌به‌ر نه‌هاتی ده‌غلودان و سه‌رمای ئه‌وسالدا، که باو‌کم هه‌موو مه‌ر و مال‌ات و جووته‌کان تووشی نه‌خو‌شی بووینه، هه‌موویان له‌ناو‌چووینه، چونکه له چه‌ندان ماینی حدود ته‌نیا یه‌ک ماینی ده‌مینن، ناچار ده‌بی پارچه زه‌وییه‌کانی هه‌ندیکیان ره‌ن بکات و نزیکه‌ی (200) دو‌نم زه‌ویش بخاته ده‌ستگای (اموال القاصرین).. نامۆزاکانمان له به‌غدا، به‌ تایبه‌تی سلیمانی داود جه‌یدهری که سالانه

(200) دیناری یارمه تی باو کمی داوه، له بهر شه وهی باری ئابووریمان خراپ بووه، خوشکه کانم (مه لیحه و سه لمه) به دزی دایکم شیری مانگیان کریوه و منیان پی به خییو کردوه، به لام ناچار بووینه بو کرینی شیر ههردووکیان خه ریکی گوړه وهی چنن و کلاو دورین بووینه، پاره بو شیر کرینی من دابین بکن، به وهش من له مردن رزگار دهکن، بیگومان شه دوو خوشکه م منیان به خییو و په روه رده کردوه، تا مردنیش ده توانم بلیم له دایکم پتر جیی ریژ و خوشه ویستین.

هه ندی له و رووداوانه ی له و سالانه دا له یادما تومار کراون، ده خه مه بهرچاو.

شه وهی بیته وه یادم، ئیمه مالمان له گه په کی عاره بان بوو، خانووه که مان زور گه وره بوو، هه وشییکی گه وره، له گه ل دوو ژووری گه وره و هه یوانیک له تهک یهک بوون، به ژووریکتان ده گوترا - ژووری سپی، له هه وشهش ژووریک تر هه بوو که پیی ده گوترا - ژووری عهلی - بو وای پی ده گوترا نازانم، له هه وشه که مان دار هه نجیریک هه بوو، زور گه وره بوو، عه سران له بن شه هه نجیر روده نیشتن، له لای دار هه نجیره که کولانکه (دهرگای) هه بوو له نیوان مالی ئیمه و مالی خالم نوره دین خدر چه له بی من شه ری جیهانی دوو هم له بیر نیه، به لام شتیکم له بیره که له ژووری عهلی دا، کاکه سالح نه خشه ی جیهانی هه لواسی بوو و له سه ر نه خشه کهش به ده مبوس دوو جوړه تیری (سوور و په ش) ی دانا بوو، هه روه ها له ژووری سپی دا، دوو وینه هه لواسرابوون - یه کیان پیاوویکی سه ر روو تو ریشین، شه ویتریان، پیاوویکی سمیل گه وره که

گه‌وره بووم، له‌کاک سألحم پرسى دهر باره‌ی نه‌خشه‌که و نیشانه‌ی سوور و ره‌ش گوتى... نیشانه‌ی سوور بۆ له‌شکرى سوورى سوؤقیه‌ت بوو، ئە‌ویتریان بۆ له‌شکرى ئە‌لمانیاى هیتله‌رى....

له‌گه‌ل پيشکه‌وتنى شه‌رى نیوان هه‌ردوو له‌شکر، جیگۆرکى به نیشانه‌کان ده‌کرا، هه‌روه‌ها ئە‌و دوو وینه‌یه‌ی هه‌لواسرابوون، پیاوه‌ سه‌ر روتکه‌ (قلادمیر لینین) بوو، ئە‌وه‌ی به‌سمیل (یوسف ستالین)... ئە‌وه‌شم دیته‌ یاد، رۆژیکیان هه‌موو پیکه‌وه‌ چووینه‌ به‌ر ده‌رگای (سرای - متصرفیه‌تى کۆن- که ئیستا که‌وتۆته به‌رانبه‌ر (پاریزگای هه‌ولیر)، خه‌لکه‌کى زۆر کۆبوو بوونه‌وه و ئاهه‌نگ بوو... کاکم گوتى ئە‌وه‌ کۆتایى هاتنى شه‌رى جیهانى بوو، واته‌ سالى 1945.

هه‌روه‌ها دیته‌وه‌ یادم، جاریکیان عارف جهیده‌رى-خوشک زای باوکم به‌خۆی و مال و مندالیه‌وه‌ هاتبوون، عه‌سر بوو له‌ بن دار هه‌نجیر دانیشتبوون، ئیمه‌ش منداله‌کان کردمانه‌ هه‌را، باوکم له‌سه‌ر کورسى رونیشتبوو و گۆچانى له‌ده‌ست بوو، ویستی یه‌کمان بگرى، نوعمانى کورى مام عارفی که‌وته به‌رده‌ست و دوو گۆچانى لیدا.....

هه‌روه‌ها دیته‌وه‌ یادم، جاریکیان بلنډ جهیده‌رى و روگزانى خوشکى له‌ به‌غدا هاتبوون- بلنډ کورى فاتیممه‌ی کچى مام ئیبراهیم ئە‌فه‌ندیه، فاتیمه‌ دوو کور (بلنډ و سه‌فا) و دوو کچى هه‌بوو (ئه‌فسه‌ر و روگزان)، وه‌ك ده‌زانرى بلنډ جهیده‌رى یه‌کیکه‌ له‌و چوار شاعیره‌ی عیراق، که شیعری سه‌ره‌ستیان داهیناوه، له‌ته‌ك (بدر شاکر السیاب، نازک الملائکه و عبدالوه‌اب البیاتی)، به‌لام بلنډ به‌ر له‌وان یه‌که‌م کتیبى (دیوانى) به‌ناوى (خفقه‌ الطین) له‌ سالى 1946 بلاوکر دۆته‌وه‌ ده‌کرى به‌پیشه‌نگى شیعری سه‌ره‌ست دانرى.

ههروهه دیته وه یادم، جاریک براکانم ژماره یه کی زۆری هاوریکانیان داوهت کردبوو بو (کهله وپاچه)، بهلام دیاره مه بهستی تر له و کۆبوونه وه یه دا هه بووه (مه سه له ی سیاسی) بوو، ئه وانه ی دیته وه یادم و ناوه کانم له بیرماون- جه لیل هوشیار، که مانجه ی لیده دا، ههروهه فایق نادر، ئه نوهر حسین مه لا و جه واد حسین مه لا (ئهو دووانه برا بوون و کوری حوسنی مه لای قازیخانه بوون، به داخه وه له رووداوی ئۆتۆمۆبیل دا مردن) و جه وهه ری حوسینی مه لا و جه یدهر عوسمان و رۆسته م جه باری... ده زانم زۆر بوون، به لام ته نیا ناوی ئه وانهم له یاد ماوه، ئهو داوه ته ش پییم وایه له سالی 1946 بووه.

دیسان بهر له وه ی بچه قوتاخانه، وابزانم له سالی 1946 ئاههنگی نه ورۆز له هه ولییر بو یه که مجار به ئاشکرا کرا، له گۆره پانیک نزیک مالی حاجی محمود عه لاف، گروپیکی قوتابی ئاههنگیان ده گییرا، له و دوايانه زانیم که ئهو ئاههنگه له لایه ن پارته سیاسییه کان سه ره پهرشتی ده کرا، قوتابییه کان ساردیان به سه ر میوانان ده گییرا، هه ندیکی تر پاریزگاری ئاههنگه کیان ده کرد، ئه وانه ی به شداری هه لپه رکی و گۆرانی و سرود بوون، ته نیا ناوی کاک عومه ر دزه بییم له بیر ماوه (پییم وایه ئهو کات پۆلی پینجه می سه ره تایی بوو)، ناوه کانی تریش ئه وه ی له بیرم ماون- سه عدی دزه بی، عه زیز ره شید، عه بدوللا جه ویز، ههروهه کاک ئه نوهر و مو حسین ده زیی و کاک عه لی فتاح (کوری فه تاح ئاغای دووسه ره، کاک عاسم و کاک موهیب و کاک جه مید عوسمان).

دیسان دیته وه یادم که سالی 1947 سه ر ژمییر کرا، چونکه ئهو رۆژه نه یان ده هیشت کهس له ماله وه ده ریچی، منیش هه ر ده هاتمه بهر ده رگا و سه یری کۆلانم ده کرد، بزانه پۆلیس چی ده که ن.

هه ندی رووداوی تریش که میژوویان بو ساله کانی 1947-1948 دهگه پیته وه، له وانه، خۆپیشاندانیک که له پشت قوتا بخانه یه که می هه ولیر دهرچوو بو پشتگیری فهله ستین. دروشمه کان له مائی ئیمه ناماده کران، کاک جه مال سه ره رشتی ده کردن، دیته وه یادم بۆیاخی رهشیان نه بوو، خه لوزیان کوتا و له گه ل روون تیکه لیان کرد و پینان نووسی، له خۆپیشاندانه که دا، منیان له سه ر شان هه لگرتبوو، نه وه ی منی هه لگرتبوو، کوریک بوو ناوی (مه تی)، برای عه بدولنه حه د مالیح (ماموستا عه بدالاحد المالیح) خه لکی عه ینکاوه بوو و له سالی 1963 به دهستی به عسیه کان شه هید کرا). له خۆپیشاندانه که دا دروشمه کان نه وه بوو (فهله ستین و لاتمانه، سه هیونیه ت دورژمانه)...

هه روه ها دیته یادم جاریک ژماره یه که له گه نجانی هه ولیر و پیاوه تازه پیگه یشتوووه کان به ره سمی داوایان کرد نه ورۆز بکه ن، داواکه کاک عه ونی یوسف (سه ر به پارتی دیموکراتی کورد) بوو و چه ندان که سی تر بردیانه لای موته سریف.. به لام له شار، به تایبه تی له مزگه وت ته کیه کانداهه را بوو، گوايه نه وانه ی نه ورۆز ده که ن-مه جووسییه ت و ناگرپه رستی زیندوده که نه وه.. ده گوترا شیخ محی الدین شیخ سالح، چه ند گه نجیکی له کوره قه سابه کان هانداوه، هه ره شه له و که سانه بکه ن که نیازی نه ورۆزیان هه یه.

وه که دیته وه یادم، دوا ی مه سه له ی نه ورۆز، له مزگه وتی بازار (له هه ولیر) نه وانه ی به (إخوان المسلمین) ده ناسران کۆبوونه وه یان هه بوو، به لام لاوه چه پ و کورد په روه ره کان چوونه کۆبوونه وه که و له وئ شهر روویدا. هه روه ها له سالی 1948، به بۆنه ی په یمانی پورتسموس، خۆپیشاندان هه موو عیراق و کوردستانی باشووری گرتبووه. له

هه ولیریش خۆپیشاندان رویدا، لهو خۆپیشاندانه دا چه ند كه سیك وتاریان خۆیندنه وه، له وانه كاك عه لی فه تاح دزه یی و سمه ی شاعیر (سمه جوتیارکی نه خۆینده واری هه ژاری گوندی دووسه ره بوو، واته له گونده كه ی باوکی عه لی فه تاح، به سه لیه قه ی شاعیر بوو، دوو دیری ئەم شیعره م هه ر له یاده:

**"سالح جه بئر بوو په یمانی دانا
سواری ته یاره بوو وهك سه گی زانا"**

ئه وه ی شایانی باس بیئت، دوا ی شوڤشی 14 ته مموزی 1958، من سمه ی شاعیرم دۆزییه وه و هه موو شیعره کانم نووسیویه وه و ره وانه ی روژنامه ی (نازادی) م کرد، به لام به داخه وه له ناو چوو.

ئه گه ر به هه له دا نه چوویم، هه ر لهو خۆپیشاندانه دا، و بۆ یه كه مجار بوو له هه ولیر کچی کوردی هه ولیری هاته کۆری دوان و خه باتی سیاسی و لهو خۆپیشاندانه دا وتاری خۆیندنه وه، ئه و کچه کورده، خوشکه فریده یونس بوو، خوشکی شه هید نافیع یونس، که له بالکۆنی ئوتیلی (فه ره ح) که ده که وته (نزیک ده رگای سه ره کی قه لا)، له کاتی وتار خۆیندنه وه دا، کاک شیخ محمد (شیخه شه ل) چه مکی عه باکه ی بۆ گرتبوو، شیخه شه ل، تیکۆشه ریکی دیاری شاری هه ولیره، له چله کاند کتیبخانه ی له هه ولیردا هه بوو به ناوی کتیبخانه ی (شیخ محمد محمد).

دیته وه یادم له سالی 1948، ژماره یه که له نیشتمانی په ره رانی هه ولیر به ند کران، له وانه: کاک عاصم، کاک جه مال، کاک عه ونی یوسف، کاک فایق نادر و شیخه شه ل و ده یانی تر، هه ر لهو کاته شدا هه ندی له نیشتمانی په ره رانی کۆیه ش گیرابوون و بۆ هه ولیریان هینا بوون له وانه:

مامۆستا ئەحمەد دلزاری شاعیر و کاک رۆستەم حەوێزی شاعیر، کە پیاویکی بالا بەرز بوو رۆژانە من و مومتازی برام سەردانی بەندیخانە ی هەولێرمان دەکرد و خواردنمان بۆ براکانمان دەبرد، رۆژیکیان کاک رۆستەم لە حەوشە ی بەندیخانە دا پیاسە ی دەکرد و لەو حەوشە کە دا، دار میویک هەبوو، کاک رۆستەم منی بەرز کردووە تا پەسیرە (تری ی نەگە یشتوو) لی بکە مەو.

وەک بیتهووە یادم، گیراوەکانیان بە کەفالت بەردا تا رۆژی دادگا، لەو رۆژە دا- لە رۆژی دادگا دا، هەموو گیراوەکان هاتنە سەرای (موتەسەرفیەت)، جگە لە کاک عەونی یوسف کە خۆی شار دبوووە، پاشان گوتیان کاک عەونی- یان بە عەبا لە قەلادا دەستگیر کرد.

ئەوێ بە چاکی وەک ئیستا دیتە بەرچاوم، ئیوارە بوو کە هەموو گیراوەکانیان بە پاسیکی دار (ئەوسا تەنیا پاسی دار هەبوو) لە بەندیخانە ی هەولێر سواریان کردن بۆ کەرکوک رەوانە یان بکەن، لام وایە کاک عەلی فەتاح و رەقیبی حوسی نی مەلاشیان دەگەل بوو، پاسە کە بەناو شار تیدە پەری، گیراوەکان بە یەک دەنگ سرودی (ئازادیخوا ی کوردین ئیمە، شوری پۆلا بەردین ئیمە) ی مامۆستا ئەحمەد هەردیان دەگۆت.

ئەوێ بیتهووە یادم، جاریکیان بەر لە گرتنی کاک سالح (کاک سالح لە 1947/12/17 گیراوە) منیان برده بەغدا و لەوێ منیان برده سینە ما، دیتەووە یادم فلیمیکی میسری بوو بەناوی ((هذا ما جناه أبي)) سی ئەکتەری ئەو فلیمە لە یاده: ئەنوەر وەجدی، لەیلا موراد و بشارە واکیم)).... نایتەووە یادم لەگەل کێ بۆ بەغدا چووم، بەلام دیتەووە یادم لەگەل کاک جەمال و کاک نافیع یونس پیکەووە گەپاینەووە، ئەوسا هیلی ئاسن لە بەغداووە تا کەرکوک بوو. کە گە یشتینە کەرکوک چووینە کەبابخانە و کەبابمان خوارد و بە پاس بۆ هەولێر گەپاینەووە.

چوونه قوتابخانه

وهك له بیرم مابیت (كاك موهیب) ی برام له ئیمه گهره تر بوو، ئەو له قوناغی شهشی سهرتایی بوو، ئەمن و مومتازی برد له قوتابخانه ناونوسمان بکات، بەلام پیویست بوو سهرتا وینە (شەمس) مان بۆ بکیشن، ئیمه ی برده لای مامۆستا گیوی موکریان، که چاپخانهی کوردستان و عهکس بهرداری (وینهگر) بوو، وینە ی کیشاین، پاشان ده‌بویه جلی قوتابخانه مان بۆ بدورن... خوشکه کانم ئیمه یان برده مالی قه‌دری خان، خیزانی مه‌لا سه‌بری و خه‌سووی كاك که‌ریم ره‌ووف، چونکه ناسیاومان بوون و کاری دوورمانیان ده‌کرد، پانتۆلی کورتیان بۆ دورین. پاشان که هه‌موو شت ناماده بوو، كاك موهیب ئیمه ی برده قوتابخانه ی دووه می هه‌ولیر، که مودیره‌که ی مامۆستا ئەحمده ناجی بوو (باوکی پارێزه‌ری دیموکرات جه‌ودهت ئەحمده ناجی - که خه‌لکی هه‌ولیر هه‌موو ده‌یناسی)... ئەوه ی له‌بیرمه، له پۆلی یه‌که‌م و دووه‌م و سییه‌م، ئەو مامۆستایانه ده‌رسیان ده‌داینی: خدر مه‌لود، حه‌یده‌ر عوسمان، شیخ حوسین قازی، جه‌هاد به‌کر، صدیق یونس، یوسف جه‌میل میران: زه‌کی بارۆخ و ناجی ره‌حیم و پنحاس ئەفه‌ندی (ئەو سییه ی دوایی جووله‌که بوون، پاشان ره‌وانه ی ئیسرائیل کران)...

من له قوتابخانه‌دا زۆر ناره‌حه‌ت بووم، زۆر جار مامۆستا به‌ حه‌یزه‌ران له په‌نجه‌کانی ده‌دام. جارێکیان له پۆلی دووه‌م بووم مامۆستا شیخ حوسینی قازی ده‌رسی حیسابی پی‌ ده‌گوتین، منیش نازانم پی‌که‌نینم به‌ چ هات، ئەویش پشتی له ئیمه بوو له‌سه‌ر ته‌خته ده‌ینووسی، ئاوری دایه‌وه دیتی که من پی‌ده‌که‌نم، بانگی کردم و تا هیزی هه‌بوو دوو حه‌یزه‌رانی له ده‌ستم دا و گه‌رامه‌وه شوینی خۆم.

ههنده ی پینه چوو، دیسان پیکه نیم، ئەو جارەش وەك جاری پێشوو
لییدام، بۆ جاری سییەم بانگی کردم، بەلام مومتازی بڕام هەستا و
گوئی: مامۆستا لەمن بدە.

مومتاز بەزەیی پیمداها، هەردوو لەپهکانی دەستم رهش و شین
هەلگه پرابوون.

دیتەوه یادم لە قوتابخانەدا، قوتابیەکان بووبوونە دوو بەش، بەشیک
ئەوانە ی باسی کوردایەتی و چه پیاو دەکرد، هەندیکی تر نوێژ و
ئیسلامەتی، ژمارەیکی زۆر کەم لە کورە ئاغا و بەگزادەکان خۆیان
دووهره پهریز رادهگرت.

مامۆستا حەیدەر عوسمان-دەرزى سرود و وەرزشی پێ دەگوئین،
زۆریە ی سرودەکان ئەوانە بوون: ئازادی خۆی کوردین ئیمە، کوردستان
بەهەشتی زەمین، کوردستان نیشتمانی جوان.... هتد، رۆژیکیان نازانم
لەسەر چی ئەو شاگردانە ی برا و باوکیان چه پ بوون، لەگەل ئەو
شاگردانە ی برا و باوکیان پروپاگەندە ی ئیسلامییان بلأو دەکردهوه،
کەوتنە شەر، چه ند شاگردیک سەریان شکا. مامۆستا کان کەوتنە نیوان
شەرکە پەرە ی نەسەند.

لە کۆتایی 1948 بوو، دایکم ئەو خانووی تێدابووین فرۆشتیه
پیاویک بەناوی (خەتاب بەر بەر)، ئیمە هەر لە گەرەکی عارەبان
خانووێکمان لە مەلا یاسین ناویک بەکرێ گرت.

کە مالمان هاتە ئەو خانووه، کاک صالح زیندانی بوو، بەلام کاک عاسم
و کاک جەمال و موهیب هەر لەهەولێر بوون، کاتی خۆی کاک جەمال لە
بەغدا گیرا کە خۆیندکار بوو لە کۆلیژی ((دار المعلمین العالیه- کە دوا ی
شۆرشى 14 تەمموز کرا- کلیه التریبه- کۆلیژی پەرودەرە، کاک جەمال

خویندکاری بهشی ئینگلیزی بوو، بهلام له بهر شهوهی به شداری خویشاندانهکانی بهغداي کردبوو، له کۆلیژ دهرکرا، گهرايهوه ههولیر و دوکانی دانا له گهه له شهوهه فهیزی (برای ماموستا عزه دین فهیزی) و ههروهها شهو کات بهرپرسیاری لیژنهه ههولیری پارتی کۆمۆنیستی عیراق بوو... لهو سالانهدا له لایهن کۆنه په رستانهوه و به پشتگیری میری هیرش و هه ره شه له نیشتمان په روه ران دهکرا بۆ چاوترساندنیان، شهوه بوو، له ههولیر چهنه مائیک درانه بهر گولله، له وانه مائی پاریزهر عهونی یوسف، مائی شهوهه حمهه شهمین دزهیی و مائی ئیمه.

شهوهی دیتهوه یادم ئیواره بوو، دایکم له سهه دوگره نویژی دهکرد، که له په نه ره وه دهستیژ کرا، له گهه له دهستیژ که کاک جه مال راپه ری به ره وه ده رگا، به لام باو کم ری لیگرتن و پاشان زانرا که شهوانه ی دهستیژیان له مائی ئیمه کرد، یه کی که له کوره قه سابهکانی سهه به شیخ محی الدین بووه.

هه ره لهو ساله دا بوو، واته له سالی 1948 که براکانی ترم (جه مال و عاسم و موهیب) دهستیگیر کران... دیاره کاک جه مال له که رکوک له گهه له هاورییان: نافیع یونس و شهحمهه غه فور بابان دهستیگیر کران، کاک عاسم له بهغدا و کاک موهیب له ههولیر... ماینه وه که من و مومتاز و دایک و سی خوشک و باو کیکی پیر... بهر له وهی بریاری به جی هیشتنی ههولیر بدیهن، خزمهکان سهه رانیان دهکردین وهک سالح ئاغای ماوه ران، مندالهکانی پلکزاکانمان (مهلا شههاب الدین) شهکرهه و عوسمان، شهحمهه سهلمان ئاغا و ههروهها له ههولیر ناصیح جهیدهری و اسماعیل و عبدالقادر و شهمین جهیدهری و شیخ محمد نه قشبهندی پلکزیمان... دیاره باو کم و خوشکه گه وره کانم، دواي شهوهی براکان

چواریان له زیندان بوون، چونکه حوکمدران، بریاریان دا، ئیمه ههردوو برا (مومتاز و جه مشید) و نازهنینی خوشکمان له قوتابخانه بووین، سالی خویندن تهواو کهین، ههولیر به جی بهیلین، چونکه هیچ سهراچاوهی داراییمان نه بوو، خانوو به کری بگرین....

له حوزهیرانی 1949، ههولیرمان به جی هیشت و روومان کرده گوندی بیربات، به لام بهر له وهی بچینه بیربات، که له خانووی (مهلا یاسین) بووین، دوو دراوسییمان هه بوو، که له داهاتووشدا، من په یوه ندیم له گه لیان دریزهی هه بوو، به پیویستی ده زانم که باسیان بکه م. دراوسییه که له خانووه کهی له ته ک خانووی ئیمه بوو، ماموستای دواناوهندی ههولیر و خه لکی ئامیدی بوو، ناوی جه میل ره شید ئامیدی، مرؤقیکی نیشتمانپه روهر بوو، وایزانم له ریخراوی (هیوا) کاری ده کردو خیزانه کهی ناوی (سه بریه) بوو و کور و کچیکیان هه بوو (ئه مهل و غانم)، ئه و بنه ماله یه له دواي کوده تای شویاتی 1963 زور یارمه تیان داوم و له کاتی خویدا باسیان ده که م، هه روه ها له پشتی خانوه که کان مالی ماموستا گورانی شاعیر بوو، که خانوویان له مالی (ئیبراهیم چیچو) به کری گرتبوو.

ماموستا گوران ئه و کات دوو کوپی گه وره ی هه بوون (ئه ژی و هوگر) و یه کیکی تر که له خیزانی دووه می بوو پییان ده گوت (عه بدول)... ماموستا گوران رادیوی هه بوو، رۆژانه له هه مامی ماله وه یان، که ده که ته پشت هه مامی ماله وه مان، رادیو ده کرده وه.. ئیمه ش رادیومان نه بوو، ده چووینه هه مام تا گوئی له رادیوی کوردستان بگرین، رادیوی کوردستان دیاره له باکو (ئه زه ربایجان) په خش ده کرا، وه ک بیته وه یادم، بهر له ده ستگیرکردنی

براکانم، رادیوی مالی کاک ئەنۆهر دزهیی ماوهیهک له لمان بوو، به لام نازانم چی به سه هات....

مامۆستا گۆران ئیواران له سه هانی خانووه که ی خۆیان پیاسه ی ده کرد، ئەوهش له هه ولیر باو نه بوو، چونکه ئیواران ژنان له سه هان بان جیگایان راده یخست، بۆیه قسه و قسه لۆک بلاو ده بووه وه.. دیاره دوا ی ئەوهی ئیمه هه ولیرمان به جی هیشت، هیچ ناگادارم له مامۆستا گۆران نه ما تا سالی 1961 چاوم پی نه که وه ته وه، به لام له سالی 1961 که من له هه ولیر گیرام و پاشان بۆ به غدا دوورخرامه وه، رۆژانه له نیوان سه عات (10-12) له گه ل مامۆستا گۆران له چایخانه یه که له نزیک وه زاره تی به رگری عیراق له (باب المعظم) چاومان پیکده که وت، ئەو له کۆلیژی زمان دوا ی دهرز ده هاته چایخانه که و منیش دوا ی ئەوهی ده چوومه پۆلیسخانه ی (سرای) و واژووی ئەوه م ده کرد که به غدام به جی نه هیشتووه یه کمان ده گرته وه، له وانه یه له کاتی که گه یشتمه رووداوه کانی ئەو ساله، جاریکی تر بگه ریمه وه سه هان باسی مامۆستا گۆران.

پیم خۆشه باسی باری ژبانی ماله وه مان له و کاته دا که شاگردبووم له قوتابخانه ی سه ره تاییدا. وه که له شوینیکی تر ئاماژه م پیکردوه، باو کم دهستی کورت بوو، بۆیه له و کاته دا گرانییه کی زۆر بوو، به تایبه تی له کاتی شه پری دووه می جیهانی و دوا ی کۆتایی شه ر... حکومه ت یارمه تی له ریگای (ته موین) هوه دابهش ده کرد... کیلوی چای به یه ک دینار بوو، شه کری سپی چه نگ نه ده که وت، به لکو جو ره شه کری که هه بوو که پییان ده گوت ((شه کره ساوار))، رهنگی زهرد بوو، هه ندی جار هه ر شه کر چه نگ نه ده که وت، به لکو قه سپی زوه دی (که پیی ده گوترا - کورد کوژ)

چامان پی ده خوارده وه.

له قوتابخانه دا زۆر به مان له بنه ماله بی دهرامه ته کان بووین، بویه قهله می رهنگا ورهنگ دهگمه ن بوو، به لام منداله دوله مهنده کان، به دهسته قهله می رهنگا ورهنگیان دههینا قوتابخانه، ئیمه گرهومان له گه ل دهکردن، نهگه ره به په نجه قهله مه که بشکینین، نه وه قهله مه که ده بیته هی خو مان، دیتته وه یادم کاک ره ووف محمد جامباز شاگرد بوو له گه لمان، هه موو روژی دهسته یه ک قهله می رهنگا ورهنگی دههینا، ئیمه ش لی مان دهرده وه.... ههروه ها دیتته وه یادم که نه و شاگردانه ی له پوله کانی دوو و سی له گه لمان ده یانخویند، له وانه هه ندیکیان ئیستا که بیره وهرییه کانم دهنوسمه وه، هه ره له ژیاندا نه مابن....

له وانه: بورهان نه حمه د نانه وا.. وایزانه له سالی 1991 له دوا ی راپه رین کوژرا وه، ره ووف جامباز، ئیستا له لهنده نه، نه نوهری مه ردان ناغا (نه ویش له لهنده ن دهژی) نه حمه د حه سه ن- وه رزشی ته وا و کرد بو خوارووی عیراق دوور خرابو وه... حه یده ر موسا ناغا کوچی دوا یی کرد وه، سامی محی الدین ما وه له هه ولیر دهژی، خانه نشین کرا وه، فاروقی نورالدین ناغا ئیستا له سوید دهژی... به داخه وه ناوی ترم له یاد نه ماون.

که له خانووی (مه لا یاسین) ده ژیان، نه وه ی بیته وه یادم، پلکه سوسن- دایکی هاوری عه زیز محمد زۆر جار ان ده هاته لمان و شه ویش هه ره له مالمان ده مایه وه، شه وانه هه کایه تی بو ده گیراینه وه، به لام کو تایی به هه کایه ته کان نه ده هینا، به لکو بو شه وی دا هاتوو دریزه ی پی ده دا، من هه ندی جار له نامیزی پلکه سه وسن خه وم لی ده که وت...

ههروه ها دوو ژن هه بوون که شیریان به من دا بوو، نه وانم وه ک دایکی خو م سه یر ده کرد و منداله کانیشیان وه ک خوشک و برا... حه لیم لیوشین- دایکی حه مید و ژنی مام عه زیز... نه و ژنه تا مرد و منداله کانی یا خود

بلىم نەۋەكانى ئىستا ماون من ۋەك خوشك و برا سەيرىيان دەكەم. ھەرۋەھا سۆزان-ئەو ژنە ئاۋارەى باكوورى كوردستان بوو، ماۋەيەك لە بەغدا لەمالى نامۆزام داود جەيدەرى كارى دەكرد، دوايى ھاتە ھەولير، مېردى بە كابرايەك كرد ناوى مام سەدىق بوو، لە جەسارى مالى باپيرەم لە داىكمەۋە دەژيا... من لەگەل كور و كچەكە سۆزان شيرىم خواردوۋە (سەبىجەو رەفيق)، دېتەۋە يادم، ھەندى جار دەچوومە لايان، لەسەربان لە نيوان مېرد و ژن دەنووستم، مام سەدىق دوو ژنى ھەبوو، سۆزاني داىكم تا جەفتاكان مابوو. . بەلام دواى گەرانەۋەم لە سۆراغم پىرسى، گوتيان خوى و كچەكەى كۆچيان كردوۋە، رەفيق ىش لە كاتى شەرى ئيران و عىراق دەستگير كرابوو، بەلام لە سالى 2009 ۋەك مومتازى بىرام ئاگادار كردوم، كە رەفيق ھاتۆتە ھەولير و جارېك سەرى لە مومتاز داۋە، بەلام بەداخوۋە ئىستا ھىچ سۆراغى نازانم.

دەربارەى رووداۋەكانى سالانى بەر لە رووكردنە گوندى، ھەندى يادەورىم ماۋە كە بە پىۋىستى دەزانم تۆماریان بكەم. ئەۋەى شايانى ئامازە پىكردن بېت، دواى گىراني براكانم، ھەر چوارىيان حوكمدارن، كاك صالح بۇ ماۋەى يەك سال زىندانى و سالىك لە ژىر چاۋدىرى پۇلىس، كاك صالح زىندانەكەى لە زىندانى ((كوت)) تەۋاۋ كرد و چاۋدىرى پۇلىسى لە شارۆچكەى (سامرا ء) بەلام كاك عاصم جەفت سال زىندانى و دوو سال دوورخستنەۋە، كاك عاصم لە زىندانەكانى (بەغدا، نوگرە، بەعقوبە) بەسەر برد و دوو سال بۇ شارۆچكەى ((بەدرە)) دوورخراۋە، بەلام دواى تەۋاۋكردنى دوورخستنەۋەكەشى، جارېكى تر حوكمدار، لەبەر ئەۋەى ((رۆژنامەيەكى دەستنووسيان لە (بەدرە) دەرکرد بوو، دەستنووسى وتارىكى ئەۋىش كەۋتە دەستى پۇلىس... ئەۋەى شايانى باس بېت، لەو كاتەى كاك عاصم لە (بەدرە)) لە ژىر چاۋدىرى دابوو، ھەندى لە دۆست و ھاۋرىيانەى لە (بەدرە)) دا بوون، ناويان دەخەمە

به رچاو له وانه ((كامه رانی موکری شاعیر، هاشم عهبدو لالا، عادل سه لیم، فاتح ره سوول، جورج فره نسیس، ماموستا گوران، دکتور خه لیل عبدالعزیز، محامی القیسی))، به لام کاک جه مالی برام، به جهوت سال زیندانی و دوو سال له ژیر چاودی ری پو لیس، کاک جه مال ماوه که هی ته او نه کرد، به لکو له سالی 1953 له زیندان رای کرد، به لام تا سالی 1953 له زیندانه کانی به غدا و نوگره بوو، له سالی 1953 له بهر نه وهی له حیزبی کومونیستی عیراق جیا بوونه وه روویدا بوو له و کاته ی (بها ۱۰ ال دین نوری)) بووه سکرتری حیزب، کاک جه مال و هاوریکانی ری کخراوی (رایه الشغیله- نالای زه حمه تکیشان- راگه یاند، کاک جه مال سه رپه رشتی و سه رکردایه تی نه و ری کخراوهی ده کرد تا یه کگرتنه وهی هه ردوو باله که ی حیزب له سالی 1956 دا کاک جه مال تا سالی 1963 نه که وته ده ست ده ست لات و پو لیس، به لام زور به داخه وه له 1963/7/19 له لایه ن کوده تا چیه کانی به عس گیرا و شهید کرا، له شوینی خویدا به دریژی باسی ده که م، به لام کاک مو هیب که گیرا له قوناخی یه کی ناوه ندی بوو و ته مه نی له 15 سالی پتر نه بوو، نه ویش له لایه ن دادگای (عورفی) به دوو سال زیندان و سالی ک له ژیر چاودی ری پو لیس حو کمدرا. نه وهی شایانی وتن بی ت، نه وانه ی له گه ل کاک مو هیب له به ندیخانه ی هه ولیر بوو، بهر له گواستنه وه یان بو ناوچه کانی خواروو، هه ر یه ک له مارف خه زنده دار و نه سعه دی حه مه د به گی شه قلاوه یی بوون، نه وهی بی ته وه یادم، من و جه باری سه بری میران که خویندکار بووین، هه ردوو کمان سه ردانی کاک مو هیب و کاک نه سعه دمان ده کرد، له شویکی تر دی مه وه سه ر باسی کاک جه بار میران.

باوگم

دایکم

چوونه قوتا بخانه مان

له راسته وه بو چه پ: جه مشید، سه له، موهیب، مه لیجه و مومتاز نه و مندانه ی

له سه ر کورسی دانیشتووه (نازانین) ی خوشکم

سایح ناغای ماوهرانی
و عاسم جه یدهری

سایح ناغای ماوهرانی و
تایهر جه یدهری

بەشى دووھم

بیریات سالی 1949 تا 1955/9/10

گوندی ((بیریات)) له باپیرانهوه بۆ ئییمه ماوه تەوه. گوندیکه کهوتۆته نیوان ((عهزه-حهزه) و قۆریتان. که ئییمه روومان له بیریات کرد، هه مووی (12□10) مال بوو. سه رکاری گوندی، حه مه سألح بوو، له عه شیره تی (ئۆمه ربل) ه و براگه وره که ی (ئۆمه ره گه وره و کوره کانی: تایه ر، که ریم و ته ییب، و ((مام عه زیز و کوره کانی (عوسمان و جه عفه ر)، سو فی مسته فا و کوره کانی (ره سول و مه ولود) و مام ره زا و کور و برازا کانی (برایم-برازای مام ره زا، عه بدوللای کوری) و هه روه ها یه ک دوو مالی جوتیار و سه پانیش له وی بوون (عه لی حه مه د و کوره کانی: عوسمان و حوسین و حه سه ن و...))، به شی دووه می بیریات هی بنه ماله ی (سه بغه توللا حه یده ری بوو-واته هی (اسماعیل و عبدالقادر و ئەمین و ناصحی عه بدوللای حه یده ری))، له به شه که ی ئەوان ته نیا یه ک حه سار هه بوو، ئەویش بنه ماله ی خوشناوان (ئه حمه د تۆربه و مام خدری برای و کوره کانیان-قادر، ساییر و مه غدید و محو و ئەسکه نده ر و ره حمان-کوره کانی ئەحمه د تۆربه بوون، مام خدریش: عومه ر و عوسمان و حوسین و خالیدی، هه بوون، هه روه ها ده رویش سمایل خوارزایان بوو.

له سیه کان بیریات، کاریزی هه بوو، باخ و باخچه ی زور بووه، به لام دوایی بیری کاریزه که رووخواوه و ناوه که ی نه ماوه.

له و گونده دا، نه کاره با و نه ئاوی خاوین و نه قوتابخانه و نه مزگهوت-ته نیا یه که ژووری بو نویت تیدا دروست کرابوو، به لام مه لای نه بوو، چونکه مه لا له گونده گه وره کان ده بوون که به یارمه تی جوتیار و فهلاحه کان ده ژیان، به سه رفتره و زه کات... تاقه بیریکی تیدا هه بوو که به ده لک ئاومان لی ده کیشا و هندی جار مریشک، جوجکه ده که وته بیری، تا ناوه که بوگه ن نه بوایه نه ده زانرا جا ناچار ده بوون، یه کی که ره وانهی خواری بکه یین، مریشکه مرداره که ده به یینی.

وه که له سه ره وه ناماژم پیکرد، کاتی خوئی ئاو و کاریزی هه بوو، ده لاین گونده که له سی چل مال زیاتر بووه، به لام دوایی له بهر وشکبوونی کاریز خه لکی گوندیان به جی هیشتوه، له بیسته کانه وه باو کم سه رپه رشتی گوندی کردوه، هه رچه نده له هه ولیر دانیشتوه، به لام خوئی له سییه کانه وه وازی له فهلاحه تی هیناوه، ته نیا حه قی زه وی له فهلاحه کان وه رگرتوه، ئه و کاتیش وا باو بووه، ئه گه ر فه لاح گه نمی چاند بییت 1/7 گه نمه که ی داوه ته خاوه ن زه وی و 1/5 جو.....

بنه ماله که ی ئیمه وه که ئاغا کانی ده شتی هه ولیر ره فتاریان له گه ل فهلاحه کان نه کردوه-واته سوخره و بیگاری، مه رانه و بزنانه و سه رانه یان وه رنه گرتوه، به لام که روومان کرده گوند بوومان ده رکه وت حه مه سالی سه رکار، به بی ئاگاداری باو کم، هه مان ره فتاری کوپخا و ئاغا کانی ناوچه که ی له گه ل فهلاحه کان پیاده کردوه، له کاتی خویدا ناماژ به هندی له و جو ره ره فتارانه ده که م.

له هاوینی 1949، ئیمه هاتینه گوندی، ئه و کاته مالی سه رکار

له حه ساری گوندی بوو، حه مه سالح، نه و له پشت حه سار خانووی بوو
 خووی دروست کرد، ئیمه هاتینه حه سار، حه مه سالح ژنه که ی ناوی
 هه مین بوو، حه مه سالح و خیزانه که ی خویمان به خاوه ن گوند ده زانی،
 هیچ حیساییان بوو که س نه ده کرد، باوکیشم که له هه ولیر بووه، چاوی له
 زور شت پووشی بوو، که ئیمه هاتینه گوندی، هه مینی خیزانی حه مه
 سالح ده یگوت: دووسه رکه به ران له مه نجه لیکدا جیئی نابیته وه، له
 گوندی دوو ناغا نابئی.... چونکه حه مه سالح، فلاحه کانی
 ده چه وسانده وه، به لام که باوکم هاته بییریات، به وه رازی نه بوو، حه مه
 سالح باشترین زهوی گوندی یان به خووی ده کیلا و کوری جوتیاره کانیان
 نازار ده دا...

هاتنی ئیمه بوو گوند و که م ده رانه تیمان و تاپووی زهوی به شی ژیانی
 نه ده کردین، چونکه خه لکی ناوچه که سهر دانیان ده کردین و میوانمان
 زور ده هات، پاشانیش به ژیانی گوند رانه هاتبوین، عادات و ته قالیدی
 شار له گه ل گوند جیاوازه، خوشک و دایکم له کاری گوندی دا شاره زا
 نه بوون و ده ست و پی سپی بوون و له حه سار دهر نه ده چوون و وه
 ژنانی گوند بچه سهر بیری و ئاو بهینن-ئاوکیشان له بیری گوندی بوو
 حه سار، یا خود قشیل (پشقل) کوکه نه وه، ئیمه پیویستمان به کریکاریک
 هه بوو کاروباری دهره وه مان بوو بکات و ئیشی دیوه خان بکات و خزمه تی
 باوکم بکات، چونکه ته مه نی (80) سال پتر بوو، ده بوایه (24) کات قاوه
 له دیوه خان هه بوایه، باوکم تاقه جوانیه کی حدودی قاپ ره شی مابوو،
 که له سییه کان (10-12) نه سپ و ماینی ره سه نی هه بوو، جوانه ماین
 پیویستی به خزمه تکردن هه بوو، خیزانی کریکاره که، چیلکه و قه سه ل و
 پووشی له ئاقار کوده کرده وه، بوو نانکردن و چیشت لیان، ئیمه

سییانمان مندالبووین له نیوان (8□10) سالییدا، ده بوییه نه و کریکاره مانگی دوو جار سهر له هه ولیر بدات بو کریینی که لویهل و شه کر و چاو و پیداو یستییه کانی تری ژیان. له گونده که دا نه حام هه بوو نه سهر تاشخانه و نه دوکان، بویه پیویست بوو هیچ نه بی مانگی جاریک خوشکه کانم بو حه مام و ئیمهش هه ردوو کمان (مومتاز و من) بو سهر تاشین بچین بو هه ولیر.

بیگومان پینج شهش مانگی یه کهم به راستی باری ژیانمان زور زه حمهت و ناخوش بوو، هه روه ها ئیمه خویندمان له کیس چوو بوو، چونکه قوتابخانه له گونده که نه بوو، نه که له گوندی ئیمه به لکو له گونده کانی دراوسیئتمان قوتابخانه نه بوو.... له بیریات تاقه حوجره یه که هه بوو، هه ندی جار کۆلکه مه لایه که ئه گهر بو چهند ماوه یه که بهاتبایه گوندی... دوا یی ده پویشت، چونکه وه که ئاماژهم پیکردوه، ژماره ی دانیشتوانی کهم بوو، مه لاش له لایه نه حکومه ته وه یارمه تی نه ده درا...، ئه گهر نه و کۆلکه مه لایهش په ییدا بووبا به ته نیا دهیزانی پیش نویژ یا خویندنه وه ی چهند ئایه تیکی قورئان بکات.

خوشکه گه وره کانم ته گبیری نه وه یان کرد، که پیویسته هه ندی زه وی له حه مه سالح وه ربگرینه وه و بو خومان راسته وخو بچینین-واته پیویسته جووتیک دابه ستین (له دهشتی هه ولیر جووته هیستر، جووته کهر هه بوو، به لام له ناوچه شاخاوییه کاندای-پتر جووته گا) زه وییان ده کیلا....

دایکم ته ندروستی خراپ بوو، چوار کوری له زیندان بوون، نه وه ی له میراتی باوکییه وه له هه ولیر هه یبوو هه مووی فروشت و له ریگای سهردانی کوره کانی له زیندانه کانی (به غدا، کوت، نوگره (نوگره

سه لمان- که ده که ویته بیابانی خواروی عیراق) سهر ف کرد بوو ...
له و ماوه یه ی ئیمه له گوندی ده ژیان، دایکم زور جار ده چوو به غذا و
خواروی عیراق بو سهر دانی کوره کانی، واته ئیمه له گه ل باوکم، ههرسی
خوشکه کان له گوندی ده ژیان، له سالی 1950 کاک سالح ماوه ی ژیر
چاودیری پولیسی ته وا بوو، خو ی و خیزانی و کوره نوبه ره که ی
(به ختیار) گه رانه وه هه ولیر و یه کسه ره له شوباتی 1950 هاتنه
بی ریات.

به ختیار له 1947/9/1 له به غذا له دایک بوو، له هه فتاکان کولیژی
ئاداب به شی زمانی ئینگلیزی ته واو کرد و خاوه ن ژن و مندا له (دوو کچ
و کوره کی هه یه) ئیتستا که که دووباره به رگی یه که می بیره وه ریبیه کانم
پاکنووس ده که م، کاک به ختیار خانه نشین کراوه، و چوار نه وه ی هه یه-
سی کچ و کوریک و له هه ولیر ده ژی.

وه ک ئاماژه م پیکردوو، کاک سالح له مانگی شوباتی 1950 هاتنه وه
هه ولیر له گوندی جینشین بوو، کاک سالح مانگی جاریک سهر دانی
هه ولیری ده کرد بو سهر تاشین و کرینی روژنامه و گو قار له لای
کتیبخانه ی (سه ره به سستی) و چاوی به هه ندی دو ست و برادر بکه وی، له
حیزبایه تی دابرا بوو... که له گوندی بوو دیتی فلاحه کان نه خوینده وارن
له دنیا بی ناگان، بویه بریاری دا حوجره ی مرگه وت بکاته قوتابخانه،
به لام نه ک بو فیرکردنی خویندن و نووسین، به لکو بو وشیارکردنه وه ی
فلاحه کان، جا بو ئه م مه به سته چه ند کتیبی په یدا کرد که له گه ل
ئاستی وشیار فلاحه کان بگونجی و کاریگه ریشی له سه ریان هه بیته -
وه ک کتیبی (17-ی ره مه زان که باسی ئیمامی عه لی ده کات، و کتیبی
ئه سماء عذراء القریش، فلاحه کانی کو ده کرده وه ناوه روکی کتیبه کانی

بۆ وهرده گێرانه سهر زمانی کوردی و شی ده کردهوه. ئیمه شی فییری نووسین و خویندنی کوردی ده کرد وای له ئیمه کردبوو، رۆژنامه بخوینینهوه، ههروهها جارێک دیوانی (محمد مهدی الجواهری) هینابوو، دهقهکانی بۆ شی ده کردینهوه و ئیمهش شیعره کانمان له بهر ده کرد.

بیگومان گه پانه وهی کاک صالح بۆ گوندی کیشهی تایبهتی خیزانی هه بوو، چونکه خیزانه کهی خزمی خۆمان بوو، له بهغدا له دایکببوو، کوردی باش نه ده زانی و ناشنايهتی به ژيانی گوندی و لادئ نه بوو، ههروههاش که گه پانه وه دوو گیان بوو، ئیمهش ژووری زیدمان نه بوو، ناچار بووین، تهو یلهی و لاخهکان، ژووریکی گه وه بوو، سواخمان دا ریکوپیگمان کرد بۆیان تا بۆ ژيانی مروۆ بگنجی، بیگومان دواي گه پانه وهی بۆ گوند، کهوتینه ژیر چاودیری پۆلیسی نهینی هه ولیر، له سه ره تادا ههفته نه بوو پیاوهکانی دهو لهت به سه روکایهتی مفوهز ستار سه ره له بیریات نه دات و ماله وه مان نه پیشکنن... ئیمه هه ندی وینهی خویشاندانهکانی سالانی 1948ی هه ولیرمان له ماله وه بوو، به لام له ترسی پۆلیس هه موومان خسته قوتویکی ته نه که و له چالیگدا شاردمانه وه، ههروهها زۆربهی کتیبه کانمان خسته نیو سه ندوقیکی گه وه و له چالیگمان ناشت و ده وره بهرمان له کا پر کرد و سه رمان و سواخ دا. بیگومان زۆربهی کتیبه کان، که هه ندیکیان ده ستنوسی کۆن بوون، مۆزانه خواری و فهوتان، ههروهها وینهکانیش له نیو چوون.

وهک له شوینیکی تر ئاماژهی پیکراوه، له بیریات دا چه ند بنه ماله یهک له کۆنه وه باو کم ئه وانی هینابوو وئ، له وانه هه مه صالح و ئۆمه ری برای و هه ندی له خزمهکانی، ههروهها چه ندانی تر وهک هه مه ده مینی سمایله سووری و عوسمانی سمایله سووری عه لی هه مه د و

مندالەکانی.

ئەو هی شایانی باس بیٲ که ئیمە له شارەوہ بۆ گوند هاتیبون و له شاریشدا بە مندالی له گەل براکانمان بەشدارى خۆپیشاندانمان دەکرد، هەر بۆیەش که سوارەى پۆلیس بەرەو گوند دەهاتن (لەو سالانەدا که گەنجان عەسکەرییان دەهات، دەولەت دوو پۆلیسی سوارەى رەوانەى گوندەکان دەکرد بۆ ئەو هی موختاری گوند ناگادار بکات که ئەو کەسانە بچنە شار بۆ بەریۆه بەرایەتى (تەجنید)، ئیمەش (واتە من و مومتازی برام) مندالانى گوندمان کۆدە کردەوہ و ئالایە کمان هەلدەگرت و بەرەو پیلان دەمان کردە هاوار و هەللا.

هەندى رووداوى ژيانى گوندى

لەو گوندە بچوو کەدا و لە زۆریەى گوندەکانى ناوچە کەدا، کوێخاکان هەندى نەریتى دەرەبەگى باو و سەپینراویان لە رەفتارى خۆیاندا له گەل وەرزیرەکاندا (فەلاحەکان) دا پەیرەو دەکرد، وەك روژیک سوخرەى لەودا سواخذان، روژیک بزار کردن، مریشک و بەرخ و کاور وەرگرتن، دروینە کردن هەموو ئەو کارانە بە خۆرایى لە لایەن خەلکى گوندى ئەنجام دەدران، هەر وها لە کاتى کچ بەشودان یاخود ژن بۆ کوپ هینان دەبوايە دیارى و پاداش بۆ ئاغا (کوێخا لە جیاتی ئاغا وەریدەگرت، دیارە لە ناوچەى دزەیاتى (ئاغاکانى دزەیاتى باوبو)، بەلام ئەو گوندانەى ئاغاکانیان خەلکى شار بووینە و لە شار نیشتەجى بووینە، سەرکارەکانى هەمان رەفتاریان لەگەل فەلاح و جوتیارەکان بە کار دەهینان... که ئیمە هاتینە گوندى، بەپى ئەو نەریتە دەبوايە هەمان رەفتاریان لەگەل بەکاربەینین و دیارى و پادداشت بۆ ئیمە بیٲ، چونکە

کویخا دهستی نه ده پویشت، باو کم گوئی نه ده دایه نه و شتانه، خوئی لی
خاوهن نه ده کرد، به لام کاک سالح به توندی دژی نه و نه ریته
وهستا... دیته وه یادم مام عه زیز به گیزی کچی به میرداو دایه تایه ری
کوری ئومه ره گه وره و کاک سالح چووه داخوازی کچه بو تایه ر، پاش
ئه وهی باوکی کچه ره زامه ندی دا به شوودانی کچه که ی به تایه ری مام
ئومه ر، باوکی کچه که پادداشتی بو کاک سالح هی نابوو، نه ویش پرسى
بووی نه وه چیه؟ مام عه زیزیش ده لی: نه وه عاداته ... که کچ به میرد
ده درئ، پادداش بدهینه ناغا... کاکیشم زور به توندی ره تیکردو ته وه و
گوتویه تی: نابئی جاریکی تر وا بکه ن، له گوندی ئیمه دا ریگای نه وه
ناده یین.

بو ئه وهی ژیا نمان باشتر بییت، باو کم له سه ر داوای خوشکه کانم
بریاریدا، که هه ندی زه وی له کویخا حه مه سالح بستینیه وه و خو مان
جووتیک دابه ستین، به لام کویخا هه ره شه ی له فلاحه کان ده کرد و
له وانه شی ده کرد که ده یانویست هاریکاریمان بکه ن.

له شه وی 1970/12/30 نیازم هه بوو بچه به شی ناوخوی زانکوی
لینینگراد له شه قامی شیچنکو 25-ته راس شیچینکو گه وره شاعیری
ئوکرانیان بوو له ئاستی پوشکین له نه ده بیاتی رووسی و گوته له
ئه لمانی، شه تاروستاقیلی گورجی و نه حمه دی خانی کوردی و
شه کسپیری ئینگلیزی-بو به شداری له ئاههنگی سه ری سال، به لام له گه ل
دایکی حه یده ر ریکه وتنین له ماله وه بم. بویه هه ر نه و شه وه له ده فته ری
بیره وهرییه کانم هه ندی رابردووی سالانی 1949-1950 وه ک نامه یه ک بو
حاجی برامم، نووسی باسی نه و روژانه م تیدا کرد که چون له بیریات
به سه رمان برده بوو، به تایبه تی له و روژه ی حاجی برام له سه ربازی

گه پرایه وه بییریات و پاشان له لای ئیمه بووه جوتیار. لییره دا بیی دهستکاری دهقی نهو نامهیه بلاوده که مه وه، که بهر له چل سال نوسراوه، حاجی برایم چند سالی که کوچی دوایی کردوه:

(دیته وه یادم، ئیواریه کی هاوینی سالی 1949-1950 (ئه وه ندهم له بیر نه ماوه کو تایی هاوینی 1949 بوو، یاخود 1950-لاویکی بالا بهرز له سهر ریگای بن گردی حه سنی ناگاداره وه به ره و بییریات ده هات، کورته ک و شهرواریکی ره شی مرداخانی له بهردا بوو. . ئه وکات سه ربازیت ته و او کرد بوو هه مینی خیزانت له مائی مام ره زای مامت ده ژیا له بهر نه وه نامه که م بو حاجی نووسیوه، بویه هه ولده دم راسته و خو وشه کانم ناراسته ی برایمی کو یخا عه لی بکه م) توش ته نیا گولیزیاری کچت له دایکبو بوو، مندالیکی لاواز و بچووک. . حه لیمه ی خوشکت ئه ویش مندال بوو، مام ره زای مامت ره وانه ی بهرگاران ی ده کرد هاتنه وه ت بو بییریات به مجوره دیته وه یادم.

ئیستا دیمه سهر باسی نهو شه وه پایزه ی که باو کم بانگی کردی. دیته وه یادم شه ویک، پایزه کی درهنگ بوو له حه ساری بییریات و له ژووری نووستنی باو کم دانیشتبووین، پیش ئه ویش بریارمان دابوو که جووت دابهستن، چونکه مام حه مه سالح-ی ره حه ته ی هه موو شتیکی لی زهوت کردین و ههر نه وه ندهش مابوو ئیمهش له گوندی دهر بکات، پاش دهر به دهر یونمان، له دهست حکومهت. دوابه دوای نه وه ی رژیمی نوری سه عید چوار برای حو کم دابووین. دیته وه یادم باو کم به دوای تو ی نارد نه توش له ته ک باو کم دانیشتبوو ی و کاک موهیبیش دانیشتبوو (ئیستا دیته وه بیرم ده بی نه وه سالی 1950 بییت، چونکه کاک موهیب له سالی 1950 له زیندان رزگاری بوو).

ههردوو خوشکه گه وره کانم مه لیحه (1979-1907) و سه لمه (1911-1987) نه وانیش دانیشتبوون. به لام خو یان له په نا چاروگه دا هه شار دابوو، به پیی عاده تی شارستانی نه ده کرا خو یان پیشانی پیایوی بیگانه بدهن، به مجوره، دوا ی نه وه ی چاییکی شیرینتان خوارده وه، له گه ل باو کم دا ده ریاره ی جووتدا به ستن ده ستکرا به گفتوگو. دیته وه خه یالم (یادم) نه تو به باو کم ت گوت که له گوندی قه ته وی بارگینیکی شین هه یه هی حه مده ی مام حه سنی یه، باو کم داوا ی لی کردی و گوتی: برایم هه ول بده، هیمه تیکی بکه بو دابه ستنی جووت، توش له وهرامت گوتت: مام نه فهندی قسور ناکه م، نه وه ی له چه نگم بی ت هه مووی ده کم. نه و جا دوعا خوازیت کرد بو ماله وه گه رایه وه، به و هیوایه ی به یانی بو قه ته وی بچی و پاشانیش تاکه ولاغکی تریش په یدا بکه ی.

پاش چه ند روژیک ناگاداری باو کم ت کرد که له گوندی تووره ق، هیستریکی قولله ی مالی چه له بی هه یه (نه حمه د چه له بی، یه ک له هه ره ده وله مهنده کانی هه ولیری په نجاکان بو).

باو کم ناگاداری کردی که بچی هیستره که بکری، به مه رجیک حه مه صالح ناگای له و کاره نه بی (ناوی نه و فلاح وهرزیرانه له نامه که دا هاتبوو، به لام له بهر نه وه ی له پیشه کی نه و بیره وه ریانه و هاتنمان بو بیریات با سم کردوون، به پیویستم نه زانی دوو باره یان بکه مه وه).

دوا ی چه ند روژیک بارگینه شینه که ت هی نا و هیستره قولله ت کپی چوو یه وه هه ولیر بو کرینی که ره سته ی جووت، هه مان کات ئیمه ناگاداری کوخا حه مه سالحمان کرد که زه وییه کان به جی به یلی و بار بکات... مام حه مه صالح زه وییه کانی به جیه یشت، به لام باری نه کرد،

خۆی له بیڕیات دهژیا و زهوی له گوندی (حهزه-عهزه)ی له مالی سهدیقی حاجی سهعیدی مهلا خورشیدی دهکیلا.
ئهوه بوو کاک برایم، تۆ مالی خۆت بۆ ههساری گواستهوهو دهستکرا به جووت.

وهزعمان خهراپ بوو، بهلام ههموو توانایهکت خسته کار بۆ کیلانی زهوی. دیتتهوه یادم که تۆ له لای ئیمه، به جوتیار دامهزرای به (3) دینار و دوو عولبه مزاش (گهنم و جوق) وهک شریتی سینهما دیتتهوه یادم که کاک سالح رۆژانهی تۆی حیساب کرد و گوتی رۆژی ههشت فلس دهکات. تۆ له بهیانی تاکوو خۆر ئاوا، به باران و سههۆل، لهسهه کیلگه بووی. دیتتهوه یادم چون لهگهڵ ههمیانی خیزانت شهرتان دهکرد و کاک سالح بهراکردن دههاته ژوورهکهتان تا نههیایی له ههمین بدهی. ئهوهم دیتتهوه یاد که لهسهه زهوییهکهی کۆدهرهوه لهگهڵ رهسوولی سوؤفی مستهفا بهشهه هاتن (ئهو کات پێیان دهگوت/ رهسوولۆک).

ئیستا حاجی رهسووله... بهلام نازانم که ئهم نامهیه تۆمار دهکهمهوه حاجی رهسوول ماوه؟ (رهسوول ئۆمهربیل بوو، واته خزمی حهمه سالح بوو)، ئهوانیش هانیان دابوو، ههروهها تایههری ئۆمهره گهوره به تفهنگ هاته دهرهوه... هاواری کرد: دهیکوژین ههه بۆیهش بوو، چونکه تۆ یارمهتی ئیمهت دابوو... و زهوی حهمه سالح و ئۆمهره گهورهت دهکیلا... بهلام کاک سالح بهراکردن خۆی گهیانده سهه زهوییهکه... ئهوانیش کاک سالح یان دیت خویان کیشایهوه... دیتتهوه یادم دواي سالیك سهپانی و جوتیاری ئیمهتان بهجی هیشت، چونکه مام رهزای مامت بۆ ههزه گویزایهوه (خاوهنی ههزه دوو بنهماله بوون- جهمیل ئاغا و مالی سهعیدی مهلا خورشید- خاوهن مولکهکانی

دراوسیمان هه وئیان دهدا که جوتیاره کان له بیریات بارکن، نهک له بهر جوتیاره کان بوو، به لکو له بهر ئیمه بوو).

له دوای دوو سال (له وانیه پتر) له دابه ستنی جوت، باو کم له 1954/7/23 کۆچی دوایی کرد.

(به ته وای له بیرم نه ماوه ئیمه چ سالی ک جوتمان دابه ست (1951-1952). به لام نه وهنده ده زانم که باو کم کۆچی دوایی کرد کاک سالی له به غدا بوو (که باسی راپه رینی جوتیاره کانی دزه یی ده کمه باسی کاک سالی ده کمه، چونکه هیشتا له بیریات بوو)، کاک مو هیب گه وهی ماله وه بوو، هه رچه نده ته مه نی ئه وکات (21) سال بوو، ئه رکی به ریوه بردنی کاره کانی خسته ئه ستوی خو ی، ئیمه ش (من و مومتازی برام) ته نیا فکرمان له وه ده کرده وه، که ی بو شار ده گه ریینه وه قوتا بخانه و خویندن ته واه ده که ی.

له سالی 1955 کاک مو هیب و له سه ر پیداکری خوشکه کانم بریاریدا ماله وه مان بو هه ولیر بگه ریته وه و بانگی توشی کرد به سه رکار و نیوه کار له بیریات دامه زیی.

که تو مالت گواسته وه بیریات، موحته بهر له دایک بو بوو، واته دوو کچت هه بوو، له سالی 1955 عه لی له دایک بوو، ئیمه ش له 1955/9/10 بو هه ولیر و هه مان گه ره کی عاره بان گه راینه وه، خانووی 3/12 (ئه و خانووه ی که من تییدا له دایک بو بووم، به لام له 1948 فرۆشترابوو) به لام ئه و جارهیان خانووه کۆنه گه ره که نه بوو، به لکو خاوه نی نویی رووخاند بووی و، دوو خانووی لی دروست کرد بوو و دار هه نجیره گه ره که ی بریبه وه وه، توش مالت گواسته وه هه ساره که و چه ند فله حیکی نویت بانگیشت کرد بووه گوندی، چونکه فله حه کانی تر وه ک

له پيشوودا ئامازهم پيكرد، هه موويان باريان كردبوو و چووبوونه (حهزه)، جگه له مام عهزیز نه بئ، كه ئه ویش چوو ه گوندی (توره ق).

حاجی برایم

ئیسنا له شاری لینیگرادم، شهوه پلهی سه رما گه یشتوته (13) ی ژیر سفره وه، ئیوهش له ((بییریات)) ن، خوا خهلیل یشی پیداون. له دواى شورشی 14 ی ته مموز كه حكومه تی نوری سه عید روو خا.... براكانم به ئازادی گه پرانه وه، ئیمهش دهستان كرد به دامه زانندی كۆمه لهی جوتیاران، به لام تو به هیچ جوریک نه تده ویست ببیته ئه ندای كۆمه لهی جوتیاران (فه لاهه كان).. به ره به ره دهوله مند بووی، پاش كوده تای رهشی به عس له سالی 1963 دا ده تگۆت: حكومه تی نوری سه عید باشت بوو له و سه رده مه، هه رچه نده ده شتگۆت كه عه بدل كه ریم قاسم بو فه لاه هاتبوو..

چونكه ئاغا چاویان شكا... له و كاته ی كه حكومه تی قاسم كوردستانی بۆمباران ده كرد، ئه وساش هه ر نه ده گۆت قاسم پیاوی خراپه، دیته وه یادم كه ئه و روژه ی هاتمه بییریات، دواى ئینقلابی 8 ی شوباتی 1963... روژیکی باران بوو، سه ره تای نیسان بوو (12 نیسانی 1963) له هه ولییره وه به جیبی مام ره مه زان شوفیر هاتمه بییریات). من له 1963 / 3 / 21 له به غداوه هاتمه هه ولییر (من له 3 / 21 - تا 1963 / 4 / 12) له هه ولییر مامه وه، پاشان هاتمه بییریات، حاجی دلت زۆر خوش بوو، به لام ده شترسای له كادیره كانی پارتی دیموكراتی (عه لی سۆر كه سه ر به مه كتبه بی سیاسی بوو)، من له بییریاته وه په یوه ندیم له گه ل ریکخراوی خو مان كرد بو ئه وه ی رووبكه مه چیا.

عەلی سۆر کە کادیری ناوچە بوو، بۆی نەدەرۆیشت پارەپوول لە فەلاحەکان وەر بگرتی ئەوسا شەر لە نیوان پارتی و حکومەت وەستا بوو، خەبات لە دژی کۆمۆنیستەکان لەو پەڕی دا بوو. لە 8 مایس چوومە گوندی تیمار، بۆ ئەوەی لەو یۆه روبکەمە شاخ، بەلام لە ئیوارە 5/9/1963 دوو ئۆتۆمبیلی پێشمەرگە بە شوینم هاتن بۆ گوندی تیمار، ئەوانە ی ناسیوم لەو پێشمەرگانە: مەحمود عەدۆ (کە تا 8 شوبات ئەندامی ناوچە ی پارتی کۆمۆنیستی عێراق بوو). فارس باو و محمد مەولود (خەلکی دیی دووگرتکان بوو). بەمجۆرە منیان گرت و بۆ کەندیناوە رایانپێچام، لەویشەو بە بۆ بنکە ی دارەخۆرما. ئەوانە ی لەم بنەکە یەدا دەمناسین: ئازاد (توفیق کریکاری بەنزیخانە بوو لە هەولێر – ئەندامی لیژنە ی ناوچە ی پارتی بوو، هەر وەها سەید مەجید، ئەحمەد شریف، بورهانه کۆر (ئاغا) و ئەحمەد حەمەد ئەمین دزەیی، یەکیک لە بەرە ی مارفا ئاغا و صالح شیڕە..هتد.

وەک لەسەرەو ئەماژم پیکردو، ئەم نامە یە بەر لە (42) سال نووسراو، من کە ئیستا سەرلەنوێ بەرگی یەکەمی بیرەوهرییه کانم پاکنوس دەکەمەو، پیم باشە بە هیچ جۆریک دەستکاری ناوهرۆکەکە ی نەکەم، راستە لە بەشەکانی تر هەندئ زانیاری پتر لەسەر ئەو کات دەنووسم، لەوانە یە، هەندئ زانیاری دووبارە ببنەو، داوا ی لیبور دن لەخوینەران دەکەم.

لە نامە کەدا ئەماژم بەو کردو، کە کاک سأل لەکاتی کۆچی دوا یی باوکم لە بییریات نەماو، بەلام بە پیویستم زانی، ئەو بە بلیم کە لەکاتی راپەرینی جوتیارەکانی دزەیی، واتە راپەرینی فەلاحەکانی گوندی قازیخانە و دەوربەری کاک سأل لە بییریات دەرژیا و لەگەل هەولێر

په یوه ندى هه بوو، دیته وه یادم هه ندی جار برادریک به ناوی مسته فا خدر دهاته بیریات، به لام نه دهاته نیو گوندی، به لکو له گومبه تی حه سنی ناگدار له گه ل کاک سالح چاویان پیک ده که وت

هه روه ها دیته وه یادم که کاک سالح، هانی فه قی جه عفری کوری مام عه زیزی دها روژنامه بخوینیته وه ناگداری باری فه لاهه کان بییت، دژی چه وسانه وهی ناغاگان، به لام له و ماوه یه دا که راپه رینه که په ره ی سهند، فه قی جه عفر که کاک سالح وشیری کردبوو، دژایه تی ئیمه ی ده کرد وهک ناغا ته ماشای ده کردین.

هه روه ها برادریکی تر که دهاته بیریات، ناوی (بلال عه زین) بوو، له کاتی راپه رینی فه لاهه کانی دزه یی، کاک موهیبیش هه ر له بیریات بوو، باوکم له ژیاندا بوو، کاک جه مال له زیندان رایکردبوو، کاک عاسم له به ندیخانه دا بوو (له به عقوبه یا خود نقره السلمان).

ئه گه ر کاک سالح به هه ر هویه که نه چوو بایه هه ولیر، به لام هه فتانه روژنامه ی بو دهاته، چونکه مام عه زیز ده چوو هه ولیر باره کا و هیلکه ی دهر د بو فرۆشتن، پاشان سه ری له کتیبخانه ی سه ریه سستی دها و روژنامه ی بو کاک سالح وهر ده گرت، به مجوره له ریگای ئه و روژنامه نه وه، دهنگوباسی ناوه خو و دهره وه مان ده زانی، چونکه ئیمه له گوندی رادیومان نه بوو و کاره باش هه ر نه بوو

کاک سالح بو فه لاهه کان باسی دهر به گ و ناغا کانی ده کرد، باسی ئه وه ی ده کرد که چو ن فه لاه بی به شه له ره نجی خو ی، سال دوانزه مانگ کار ده کات، به لام منداله کانیان له برسان دهمرن، سوخره، بیگاری، سه رانه، تاپو و مه رانه ... هتد. دیاره هه ر ناوچه یه که شیوه ی زورداری جیاوازی هه بوو، هه ندی له ناغا کانی دزه یی له زورداری به نابانگ بوون -

وهك حوسینی مه لای قازیخانه، یا جکول ئاغای قوریتانی، برایم ئاغای سهد عوبیدی، به لام بو میژووش پیویسته ئاماژهی پی بکه م، هندی کوره ئاغا له چله کان و سهره تای په نجاکان رۆلکی بهرچاویان هه بوو له وشیارکردنه وهی فلاحه کانی گونده کانی خویان، له وانه پینج کوری حوسینی مه لا (جه وهر، ره قیب، جه واد ئه نوهر و حمه) یا خود کوره کانی حمه د ئه مین بایزی (ئه حمه د پارتی بوو)، ئه نوهر، سه عدی و مو حسین و عومه ر، یا کوره کانی فه تاح ئاغای دو سه ره (عه لی فه تاح و دکتور ئه حمه د)، بیگومان کوره ئاگا کان، هندیکیان زوو وازیان له سیاست هیئا، به لام هندیکی تریان دریژهیان به خه باتدا، له ریزی پارتی دیموکراتی کوردستان، وازیان له چه پایه تی هیئا.

كاك صالح بهر له كوچی باوكم چوو به غدا و له ریگی لیوا اسماعیل سه فه وتی، کوری خالی باوكم که ئه وسا به ریوه به ری گشتی هیلی ناسن بوو له عیراق، دامه زرا....

کوچی دوایی باوكم 1954/7/23

باوكم ناوی حهیدهر کوری عاسم کوری ئیبراهیم کوری سه بغه توللایه له سالی 1293 ی هیجری (کوچی) واته له سالی 1876 زایینی له ههولیر له دایکبووه، له نیوان سالانی (1917-1900) له تورکیا ژیاوه و له گه ل برا گه وره که ی شیخ الاسلام ابراهیم ئه فهندی حهیدهری زاده. دهگیرنه وه باوكم ماوه یه ک قایماقی ئه رنه ووت (ئهلبنانی ئیستا) هه ره وهی ژنی هیئاوه، به لام ژنه که ی کوردی لای خومان بوو، کاتی خوی مام له گه ل خوی بو تورکیا برده، له و ژنه چوار کچی بووه، دوانیان له ئهسته مبول به مندالی مردوون و ههروه ها خیزانه که شی هه ره وهی

مردوو.

که گه پراوه ته وه هه ولیر، دوو کچی له گه لّ خوئی هیناوه (مه لیحه و سه لمه). باو کم که گه پراوه ته وه هه ولیر وازی له کاری ده ولت ده هیئی، له گوندی بیریات خه ریکی کشتوکا لّ ده بیئت و له سالی 1919 دایکمی هیناوه که ناوی (فضیلة) ی کچی وه لی قادر چه له بی بووه، که له بنه ماله یه کی زور ده ولت مه ندی هه ولیر بووه. نۆبه ره ی کور بووه ناوی نراوه عاسم، کاک عاسم که له سالی 1921 له دایک بووه، باو کم (14) مندالی له دایکم بوو. (10 کوپ) و (4 کچ)، من کوپری بچوو کم و نازه نیینی خوشکم کچی بچوکیتی که له سالی 1942 له دایکووه، به و پییه وه باو کم (18) مندالی هه بووه. تا سالی 1933 سالی له دایک بوونی کاک موهیب (1963-1933)، باو کم باری ئابووری زور باش بووه، به لام له و ساله دا، سه رما و به فریکی زور که وتووه، مهر و مالاتی له سه رمان و له برسان قرکردوه، ناچار بووه گوندیش بخاته (اموال القاصرین).

باو کم پیاویکی بالا ناوه ندی و نه سمه ر بوو، مه لایه تی ته واو کردبوو، زمانی تورکی، فارسی و عاره بی و کوردی باش ده زانی، باو کم له گه لّ ئینگلیز که عیراق و کوردستانی داگیر کردوه، هاوکاری نه کردوه، له بهر نه وه ی (غهیره دین) بووینه. کوره کانی هه موو ناردوته خویندن، به لام به داخه وه کچه گوره کانی نه ناردوته بهر خویندن، جا نازانم که له سالی 1917 له هه ولیر قوتا بخانه ی کچان هه بووه؟ ! یان نا....، به لام به مه زنده ی من له سالانی 1920-1930 له هه ولیر قوتا بخانه ی کچان بوونی نه بووه.

باو کم پیاویکی خوراگری و خاوه ن هه لویست بووه، له سالی 1946 که کاکه جه مال (1963-1926) که بو یه که مجار ده ستگیر ده کری

وهروهه سالح له سالی 1947 دهگیریت و حوكم دهدری و له سالانی 1948-1949 هه چوار کوری (عاسم، سالح، جهمال و موهیب) دهگیرین، باوكم بۆ یه کجاریش سه له بهندیخانه نادات، چونکه دهیگوت بهرخی نییر بۆ سه برینه، خۆله له سه به دره و شتی نه گیراون، له سه یروباوه پر گیراون، له گه لئه وهش له حه ژمه تی کوره کانی تووشی نه خوشی شیرپه نجه ده بیئت، به لام چاک ده بیته وه، و له سالی 1949 وه له شوینیکی تر ئامازه م پیکردوه، بریاری به جی هیشتنی هه ولیر دهدات و مالی ده باته گوندی بیریات.

باوكم زۆر که یفی به ئه سپ و ماین ده هات، کاتی خۆی، واته تا سالی 1933 دوانزه ئه سپ و ماینی هه بووه، ماینی حهیده ریان ره سه ن و به ناویانگ بووینه و له وه به ره ماینانه له سالی 1949 ته نیا یه ک جوانی که ویتی قاپ ره شی مابوو.

باوكم پیاویکی زۆر گهش بین بوو، له سالی 1953 که کاک جهمال له بهندیخانه رایکرد، باوكم زۆر ئازاری کیشا و دهیگوت و دهیگوته وه، دهرم جهمال نابینم، هه رواش بوو، له هاوینی 1954 دا، ئیواریه که باوكم له سه تهخت له بهر ده رگای دیوه خانه که ی راکشا بوو، ئه وسا من و کاک موهیب و مومتازی برام له بیریات ده ژیا، کاک سالح له به غذا ده ژیا، کاک جهمال له بهندیخانه رایکرد بوو سه رکردایه تی ریخراوی (ئالای زه حمه تکیشان- رایه الشغیله) له نه جه ف ده کرد، کاک عاسم له بهندیخانه بوو...

باوكم بانگی ئیمه ی کرد و گوتی چاوم هیچ نابینی، ئیمه شله ژیا، من و مومتاز له سه داخوازی ئه و قورئانمان هینا گوتی: یاسینم بۆ بخوینن... یه کیکمان نارده گوندی قه تهوی که ته له فون له کوشکی سهید

محمد نه قیب هه بوو که ناگاداری مام ناصح حه دیده ری- ناصح حه دیده ری خوارزای باو کمه، به لام ئیمه هه ر پیمان ده گوت مامه- ناگادار بکات، شه وی خرم و کهس له هه ولیر هاتن، ئیمه ده ستمان له بابم شوشت بوو، که خرمه کان گه یشتن باو کم له خو چوو بوو، به لام کاتر میری 10 ی شه و باو کم به خو هاته وه، من له لای سه ری دانیشتبووم و ده گریام و چاوی کرده وه و گوتی مه گری، صحتم باشه، برؤ بزه وه.

باو کم زوری لی کردم و خرمه کانیش گوتیان - الحمد لله باشه، کوپم برؤ بزه وه، دوا ی چهند سه عاتی که له گه ل دهنگی گریان و واوه یلی و فیغانی خوشکه کانم به ناگا هاتمه وه که چوومه بهر ده رگای حه سار باو کم ته واو بو بوو، گریان و فیغان گرتمی.... نه وه شه وی 23 ی ته مموزی 1954 بوو، شایانی باسه له مانگی ته مموز چهند کاره ساتیکی دلته زینی له بنه ماله ی ئیمه رووداوه (له 1954/7/23 کوچی باو کم، 1953/7/21 شه هید بوونی کاک جه مال، له 1971/7/20 کوچی دوا یی کاک عاسم و له 1979/7/6 کوچی دوا یی خوشکی گه وره مان مه لیحه.

دوو رووداویشم دیته وه یاد که هیشتا باو کم له ژیاندا بوو، له سالی 1953، که دکتور محمد مصدق بووه سه روک وه زیرانی ئیران، هه ندی لادی ناوچه ی هه وره مان و خه لکی روژ هه لات هاتبوونه ناوچه ی ئیمه بو کار، روژیک له دیوه خان، باو کم له گه لیان له سه ر دکتور مصدق و رووداوه که به فارسی گفتوگو ی ده کرد... هه روه ها له سالی 1954، که هه لبراردن له عیراق ده کرا، مونعیمی کوری داود حه دیده ری ئاموزام، خو ی پالوتیوو بو په رله مان، هاته بی ریات بو لای باو کم... باو کم گوتی ده رناچی، چونکه ناغاکانی هه ولیر ده نگ ده دهنه پیاوهکانی نوری سه عید....

باوکم دواى مردنى له گورستان-مه رقه دى جه یدهری دووهم-له نیو
گومبته له هه ولیر نیژراوه.

جه مشید جه پیدری
1954

هردوو خوشکه کانم
سهله و مه نیجه

من و مومتاز و به ختیار جه یدهری- نه و مندائه بچووکه نه پیشه وه
وه ستاوه (به ختیار جه یدهر عوسمان) 1955/12/27

بەشى سېيەم

1961-1955

وھك له بەشى دووھمدا ئاماژەم پیکردوو، که کاک موھیب و لەسەر پینداگری خوشکەکانم بۆ ئەوێ ئیمە لەو چەند ساڵە پتر خویندەنمان لەکیس نەچیی، بریاری گەرانەوێ بۆ ھەولیردا، ئەوێ بوو لە 1955/9/10 مائمان گەپرایەوێ ھەولیر. ئەوێ شایانی وتنە کاک موھیب دوای ئەوێ ماوێ زیندانییەکەێ که دوو ساڵ بوو تەواو کرد لە ساڵی 1952 گەپرایەوێ، بەلام یەکسەر بۆ سەربازیان برد، لەبەر ئەوێ لیوا اسماعیل صفوت که کوری خالی باوکم بوو، حکومەت بەدەلی لی قبول کرد، واتە دەبوا یە سێ مانگ سەربازی بکات، بەلام لەبەر لیوا اسماعیل، ئەو سێ مانگە تەنیا لە کاتی مووچە وەرگرتن دەچووێ ئۆردوگا و ھەموو کاتەکانی لە گوندی بوو، ئەرکی سەرەکی لەسەر شانی ئەو بوو. ئەوێ شایانی گۆتتە لە کاتی کاک سالح چووێ بەغدا، خوشکەکانم زۆر ھەولیان لەگەندا، که ئیمە ھەردوو کمان لەگەل خۆی بباتە بەغدا تا خویندەمان لە کیس نەچیی، بەلام کاک سالح ئەوێ نەکرد، من پیم وایە کاک سالح وەزعی خۆی دەزانی که کاری سیاسی دەکات و ھەردەم لە ژیر مەترسیدایە، بۆیە ئەو بەرپرسیاریەێ نەخستە ئەستۆی خۆی.

کاک موھیب لە ھەولیر لە ریگای دۆستایەتی کۆنی ئیمە لەگەل

بنه ماله‌ی ئەحمەد حەمەدەمین دزەیی، بە تاییبەتی برا گەورەکانم (عاسم و جەمال) لەگەڵ کاک ئەنوەر موحسین دزەیی دا، کاریکی لای کاک موحسین دزەیی لە شەریکەیی فۆرد دۆزییەوه، کاک موحسین پییم وایە تازە کۆلیژی حقوقی تەواو کردبوو. کاک موهیب بە کاتب لە لای کاک موحسین بە مووچەیی مانگانە (10) دینار دامەزرا، خانووەکی سی ژووری کە لە گەرەکی عارەبان بە (8) دینارمان گرت (لە شوینیکی تر ئامازەم پیکردو)، واتە تەنیا (2) دینار لە مووچەکەیی دەماوه، بەلام پشت بەستن بە داھاتی گوند و یارمەتی سلیمان داود حەیدەری کورە ئامۆزیمان، کە هیشتا باوکم مابوو سالانە بەناوی باوکییەوه (200) دیناری بۆ ئیمە رهوانە دەکرد.

دوای گەرانی وەرمان بۆ هەولێر روومانکردە قوتابخانە، راستە ئیمە بەتەمەن گەرە بووین و توانای ئەوەرمان هەبوو تاقیکردنەوهی شەشی سەرەتایی بکەین، هەرچەندە لە خویندن دابرابووین، بەلام لە گوندی هەر سەرقالی خویندن بووین و ئارەزوومان بۆ خویندن و فیڕبوون زۆر بوو، چونکە جگە لە کتیبەکانی قوتابخانە رۆژنامە و کتیبمان دەخویندەوه، داوامان کرد وەک چۆن فەقییەکان بۆیان هەیه ئیمتیحانی (بەکەلۆریای شەش) بدەن، بەلام کە چووینە بەریۆبەراییەتی (معارف) بۆ ناوئوسینی خۆمان بۆ بەشداری لە تاقیکردنەوهدا، داخواییەکەیی ئیمە رەتکرایەوه، بە بیانیوی ئەوهی کە لە کاتی خۆیدا لە قوتابخانەدا خویندومانە، ئەو مەرجهی فەقییەکان دەگریتەوه ئیمە ناگریتەوه.

ئەو کات بەریۆبەری (معارف-پەرۆردە) کابرایەکی عەرەب بوو بەناوی (عبدالوهاب الرکابی)، جا ئیمە ناچار کراین بەو تەمەنە بچینە پۆلی چواری سەرەتایی، بەلام بەر لەوه پیویست بوو تەمەنمان بچووک

بکهینهوه تا له قوتابخانه وهر بگریڼ، ناچار رومان کرده دایره ی نفوس که وایزئم مودیره که ی ناوی (مسته فا فندی) بوو، دؤستی ناصیح جهیدهری بوو، ناصیح جهیدهری مهسه له که ی له مسته فا نه فندی گه یانده بوو، جا دوو شاهیدمان له گه ل خو برده نفوس و ته مه نی منیان کرده سالی 1943 وهی مومتازی براشم 1942.

به ر له قوتابخانه به جی هیشتنمان، که ناوی قوتابخانه ی (ثانیة- دووهم بوو). چونکه له چله کان ته نیا سی قوتابخانه ی کوران له هه ولیر هه بوو و یه کی کچان، ناوی قوتابخانه ی ئیمه گورابوو بو موزه فهرییه، مودیره که ی ناوی جومعه محمد سه فار بوو.

له قوتابخانه که دا له پؤلی چواره میان داناین و هه روه ها به ختیار ی بر ازاشم له گه ل ئیمه له پؤلی یه که م دهستی به خویندن کرد. نهو قوتابخانه یه- بینایه که ی- له سالانی چلدا ناوهندی و دواناوهندی هه ولیر بوو، شوینه که ی ئیستا کراوته پاریزگای هه ولیر.

له سالی 1956/1955 له پؤلی چواره م و له سالی 1957/1956 له پؤلی پینجه م بووین، به لام وهک ده زانری له سالی 1957 سه ر ژمیری گشتی بوو له عیراق و زوربه ی مامؤستاکان بو گونده کان رهوانه کرابوون بو تو مار کردنی دانیشتوان، هه ر له هه مان سال 1957 دا سالانی پیشووش یارمه تی (نقطه چواری ئه مریکی و په یمانی به غدا، شیر و خوارده مه نی یا خود تابلیت (حبه ی قیتامین- یان) به سه ر قوتابیان دابه ش ده کرد، منش له گه ل شیر و حبه ی قیتامین (که روونی ماسی بوو) دؤست نه بووم و نه مده خوارد و شیرم وهر نه ده گرت.

له بهر نه وهی ئیمه به ته مه ن گه وره بووین و تا راده یه ک ناگاداری سیاسی و شیاریمان هه بوو، له نیو دهسته یه ک له قوتابیه کان و هه ندی

ماموستا خو شه ویست نه بووین. مودیر هه رچه نده پیاویکی خراب نه بوو، به لām دژایه تی بیری بنه مالهی ئیمه ی ده کرد له هه ولیر که به (کۆمونیست) ناومان ده رکرد بوو، بویه ده ترسا نه وه که له قوتابخانه دا کاریکی وا به کهین، که نه و تیدا به رپرسیار بییت.

له و کاته دا که زۆر له ماموستا کان دۆست و هاویر و خزمایه تیان له گه ل ئیمه دا هه بوو، به لām بو کاری سه رژمییری له قوتابخانه نه بوون. ماموستا جومعه (به ریوه بهر) له ماوه ی هه فته یه که ی سی جار خوی سه رپه رشتی دابه شکردنی شیر ی ده کرد و داوای له شاگرد ه کان (قوتابیه کان) ده کرد که ده بی کۆپه له گه ل خویان بینن و شیر وه رگرن و بخۆنه وه - واته به زۆر قوتابیانی ناچار ده کرد شیر ه که بخۆنه وه.... جاری یه که م هاته هۆلی ئیمه، من کۆپه م نه بوو گوتی: ده بی شیر وه رگری و بیخۆیت ه وه، منیش گۆتم: حه ز له شیر ناکه م، رۆژی دووه م هات یه کسه ر پرسی: ها جه مشید کۆپه ت هی ناوه؟ گۆتم نه خیر من شیر ناخۆمه وه. گوتی: نه گه ر به یانی کۆپه نه هی نی لیدان ده خوی. به یانی وه که رۆژانی پیشوو هات و پرسی: ها کۆپه ت هی ناوه؟

گۆتم نه خیر! گوتی وه ره ده ری! هاتمه ده ری داریکی حه یزه رانی له ده ست بوو، گوتی: ده ستت بکه وه، منیش ده ستی راسته م خسته به رده ستی، تا توانای هه بوو حه یزه رانیکی لیدان، ده ستی ترت بکه وه، منیش گۆتم: له و ده سته م بده! سی حه یزه رانی لیدان.

حه یزه رانه که م گرت و شکاندم و چه ند قسه یه کم پیگوت، قوتابخانه م به جی هیشت.

رۆژی دووه م چوومه قوتابخانه ی (ئیبینوخوله کان) که مودیره که ی ماموستا خدر مه ولود بوو (ماموستا خدر مه ولود له پۆلی یه که می

سه ره تایش دهرسی پیگوتبووم و مالیشیان له گه ره کی عاره بان بوو ئیمه ی باش دهناسی) مه سه له کهم بو باس کرد، داوام لی کرد که من و مومتازی برام و به ختیار برزام له قوتابخانه ی (ابن خلکان) وهرگری. ماموستا خدر مه ولود فهرموی: کورم برؤ ههر یه که دوو وینه بینن و برؤنه قوتابخانه که ی خوتان کاغز له مودیر وهرگرن، که ئیوه ده تانه وی بینه قوتابخانه ی (ابن خلکان). من و مومتاز و به ختیار چووینه لای جومعه نه فهندی زور هه ولی دا په شیمان ببینه وه، ماموستایان نورالدین فخرالدین (ماموستای ئینگیزی بوو، خوی به تورکمان ده زانی، به لام ئیمه ی زور خوش ده ویست) و ههروه ها ماموستا محمد غه فور، هه ردوو ماموستا زور هه ولیان له گه لمان دا که بمینینه وه، به لام بی سوود بوو و له مانگی (تشرینی دووم) 1957 له قوتابخانه ی (ابن خلکان) دریزه مان به خویندن دا.

یه کییتی قوتابیانی کوردستان

له سالی 1956، رۆژیکیان کاکه دزه یی (عبدالقادر نه حمهد دزه یی) ژنبرای موحسین دزه یی، په یوه ندی پیوه کردم و داوای لی کردم که له یه کییتی قوتابیانی کوردستان کار بکه م. منیش داوام لی کرد پروگرامی ئه و یه کییتیه م بو بینن و که ی دامه زراوه. پاشان بوم دهرکه وت، ئه و یه کییتی یه له 1952 / 2 / 18 دامه زراوه دواي چهند رۆژیک به رنامه و پیروه ی ناوه خوی بو هی نام، به لام پاشان خوی لی م وون کرد و په یوه ندی بری، له و کاته شدا و دواي خومالی کردنی که نالی سوویس له لایه ن جه مال عه بدولناسره وه، هی رشی سی قولی ئینگلیز و فهره نسا و ئیسرائیل بو سهر میسر له 1956/10/30 دهستی پی کرد، ئه وهش بووه هوی

راپه رینی زۆربه ی میلله تانی عه رهب دژی ئەم په لاماره، خۆپیشاندان هه موو ولاتانی عه رهبی گرتەوه، مانگرتنی کریکارانی میناکان دەستی پیکرد، کهشتیان بار نه ده کرد یا خود باره کانیان نه ده هیئا خواره وه، داوا ده کرا که نهوت له دهوله ته ئیمپریالییه کان بپرن، خۆپیشاندانی گه وره بو پشتگیری میسر و ناره زایی به رانه بر به هیرشه سی قۆلیه که، به غدا و شاره کانی تری عیراقیشی گرتەوه به تایبه تی موسل و سلیمانی. جه ماوه ری عیراق داوای له حکومه تی نوری سه عید ده کرد که هاوکاری ئیمپریالیزم و ئەو دهوله تانه ی به شدارن له هیرشه که نه کات، به تایبه تی فرۆکه کانی ئینگلیز بنکه ی (حه بانیه) یان به کار ده هیئا.

بیگومان ئەو هیرشه، ههستی نه ته وایه تی و نیشتمانی له ولاتانی عه رهدا به رز کرده وه. رادیوی (صوت العرب) دهنگی عه رهب که له قاهیره په خش ده کرا، خه لکی عاره بی هانده دا دژی ولاتانی ناوبراو. ته علیق و وتاری به جۆش و خروشه کانی ئەحمده سه عید، زۆر کاریان له منیش ده کرد، ههستی نه ته وایه تی - کوردی - لا به رز ده کردمه وه که رادیوکه ده یگوت: *المجد والعزه للعرب ((یاخود الله اکبر والعزه للعرب))* دیتته وه یادم له زۆربه ی ده فته ره کانی قوتابخانه دا من به مجۆره ده منووسی: *الله اکبر والعزه للاکراد.*

شیخ له تیف به رزنجی (کاوه) که خزمی شیخ عبده الکریمی هه ولیر بوو و قوتابی قوتابخانه ی شه وان بوو، من په یوه ندیم له گه ل ئەوه دا کرد و ناگادارم کرد که له کاتی خۆیدا له لایه ن یه کیتیه وه په یوه ندیم پیوه کراوه، به لام ئەو براده ره، خۆی له وه په یوه ندیه کیشاوه ته وه. جا شیخ له تیف جار جار ده نگوباسی قوتابیان و یه کیتیی پی راده گه یاندم. ئەو کات له قوتابخانه ی ناماده یی هه ولیر چه ند براده ری کم ده ناسی و ده مزانی

ئەوانیش لە ریکخراوی قوتابیاندا کار دەکەن: ئەحمەد شیخ تاهیر، دارهوان نامیق، کامهران (جواد عبدالقادر - برای ماموستا که مال عبدالقادر کوئی)، تا شوباتی 1958. جۆره په یوه هندیکی ریکوپیک هه بوو له نیوانماندا، یه کییتی چه ند سهیران و گوڤاری خویندکارانی قوتابخانهی نامادهیی هه ولیریان ده کرد. له په نجا و هه شت بهر له شۆرشى 14ى ته مموز به پینج مانگیك، یه کییتی به چه ند چالاکیه هه ستا، به تایبه تی کاتی نوینه رانی (اتحاد هاشمی) نیوان عیراق و ئوردن سهردانی هه ولیریان کرد، یه کییتی بریاری دا که قوتابیان له کاتی پیشوازیدا چه ند دروشمیک به زرکه نه وه، دژی ئه و یه کییتی نیوان عیراق و ئوردن و ههروه ها به هیلکه لیدان به ئوتومبیلی نوینه رانی (اتحاد الهاشمی) له بهر ده رگای قوتابخانهی ئه یوبیه ی کچان پیشوازییان لی کرا. هه ندی قوتابی عه گالی نوینه ره کانیا ن راده کیشا، ده ستیا ن ده خسته نیو مه شینه کان و ریکه وت دواى هاتنی ئه و نوینه رانه به دوو روژ ئاههنگی نه ورۆز بوو، یه کییتی قوتابیان بریاری دابوو که ئاههنگی نه ورۆز له ناوچه ی به حرکه بکات. له وهش ترسیان نه بوو، چونکه دوو کوری بایز ئاغای گه ردی، خاوه ن به حرکه هوشیار و وریا له ناو یه کییتی بوون و ههروه ها کاکه رهش نه قشبه ندی که جۆره خزمایه تی له گه ل گه ردیه کان هه یه، ئه ویش به شداری ئاههنگه که ی ده کرد. روژی نه ورۆز براده ران تاک و جووت به پییان له شار ده رچوون، له ده ره وه ی شار نزیکه ی (70) قوتابی کو بوونه وه و سواری پاسیک بووین بو لای به حرکه، به لام له ریگای شه قلاوه و به ستۆره رویشتین، له ریگادا پاسه که مان تووشی ریزه ئوتومبیلیک بوو که له هاوینه هه واری سه لاهه ددین ده گه رانه وه، ده رکه وت ئه وانه نوینه رانی (اتحادی هاشمی)

بوون، لە پېشىياندا موسەلەھەيەك كە ھى سالخ خۇشناۋى مودىرى پۇلىسى ھەولپۇر بوو، لەو ئوئىنەرە كوردانەھى ئەندامى پەرلەمانى يەكگرتوو بوون-عزەدىنى مەلا ئەفەندى و وابزانم خدرى ئەحمەد پاشاش لەگەلپان بوو، دېتەۋە يادم پاسەكەھى ئىمە لارى ۋەستا، تا ئوتۇمۇبىلى مىوانەكانى دەۋلەت تېپەرەين، بەلام ترسىشمان لى نىشت، چونكە سالخ خۇشناۋى زىرەك بوو، پاسىك نىكەھى (70) كەسى تىداپىت و سەرۋورەۋەھى پرى گەنج بوون، شتىك ھەر ھەيە، بەلام لەبەر ئەۋەھى مىوانىان زۇر بوو، ئىمەش لە رىگادا لاماندابوو، چووينە شوپىنى ديارىكراو.

ئەۋەھى شايانى باس بىت، ئەو كات لە ھەولپۇر و كوردستان يەك يەكپىتى قوتابپان ھەبوو، ئەۋىش يەكپىتى قوتابپانى كوردستان بوو، چونكە قوتابپىيە شىۋەكەكانىش ھەر ئەندامى يەكپىتى قوتابپانى كوردستان بوون، بەپىي رىككەۋتنىك لەنىۋان سەركردايەتى ھەردوو يەكپىتى و يەكپىتى گىشتى قوتابپانى عىراق و يەكپىتى قوتابپانى كوردستان.

لېرەدا ناۋى ھەندى لەۋانەھى لەيادم ماون كە لە نەۋرۇزى 1958 بەشداريان كردوۋە دەخەمە بەرچاۋ:

1- شەمسەدىن موفتى - ئەو كات پىم وايە خوئىندكار بوو لە كۆلپىزى حقوق.

2- شەھىد مأمون دەباغ- لە توركيا گەرابوۋە ھەولپۇر.

3- عادل ھەسن ھوسنى - لە پىنجى ئامادەھى بوو- دواناۋەندى (كۆمۇنىست).

4- سەلاح سەعەيد - كۆمۇنىست.

- 5- ئەحمەد شیخ تاهیر
 - 6- کاکەرەش نەقشبەندی.
 - 7- عدنان نەقشبەندی.
 - 8- حەیدەر هەمزە.
 - 9- حوسام ئەمین.
 - 10- شیخ لەتیف بەرزنجی.
 - 11- قوباد میرزا کەریم.
 - 12- ئەحمەد رەووف.
 - 13- هوشیار گەردی.
 - 14- وریا گەردی.
 - 15- وریا ئەحمەد ئەحمەد دەزیی.
 - 16- مومتاز حەیدەری.
 - 17- کەمال حوسین غەمبار (کۆمۆنیست).
 - 18- جهمشید حەیدەری.
 - 19- کاکە عبدالقادر.
 - 20- مأمون دەباغ.
- بەداخهوه ناوهکانی ترم لهیاد نهماوه.

بیگومان له ئاههنگهکهدا، وتار و شیعر خویندرایهوه و ههلهپهركی کرا و گۆرانی وترا.

دیتهوه یادم که کاک عادل حوسنی (که پاشان دکتۆرای له سوقیهت وهرگرت، وازی له کۆمۆنیستی هیئا و چووهر ریژی پارتی دیموکراتی کوردستان، ئەگەر بهههله نهچوویم له 2011 له کهنهدا کۆچی دوایی کرد). کاک عادل وتاریکی به زمانی عهرهبی خویندهوه و شیوهی

خویندنه وه که هی لاسایی عبدولناسری دهر کرده وه. تا ئیواره له وی به خوشی راموان بوارد، ئیواره که گه راینه وه هه ولیر، بهر له وهی بگهینه شار، هه موومان له پاس دابه زین و به پییان روومان کرده نیو شار... له و نه ورۆزه، ئیمه (80-70) کهس یه کتریمان ناسی و په یوه ندیمان پیکه وه هه بوو و جیگای متمانه ی یه کتری بووین.

ئه وهی جیگای باسه، نامه وی بابه تی یه کییتی قوتابیان بچیرینم، به لکو به پیویستی ده زانم، ئه وهی په یوه ندی به و ریکخراوه هه یه، لیهره دا دریزه ی پیبدهم، هه رچه نده ماوهی رووداوه کان جیاوازه، چونکه هه ندی باس بو دوا ی شو رشی 14 ته مموز ده گه ریته وه، به لام له بهر ئه وهی په یوه ندی به چالاکی یه کییتی قوتابیان کوردستانه هه یه، بویه لیهره دا باسیان ده که م.

ئیمه له یه کییتی قوتابیان تا دوا ی شو رشی 14 ته مموز دریزه مان به چالاکی خو مان دا له ریزی ئه و یه کییتی هه دا، له دوا ی شو رش به چه ند روژیک، کاک هه دهر هه مزه (به داخه وه ماموستا هه دهر ئیستا له ژیاندا نه ماوه، به لام تیکۆشه ریکی خاوه ن هه لویست بوو، ماموستایه کی کورد په ره ر بوو و دوستیکی دیرینم بوو، ئاگاداری کردم که دانیشتنیک له گازی نو ی هیلی ئاسن (ویستگه ی شه مه نده فه ری هه ولیر) ده کری، که شوینیکی هیمن و خوشه، پیویسته ئاماده بم، سه ر له به یانی رووم کرده گازی نو ی (دار الاستراحه-ریسته هاوس)، بو به شدار کو بونه وه یه ک، دیاره ژماره یه ک له نوینه رانی یه کییتی قوتابیان له که رکوک و به غدا، رواندوز و هه ولیر بانگه یشت، ئه وانه ی له یادم ماون که به شدار ی ئه و کو بونه وه یان کرد. دکتور محمود عوسمان و فوئاد زه کی هه ناری، د. جه میل شه ره ف و کاک شه مسه دین مو فتی ئه وانه له به غدا وه ها تبوون، له که رکوک: عه لی

عهسکهری، جیهان شایس و کاکه مهه بۆتانی، له رواندوز: ئهسههده خهیلانی، لهتیف نادر، لهههولپیر: مهئمون دهباغ، حسام ئهمین، جهیدهه مهزه، شیخ لهتیف بهرنجی و جهمشید جهیدهری، لهوانهیه کهسانی تریش نامادهبین، بهلام بهداخهوه لهیادم نهماون.

مهبهستی ئهه کۆبوونهوهیه، تاوتۆکردنی باری نوێ، دواى شۆرشى 14ى ته مموز، به تایبهتی په یوهندی نیوان یهکییتی قوتابیانی کوردستان و یهکییتی گشتی قوتابیانی عیراق، که بهر له شۆرشى ته مموز له کوردستان یهه ریکخراو نوینه رایهتی قوتابیانی کوردستانی دهکرد، بهلام دواى شۆرش -هاوریانی یهکییتی قوتابیانی گشتی عیراق له کورستان جیا بوونهوه، چونکه بارهکه بۆ ئهوان گونجاو بوو، چونکه کهش و ههواى دواى شۆرش بۆ هاوریانی کۆمونیست لهبارتر بوو، ئهوهش دهگهڕیتهوه بۆ رۆلى پارتی کۆمونیست له نیو جه ماوهردا و له خهباتی رزگاربخوازی نیشتمانی و دیموکراتی له عیراقدا.

من لیله ده مهوێ باسی ههندی له چالاکیهکانی خۆم بکهه له ریزی یهکییتی قوتابیانی کوردستان و راکیشانی خویندکاران بۆ ریزی یهکییتی و بلاوکردنهوهی بیرى نیشتمانی په روهی و کوردایهتی و کیشهی گهلی کورد... من به زۆری په یوهندی به قوتابیانی گوندهکان دهکرد که بۆ خویندن روویان له ههولپیر کردبوو، چونکه قوتابخانهی ناوهندی و دواناوهندی له گوندهکان نه بووه، بۆیه که ئهه قوتابیانهی قوناخی سهههتاییان تهواو دهکرد دههاتنه ههولپیر یا خود قهزاکان... قوتابیانی گوندهکان به زۆری له بهشی ناوهخۆ دهژیان، ئهه کاته واته له سالانی 1956-1958 چهه بهشیکی ناوهخۆ له ههولپیر هه بوون (له تهعجیل، له گهههکی عارهبان، له تهه مزگهوتی حاجی محمود عهلاف)، لهه بهشه

ناوه خوئیانه (قوتابیانی گونده کانی (قوشاغلۆ، عوینه، دووگردکان، ناوچهی خوشناوه تی، گه لاله، ده رگه له... هتد.

من دۆستایه تیم له گه ل زۆریه یان هه بوو، سه ردانم ده کردن، ژماره یه ک له و خویندکارانه، هاتنه سه رکردایه تی بزاقی رزگار یخوایی و نیشتمانی له وانه: شه هید عه لی هه ژار، شه هید حه سه ن عه دۆ، برایان ئه حمه د شه ریف عه لی، ئیسماعیل عه دۆ، شه وکه ت و نادر صالح، عومه ر شیخه لالا و قادر ده رگه لی، به کر کاک، پیرۆت ئه حمه د، چه تو حه سه ن، حه مید سولتان... هتد.

دیته وه یادم شه ویک له به شی ناوه خوئی ته ک مزگه وتی مه حمود عه لاف، له گه ل کاک ئه حمه د شه ریف ناخوشیمان له سه ر شیخ مه حمودی حه فید بوو، چونکه کاک ئه حمه د ده یگوت-ئه وانه ئاغا و ده ربه گ و شیخن، چونکه من و ئه و له دوو روانگه ی جیاوازه وه رۆلی شیخ مه حمودمان هه لده سه نگانده، لام وایه ئه و رووداوه ده گه ریته وه ئه و کاته شیخ محمود کۆچی دوا یی کرد بوو، وه ک ده زانری شیخ له 1956/10/9 کۆچی کردوه.

ئه و ناوانه ی له سه ره وه ئاماژه م پیکردوون، هه ندیکیان دوا ی ته و او کردنی خویندن، ازیان له سیاسه ت هیئا، به لام هه ندیکیان دریزه یان به خه بات داو له و ریگایه شدا شه هید کراون وه ک عه لی هه ژار، یاخود وه ک عومه ر شیخه لالا و حه سه ن عه دۆ تا دوا هه ناسه، دریزه یان به خه باتاوه، به لام ئه وانه ی ناوم هیئاون، زۆریه یان کوری باشن و به پیی توانا له خزمه تی گه له که یان بووینه و هه نه.

له سه ره وه ئاماژه م به وه کردوه، که هاوریانی قوتابیانی گشتی جیا بوونه وه و به قودره تی قادر ژماره یان زیادی کرد، ئه وه بوو دوا ی

شۆرش، (عبدالسلام عارف) كه جیگری عهبدالكريم قاسم ویه کیك له سه ركرده كانی شۆرش سه ردانى هه ولیر كرد و له ستادیونی هه ولیر (گۆره پانی یاری) كۆبوونه وه ی جه ماوه ری كرا، له و گۆرپانه ئەندام و لایه نگرانی یه کییتی گشتی قوتابیانی عیراق و جه ماوه ری شار ئاماده بوون، هه ندی له و خویندكارانه ی له زانكوی به غدا ده یانخویند، له گه ل (عبدالسلام عارف) هاواریان ده كرد (لاشرقیه و لاغریبه)، ئەوه م پی سه یر هات، بۆیه چومه لای شیخ محمد (شیخه شه ل) و پیمگۆت: ئیوه... به خیر خۆتان به شیوعی ده زانن، ئەو دروشمه چیه؟

ره حمه تی شیخه شه ل خۆی گه یانده هاوریكانی، نه یه یشت به رده وام بن له سه ر به رزكردن ی ئەو دروشمه...، دوا ی شۆرش په یوه ندى نیوان ئیمه (یه کییتی قوتابیانی كوردستان) یه کییتی گشتی، رۆژ به رۆژ خراپتر ده بوو، چونكه به داخه وه، هاوریانی یه کییتی گشتی هه ندی قسه ی پروپوچیان له سه ر ئیمه بلاوده كرده وه و تۆمه تی ئەوه یان ده داینه پال كه سه ر به ئەمريكاین، ئاشكرایه ئەو دوو ریکخراوه سه ر به دوو حیزبی ئەو كاته ی كوردستان بوون، یه کییتی گشتی (حیزبی شیوعی) و یه کییتی قوتابیانی كوردستان (پارتی دیموكراتی)، ئەوه ی جیگای سه رسورمان بوو، له دوا ی شۆرش هه ندی له و قوتابیانه ی له كاتی رژیمی پاشایه تی راپۆرتیان بۆ ئیداره ی قوتابخانه كان له سه ر ئیمه ده نووسی، دوا ی شۆرش یه كسه ر خۆیان دا پال یه کییتی گشتی نمونه م هه یه له قوتابخانه ی (ئیبین خه لكان) به ر له سالی 1958، كه له گه ل ئیمه قوتابی بوو، دوا ی شۆرش ده مرسته ی لایه كه ی تر بوو، به ر له شورش ی 14 ته مموز جارێکیان یه کییتی قوتابیانی گشتی ئیمزای كۆده كرده وه، نایته وه یادم بۆ چی بوو، من و مومتازی براشم به شدار ی ئەو

چالاکییەمان کرد، قوتابییهک که نامەوی ناوی بهینم (غ.ح) چوو بووه لای بهریۆه بهری قوتابخانه خوالیخۆشبوو خدر مه ولود، پی راگه یاندبوو که (من و مومتان) کۆمۆنیستین و ئیمزا کۆده کهینه وه و براکانیان له زیندان دان و داوای کردبوو که ئاگاداری پۆلیس بکریت، به لام بهریۆه بهری پی گوتبوو... کورم باش بوو ئاگاداری منت کرد، من به خۆم ته گبیر وهرده گرم... مامۆستا خدر ئیمه ی بانگ کرده لای خوی و گوتی: کورم من نهنگۆ دهناسم و عائیله تان دهناسم زۆر ریزم بۆ مالی ئیوه ههیه، ههز ناکه کارهکی وا بکهن تووش بن، چونکه له قوتابخانهیه خه لکی نه وتۆ هه ن. ئیمه ش زۆر سوپاسمان کرد و که له لای بهریۆه بهری هاتینه دهر، نه و (براده ره) له بهرده م قوتابییان ده یگوت: نه وانه شیوعی و زدی حکومه تن.... و براکانیان له هه پسخانه دان... بیگومان خه لکی له و جۆره رۆلیی خه راپیان ده بیینی بۆ تیکدانی نیوانی شیوعی و پارتی.

نه وه ی شایانی باس بیت، دوای شۆرشى 14ى ته مموز له عیراق و کوردستاندا، له هه مان کاتدا (دیاره ئیستاش هه ر وایه 2012)، له هه ر مالیک دا، چه ند جۆره ریبازی سیاسی هه بوون، ده بییت چوار، پینچ برا بوون، یه ک پارتی، یه ک کۆمۆنیست، نه ویتەر ئیسلامی (ئیستا زۆرتریش بووه)، به نیسبه ت عیراقیش- کۆمۆنیست، وه ته نی دیموکراتی، به عسی، قه ومی ناسری، ئیستقلال، ... هتد. دیاره مالی ئیمه ش له وه به دهر نه بوو، هه رچه ند ئیمه وه ک بیروباوه ر هه موو خۆمان به مارکسی ده زانی، به لام له روانگه ی جیاوازه وه سه یری باره که مان ده کرد.

ئیمه (واته نه وانه ی سه ر به پارتی دیموکراتی کوردستان- کاتی سه رکرده یه تی مامۆستا هه مزه عه بدوللا) خۆمان به کۆمۆنیستی کوردستان له قه له م ده دا، به لام دوو له براکانم نه ندای پارتی

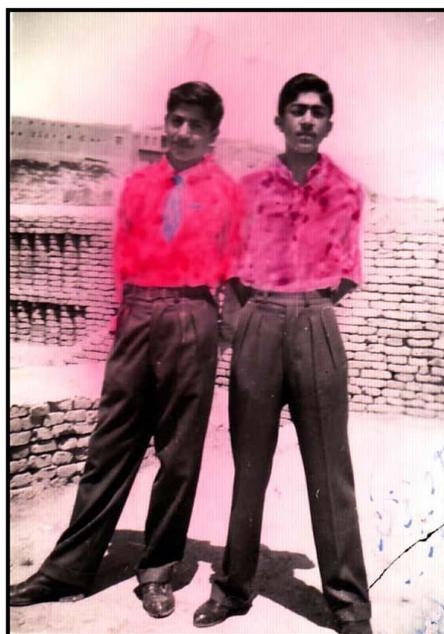
کۆمۆنستی عیراق بوون-واته مائه ومان دوو بهره بوون: کاک عاسم و کاک صالح (ههردووکیان له نیو پارتیدا به پرسیاره تیان هه بوو)، من و مومتازیش هه له سهه حیسابی پارتی دهناسراین، هه چهنده من، قهت له شانهی پارتی دا کارم نه کردبوو، به لام کار و چالاکیه کانم له خزمهتی ریبازی پارتی دا بوو، بپروام به وه هه بوو که پارتی دیموکراتی یه کگرتووی کوردستان، پارتیکی کۆمۆنیستی کوردستانه (دیاره من و زۆری وهک من به هه له دا چووبوین)، به لام له بهر ئه وهی کۆمه لگای کوردستان دواکه وتوو، بویه ناوی له خو ناوه پارتی دیموکراتی (له شوینی خویدا ئاماژه به وه ده کهم بۆ وازم له و ریبازه هیناوه)، ئه وهی راستی بییت، دواي ئه وهی ژماره یهک له ئەندام و لایهنگرانی حیزبی کۆمۆنیستی عیراق له سالی 1957 هاتنه ریزی پارتی و له پهیره و پروگرامی پارتیدا ئاماژه به وه کرابوو که ئه وان سوود له مارکسیزم - لیننیزم وهرده گرن، به لام زۆریه ی ئەندامانی پارتی و به سه کردایه تیشه وه (لییره دا مه به ستم له وانه نییه که له حیزبی کۆمۆنیستی عیراق هاتبوون) ئه و بیروباوهریان هه ره په سه ند نه ده کرد، یاخود باوهریان پی نه بوو، چونکه لای ئه وان، مه سه له ی نه ته وایه تی و چه وساندنه وهی نه ته وایه تی و گیانی نیشتمانپه ره ری و کوردایه تی هانده ربوو بینه ریزی پارتی دیمورکرات، هه ره بویه ش نهک ته نیا ململانی له نیوان پارتی و کۆمۆنیستی عیراقدا هه بوو، به لکو له نیو خودی پارتیشدا ململانی له نیوان ئه و دوو ریبازه دا هه بوو.

ئه وهی شایانی باسه، حیزبی کۆمۆنیستی عیراق، وهک زۆریه ی حیزبه کۆمۆنیسته کانی جیهان، هیچ ریخراو و تاکه که سیشیان قبول نه بوو، خو ی به مارکسی له قه له م بدات (دیاره ئه و کات و تا ئه و چه ند

سالانەى دوایش مارکسیەت و چەپایەتى لەسەر ئەوان تاپۆ کرابوو!)،
بێگومان ئەگەر مەروەقە بیهوئى لە بنج و بنەوانى ئەم بۆچوونە بکۆلیتەو و
راستى و دروستى پیشان بدات- پێویستى بە کتیبیک ھەیه، بەلام تەنیا
دەلیم ئەو بۆچوونە سەرچاوەکەى لە بریارەکانى (کۆمىنتىرن) وەرگىراو.
وەک لەسەرەو و ناماژەم پیکردووە، مەملانى لە نیو خانەوادەى ئیمەش
دا ھەبوو، لەدوای شۆرشى 14 تەمموز 1958 تا حوزەیرانى
1959 مەملانەیهکە زۆر دژوار بوو، لەچەند رووداو و رەفتاردا خۆى
دەنواند کە لە شوینی خۆیدا ناماژەى پى دەکەم.

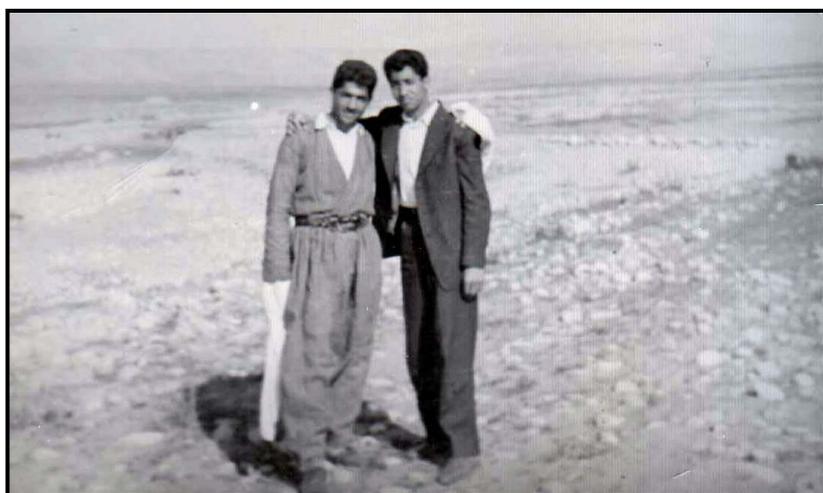
من و مومتاز
1956-1957

من و مومتاز
(1956/5/19)

پیشانگای قوتا بخانه ی موزه فهرییه 1957/4/27

جه مشید و هوشیار گهردی (نه ورؤز 1958).

قوتابی و مامۇستایانی پۇلی (5) قوتا بخانه ی موزة رفه رپيه (خاودراست) - مامۇستا جمعه محمد سه فار) 13/5/1957

هیرشی سی قوئی له سهه میسر و وشیارى نه ته وایه تی

بیگومان هیرشه سی قوئییه که ی نینگلیز و فه رهنسا و ئیسرائیل بو سهه میسر، دواى خو مالى کردنى که نالى سوئس، گیان و ههستی نه ته وایه تی له لای لاوانى عه رهب و ولاته عه ره بییه کان به رز کرده وه، ئیستگه ی قاهره، به تایبه تی (صوت العرب-دهنگی عه رهب)، هه ر باسی نه ته وه ی عه رهب و یه کی تی عه رهب و خه باتی عه ره بی ده کرد، دیاره نه و شالاهه کاریگه ری له سهه هه لوئیستی حیزبی شیوعی عیراق کردبوو، له نیو حیزبدا گیانی عاره بایه تی به هیز بوو، له هه مان کاتیشدا، کومونیسته کورده کانیشی وشیار کرده وه، بووه هوی نه وه ی له سالی 1957 لیژنه ی یه کگرتنی کومونیسته کانی کوردستان و دیموکراته کان و دانوساندنیان، بووه هوی نه وه ژماره یه که له سهه ر کرده کانی لقی کوردستانی حیزبی شیوعی واز له حیزبی شیوعی به یینن و بچه ریزی پارتی دیموکراتی کوردستان، نه وه ش بووه هوی ململانی و دژایه تی له نیوان هه ردوو حیزبدا، له و کاته دا حیزبی شیوعی نامیلکه یه کی دژی نه و هاورییانه و پارتی دیموکراتی یه کگرتووی کوردستان له ژیر ناوی: (رد على الأفكار القومية-التصفوية البرجوازية) بلاو کرده وه، وه کاک سالح جه یدهری ئاماره ی پی کرده وه، نه و نامیلکه یه له لایه ن نه ندامیکی سهه ر کرده یه تی حیزبی شیوعی (شریف الشیخ) نووسراوه، هه ر له سالی 1957 پارتیش نامیلکه یه کی له سهه ر حیزبی شیوعی بلاو کرده وه له ژیر سهه ردیری: (رد على الأفكار الكوسموپوليتية) له سوریا چاپکراوه، دهگوتری که له لایه ن عه بدولره حمان زه بیحی یه وه نووسراوه.

له نیوان سالانی 1956-1958 گیانی نه ته وایه تی و کوردایه تی

له نیوان لاوانی کورد پهری سه ند، بیگومان پارتی دیموکراتی یه کگرتوی کوردستان و یه کییتی قوتابیانی کوردستان، رۆلیکی گرنگیان له م بواره دا گئیرا. بیگومان شالوی (قهومیه عربیه) ههستی کوردایه تی بهرز کرده وه، کوردیش ههستی کرد که میلله تیکی له بیرکراوه. رادیۆکان هه ر باسی عه ره بیان ده کرد، له کاتی کدا جه ماوه ری کورد ههستی به دوو جوړ چه وسانه وه ده کرد: نه ته وایه تی و چینایه تی. له و کاته ی سه ر کرده ی عه ره ب جه مال عه بدولناسر، ههستی لاوانی عاره بی بو لای خو راده کیشا، سه ر کرده ی تی پارتیش مه لا مسته فای بارزانیان وه ک سمبۆلی خه باتی کورد که به نا چاری دوور بوو له کوردستان، خو ی و سه دان که سی تر و له یه کییتی سو فیه ت په ناهنده بوون ده ناساند.

چاوپیکه وتنیکی چاوه پروان نه کراو

کاک جه مال له تشرینی یه که می سالی 1948 له که رکوک له گه ل هاوړییان نافیع یونس و ئه حمه د غه فور بابان ده ستگیر کرا. کاتی کاک جه مال و براکانی ترم (سالج و عاسم و موهیب یش گیرابوون، ئیمه واته من مومتازی برام مندا ل بووین.

باو کم پی خو ش نه بوو سه ردانی به ندیخانه بکهین، ته نیا دایکم سه ردانی براکانمی ده کرد، بو یی له سالی 1948-هوه چاومان به کاک جه مال و براکانی تر نه که وتبوو، به تایبه تی کاک جه مال و عاسم. کاک جه مال له ئاداری 1953 له به ندیخانه ی به غدا رایکرد-ئو کات له ری کخراوی (رایه الشغیله-ئالای کارگه پان) کاری ده کرد.

((ئالای کارگه پان)) ری کخراویک بوو له حیزبی شیوعی عیراق جیا بووه وه، له و کاته ی سه ر کرده ی تی حیزبی و به رپرسی یه که می (بها ء

الدین نوری) بوو، ئه وهی شایانی وتنه دوای له سیداره دانی هاورییان (فهد و زکی و حسین شیبی) له سالی 1949، خیانه تی (مالك سيف)، سه رکردایه تی حیزب که وته دهست چهند لایکی بی ئه زمون، به لام شورشگیر و دلسوژ و چاونه ترس وهک: که ریم ئه حمده داود، بها الدین نوری و حمید عوسمان، که ههرسیکیان کورد بوون.

له سالی 1953 که بهاءالدین نوری سه رکردایه تی حیزبی دهکرد، چهند بریاری دا و گورانکاری له بهرنامه ی حیزب کرد، بی گه رانه وه بو کونفراس و کونگره، چونکه بهرنامه ی حیزب له کونگره ی یه که مدا په سهند کرابوو، راسته بهرنامه که پیویستی به دهستکاری هه بوو، به تایبه تی ده باره ی مه سه له ی کورد، به لام به ئاره زوو بهرنامه ناگورد ری، بوئی ناکوکی له نیوان سه رکردایه تی بهاءالدین نوری و هاورییانی بهندیخانه روویدا و بووه هو ی بهاءالدین هه ندی بریار بدات دژی ئه وانه ی له گه ل بوچوونه کانی یه که نه بوون، ئه وهش بووه هو ی هه ندی له کادیرانی حیزب ئه وانه ی له زیندان دابوون، جیابوونه وه ی خو یان رابگه یه نن و ری کخراویکی سه ره خو دروست بکه ن به ناوی ئالی کارگه ران)) هاورئ جه مال یه کی که بوو له و هاورییانه و له بهندیخانه رایکرد و سه رکردایه تی ئه و ری کخراوه یی کرد که روژنامه یه کیان به ناوی (ئالی کارگه ران) ده رده کرد. ئه وه ی شایانی باس بییت، هاورئ جه مال له 1945 هاتوته ری زی بزاقی کومونیستی له ری کخراوی ((یه کی تی تی کوشین)) و دوای هه لوه شانده نه وه ی ئه و ری کخراوه، هاورئ جه مال و کاک سالی هه رده وکیان له ((یه کی تی تی کوشین)) خه باتیان ده کرد، رازی نه بوون، وهک تاک بچه ری زی حیزبی کومونیستی عیراق به سه رکردایه تی (فهد)، به لکو داویان کرد، لقی کوردی ری کخراوی (یه کی تی تی کوشین) وهک

ریکخراوی بینهریزی حیزی شیوعی، به لام فهد رازی نه بوو، نه وه بوو هاورییانی کوردی ریکخراوی یه کییتی تیکۆشین، حیزی شیوعی کوردستانیان راگه یاند که رۆژنامه کهی ناوی (شۆرش) بوو، ریکخراوه کهش به شۆرش ناسرا، ریکخراوی شۆرش هه موویان خۆیان به مارکسی له قه له م ده دا، بۆی پیریان له وه کرده وه که هه موو تیکۆشه رانی کورد (نه ته وه یی دیموکرات و مارکسی) له حیزی کدا کۆبکه نه وه، نه وه بوو حیزی ((رزگاری کورد)) یان راگه یاند که له ته ک مارکسیه کان و نه ته وه یی و دیموکراتیش تیدا جییان گرت-سالج حیده ری، جه مال حیده ری، نافیع یوسن، عه لی عه بدوللا، نوری شاو هیس و ره شید قادر. هتد.

له سه ر داوای شۆرش و له کاتی کۆماری کوردستان له مهاباد، مامۆستا هه مزه عه بدوللا ره وانهی مهاباد کرا و له و کاته له کۆماری کوردستان-حیزی دیموکراتی کوردستان دامه زرابوو، دیاره له سه ر ئامۆژگاری-سۆقیه تیه کان و به ریکه وتن له گه ل لیژنه ی ئازادی که (مه لا مسته فای بارزانی) عزه ت عبدالعزیز و مسته فا خۆشناو و میرحاج ئه حمه د... که پیشنیاز کرا (شۆرش و رزگاری) خۆیان هه لۆه شیینه وه و ((پارتی دیموکراتی کورد)) دامه زریئن و داوا له مه لا مسته فای بارزانی کرا که ره زامه ندی بدا بیته سه رۆکی ئه و پارتی و نامه و به رنامه ی پارتی دیموکراتی کورد له لایه ن هه مزه عه بدوللا ئاماده کرا، به لام مه لا مسته فا پیشنیازی کردبوو که دوو جیگر بو سهرۆک هه بی (شیخ له تیف شیخ مه حمود و کاکه زیاد ئاغای کۆیی)، که هه مزه گه پرابوو و و پیشنیازه که ی خسته بوه به رده م سه رکرده یه تی ((شۆرش و رزگاری)) سه رکرده یه تی ئاماده بوون، ریکخراوه که یان هه لۆه شیینه وه، به لام

مارکسیه کان ئەو دوو جیگره یان ره تکرده وه. له ئاکامدا ریخراوه کان خویان هه لوه شانده وه، به لام مارکسیه کانی سه رکردایه تی هه ردوو حیزب (شورش و رزگاری) به شداریان له دامه زانندی پارتی دیموکراتی کورد نه کرد، به لکو هاوریان سالح هیده ری و جه مال هیده ری و نافع یونس له دوا ی دامه زانندی پارتی چوونه ریزی حیزبی شیوعی عیراق. کاک جه مال که هاته سه رکردایه تی ((ئالای کارگه ران)) خاوه ن ئەزمونی سیاسی و ریخراوه یی بوو له نیوان 1946-1948 به پرسپاری هه ولیری حیزبی شیوعی عیراق بوو، کاک جه مال به ره له گیرانیشتی خۆشه ویستی هه موو لایه کمان بوو، چونکه رهفتار و رهوشتی تایبه تی هه بوو، زۆر دلسۆز و به سۆز و چاونه ترس بوو، باو کم زۆر هیوای پی بوو، که کاک جه مال له زیندان رایکرد، باو کم گوتی: نایبینمه وه!

ده یکوژن! به ئی باو کم دوا ی را کردنی کاک جه مال تووشی نه خووشی شیرپه نجه بوو، هه ردهم ناوی کاک جه مالی له سه ره دم بوو، له وه نه خووشیه هه لئه ستاوه.

له ته مموزی 1954 کۆچی دوا یی کرد، چۆن را کردنی کاک جه مال کاریگه ری له سه ره باو کم دانه، به مجۆره ش کۆچی دوا یی باو کم کاریگه ری زۆر بوو له سه ره کاک جه مال وه ک خیزانه که ی ده یگیرایه وه که هه وائی کۆچی باو کی پیگه یشت، کاک جه مال سی رۆژان بی هۆش که وتبوو. له سالی 1956، دوا یی هیرش سی قۆلی بو سه ره میسر، حیزبی شیوعی بریاری دابوو که له عیراق هیزی به رگری دژی سیاسه تی حکومه تی نوری سه عید دابمه زینتی، چونکه ئەو کات ئینگلیز به ئاشکرا و به رهامه ندی حکومه تی به غدا، بنکه و ده زگا کان و خاکی عیراقی

خستبووه ژیر فه رمانی ئینگلستان و له بنکه ی هه وایی هه بانیه وه فرۆکه کانی ئینگلیز هیرشیان ده کرده سه ر میسر، جا حیزی شیوعی به هاوکاری هه موو هیزه نیشتمانیه کان و به کوردیشه وه خۆپیشاندان و مانگرتنی ساز ده کرد، هه روه هاش بریاری دا بوو به رگری چه کداری بو تیگدان لولله نه وتیییه کان و لییدانی بنکه کانی ئینگلیز ریگبخات... به رپر سیاره تی نه و کارهش خرابووه نه ستوی کاک جه مال، که نه دمامی مه کته بی سیاسی حیزب بوو، دوی ریگه وتنی نیوان بالی (ئالای کارگه ران) و (قاعیده) و دوی کۆنفرانسی دووه می نه یلولی 1956، کاک جه مال به نه دمامی مه کته بی سیاسی حیزب هه لبرژدرابوو. بیگومان نه و کاته بارودۆخی شاری هه ولیر ناخۆش و شله ژابوو، چونکه رژی شالای گرتنی نیشتمانیه روه رانی ده ست پیکردبوو، به تاییه تی له و رۆژانه دا مالی نوینه ری په رله مانی عیراق سه عیدی (نیسه بت به نوری سه عید) له هه ولیر، عیزه دینی مه لا نه فه ندی نارنجوکی هاویشترابوو ماله وه یان، هه روه ها بو مایه کی ده سترکد خرابووه مالی عه بدوللا ئیسکۆت (عبدوللا ئیسکۆت، پیاویکی سوکتله ندی بوو، ببوه موسلمان و ژنیکی له هه ولیر هینا بوو ناوی له خۆ نابوو (عه بدوللا)، خه لکی شار به جاسووس (سیخوری) ئینگلیز له قه له میان ده دا).

باره که له وانه بوو، راپه رین ده ست پییکات، کاک سالح له هه ولیر بوو، به لام خۆی شار دبووه و، مه ترسی گرتنی هه بوو، ئیواره یه ک نزیک بانگی عیشایی، ده رگای ماله وه مان لی درا، من ده رگام کرده وه. له بهر نه وه ی ماله وه مان له ژیر چاودیری پویس دابو چه ند ماله قه ساب له به رانه رمان بوون و په یوه ندیان له گه ل شیخ محی الدین ی شیخ سالح هه بوو، هه ر

ئەوانەش بە هاندانی شیخ و حکومەت لە ساڵی 1948 مائی ئیمە و کاک ئەنۆەر دزەیی و کاک عەونی یوسف-یان دا بەر گوللە، هەربۆیە کاک سالح ئیمە ی وافی کردبوو، کە دەرگا لیدرا، یە کسەر بیکەینەو و ئەو کەسە بێتە ژورەو، بۆ ئەوێ نەناسری، منیش لەسەر ئەو ئامۆژگارییە دەرگام کردووە داوام لەو کەسە کرد بێتە ژورەو ... کابرایەکی بەژن و بالآ بەرز، رانکوچۆخەییەکی کایی (رەنگی کا) و پەستەکیک کە هاتە حەوشە و پرسى: کاک سالح لە ماله ویه، گۆتم نەخیر، کاک موھیب لە ماله ویه، نەخیر... ئەوێ جیگای باسە، ئەو خانووی ئیمە لە سێ ژور و حەوشەیک پیکھاتبوو، ژوریکیان لەسەر کۆلان بوو، دوانیان لە پشتەو بوو-واتە لە کۆتایی حەوشە کەدا... ئیمە لە ژورێ پشتەو دادەنیشتین و رادیۆشمان هەر لەو ژوردا بوو، تا دەنگی نەگاتە کۆلان، چونکە ئیمە ئیستگە ی (مۆسکۆ و صوت العرب) مان دەکردووە، کە بەو برادەرەم گوت کە کاکموان کەسیان لە ماله ویه، ئەو یە کسەر بەرەو ژورێ پشتەو رویشت کە خوشکە کانم لەوێ بوو، ویستی دەرگای ژورە کە بکاتەو، توند دەستم گرت و گۆتم بۆ کوئی؟ ژن و مندال لەوینە... بەلام ئەو گوئی نەدامی... کە دەرگای کردووە، یە کسەر خیزانی کاک سالح هاوار کرد ((أبو علی)) کاک جەمال کە لە بەغدا دەژیا و کاری نھینی دەکرد دواى راکردنی لە زیندان، ناوی لە خو نابوو (ابو علی)، خیزانی کاک سالح-یش کە لە بەغدا دەژیا جاروبار سەردانی دەکرد و بۆیە ناسیووە... منیش واقم ورما، حەقیشم بوو، چونکە لە ساڵی 1948-ەو نەمدیبوو، هەرەها لەو بارودۆخە ناسکە و مەترسیەدا، چاوەروان نەدەکرا کە جەمال بۆ هەولیر بێت...

دیارە هەموومان پیک شاد بووین... کاک جەمال پرسى: موھیب کە ی

ده گهریته وه ماله وه، گوتمان دواي سه عات ده، گوتی قهیدی ناکا، نه گهر شتیکی روویدا، نه وه له سه ربانه وه بوی دهرده چم، (چونکه نیمه هه رده م چاوه روان بووین که پوئیس ماله وه مان بپشکنی) گوتی با موهیب بیته وه، مه سه له که چاره ده کهین، یا شه و لییره ده مینمه وه یا خود بو شوینیکی ترم ده بات... کاک موهیب گه رایه وه و شاد و به خته وه بو، شه و تا درهنگ هه موو دانیشتن، به و شه وه دهرچوون له ماله وه جیی مه ترسی بوو، هه روه ها مانه وه ش له لای نیمه ژیانی له مه ترسیدا ده بوو، به لام کاک جه مال گوتی: نه و شه وه لییره ده بم، نه گهر هاتن، خو مان له سه ربانه وه رزگار ده کهین، ماله وه مان ناوچه کان ده ناسین، نه و شه وه کاک جه مال زور شتی بو باسکر دین.

سیاسهت و سه ردانی دهره وه ی ولات، کاکم سه ردانی سو ریای کرد بوو و هه روه ها به نهینی سه ردانی سو قیه تی کرد بوو. ناوی چه ند که سیکی له کورده کانی سو قیهت هینا وه: عه ره بی شه مو، قه نانی کورد و و سه مه دی سیامندو ق، باسی سه رکرده کانی پارتی کو مونیستی سو قیه تی کرد (دیاره که بیره وه رییه کانم پاکنوس ده که مه وه، نه یه کییتی سو قیهت ماوه، نه پارتی سو قیهت هه یه، به لکو له دواي 1991 سو قیهت هه لوه شایه وه و کو ماره کان سه ربه خو بیان راگه یاند و پارتی کو مونیستی (روسای فیدرال هه یه که له ده سه لاته دا نیه، به لام گرو پیکی گه وره ی له (دوما - په رله مانی روسیا) دا هه یه)

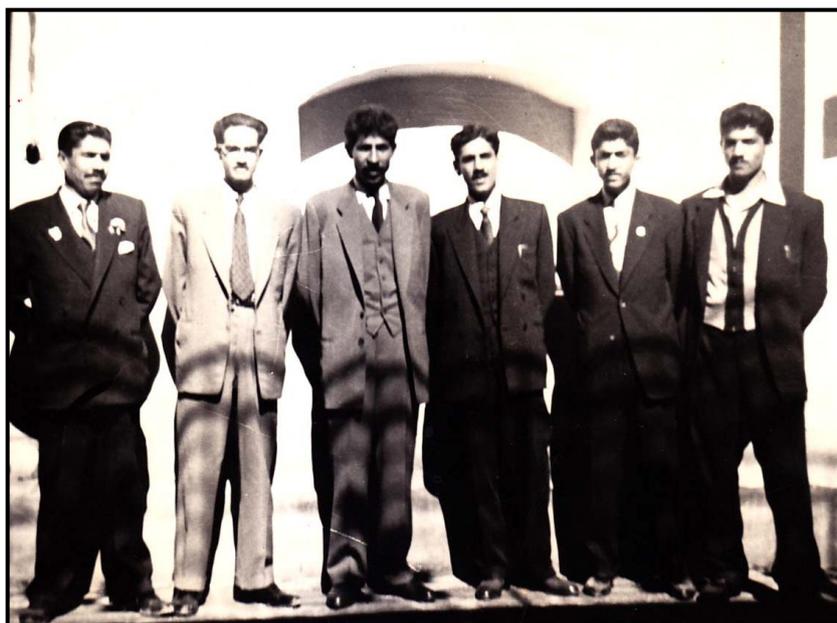
شه و دهرنگ بوو، کاکم به من و مومتازی: برۆن بخه ون! به یانی قوتابخانه تان هه یه. نیمه نه و شه وه له ژووری میوانان خه وتین، به یانی چووینه قوتابخانه، به لام که له قوتابخانه گه راینه وه، کاک جه مال نه ما بوو، رویشتبوو، مه زانه کاک موهیب چو بووه لای هاوری (أبو

سعاد) - ئه وه ناوی نهیئی شههید ئه حمهد محمود حه لاق بوو (شههید ئه حمهد و هاوری مهجید عبدالرزاق (مام قادر) له دواي 1955-1956 له هه ولیئر کاری حیزبیان ده کرد، هاوری ئه حمهد یه کیك بوو له بهرپرسیانی حیزبی شیوعی، وهك کریکاری میکانیک له هه ولیئر کاری ده کرد و له مالی كاك مستهفا ئه حمهد - برای كاك كه ریم ئه حمهد ده ژیا، كاك مستهفا كچیکی هه بوو به ناوی (سعاد)، جا تا خه لك كاك ئه حمهد نه ناسی به (ابو سعاد) ناسرابوو، كاك ئه حمهد خه لکی شاری سلیمانی بوو، تا شوژی 14 ته مموزی 1958 هه ر له هه ولیئر کاری حیزبی ده کرد، پاشان گه رایه وه سلیمانی، ماوه یهك چوه به غدا، به لام دیسان له شهسته کانی ماوه یهك هاتوو هه ولیئر، له دواي کوده تای شوباتی 1963 له ناوچه ی هه له بجه بوو به هاوری كه مال ناسرابوو، دواي جاریکی تر حیزب بوو کاری حیزبی رهوانه ی به غدا ی کرده وه، له سالی 1966 خوشکی بچووکی منی خواست و له سالی 1967 ناسوی کوری له دایکبوو، پاشان كاك ئه حمهد له لایه ن ئه منه وه گیرا، ده گوتری نه وزاد ناویك كه خه لکی كه ركوك ده بی، له به غدا دهیناسی و ئاگاداری ده زگای ده ولت ده کات كاك ئه حمهد ده گیریت، دواي ده رچوونی له به ندیخانه، به ماوه یهك له 1967/9/17 لیكترازان له حیزبی شیوعی رویدا به سه روکایه تی (عزیز الحاج)، دیاره كاك ئه حمهدیش له گه ل ئه و باله بوو و یه کیك بوو له سه رکرده کانی (قیاده ی مه رکه زی)... له سالی 1968 دواي هاتنی به عس بوو جاریکی تر بوو ده سه لات، به عس له کو تایی 1968 دهستی کرد به گرتنی ئه ندامانی (قیاده ی مه رکه زی)، چونکه ئه وان داواي نه مان و رووخانی حکومه تی به عسیان ده کرد، له سه ره تای سالی 1968 كاك ئه حمهدیش كه وته بهر شالوای گرتن، له ئاداری

1969 که من گیرام و له هه مان شوین به ندرام (کۆشکی شانزاده کان – قصر الامیرات)، له و هاورییانهی له به ندیخانه که دا بوون، بیستم، که (نازم کزاز که به پرسی هه یئه تی به عس بوو له و کۆشکه دا و پاشان بووه به ریوه بهری ناسایشی و پاشان ویستی کوده تا له دژی سهدام ئه نجام بدا، به دهستی به عس و سهدام کوژرا)، نازم که زور هه و لده دات چوک به شه هید ئه حمده دانوینی، بی سوود ده بی، به چه ند گولله یه که ده یکوژی، دوا ی شه هید بوونی هاورئ ئه حمده، خیزانه که ی کوریکه ده بی ناوی لیده نی (محمد-حه مه)... ئه وه ی جیگای ناماژه کردنه، له هه شتاکان ئاسوی کوری کاک ئه حمده به سیداره حوکم دهرئ و حه مه ی براشی له 1989 به بیست سا ل حوکم، خوشحالانه ناسوش ده که ویتته بهر لیبور دن و له 1991/12/24 حه مه ش ده که ویتته بهر لیبور دنی مانگی 12 ی 1991 دوا ی راپه رینی به هاری 1991).

کاک ئه حمده دیش به روژ به دوا ی کاک جه مال دا هاتبوو و له گه ل خوی بردبوو، ئیمه ش که گه راپینه وه، کاک جه مال رو یی بوو و تا دوا ی شو رشی 14 ته مموز نه مان دیتته وه. دوا ی شو رش ئیمه بو مان نه ده کرا سه ردانی به غدا بکه ین، ئه ویش له بهر کاری سیاسی بو ی نه ده لوا سه ریکی هه ولیر بدات. له مانگی تشرینی یه که می 1958، کاک جه مال له گه ل که سایه تیه کو ماله لایه تیه کانی عیراق بو چینی میلی با نگه ییش کرابوو، دیاره په یوه ندی به کاک مو هیبه وه کردبوو و ئا گاداری کردبوو... ئیواره یه که ئیمه له قوتابخانه گه راپینه وه، خوشکه کانم (مه لیحه و سه لمه) له مال نه بوون،..... پاشان گو تیان: کاک مو هیب له گه ل دوو خوشکه کانم چووینه به غدا که چاویان به کاک جه مال بکه وی بهر له سه فهره که ی. ئیمه (من و مومتاز) زورمان پی ناخوش بوو، که ئا گاداری ئیمه یان نه کردوو، چونکه ئیمه ش زور په رو شی دیتنی کاک جه مال بووین.

کاک جه مال له ئادار و نیسانی 1959 دوو جاری سهردانی ههولیری کرد، جاریکیان و ابزانم له گهڵ ماموستا عهزیز شهریف و همزه عهبدوللا و سادق بارزانی بو سهردانی شیخ نهحمه دی بارزانی چوونه بارزان، جاریکی تر کاتی یاخیووونه که ی شیخ رهشیدی لؤلان، نهگه به ههلهدا نهچووم لهو سهردانه ی دواییدا، ریکهوتی جهژن بوو، هه موو براکان پیکه وه له ههولیر بووین، یه کهمجار بوو دوای سالی 1946 هه موو پیکه وه کو ببینه وه و دوا جاریش بوو... جا هه موومان، هه ر شهش برا پیکه وه سهردانی باره گای حیزبی شیوعیمان کرد (اتحاد الشعب) و له م سهردانه دا شههید نافیع یونس وینه یه کی میژوی بو گرتین.

له راسته وه بو چه پ: جه میشد، مومتاز، موهیب، جه مال، سائح و عاسم.
نه م وینه یه له سالی 1959 له لایهن شههید نافیع یونس وه گیراوه

فستیقای لاوان و قوتابییانی سالی 1957 له مۆسکۆ

هه رچه نده له نزیکه وه ئاگاداری چوونی نوینه رانی عیراق بو فستیقای له که نه بووم، به لام ئاگاداری هه ندی جموجول و چالاکى بووم. ده مزانی له هه ولییره وه کاک به شیر ئیسماعیل چیچو بو مۆسکۆ چووه، له رۆژانی فستیقای، هه موو شه ویك له رادیوی مۆسکۆ ده نگویاسی فستیقای لمان گوی لی ده بوو، به لام که نوینه رانی عیراق گه رانه وه، که یه کیك له وانه مام جه لال تاله بانی بوو، زانیم که (100) کهس له عیراقه وه به شداریان تیدا کردبوو.

مام جه لال- له مۆسکۆ ئالای کوردستانی هه لگرتبوو و یاخود که ره ویته کانیان ئالای کوردستانی له سه ر نه خش کرابوو، که گه رایه وه رۆژیکیان کاک سالح هه ندی دیاری بو هاتبوو، له وانه ی هه ندی که ره سه ته ی تایبه ته ی بوو، گوتی: نه وه مه لا مسته فا ره وانه ی کردوه، نه وساکه ناوی مام جه لال گوی لی بوو، گوتیان هاتوته گوندى (ساتوری) که مال عوسمان (که مال کوری کچی پلکم بوو- له بنه ماله ی ره شید ئاغا و ئاموزای ره مزی نافیع ئاغایه، نه و که سه ی نه لمانه کان به په ره شوت له کوردستان دایانه زاند، کاک که مال په یوه ندی له گه ل پارته ی هه بوو، له کاتی هیرشی سی قوولی له سه ر میسر، چه ند که سیك بروسکه ی پشتگیریان بو عبدالناصر ره وانه کرد له هه ولییره وه، که مال عوسمان یه کیك بوو له و که سانه، له دواى شورشى 14 ته مموز پارته ی که مال عوسمانی به عبدالکریم قاسم ناساند و قاسم که مالی ره وانه ی سوریا و میسر کرد بو چه ند کاریک... به لام دیاره که مال هاوکاری قاسمی کردبوو، به لام دواى هه لگیرسانی شه ری چه کداری له کوردستان و په یوه ندی نیوان قاسم و که مال و تیكچوونی په یوه ندی نیوان پارته ی و قاسم، که مال بووه قوربانى به ده سته ی ده زگاکانی (شورش) کوزرا).

شۆرشى ئە لجه زائير

لاوانى كورد لاوانى گشت ميلله تانى چه وساوه به دهنگ ههموو راپه رينيك دههاتن، جا نه و راپه رينه له ئاسيا بايه يا له نه فريقيا، باسى ماو ماوى كينيا و مه كارىوسى قوبرسى... جا راپه رين و خه باتى چه كدارى ميلله تى نه لجه زائير دژى فهره نسا كه له سالى 1830 وه نه و ولا تهى داگير كردبوو. بيگومان خه باتى خويناوى جه زائيريه كان و گرتنى پينچ سه ركرده كانى شۆرشى نه لجه زائير: نه حمه د بن بيلا، رابح بيطاط و حوسين نايه ت نه حمه د و محمد بوزياف و كه ريم بلقاسم له ههموو دونيا دهنكى دايه وه، خو پيشان دان له عيراق بو پشتگيرى و ئازاد كردنى نه و تيكوشه رانه ساز كرا. بيگومان راديوى قاهره له م بواره دا روليكى كارىگه رى گييرا، به تايبه تى گرتنى كچه تيكوشه رى جه زائير (جه ميله بو حيرد). له عيراق به ده يان شيعر و هه لبه ست له سه ر خوراگري نه م كچه تيكوشه ره بلا و كراوه.

شاعير و نووسه رانى نيشتمانپه روه ر له ريگاي پشتگيرى جه زائير، هه ست و نه ستى گه لانى عيراقيان ده رده برى. جه زائير و تيكوشه رانى سيمبولى خه بات بوون. شاعيرى نيشتمانپه روه ر و نه ته وه خواز و پيشكه و تنخواز كامه ران موكرى له پويمه ي (جه ميله) دا نه ك ته نيا باسى قاره مانى نه و كچه جه زائيره يه ي كردوه، به لكو خه باتى كچانى كورديشى خستبووه روو:

ئەى جه ميله

سلاو، له ئاگر و ژيله
له حه يرانا، له لاوكا
هه لمه ت نه به ن به ره و مردن
به ره وه قه لاي-سه ختى دوژمن

کاتی کچ له گه ل باوکه

دیاره ئه و پۆیمه درێژه، به لام به داخه وه من له بهرم نییه، ئه و دیته وه یادم که کامه ران له و شیعه ردا هاوخه باتی کچانی کورد و کچانی جه زایری لیک گریداوه، به تایبه تی که باسی قاره مانه تی و خو راگری کچانی کوردستان ده کات.

بیگومان خه باتی تیکه شه رانی جه زایر له سالی 1962 سه رکه وت و جه زایر رزگار کرا و هه روه کو ئاماژه م پیکردوه، خه باتی جه زایرییه کان له لایه ن کورده وه و به تایبه تی روونا کبیرانی کورد پشتگیری کرا، به لام ئه وه ی جیگای داخه، ده و له تی جه زایر له سالی 1975 له ژیر سه رکر دایه تی هه واری بو مدین و به پالپشتی ئه مریکا رۆلیکی خه راپی گیرا له دژی خه باتی گه لی کورد. ئه لجه زایر رۆلیکی نیو بژی که ری له نیوان رژی می ئیران و رژی می به عس گیرا و په یمانی ئه لجه زایر له ئاداری 1975 راگه یاندرا له نیوان همه ره زا شاه و سه دام و حوسین، بیگومان ئه و خه نجه ریکی ژه هراوی بوو له پشتی کورد درا به ناگاداری ئه مریکا و وه زیری ده روه ی هیژی کسینجه ر.

لیره دا به پیویستی ده زانم چه ند وشه یه کیش ده رباره ی هه لویستی کورد به رانه ر خه باتی گه لی فه له ستین بنووسم، چونکه له و رۆژه ی شه ری عه رب و ئیسرا ئیل له سالی 1948 ده ستی پیکردوه، گه لی کورد و تیکۆشه رانی به هه موو جوړیک پشتگیری فه له ستینیه کانیا ن کردوه، ئه گه ر چاویک به پرۆگرام و بریاره کانی حیزبه سیاسییه کانی کوردستان دا بخشینین، ده یین به ندی تایبه تی بو خه باتی رزگاریخوازی فه له ستین ته رخان کراوه، جگه له وه ی خه باتی فه له ستینیه کان بابه تیکی سه ره کی بووه له ئه ده بی کوردی، به لام هه لویستی هیزه تیکۆشه ره کانی

فهلستینی له چوارچیوهی (بهره ری رزگار یخوازی فهلستینییه کان) به تایبه تی دوا ی کاره ساته دلته زینه که ی هله بجه له سالی 1988 دا و پاشانیش دوا ی کاره سات و کوره وه که ی به هاری 1991، نه که هه ر خو کړکردن و پشتگویی خستنی باری کوردستان بوو، به لکو زور به یان به یه که وشه ش هه لویستی رژیم ی عیراقیان مه حکوم نه کرد، به لکو له په لاماره که ی له شکر ی عیراق بو کوردستان له مارت و نیسانی 1991 هه ندی چه کداری فهلستینی راسته وخو به شداری سه رکوتکردنی کوردیان کرد، له ته که مواهیدینی مه سعود ره جه وی و که یارمه تی رژیم ی به عس ده کرد، به لام بو میژوویش پیویسته نامه ژه به هه لویستی هه ندی لایه نی تر (وه که بهره ی دیموکراتی فهلستین به سه رو کایه تی نایف حه واتمه و بهره ی دکتور جورج حه به ش هه لویستیان جیا بوو و پشتگیری کوردیان کردوه، جگه له وانه له نیوان شاعیر و نووسه رانی فهلستینیش ناکری نامه ژه به رولی جوامیرانه ی (مه عین به سیسو و شاعیر و نووسه رانی سه ر به حیزی شیوعی فهلستن و نیسرائیل) نه کری.

جه مشید و ئیسماعیل عه دؤ-
هه وئییر 1957

شه هید نه حمهد مه حمود جه لاق و نازهنینی خوشکم

شۆرشى 14 ته مەموزى 1958

كاك عاسم دواى ئەو هى دەستبەسەرى له شارۆچكەى (بەدرە) تەواو كرد، ئازاد كرا، گەپرایەو هەولێر، ئەو بەر له چەند مانگێك بەر له شۆرشى 14 تەمەموز بوو، بەلام چەند رۆژێك دووبارە دەستگیركرا، چونكە له (بەدرە) دوورخراوه سیاسیهكان، رۆژنامەیان بلاوكراوه یهكى دەستنووسیان بلاوكردبووه، كە لە لایەن دەستگاكانى ئەمنهوه دەستی بەسەرا گیرا، له كاتى پشكنینى دوورخراوهكان، دەستنووسى وتاریك گیرا كه بەخەتى كاك عاسم بوو.... هەر بۆیهش جارىكى تر گیرا، ئەو هى شایانى وتنه كاك عاسم له سالى 1949 بۆ ماوهى (7) سال زیندانى و دوو سال له ژێر چاودێرى پۆلیس حوكمدرابوو، ماوهى زیندانیهكانى له بەغدا، نقره السلیمان، بعقوبه تەواو كرد و له شارۆچكەى (بەدرەش) له ژێر چاودێرى پۆلیس بوو.... ئیমে له هەولێر دەژیاين، كاك موهیب له لای (پاریزەر موحسین دزهیی) كاری دەكرد، كاك سالح ئەو ساله ئەندامى مەكتەبى سیاسى پارتى دیموكراتى یهكگرتوى كوردستان بوو له هەولێر دەژیا، ئیمه قوتابى پۆلى شەشەمى سەرەتایی بووین (هەرچەندە ئیمه بەتەمەن گەرە بووین، لەبەر ئەو هى بۆماوهى شەش سال خۆیندەمان جیهیشتبوو، له شوینی تر ئاماژەم پیکردوه).

رۆژى 14 ی تەمەموزى 1958 بۆ ئیمه وەك رۆژەكانى تر بوو، هەموو رۆژى بەیانیان خوشكە سەلمەم زوو هەلەستا بۆ نوێژ، كە دەهاتە خواری، چونكە هاوین لەسەر بان دەنووستین، رادیۆى بەغداى دەكردەوه، بۆ ئەو هى گوێ له قورئان بگرێ. . . بەلام ئەم رۆژه... له جياتى قورئان... بانگەواز و مارشى عەسكەرى لێدەدرا.. خوشكم سەرى سور

ده مینئی، بانگی کرد... من له خه و رابووم، که هاتمه خواری... گویم له رادیو گرت، به یانی ده خوینده و ده یگوت:

ئیره ئیستگهی کۆماری عیراقه - إذاعة الجمهورية العراقية - واته (انقلاب - کودهتا) یا خود شۆرش له به غدا روویداوه، که گویم له هه ندی به یان گرت و ناوی هه ندی که سی هیئا که کاریان پی سپارد رابوو، له روانگهی ناسینم بۆ ناوه کان، ریبازی بزوتنه وه که م بۆ ناشکرا بوو که دژی پاشایه تی و ئیمپریالیزمی ئینگلیزه، چونکه ئه وانهی بهرپرسیاره تیان خرا ئه ستۆ، مروقی ناوداری نیشتمانپه ره وه ر بوون له وانه: صدیق شنشل (یه کیک له سه رکرده کانی پارتی استقلال) که به وه زیری (إرشاد - اعلام) دانرابوو، ههروه ها محمد حدید (ئه ندامی سه رکردایه تی پارتی نیشتمانی - دیموکرتی وه زیری دارایی، د. ابراهیم کبه - نابوری کاک مومتاز به ئاگا هات، گوتم ههسته (انقلابه)، مومتاز گوئی: له لوینان.

گوتم نا له عیراق، چونکه له سالی 1958 له لوینان راپه رین دژی (کمیل شمعون) و خه باتی چه کداری له و ولاته به رده وام بوو، له گه ل ئه وه هه واله کاک صالح له خه وه هه لسا و پیم راگه یاند که له به غدا (ئینقلاب) روویداوه، بزوتنه وه ی نیشتمانی پی هه لساون، ئاماژه م به ناوی وه زیره کان کرد... کاک صالح یه کسه ر هاته وه خواری و له ته ک رادیو که روونیشته و گوئی له به یاننامه کان گرت که له لایه ن سه رکردایه تی هیزه چه کداره کان زه عیم عبدالکریم قاسم ده رباره ی دامه زرانندی ئه نجومه نی (سیاده - سه ره رشتی گشتی) که له سی کهس پیکه اتیوو:

محمد مه دی کبه، نه جیب الربیعی، خالد النقشبندی) .. ئه وه ی شایانی باسه، ئه وه سی کهس یه کیان سونی بوو (محمد مه دی)،

ئەو پێریان (شیعی -نجیب الربیعی) و سییه میان کورد (خالد نه قشبهندی).

ئەو کاتە ی خالید نه قشبهندی کرا به ئەندام-پاریژگار (متصرفی) ههولیر بوو، دەلین ناگای له هیج نه بوو، به لکو (عبدالسلام عارف) دەیناسی و وهکو کوردیک دانرا. پاشان رادیۆ ناوی هه موو وهزیره کانی خوینده وه.... ئەوسا کاک صالح، بروسکه یه کی پشتگیری به ناوی پارتی دیموکراتی کوردستان نووسی و تیدا پشتگیری گه لی کوردی بو شۆرش راگه یاند.... که ئیمه لیمان پرسی، ئەوهی به شۆرش هه لساوه نه ناسراوه (عبدالکریم قاسم)، کاک صالح گوتی: ئیمه پشتگیری هه موو جولانه وه یه که ده که یین بو روو خاندنی رژیمی پاشایه تی و دامه زانندی رژیمی کی کۆماری. بروسکه که ی دا من و مومتاز ره وانه ی پۆسته خانه ی کردین، که بچین بروسکه که ره وانه ی به غدا بکه یین، ئیمه نزیکه ی سه عات (7) به یانی بوو که له ماله وه مان ده رچووین بو پۆسته که ئەو کات له به رامبه ر (سرای-متصرفیه ت) بوو له ته ک قوتابخانه ی (موزه فه رییه)، له ریگادا، له ته ک مزگه وتی (محمود عه لاف) بانکی زراعی هه بوو، کاربه ده ستانی له به ر ده رگا وه ستابوون، له وانه: محمد حه سه ن ده زه یی که به ریوه به ری بانکه که بوو... پرسی ئەوه بو کوی ده چن... گوتمان بو پۆسته... ئەورۆ دائیره نیه، شۆرشه له به غدا، رژیمی مه له کی روو خا، که گه یشتینه به ر ده رگای پۆسته به مامۆزه کانمان گۆت: شۆرش سه رکه وتوو و خالید نه قشبهندی (متصرف) یه کی که له سه رکرده کانی نوپی عیراق... چوینه پۆسته بروسکه که مان به ناوی پارتی دیموکراتی کوردستان ره وانه ی به غدا کرد، و پاشان چووینه نیو شار، بو چایخانه و قاوه خانه کان و کۆکردنه وه ی ئیمزا (واژوو) بو پشتگیری شۆرش.... به ده یان بروسکه

بۆ بهغدا رهوانه كرا.

وهك زانيمان، ههر ئهو بهيانیه مامۆستا (عهونی یوسف) ی پارێزهر به تهلهفۆن په یوهندی لهگهڵ بهغدا كرد بوو و پشتگیری خۆی بۆ شۆرش راگه یاندبوو، بهلام ئهوهی شایانی ئاماژه پیکردنه، خوالیخۆشبوو خالید نهقشه بهندی لهو بهرپرساریهوه دوداڵ بوو، چونکه ئاگای له شۆرش نهبوو، بهلكو ئهفسه ریکی خانه نشینکراو بوو، وهك باسکرا، که كاك فهوزی جهمیل صائب- که قایمقامی رهواندوز بوو، خالید نهقشه بهندی هان دابوو بگاته بهغدا و كاك عهونی یوسف- یش رۆلی هه بوو. نزیکه ی سهعات (10) بهیانی که خۆپیشاندانیك له ههولیر بۆ پشتگیری شۆرشی بهغدا سازکرا و خۆپیشاندهران ته نیا دوو وینهی گه وره یان بهرز هه لگرتبوو، جهمال عبدالناسر و مهلا مسته فای بارزانی. دیاره خه لکی رۆلی ئهو دوو سه رکرده یان بهرز دهنرخاند، جهمال عبدالناسر وهك سه رکرده ی شۆرشی (23 ی ته مموز 1952) میسر و مهلا مسته فای بارزانی و هك سه رکرده ی شۆرشه کانی کورد و که هه ردووکیان جیگای شانازی نیشتمانپه روه ران بوون. گه لی کورد هیوای به شۆرش هه بوو، که سه رکرده ئاواره که ی بگه ریته وه باوه شی نیشتمان.

بیگومان شۆرشی 14 ته مموز که ئه فسه ره ئازادیخوازه کان سه رکرده یه تیان کرد، بهر له شۆرش ریخراوه که یان په یوهندی به بهره ی نیشتمانی یه کگرتوو که له سالی 1957 دامه زرابوو، هه بوو، هه ر بۆیش حیزبه کانی بهره ی نیشتمانی پشتگیریان له شۆرش کرد و حیزبی شیوعی عیراق که یه کیک لهو حیزبانه ی بهره ی نیشتمانی بوو، بهر له شۆرش، واته له رۆژی 13 ته مموزی 1958 رینمایی بۆ ریخراوه کانی رهوانه کرد و ئاگادار و ناماده یی بۆ هه ر رووداویک.

شۆرشى 14 تەمموز، شۆرشىكى نىشتمانى - ديموكراتى بوو، عىراقى لە رژىمى پاشايەتى گۆرى بۆ كۆمارى، لە پەيمانى سنتو دەرچوو، قانونى چارەسەركردنى كشتوكالى راگەياندا، لە دەستورى كاتيدا و لە بەندى (3) - عىراقى بە نىشتمانى كورد و عەرەب ناساند و نازادى رادەبرين و راگەياندن و رىكخستنى بە قانون رىكخست، رۆلىكى گرنكى ھەبوو بۆ بوژاندنەو و گەشەسەندنى زمان و ئەدەبىياتى كوردى، ھەرچەندە شورش دوايى تووشى نىكوۆھات.... من لىرەدا بە پىويستى نازانم لەسەرى برۆم.

كە شۆرشى 14ى تەمموز روويدا، لە كوردستان (مەبەست كوردستانى باشوور-بابلىن باشوورى كوردستان)، تەنيا دوو حيزب لە نيو جەماوەر و گۆرەپانى سياسيدا بە ئاشكرا چالاكيان دەنواند (حيزبى شىوعى عىراق-لقى كوردستان-ئەوسا نەدەگوترا ھەريمى كوردستان و پارتى ديموكراتى يەكگرتووى كوردستان. ھەر تەك لەو دوو حيزبە ميژووى خەباتى خوۆ ھەبوو، كۆمونيستەكان كە بە دريژايى تەمەنيان لە سالى 1934 لە عىراق و لە چلەكان لە كوردستان، سەدان قوربانيان دابوو، سى سەركردەى ليھاتوويان (فەھد) يوسف سلمان يوسف) و حوسين شيببى و محمد زەكى بەسىم) لە سيډارە درابوون) و چەندان كادير و ھاوريان لە راپەرين و خۆپيشاندانەكان زيندانى و كوژرابوون. پارتى ديموكراتى كوردستان لە سالى 1946 ھاتبوو كۆرى خەبات، ھيژىكى سەرەكى بزوتنەوہى رزگاربخوازي كورد بوو لە عىراقدا بە سەرۆكايەتى مەلا مستەفای بارزاني، كە رابەرى راپەرينەكانى 43-1945 بارزان بوو، و پاشانىش سەركردەى لەشكرى كۆمارى ديموكراتى كوردستان (لە مھاباد) و دواى رووخانى كۆمار ئاوارەى يەكيتى سۆڤيەت

بوو، ئەو هه موو گه نجینه ی خه باتی پارتی بوو که شۆرش هه لگیرسا. وهك ده زانری پارتی له سالی 1946 که دامه زرا به ناوی (پارتی دیموکراتی کورد) بوو، به لام له په نجاکان له تیبوون رویدا (بالی هه مزه عه بدوللا و بالی برایم ئەحمه د)، دوا ی یه کگرتنه وه ی هه ردوو بال و هاتنی ژماره یه که له کادیر و کۆمۆنیسته کانی کورد بو نیو پارتی-پارتی ناوی گۆرا به (پارتی دیموکراتی یه کگرتووی کوردستان). بیگومان گیانی کوردایه تی ووشیاری نه ته وایه تی له دوا ی سالی 1956 له په ره سه ندا بوو، هه ردوو پارتی (کۆمۆنیست و دیموکرات) له نیو جه ماوه ردا شوینی خویان هه بوو، به لام له هه مان کاتدا ململانییه کی گه وره یان له نیودا هه بوو، به تایبه تی به هاتنی کادیره کۆمۆنیسته کان بو ریژی ده یانوویست گۆره پانی سیاسی به حیزبی شیوعی چۆلکه ن، هه روه ها حیزبی شیوعیش له روانگه ی سیاسی -ستالینزه وه- مارکسیزمی له سه رخۆ تایۆ کردبوو، یه کسه ر دوا ی شۆرش ته مموز ناکۆکی له نیوانیان دهستی پی کرد، هه رچه ند له سالی 1957 که به ره ی نیشتمانی یه کگرتوو له عیراق راگه یه ندرا و پارتیه نه ته وه ییه کان عه ره ب وهك (ئستقلال و به عس) به هیچ شیوه یه که رازی نه بوون، پارتی بیته نیو به ره به بیانو ی ئەوه ی حیزبیکی جیاوازخوازه، به لام حیزبی شیوعی عیراق هاوپه یمانی دوو لایه نه ی له گه ل پارتی مۆرکرد، دوا ی شۆرش ململانی له بواره کانی ریکخراوه دیموکرات و پیشه ییه کان و سیاسیشدا قوولتر بووه وه.

بیگومان نه بوونی ئەزموونی دیموکراتی له ولاتدا و ته ورژمی جه ماوه ر بو لای حیزبی شیوعی، ململانییه که شیوه یه کی نا ته ندروستی وه رگرت، که جیگای داخ بوو، هه ندی له هارویانی حیزبی شیوعی تۆمه تی

ناشیاویان دەخستە پال پارتی دیموکرات، که له واقع دور بوو و تهنیا بۆرەشکردنی خەباتی پارتی بوو، وەك ئەوھی پارتیهكان پیاوی ئەمریکایهكانن، دۆلار وەردەگرن خواستیانە کوردستان جیا بکەنەوہ بیگومان ئەو هەلۆیستە بە پێچەوانە ی بریار و بەرنامە ی پەسەندکراوی کۆنفراسی دووهمی حیزبی شیوعی عێراق بوو که له سالی 1956 بەستراوو. بیگومان ئەو جورە تۆمەتانهش وای له هەندی کەسی نیو پارتیش کردبوو که دژایهتی حیزبی شیوعی بکەن، جگە لهوھی زۆر له ئەندامانی پارتیش (هەرچەندە له بەرنامە ی پارتیشدا هاتبوو که ئەوان سوود له مارکسیزم وەردەگرن) دژایهتی بیری کۆمونیستیان دەکرد، تۆمەت و تاوانیان بۆ کۆمونیستەکان هەلەدەبەست.

ئەوھی شایانی وتنه، له سەرکردایهتی پارتیدا ژمارهیهك هەلگری بیری کۆمونیستی هەبوو، هەندیکی تریش له سەرکردەکانی پارتی دەگەل شالۆی جهماوهر کهوتن که دیتیان هەواداران کۆمونیست له کوردستان بەرەو پێش دەروا، ئەوانەش بە هەموو جوریک هەولی ئەوھیان دەدا که له حیزبی شیوعی نزیک ببنەوہ، بەلام حیزبی شیوعی هەلۆیست و سیاسهتی ئەوہ بوو که پارتی وەك حیزبی نەتەوہیی بییت و باسی چەپ و مارکسیزم نەکات، چونکه وەك ئاماژەم پیکردوہ، حیزبی شیوعی خۆی بە تاکە هەلگری بیری چەپ و مارکسیزم دەزانن، ئەوہشیان دەگوت، ئەوانە ی خۆیان بە کۆمونیست دەزانن، ئەوہ پارتی کۆمونیست هەیه (واتە بێنەرێزی پارتی کۆمونیست) ...

بیگومان لەنیو سەرکردایهتی پارتیدا دوو بۆچوون و دوو هەلۆیست پەیدا بوو، بالیکیان بە ناراستەوخۆ دژایهتی پارتی کۆمونیستیان دەکرد و خۆیان بە تاکە پێشروە ی کورد لهقەلەم دەدا و بالەکە ی تریش مەبەستیان بوو پارتی لهگەل کۆمونیستەکان نزیک ببنەوہ و هاوخەبات

بن.

دوای شۆرش سهرکردایهتی پارتی لهو تیکۆشهرا نه پیکهاتبوو
(ئهو هی من دهمناسین):

1- مستهفا بارزانی - سهروک.

2- ههمزه عهبدووللا - لهکو مۆنيسستهکانی نزیک بوو (ئهندامی
سههرکردایهتی).

3- خهسرو توفیق - ئهندامی (م.س).

4- نهژادی عهزیز ئاغا - ئهندامی (م.س).

5- صالح جهیدهری - ئهندامی (م.س).

(ئهو هی شایانی باس بیّت، ئهو چوار ئهندامه ی م.س) لهگهڵ ئهو باله
بوون که لهگهڵ حیزبی شیوعی دۆستایهتی و هاوخواهات بکن.

6- برایم ئهحمده - سکرتهیری پارتی.

7- عومهر مستهفا دهبا به (ئهندامی لیژنه ی ناوهندی).

8- جهلال تاله بانی (ئهندامی لیژنه ی ناوهندی).

9- نوری شاوهیس (ئهندامی لیژنه ی ناوهندی).

10- عهلی عهبدووللا (ئهندامی لیژنه ی ناوهندی).

11- عیسی زه بیحی (عبدالرحمن زه بیحی)

12- صالح یوسفی (ئهندامی لیژنه ی ناوهندی).

13- حلمی عهلی شهریف.

(ئهو هی شایانی باس بیّت له برایم ئهحمده وه تا حیلمی عهلی
شهریف ئهوانهش بالیککی تر بوون).

14- جهمید عوسمان - تا سالی 1955 سکرتهیری حیزبی شیوعی

عیراق بوو و له دوای 1956-1957 هاته ریژی پارتی.

وهك له سه ره وه ئاماره م پیکردوه له سالی 1957 به ره ی نیشتمانی یه کگرتوو دامه زرا، به لام دواي شوورش، روژ به روژ ناکوکی له نیوان به رهدا قوول ده بوو و لیکن ترازان رویدا، به تایبه تی نه ته وه ییه کان عه رب (به عس و ئیستقلال) که هه لگری یه کیستی خیرابوون له گه ل میسر و حیزبی شیوعی داواي فیدرالی ده کرد) حیزبی کامیل چادرچی بروای به سه رکردایه تی عه سه کهری نه بوو...

به ره لیك هه له وه شایه وه، به لام حیزبی شیوعی هه ولیدا به ره یه کی نوئ پیکبیینت، له باله کانی چه پی (حیزبی نیشتمانی دیموکراتی- پارتی و شیوعی)، دیاره کو بوونه وه یه ک ریخرا په یمانیکی دوو قوولی له نیوان شیوعی و پارتی (به سه رکردایه تی هه مزه عه بدوللا) له تشرینی یه که می 1958 مۆرکرا، به لام به هاری 1959 نیوان پارتی و شیوعی به ره و تی کچوون ده چوو، نه وه ی بیته وه یادم، ده سته یه که له نوینه رانی پارتی و شیوعی و هه ندی که سایه تی پیشکه و تنخواز بو ئارامکردنه وه ی باره که و نزیک کردنه وه ی هه ردوولا، سه ریان له کوردستان دا وابزانم سه ردانی خوالیخو شبوو شیخ نه حمه د بارزانیان کرد. ده سته که بریتی بوون له وانه:

جه مال جهیده ری - سه رکردایه تی حیزبی شیوعی عیراق، عه زیز شه ریف - سکرتری نه نجومه نی ئاشتیخوازانی عیراق، هه مزه عه بدوللا (پارتی دیموکراتی کوردستان)، سادق بارزانی، برازای مه لا مسته فا بارزانی - نه و مروقه، مروقیکی نیشتمانپه روه ر و لیها تووی کورد بوو، ریزی تایبه تیشی له لای مه لا مسته فای بارزانیه وه هه بوو).

رووداۋەكانى بەھارى 1959

دوای ئەوى شۆرشى 14 تەمموز تووشى ھەرەشە و پىلانگىران ھات، لەلايەن ھىزەكانى كۆنەپەرسىت و بەكرىگىروانى ئىمپىريالى ئەمىرىكى و ئىنگلىز و كۆمپانىياكانى نەوت و دەۋلەتانى پەيمانى سىنتو) و كۆمارى ەھربى يەكگرتوو (مىسر و سورىا)، حىزبى شىوعى بۆ بەرگرى كردن لە شۆرش و دەستكەوتەكانى و بۆ قايمكردنى دەسەلات و تواناى خۆى ھەندى ھەنگاوى نا:

1- دامەزراندنى لىژنەكانى بەرگرى لەكۆمار، لەنىو دەزگاكانى دەۋلەت.
2- رىكخستنى (بەرگرى مىللى-المقاومە الشعبىه)، لە شىوعى لەشكرىكى مەشق كراو و ئامادە و پىرچەك-لە كور و كچ و پىاو و ژن تا تەمەنى 45-50 سال، لە ژىر سەركردايەتى عەقىد تەھا بامەرنى دا. لە ھەر شارىك ئەفسەرىكى كۆمۇنىست سەرپەرشتى و ئامادەكردن و مەشق پىكردنى ھاۋلاتيانىان خستبەھ ئەستۆ، ھىزى بەرگرى مىللى لە ئەندامان و ھەوادارانى حىزبى شىوعى پىكھاتبوو، بىگومان ئامانجى ئەو رىكخراۋە پاراستنى دەستكەوتەكانى شۆرش و سەپاندنى دەستەلاتى حىزب بوو. ھىزەكانى بەرگرى مىللى ھەندى كارى ناپرەوايان بەرانبەر بە خەلك دەكرد، ەك پشكنىن و گرتنى نەيارانى خۆيان، كە ھەندى لەوانە دوژمنى شۆرش نەبوون، بەلكو نەيارى حىزب بوون لەگەل بۆچوون و سىياسەتى حىزبى شىوعى جىاواز بوون، بىگومان ھەلەكانىان، لەلايەن دوژمنەكانىان و دوژمنى شۆرش قوزرايەۋە تا لەكۆتايىدا عەبدولكەرىم قاسم ئەو رىكخراۋەى ھەلەشاندەۋە.

لە ھەولپىر كە ئەم رىكخراۋەيە دامەزرا، منىش يا لەبەر ساويلكەيى

خۆم، یا بۆ تاقیکردنه وهی ئەوان، داوام کرد بێمه ریژی هیژی بهرگری میلی... منیان وەرگرت، هەرچەندە ئەوان باش دەیانزانی که من له گهڵ ئەوان نیم، به لām هۆی وەرگرتنی من له بهر خاتری کاک جه مال-ی برام بوو، که ئەندامی مه کته بی سیاسی حیزبی شیوعی بوو، بهرپرسیارانی ههولیری حیزبی شیوعی بۆیان نه ده کرا برای جه مال جه یدهری وهرنه گرن چونکه کیشهی کۆمه لایه تی دروست ده کرد، نه ک کیشهی سیاسی، به لām چه کیان به من نه دا و له مه شقیش به شداریان پێ نه کردم، ته نیا بهرگی هیژی بهرگری میلیم وەرگرت، من ده مانچه یه کی چوارده خۆرم هه بو، که خاوه نه که ی کاک سه ید مه جید بوو (واته پارتی بوو) و ته نیا وه ک بیته وه یادم له ریپوانیک به شداریم کرد.

پیلانه که ی عه بدولوه هاب شه و اف و شیخ ره شیدی ئولان

وه ک له شوینیکی تر ئاماژه م پیکردوه، دوا ی شو رشی 14 ته مموز، که سه ره تا له لایه ن کۆماری عه ره بی یه کگرتوو به سه رو کایه تی جه مال عبدالناسر، پشتگیری کرا، به لām که نوینه ری شو رش عه قید عبدالسلام عارف سه ردانی سوریا ی کرد (کۆماری عه ره بی یه کگرتوو له میسر و سوریا پیکهاتبوو) و له وی چاوی به مشیر عه بدولحه کیم عامر که وت و مه سه له ی یه کگرتنی عیراق له گه ل ئه و کۆماره باس کرابوو و له عیراقیشدا نه ته وه ییه کانی عه ره ب خوازیار بوون که عیراق له گه ل ئه و کۆماره یه ک بگری...

له عیراق دوو دروشم بهر زکرایه وه: کۆمونیسته کان (یه کییتی فیدرالی و دو ستایه تی سو قیه ت، نه ته وه په رسته کانی عه ره ب (حیزبی ئیستقلال و به عس) و خودی عبدالسلام عارف لکاندن عیراق به کۆماری عه ره بی

یه کگرتووه وه، ئه وهی شایانی باسه، دوا یی ه کگرتنی میسر و سوریا، له کۆماری عه ره بی یه کگرتوودا، ژیان ی حیزبایه تی قه ده غه کرا، مافی دیموکراتی مرۆف پیشیل کرابوو، سیاسه تی سه رکوتکردن و داپلۆسین پیاده کرا، ههروه ها عیراق ولاتیکی فره نه ته وه بوو، له بهندی سی ده ستووری کاتی دا هاتبوو:

عیراق ولاتیکی هاوبه شه له نیوان کورد و عه ره بدا، بیگومان لکاندن ی عیراق به کۆماری عه ره بی، له بهرژه وهندی کوردا نه بوو و ههروه ها عه بدولکه ریم قاسمیش دژی ئه و لکانده بوو، جا نا کۆکی که وته نیو سه رکردایه تی شو رشی ته مموز و نیو هیزه کانی به ره ی نیشتمانی یه کگرتوو، ههروه ها هیشتا عیراق نابوورییه که ی په یوه ست و گریدراوی ئینگلستان و پاره که ی له چوارچیوه ی پاونی ئیسته رلینی دابوو، هیشتا له په یمانی سینتو (په یمانی به غدا) ده رنه چوو بوو، بوژاندنه وه ی عیراق له چاو میسر پاشکه وتوو بوو، خوازیار نه بوو، بازاره که ی بو که لو په لی میسری بخاته سه رپشت.

هیزه نه ته وه ییه کانی عه ره ب له عیراق په یوه ندییا ن له گه ل سوریا و میسر به هیز کرد و که وتنه جموجۆل و چالاک ی بو به زور لکاندن ی عیراق به کۆماری عه ره بی، بو ئه م مه به سه شه ل له سنووری سوریا وه، هه موو جو ره چه ک و که ره سه ته ی خو ئاماده کردن بو راپه رین و کوده تا، چه ک و ویستگه و ئامیره کانی راگه یان دن به نه یینی گه یشتبو وه موسل، له لایه کی تر پاشما وه کانی رژیمی پاشایه تی و کاربه ده ستانی کۆمپانای -IPC- نه وت و تۆرانیه کان که وتنه پیلان گی ران به بیانو ی ئه وه ی عیراق ی (عه ره بی)، مه به ست له عیراق به کوردستانه وه، که وتۆته مه ترسی به ده ستی (شعو بییه کان - لیره دا مه به ست - کورد و کۆمۆنیسته کان بوو.

سه رۆکی میسر، جه مال عه بدولناسر، هانی نه ته وه پهرسته کانی
عه ره بی دها بۆ روخاندنی حکومه تی عه بدولکه ریم قاسم، که تا
رادده یه که له سالی یه که می دوا ی شوړش مافی ئازادی و دیموکراتی تیدا
پیاده کردا و رۆژنامه و گوڤار و ریکخراوی پیشه یی چالاکیان دهنواند و
کور دیش سه رکوت نه ده کرا.

دوژمنایه تی رژیمی تازهی عیراق، ولاتانی په یمانی به غدا (ئییران و
تورکیا) و ئوردنی هاشمی له لایه که و نه ته وه پهرستانی عه ره ب له لایه کی
تر، هه موو هه ول و تیکۆشانیان بۆ روو خاندنی حوکمی عه بدولکه ریم
قاسم بوو و له سه ره تا ئییران توانی ده ست بخاته نیو باره که وه و که
جه ماعه تی شیخ ره شیدی لولانی هاند که یاخیبوون دژی ده سه لاتی نوی
رابگه یه نن، بیگومان دامرکاندن ی یاخیبوونه که ی شیخ ره شید به
هاوکاری له شکر و هیزی میلی و عه شیره تی بارزان بوو، که به
سه رۆکایه تی خوالیخۆشبوو مه لا مسته فای بارزانی له لایه که و هیزی
به رگری به رابه رایه تی شه هید فاخیر میرگه سووری.

دیاره هیزی به رگری میلی له (کۆمۆنیست و هه وادارانیان)
پیکه اتبوو له ژیر سه رکردایه تی فاخیر میرگه سووری بوون و له لایه ن
حیزبه وه ش شه هید جه مال جه یدهری سه ره پهرشتی ده کردن، بیگومان
هیزه که ی مه لا مسته فای بارزانی، جگه له عه شیره تی بارزان و نه ندام
لایه نگرانی پارتی دیموکراتیش راسته وخۆ به شداریان تیدا ده کرد.

دوا ی تیکشکاندن ی شیخ ره شید لولان و په رینه وه ی سوڤیه کانی بۆ
ئه و دیوی سنوور، مه لا مسته فاخیر ی به وه تاوانبار کرد، که نیازی
کوشتنی بارزانی هه بووه، که ئه و هه وئه گه یشته حیزبی شیوعی، ئه و
هه وئه به درۆ خراوه حیزب شه هید جه مالی ده نییخته لای مه لا مسته فای

بارزانی، چونکه شههید جه مال راسته و خو سهریره شتی هیزه کانی کۆمونیسته کانی ده کرد، بویه شههید جه مال به مهلا مسته فا راده گه یه نی که فاخیر ئەندامی حیزبه و بی ئاگاداری حیزب هیچ ههنگاوێک ناهاوێژی و حیزبی شیوعیش هیچ پلانی کوشتنی بارزانی نییه، به لام بارزانی له سه ره بۆچوونه که ی پێ داده گری که پێویسته فاخیر بکوژی، بیگومان ئەو بریاره ی مهلا مسته فا ده بیته هوی ناکوکی و تیکچوونی په یوه ندی نیوان بارزانی و جه مال هه یدهری، حیزب فاخیر ناداته ده ست بارزانی و فاخیر ناچار ده بی خو بشاریته وه و کاری حیزبی به نهینی ئەنجام بدات. له دوا ی کۆده تای 8) ی شوپاتی 1963 فاخیر له گه ل هاوریانی له خۆرنه وه زان بنکه ی پیشمه رگه ی حیزبی شیوعی داده نی.

وهک ئەو کات، بیستوومه، مام جه لال که نوینه ری پارتی بوو له گفتوگو له گه ل حکومه تی به عس له دوا ی کۆده تا، مام جه لال مامۆستا هه مزه عه بدو لالا له به غدا له ده ست به عس رزگار ده کات و ده یهینیته وه کوردستان.

دوا ی گه یشتنی مامۆستا هه مزه بو کوردستان، سه ردانی مهلا مسته فای بارزانی ده کات و واده رده که وی که مامۆستا هه مزه له گه ل جه نابی بارزانی ده رباره ی فاخیر دواوه، بویه که له ته مموز یا ئابی 1963 کاک فاخیر له بنکه ی خۆرنه وه زانه وه گه یشته بنکه ی سه ره کی حیزب له ئاوه گرد، ئەوه ی شایانی باسه، مومتازی برام له گه ل فاخیر پیکه وه له بنکه ی خۆرنه وازان بوون، پیم وایه پیکه وه ش هاتنه ئاوه گرد. ئەگه ره به هه له دا نه چوویم کاک فاخیر شه وی که له ئاوه گرد مایه وه و دوا یی چوو ه باره کای مهلا مسته فا، وهک له ئاوه گرد بیستم، مهلا مسته فا نهک ته نیا له فاخیری بوورده، به لکو کلاشینکو فیکی به دیاری دابوو،

دوای گه پرانه وهی فاخیر له لای مه لا مسته فاوه، حیزب فاخیری ره وانهی ناوچهی گه لاله کرد، که بنکهییه کی حیزب له وی بوو، کاک فاخیر تا دوای شه پری هه ندرین ئەندامی حیزبی شیوعی بوو، به لام وهک ئەهوکات گوئیست بووم، کاک فاخیر دوای لهت بوونی حیزبی له 17 ی ئەیلولی 1967- که ژماره یهک له کادیر و ئەندامانی حیزب جیا بوونه وه، دهگوترا کاک فاخیر هه واداری ئەو گروپه بووه ((هه رچهند من له سوؤقیهت بووم، به لام من له گه ل ئەو گروپه دا که پیدهگوترا - قیاده المرکزیه - که زۆریه ی ریکخراوی حیزبی شیوعی له به غدا له گه ل ئەوانه بوو، ههروه ها له ئەوروپاشدا - ئەوانه ی سه ر به (قیاده المرکزیه) بوون، زۆریه ی شیوعیه کانی عیراق بوون). دوای داستانی هه ندرین که هیزی کۆمونیسته کانی کوردستان و عیراق به سه ر کردایه تی فاخیر میرگه سوری، رۆلی سه ره کی و کاریگه ریان بینی، دوای شه ری هه ندرین، نیوان کاک فاخیر و به رپرسی حیزبی له گه لاله تی کچوو، دهگوترا که کاک فاخیر پابه ندی بریاری ئەو به رپرسه نه بووه....

من کاک فاخیرم له دوای شوژی 14 ی ته مموز ناسیوه، ئەهوساکه کاک فاخیر کۆمونیست بوو، منیش لایه نگری پارتی دیموکراتی کوردستان بووم، دیته وه یادم، چه ند جارێک من و کاک فاخیر و شیخ له تیفی به رزنجی پیکه وه سه ردانی هه ندی ناوچه مان ده دا، بو دامه زرانندی کۆمه له ی جوتیاران، کاک فاخیر مرۆقیکی تیگه یشتوو، قسه خووش و خوینده وار و ده ست ره نگی، ئازا و چاونه ترس، به واته یه کی دیکه مرۆقیکی لیها توو بوو، هه موو ئەوانه ی له گه ل کاک فاخیر پيشمه رگه بوون، باسی ئازایه تی فاخیریان ده کرد، نووسه ری فرانسوی ریننه موريس له کتیبی (کوردستان یان نه مان) که مامۆستا جه رجیس فه تحو لاله

سالی 1986 له سوید به زمانی عه‌ره‌بی به چاپی گه‌یاندوو، له‌و کتیبه‌دا نووسهر دهر‌بارهی شه‌ری هه‌ندریین و فاخیر می‌رگه‌سوری ده‌نووسی: فاخیر رووخۆش، به‌ژن و بالآ به‌رز و چوارشانه، ئەو کات بره‌ ردینیکی به‌رادببوه‌وه له (کاسترۆ)ی ده‌کرد، سویندی خواردبوو که نه‌یتاشی تا سه‌رکه‌وتن، وه‌ک نووسهر ده‌نووسی: که‌فاخیر

وه‌ک سه‌رکرده‌یه‌کی عه‌سکه‌ری هه‌لسوکه‌وتی ده‌کرد و پلانی هی‌رش و رزگارکردنی هه‌ندریینی دانا‌بوو، تا راده‌یه‌ک نووسه‌ری ((کوردستان یان نه‌مان)) ده‌نووسی پلانه‌که‌م بۆ یادگار هه‌لگرتوو و له‌لاپه‌ره‌ی 120-121 دا بلاوکراوه‌ته‌وه، و له‌لاپه‌ره‌ی 114ی کتیبه‌که‌دا نووسهر فاخیر به‌ سه‌رکرده‌یه‌کی لی‌ها‌تووی کورد ناو ده‌بات، هه‌روه‌ها نووسهر په‌نجه‌ بۆ ئەوه‌ راده‌کی‌شی که‌ فاخیر له‌ 1966/5/18 ریشه‌که‌ی تاشی دوا‌ی سه‌رکه‌وتن و رزگارکردنی هه‌ندریین که‌ داستانه‌ قاره‌مانیه‌که‌ی خو‌ی و پێش‌مه‌رگه‌کانی تۆماریان کرد له‌ شه‌وی 12/11ی ئایاری 1966. (پروانه: ریینه‌ مۆریس-کوردستان یان نه‌مان-ستۆکه‌ۆلم 1986 لاپه‌ره‌کانی 110-121)

کاک فاخیر می‌رگه‌سو‌ری له‌ دوا‌ی به‌یانی ئاداری 1970 و له‌ کۆنگره‌ی هه‌شته‌می پارتی دیموکراتی کوردستان، به‌ ئەندامی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی پارتی هه‌لبژێردرا و پاشان به‌رپرسیاری لقی سلیمانی پی‌ درا. به‌داخه‌وه له‌لایه‌ن سه‌رکرده‌یه‌تی پارتی و بارزانی ده‌ستگیر کرا و تا ئیستاش پارتی دیموکراتی کوردستان هیچ به‌لگه‌یه‌کی له‌ باره‌ی تۆمه‌ته‌که‌ی فاخیر بلاو نه‌کردۆته‌وه ئەوه‌ی شایانی باسه‌، حه‌مه‌د ئا‌غای می‌رگه‌سو‌ری، که‌ خزمایه‌تی له‌گه‌ل مه‌لا مسته‌فای بارزانی هه‌بوو، له‌ سالی 1963 به‌رپرسیاری هی‌زی سه‌فین له‌کانی گیزی و له‌ کاتی پاشایه‌تیش حوکمی

له سیداره دان درابوو-حه مه د ئاغا-باوکی فاخیره- به داخه وه، هه موو
بنه ماله که ی حه مه د ئاغا له لایه ن سه رکردایه تی شو رشه وه گیران و
له نیوچوون. ئه وه ی شایانی وتنه له سالی 1963 تا حوسینی برای
فاخیر شه هید نه کرا، هیزه کانی به عس نه یانتوانی بارزان بگرن، له و
روژانه دا گو قاری ((خه رمانه)) ی ژماره 4 ی سالی 1992 که له لایه ن حه مه
سه عید حه سه نی شاعیر له کاترین هو لیم ده رچوو، چاپیکه وتنیکی
له گه ل ماموستا جه رجیس فه تحو للاً بلا وکردو ته وه، ماموستا جه رجیس
فاخیر به وه تا وانبار ده کات که پیاوی به عس بووه، بوئی گیراوه و له لایه ن
شیخ محمد خالید) کو ری شیخ ئه حمه د بارزانی) وه کو ژراوه، ماموستا
جه رجیس هیچ به لگه نادات، به لکو ته نیا ده لی: به لگه هه یه! لی ره دا
پرسیاریک دیته کایه وه، ئه گه ر به لگه هه یه ده رباره ی فاخیر، ئه دی بو
سالی 1975، دوای شکستی شو رش حه مه د ئاغا و کوره کانی تریش
کو ژران... ئایا ئه وانیش پیاوی به عس بوون؟ بیگومان ئه و قسانه هه موو
جیگای گومانن- (من که بریارمدا به رگی یه که می بیروه رییه کانم دووباره
چاپ بکه م، به پیویستم نه زانی، ئه وه ی په یوه ندی به کاک فاخیر و
بنه ماله که ی لابه م، چونکه ئیستا (واته سالی 2012)، بنه ماله ی حه مه د
ئاغا و بارزانی ئاشتبووینه وه و له هه ولیردا کو مه لگایه کی په روه رده یی
قوتابخانه یه کی نمونه یی به ناوی شه هید فاخیر می رگه سووری یه).

نه گهن هاوریانی ناوه گرد- ناداری 1964

نه راسته وه: 1، 2، 3، (نه حمهد دئزار، مونعیم عه زیز، عه لی مه ونود،
جه مشید و فاخیر، 9، عه ریف یونس، نه دیب سه معان).
دانیشتوان: 1، زرار سلیمان به گ، مومتاز جه یدهری

شه هید فاخیر میرگه سووری

پیلاننه که ی عه بدولوه هاب شه و اف- موصل

نأداری 1959

وهك له شوینی تری ئەم بیره وهرییانهدا، ناماژهم به پیلاننهکانی دوژمنی کۆماری عێراق کردوه، به تایبەتی لیژهدا له وه دەدویم که هیژە نه ته وهییهکانی عەرەب که وتنه په لاماردانی هیژە چه په کان و ئەندام و لایهنگرانی ریکخراوه پیشهیی و دیموکراتییەکان و هیژی بهرگری میلی، کوشتن و تیروکردنی چالاکوانی دیموکراتی، به تایبەتی له شارهکانی بهغدا و موصل و رمادی، ههروهها ئەو هیژانه به پشت بهستن به کۆماری عەرەبی یه کگرتوو خویان پر چه ک کردبوو و ژمارهیهک ئەفسهری پایه بلندی سوپای عێراق پالپشتیان دهکردن. ئەنجومهنی ناشتیخوزانی عێراق ویستیان فیستقالیکی ناشتی له شاری موصل ساز بکهن، ههچهنده دهزانرا، که موصل مهلبهندیکی سههرکی نهته وهییه عەرەبهکانه، بو ئەم مهبهستهش له ههموو شار و شارۆچکهکانی عێراق به (14) شه مهنده فەر خهک روویان له موصل کرد. بیگومان ئەو کاره پلانی راپهرینی هیژە نهته وهییهکانی گوپی و نزیکتری کرد.

له هه مان کاتدا ئەو ئەفسه رانهی له گه ل بزوتنه وهی شه و اف دابوون له شارهکاندا لیستی ئەندام و چالاکوانی پارتی کۆمونیستیان ناماده کرد و دهستنیشان کرد، بو ئەوهی له نیویان بهرن، به لام سه رنه که وتن، له موصل ویستیان شه مهنده فەری ناشتی بته قیننه وه، به لام سه رکه وتن، جا په نایان برده بهر هیژی له شکری له موصل، راپهرینه که ی به سه روکایه تی عه بدولوه ها شه و اف بوو (برای دکتۆر محمد شه و اف وه زیری ته ندروستی حکومه تی قاسم- وهك ناشکرابوو، هه ر دوو برا به چه پ ناسرابوون، به لام

شه‌واف که‌وته ژیر کاره‌گری نه‌ته‌وه‌یییه‌کان. هه‌روه‌ها ده‌رکه‌وت که زه‌عیم روکن ناظم طبقه‌چلی سه‌روکی فیرقه‌ی دووی که‌رکوک له له‌شکری عیراق له‌گه‌ل شه‌واف هاوکار بوو.

هه‌ولیر له‌روژی پیلانه‌که‌ی شه‌وافدا

ئه‌وه‌ی شایانی وتنه هه‌ندی له ئه‌فسه‌ره‌کانی عیراق که په‌یوه‌ندیان له‌گه‌ل پیلانه‌که‌ی شه‌واف هه‌بووه، له هه‌ولیریش پایه‌ی به‌رزیان هه‌بوو، وه‌ک ره‌ئیس داود سه‌ید خه‌لیل، ئه‌فسه‌ری روکنی ئیستخباراتی هه‌ولیر، داود سه‌ید خه‌لیل لیستیکی به‌ناوی (100) که‌س له نوینه‌رانی کریکار و جوتیار و قوتابی کاسبکارانی نیو شار له ئه‌ندامانی چالاک‌ی پارتی دیموکراتی کوردستان و حیزبی شیوعی عیراق ئاماده کردبوو، که دوای سه‌رکه‌وتنی پیلانه‌که‌ی شه‌واف هه‌موو ئه‌و که‌سانه له سی‌داره بدرین ناوی ئیمه هه‌رسی برا (موهیب و مومتاز و جه‌مشید) له‌نیو ئه‌و لیسته‌یه‌دا بووین.

من قوتابی بووم، که ده‌نگوباسی راه‌ینه‌که‌ی موسل گه‌یشته خه‌لک و هه‌ستکرا که هه‌ندی له ده‌ربه‌گه‌کانی کوردیش له‌گه‌ل بزوتنه‌وه‌که‌دا بوون، ئه‌و کات ناوی ئه‌و که‌سانه ده‌هات صدیق میران و عوسمان میران (عوسمانه شه‌ل)ی شه‌قلّوه و بایز ئاغای گه‌ردی. ئیمه ژماره‌یه‌ک له خویندکار و کاسبکاران روومانکرده مالی میرانی سه‌دیق به‌ک که به‌ر له شو‌رشی 14 ته‌موز ئه‌ندامانی (په‌رله‌مانی رژیمی پاشایه‌تی و دوایش به‌ر له شو‌رشی کورد، له ریگای نیوان هه‌ولیر و شه‌قلّوه به‌ده‌ستی کاوانیان کوژرا- خوالیخوشبوو مه‌حمود کاوانی که سه‌ر به‌ پارتی دیموکراتی کوردستان بوو، له‌م کاره تاوانبارکرا). ئه‌و زاتانه‌ی به‌ تۆمه‌تی

به شداری له پیلانه که ی شه و اف له هه ولیر گیران، ئامیری لیوای هه ولیر زه عیم مونیر فه می جه راح، که یه کیك بوو له پیلانگیره کان، به لام داود سهید خه لیل نه گیرا، هه ولیدا به ره و که رکوک رابکات و له ریگادا گیرا، ئه وهی شایانی باس بییت، داود سهید خه لیل له گه ل گروپی ناظم الطبجلی له سیداره درا، بیگومان تیکشکانی پیلان و بزووتنه وه که ی شه و اف، له هه مان کاتدا سه ره تا بوو، بو هه لگه پانه وی قاسم و خویبه دهسته وه دانی، چونکه ئه وانیه به شداری دامرکاندن پیلانه که ی شه و افیان کرد، له جیاتی پاداش، له لایه ن حکومتی عه بدولکه ریم ده ستگیرکران و زوربه یان ئیعدام کران، هه رچه ند قاسم ئیعدامی نه کردن، به لام له زیندانی مانه وه تا کوده تای 8ی شوباتی 1963 و له لایه ن رژیمی به عسه وه له سیداره دران.

ئه وهی شایانی باس بییت، جه ماعه تی عه بدولوه ها شه و اف که بو ماوه ی چه ند سه عاتیك له موسل دهسته لاتیان گرتنه ده ست، پاریزه ری به ناوبانگی موسل و یه کیك له ریبه رانی ئه نجومه نی ناشتیخوزان ماموستا کامیل قه زانجیان شه هید کرد و له و ماوه یه دا به ده یان که س له موسل شه هید کران و خرانه زیندان...

بیگومان به باشی ده زانم ئاماژه بو دوو ئه فسه ری کورد بکه م که له هه ولیر و له موسلیش رۆلیان هه بوو، ره ئیس یوسف میران و ره ئیس یه حیا نادر سه فار، به لام به داخه وه یه حیا نادر که له دوای کوده تای شومی 8ی شوبات له شه مه نده فه ری مردن، له ریگای به غدا-سه ماوه، گیانی له ده ست دا.

دەرچوون ئە پەیمانێ بەغدا و خۆپیشاندا ئەکە ی هەولێر نیسانی 1959

بە تەواوی نایتەوێ یادم کە عێراق لە 1959/3/24 لە پەیمانێ بەغدا دەرچوو، هەرچەندە بە بروای خۆم لە نیساندا بوو، بەم بۆنەیهوێ لە هەموو شارەکانی عێراق خۆپیشاندا ئە پشنگیری لەو بریارە سازکرا و لە هەولێریش خۆپیشاندا ئەکی گەورە رێکخرا.

خۆپیشاندا ئەکە لە شەقامی (باتا) و لە بەردەم ئە پارتمانێ (شەریف جامبان) لە نزیک گۆرەپانی کۆتری ئاشتی کۆبووێ... لە بەلەکۆنی ئە پارتمانەکەدا، شەهید نافیع یونس و چەند بەرپرسیکی حیزبێ شیوعی و ئەفسەریکی عەرەب بەناوی (هادی السوادێ) وەستا بوون، شەهید نافیع باسی گرنگی دەرچوونی عێراق لە پەیمانێ بەغدا ی دەکرد، دوا ی تەواو بوونی وتارەکە ی شەهید نافیع، ئەو ئەفسەرە عەرەبە کەوتە دوان، بەراستی وشەکانی ئەو ئەفسەرەم نایتەوێ یاد، بەلام دەرزانم ئاگری دووبەرەکی خۆش کرد، هەر ئەوێندەم زانی پارتی و شیوعی لێک هەلسانەو، زۆربە ی هەردوو لاش چەکدار بوون (شیوعیەکان- ئەندامانی بەرگری میلییان هەبوو، پارتیەکانیش خەلکی چەکداریان هەبوو)، ئەو کات مامۆستا مەجید ئاسنگەر کە یەکیک بوو لە بەرپرسیانی پارتی و لە خۆپیشاندا ئەکەدا بەشدار بوو، ئەو کەوتە ناو جەماوەرەکە و هیمنی کردنەوێ و پەيوەندی بە هاوری عادل سەلیم کرا و توانرا خەلکەکە هیور بکەنەوێ، بەراستی رووداوەکانم بە تەواوی نایتەوێ یاد، بەلام دەرزانم لە دەفتەری بیرەوهرییه کانم رستەیهکم بەو شیوێ تۆمار کردوێ، شیوعیەکان ئەورۆ پیچەیان لەرووی خۆیان لادا ((دیارە پاشان بۆمان دەرکەوت، کە ئەو ئەفسەرە ئەو قسانە ی بە مەبەستی پیکدانان و خوین رێژی شیوعی

و پارتی بوو، خوئی دابووه پال شیوعیه کان)) به لام نه ته وهیی بوو و له کوده تای (8) شوباتی 1963 به شداری کردوه.

له کاتی خویدا که من ئەندامی حیزبی شیوعی بووم، واته دوی ئایاری 1959، گوتیان ئەو ئەفسه ره ئەندامی حیزب نه بوو، جا نازانم راستی و دروستی وه لامه که، به لام ئەوهی ده زانم خه لکانیکی زور خویمان دابووه پال شیوعیه کان وایان ده زانی عه بدولکه ریم شیوعیه، به لام که قاسم بایداوه... ئەوانیش بایانداوه...!!

ناکوکی نیوان یه کییتی قوتابییانی کوردستان و یه کییتی قوتابییانی گشتی له عیراق

دوی سه رکه وتنی شوژی 14 ی ته ممون، ناکوکی نیوان یه کییتی قوتابییانی کوردستان و یه کییتی گشتی قوتابییانی عیراق په ره یسه ند. براده رانی یه کییتی گشتی زور جو ره تو مه و تاوانیان ده خسته پال یه کییتی قوتابییانی کوردستان و هه وادارانی، دیته وه یادم جاریک له کو میته ی یه کییتی قوتابییاندا باس ئەوه کرا که پیویسته سنوریک بو جه ماعه تی یه کییتی گشتی دانین و هه ندیکیان بکوژین، ئەو پیشنیاره له هه ندی ئەندامان و هه واداران هه کرا، نه که له یه کییتی و پارتی (چونکه یه کییتی قوتابییانی کوردستان سه ر به پارتی بوو).

ئو کات به رپر سیاری یه که می یه کییتی گشتی شه هید موهی بی برام بوو و جیگره که ی هه ریه که له سه لاح سه عید با جگر و فه رانسو حه ریری بوون. من پیشنیارم کرد ئەگه ر نیاز هه یه کاک موهیب بکوژن، من خو م به و کاره هه لده ستم، ئەو کات سه ر کردایه تی یه کییتی گشتی له و که سانه پیکه اتبوو: موهیب حه پیده ری، سه لاح سه عید، سه مه د محم دامن،

هه واداری یه کییتی قوتابیانی کوردستان بوون، هه ندیکیان له سهر بانی پۆسته خانه کۆبوو بوونه وه و سهیری خۆپیشاندانه که یان ده کرد، هه ندی گه نچی سهر به شیوعیه کان، چونکه شیوعی نه بوون - شهریان به و کچانه ده فروشت و قسه ی ناشیرینیان پی ده گوتن، منیش خۆم رانه گرت، له بهر ده رگای موته سه ریفیه ت، له گۆره پانه که دا که شوینی (پۆلیسی هاتووچۆ) بوو، له وی راوه ستام و ده مانچه که م هه لکیشا و هه ره شه م لیکردن، به راستی نیوانم له گه ل براده رانی شیوعی زۆر ناخۆش بوو له هه مان کاتدا نیوانم له گه ل هه ندی براده ری پارتیشدا ناخۆش بوو، له بهر بۆ چوونی جیاوا و له وانه کاک حه سه ن کاره با و مه ولوود روژباش..... من خۆم به مارکسی ده زانی، دوا ی پیلانی شه و اف و شه هید بوونی پاریزه ر کامیل قه زانچی له موسل، وینه یه کی قه زانچی وه ک شه هیدو وینه ی مارکس و لینین و ئینگلیزم له باره گای یه کییتی لاوانی دیموکراتی کوردستان هه لواسی... روژی دوا ی به یانی که هاتمه باره گا، وینه کان نه مابوون، که پرسیم گوتیان حه سه ن کاره با دراندوو یه تی (حه سه ن کاره با، کادیریکی پارتی بوو) زۆرم پی ناخۆش بوو، پیم وابوو کفری کردوو، تا مانگی ئایاری 1959 باره که به و شیوه یه بوو، له یه کی ئایار له جیژن کریکارانی جیهان، دوا ی جیژنی هه لوسیتی من گۆرا، به تایبه تی که روژنامه ی (خه بات) له سلاونامه ی به بۆنه ی جه ژنی ئایار، حیزبی شیوعی به ریبه ر و پیشره وه ی چینی کریکاران ناوبرد بوو (مه به ست له کریکارانی هه موو عیراق به کوردستانیشه وه) من وازم له پارتی هیئا (ئه وه ی راستی بی ت، من له ژیاندا له هیچ شانیه کی حیزبی کارم نه کردوه، به لام له ریخراوی قوتابیانی کوردستاندا چالاک بووم)، من ئەندامی لیژنه ی روشنبیری یه کییتی لاوانی کوردستان بووم، له گه ل

مامۆستا حوسین ره‌شوانی و مامۆستا عه‌زیز شیخانی که له دادگای شه‌رعیه‌ی هه‌ولێر کاری ده‌کرد و ده‌رچووی (ئه‌زه‌هر) بوو، جا دوا‌ی وازه‌ینانم له یه‌کیته‌ی لاوانی دیموکرات، کاک حوسین ره‌شوانی ده‌یفه‌رموو که من پیاوی شیوعیه‌کان بووم له‌نیۆ ئه‌واندا، ئه‌وه‌ی راستی بیته‌ تا دوا‌ی جیژنی ئایاریش، به‌چه‌ند روژیک هیچ په‌یوه‌ندیکم به‌ ریکخراوی حیزبی شیوعی نه‌بوو، به‌لکو په‌یوه‌ندییم له‌گه‌لیان زۆر ناخۆش بوو، وه‌ک له شوینیکی تر ئاماژه‌م پیکردوه، به‌لام له‌و بروایه‌دا بووم که ئیمه‌ کوۆنیستی کوردستانین... له (1992/3/1) که پاکنوسی بیره‌وه‌رییه‌کانم کردوه، هه‌ر له‌سه‌ر ئه‌و بروایه‌م که پێویسته‌ کوۆنیسته‌کانی کوردستان، حیزبه‌که‌یان سه‌ربه‌خۆ بیته‌، تا بتوانین رۆلی خۆیان له بزاقی رزگاربخواری کورددا یاری بکه‌ن.

وه‌ک له شوینیکی تر ئاماژه‌م به‌وه‌ کردوه که له 1955 گه‌رینه‌وه هه‌ولێر و چووینه قوتابخانه، لێره‌دا به‌ پێویستی ده‌زانم باس له‌وه‌ بکه‌م، که ئیمه‌ (من و مومتازی برام که گه‌رینه‌وه قوتابخانه، ته‌مه‌نمان له قوتابیه‌کانی تری پۆله‌که‌مان گه‌وره‌تر بووین، به‌لام بی گویدانه ته‌مه‌ن گه‌وره‌یی، من ملم دایه‌ خویندن، بیگومان بارودۆخی ماله‌وه‌مان و ژبانی گوندی و به‌ندکردنی براکانم ئیمه‌ی هوشیار کردبووه‌وه و هه‌ستمان به‌ چه‌وساندنه‌وه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی و تاراده‌یه‌کیش چینه‌یه‌تی ده‌کرد، بیگومان ئه‌وه‌ش پالپێوه‌نه‌ر بوو بو‌ په‌یوه‌ندی کردن به‌ ریکخراوی نه‌ینی (وه‌ک یه‌کیته‌ قوتابیانی کوردستان که ئاماژه‌ی پیکراوه‌) کار بکه‌م و له شیوه‌ی کاری ریکخستنی نه‌ینی و خه‌بات تیبگه‌م و چۆنیه‌تی مامه‌له‌ له‌گه‌ل هاویره‌کانم بکه‌م و له باری ژبانی خویندکاران و جه‌ماوه‌ر تیبگه‌م... لێره‌دا ئه‌لف و بی‌ی سیاسه‌ت فی‌ربووم و به‌ره‌ی گه‌ل و دوژمنم

لیک جیا کردهوه، بهلام بۆ چوون و لیكدانه وه کانم كال و كرچ بوون و خوشم تا رادهیهك سهرگهرم و ههله شه بووم. سهدان پرسیار له میشكمددا پهنگی دهخوارد، بی ئه وهی وه لامیان بزانه بویه كه په نام بۆ مروقی له خو گه وره تر دهبرد، كه مه سه لهی چه وسانه وهی نه ته وایه تی و چینایه تیان لا روونتر بوو، پتر په نام دهبرده بهر خویندنه وهی کتیبی تیوری كه له سه رده مانى پاشایه تی به نهینى چهنگ دهكوت و دواى شوورش به نازادى. بیگومان تیگه یشتنى بابه ته كان زه حمه ت بوو، چونكه به زبانی بیگانه نوسرابوون (لیره دا مه به ست له زمانى عه ره بییه) چی ئه و پرسیاره دههاته کایه وه بۆ کتیبی تیوری به زمانى كوردی چهنگ ناکه وئ یا خود هه ر نییه.

له و کاته ی ئیمه گه راینه وه هه ولیر، واته 1955 تاقه بلاو کراوه یه کی کوردی هه فتانه - رۆژنامه ی (ژین) ی پیره میرد و گوڤاری (هه تاو) ی گیو موکریانی بوو، به لام ئه و دوو بلاو کراوه یه تامه زرو و تیئویه تی منى نه ده شکاند، به لام جاروبار بلاو کراوه ی نهینیم به کوردی ده ست دهكوت وهك (خه باتى كوردستان) و (نازادى كوردستان)، به لام له بهر ئه وه ی به تایپ و رۆنیو چاپ کرابوون، خویندنه وه یان گران بوو.

له گه ل ئه وه ی به هه ردوو زمان (عه ره بی و کوردی) ده مزانی بخوینمه وه، به لام کتیبی قوتابخانه له گه ل کتیبی سیاسى جیاواز بوون، دیسان نه بوونی کتیبی سیاسى به زمانى كوردی، هه ستى بریندار ده كردم و مه سه له ی چه وسانه وه ی نه ته وایه تی له لامدا به زه قى سه رییه لده دا، ئه وه ش پالى پیوه ده نام ریبازى نه ته وایه تی له خه باتدا هه لبرێرم، به لام له نیوان بیرى نه ته وه یی و بیرى سوسیالیستی زانستیدا له دووریان وه ستابووم، له نیوان ئه و ریگایه ی كه برکانم هه لیان بژاردبوو،

له ناخه وه تووشی مملانی بووم.

براکانم له گه ل چه ندین که سی تر له سه ر بیری کومونستی خرابوونه
زیندانه وه و ده رگای گرتووخانه یان بو خرابوه سه ریشت، بویه که بیرم له
هه ر دوو ریبازه که ده کرد و بیرم له و قسانه ده کرده وه که هه ردوولا
(پارتی و شیوعی) ئاراسته ی یه کتریان ده کرد. بیرم له و دوو ریبازه
ده کرده وه، که تیبه گم، کامیان بو میلله ته، جیاوازی سه ره کی چییه، له
نیوان نه و دوو ریبازه؟ پرسیارم له خووم ده کرد: نه ری براکانم بو نه و
ریگایه یان گرتووه ته بهر؟ خو نه وانیش وه کو من کوردن! خو باش ده زانن
که کورد بی بهش و چه وساوه و ماف خوراوه، نه ی بو خزمه تی ناکه ن؟
بو خو یان بو چینیک ته رخان کردووه؟

بو خو یان به ناویکه وه به ستوته وه که په یوه ندی به کورده وه، نیه؟
من روژ له دوا ی روژ له خووم و براکانم ده که وتمه گومان، به لام
ریبازه که ی خووم لا راست تر بوو، یا خود، روونتر بوو، زیاتر گومانم له
ریبازی براکانم ده کرد، به لام له گه ل نه وه شدا هه ولم دها له ریبازی نه وان
بگم و شی بکه مه وه، به لام له و مملانییه دا هه ستم به وه ده کرد که له نیو
بلاو کراوه و نووسینه کانی نه و ریبازه ی هه لمبژاردووه، هه مان ناو
به کاردین-مارکس، ئنگلز، لینین و ستالین، پیشره وه ی چینی کریکاران
و جوتیاران، به لام جیاوازی له نیوان رسته کانی یه کیان کریکاری عیراقی
به کار ده هینا، نه وی تریان کریکارانی کوردستان.... منیش پرسیارم
له خووم ده کرد، باشه عیراق و کوردستان جیاوازیان چیه؟ نه دی
کوردستانیش به شیک له عیراق نییه؟
نه و پرسیارانه وایلیکردم به دوا ی کتیبی میژوودا بگه ریم و میژووی
کورد و میژووی جیهان.

کتیبی: خلاصه ی تاریخی کورد و کوردستان ی ((ئهمین زهکی بهگ)) و ((لمحات من تأریخ العالم)) ی جه واهیر لال نه هرو دهنست کهوت و خویندمه وه.

ئهوسا بوم روون بوه وه که به شیک له کوردستان به عیراق لکینراوه و به شهکانی تریش به سی دهوله تی دراوسی... ههر له و ماوه یه دا راپورتی کونفرانسی دووه می حیزبی شیوعی عیراقم دهستکهوت که له سالی 1956 به سترابوو، له راپورته که دا هاتبوو:

((گهلی کورد له عیراقدا به شیکه له نهته وهی دابه شکرای کورد، گهلی کورد مافی دیاریکردنی چاره نووسی خوی ههیه)).... لیبره دا تووشی سه رسورمان هاتم، چونکه پیم وابوو کومونیسته کان دان به مافی چاره نووسی کورد نانین، له کاتی که دا له راپورتی ئاماژه پیکراو راشکاوانه و راسته وخو ئاماژه به مافی دیاریکردنی چاره نووسی کورد تیدا هاتوه وه ک ریبازی نهته وایه تی و هیچ جیاوازییه که نیه، ئه دی بو هه موو پیکه وه خه بات ناکهن؟ دواي ئه وه من گه یتشمه ئه و بروایه که له بزوتنه وهی رزگاربخوازی کورددا، چهند ریباز ههیه و ههر ریبازیک ده ربیری بهرژوهندی چینیکی جیاوازی نیو کومه لگایه، به لام له هه ندی قوناغی خه باتدا ئه و ریبازانه وه ک جوگه یه که له یه ک چومدا یه کده گرنه وه.

له دواي 14 ی ته ممون، که ده رفهت بو بلاوکردنه وهی کتیبی سیاسی چهپ، به تایبه تی مارکس دهستکهوت، منیش به بهرنامه دهستم به خویندنه وهی بیری زانستی و سو سیالیستی کرد و هه ولم دها له ریگای ئه و بیره وه روودا وه کان و باری کومه لایه تی و هه لو یستهکانی خوم دیاری بکه م و ده گمه ئه و بروایه که بزوتنه وهی رزگاربخوازی کورد له عیراقدا له لایه که به شیکه له بزوتنه وهی رزگاربخوازی گهلی کورد له هه موو

کوردستان و له لایه کی تر به شییکه له بزوتنه وهی نیشتمانی و دیموکراتی گهلانی عیراق له پینا و نازادی و دیموکراتی و مافی مروؤق و هاو نیشتمانیه کانی گشت عیراق، به لام خه باتی کورد له کوردستانی عیراق نامانجی دوورتی هه یه.

ئه وهی دیته وه یادم، جاریکیان هیشتاکه نه چوو بوومه ریزی حیزی شیوعی، له به غدا له گهل کاک جه مال که وتینه گفتوگو له سه ره هلو یستی ئه وان، کاک جه مال کتیییکی له ده ست و دیر به دیر بۆمانی شی ده کرده وه و دهر باره ی کۆمونیست و سۆسیالیزم و سیاسه تی حیزی شیوعی، به لام من خۆم لی گیل کرد و خه ریکی شتیکی تر بووم، کاک جه مال لیم تووره بوو... گوتی گوی بگره و مونا قه شه بکه...

بیگومان به ره له نیاری 1959، من وه ک پارتیه ک بیرم ده کرده وه و خۆمان به پیشره وهی بزوتنه وهی رزگار یخوازی گه لی کوردستان ده زانی و ده که وتمه ده مه ته قه له گهل براکانم دهر باره ی پیویستی پارتی کۆمونیستی کوردستان، وه ک پارتی پیشره وهی کوردستان، ده مگوت نه ده بوایه کاتی خۆی پارتی شورشی سالانی 1945-1946 هه لئه وه شیته وه و به رده وام بوایه شان به شانی پارتی کۆمونیستی عیراق، به لام براکانم هه رده م ئه وه یان وه بیرده هی نامه وه که لینین دژی بوونی دوو حزبی شیوعی له یه ک ولاتدا بووه - واته دانیان به و سنوره ده ستکرده ی ئیمپریالیزم که کوردستانی دابه ش کردوه له نیوان چوار ده وله ته دا، به لام ئه وه ی (ناشکرایه له سۆقیه تی پیشوودا، له ته ک پارتی کۆمونیستی سۆقیه ت، هه موو کۆماره فیدراله کان پارتی کۆمونیستی خویان هه بوو، نه ک لقی پارتی کۆمونیستی سۆقیه ت 2012).

هه رچه نده من له و بره وایه دا نه بووم که پارتیکی تایبه ت پیویست بۆ

کریکارانی کوردستان (چونکه چینی کریکار (یا خود پرولیتاریا) له کوردستان بوونی نهبوو)، به لام رۆژ به رۆژ له گه ل هه قالانی بزوتنه وهی نه ته وایه تی کورد (مه به ست پ.د.ک) بۆچوونه کانم جیاواز بووو له ناخی خۆم له مملانی دابووم، تا ئه و رۆژهی به یه کجاری په یوه ندی خۆم پچراند له گه ل یه کیتی قوتابیان و لاوانی دیموکراتی کوردستان و به ره و حیزبی شیوعی چووم.

چۆن و چه ند جار مه لا مسته فای بارزانیم دیوه ؟

له کۆتایی چله کان و سه ره تای په نجاکانی سه دهی رابردوو، ناوی مه لا مسته فای بارزانیم بیستوه، به لام له ناوه راستی په نجاکان پتر زانیاریم له سه ری بیستوه، به لام تا شۆرشى 14ى ته مموز وینه ی بارزانى مسته فام نه دیبوو.... وهك له شوینیکى تری ئه م بیره وه رییا نه دا ئا ماژم پیکردوه، که له رۆژى 14ى ته مموزى 1958 له خۆپیشاندانه که ی هه ولێردا، دوو وینه ی هه لگیرا بوون (وینه ی مه لا مسته فای بارزانى و جه مال عه بدولناسر) دواى گه پرانه وه ی بارزانى له سوڤیه ت، له گه ل ژماره یه که له ئەندامانى یه کیتی قوتابیانى کوردستان سه ردانى به غدامان کرد، بۆ به خیره ینانى بارزانى و هه قالانى له ئوتیل (سه میرامیس) له شه قامی ((الرشید)). که چووینه لای بۆ چه ند ده قیقه یه که به خیره اتنمان کرد و دلخۆشیمان به گه پرانه وه ی بۆ ولات ده ربیری و ئه ویش ئامۆژگاری کردین که بخوینین و خزمه تی گه لی کورد بکه یین، که ئیمه لای بارزانى بووین، ئاگادارییان کرد که منداله کانى شه هید مسته فا خۆشناو هاتوون بۆ لای، ئه ویش داواى لیبوردنى کرد و ئیمه ی به جیه یشت.

ئیمه هر له ئوتیلله که بووین، ژماره یه کی زور له هاو لاتیانی عه رب هاتنه به خیره اتنی، مه لا مسته فا هاته سه ر بالکون به چهند وشه یه ک به عه ربی سوپاسی کردن و سوپاسی شورش کی کرد که نه و دهره ته ی بو ره خساند که به ولات شاد بیته وه، بارزانی گه رایه وه ژووره وه، به لام میرحاج نه حمه د بو میوانه کان قسه ی کرد.

دیته وه یادم که گه پامه وه هه ولیر، نیوه پو بوو، دوی ناخواردن خه وتم، له خه ودا بووم که به ختیار کی برزام ماچی کردم، که باناگا هاتمه وه پرسیم نه وه چ بوو بو ماچت کردم، گوتی کاک جه مشید چونکه مه لا مسته فات ماچ کرد وه.

من بو جاری دووم چاوم به مه لا مسته فای بارزانی که وت له باره گای روژنامه ی ((خه بات)) له شه قامی (المتنبی)) که بو یه که مجار بوو بارزانی سه ردانی ((خه بات)) ده کرد، به لام نه و جار هیان وه ک جاری پیشوو نه بوو، به لکو توپه بوو، ئاگری له چاوان دابوو، جنیوی دها، نزیک نیوه پو بوو، من و کاک مومتازی برام چووینه شه قامی ((المتنبی)) وینه یه کی هاو پو ((فه د)) له چوارچیوه بگرین، که به دیاری له لایه ن داودی برای فه د پیشکه ش به کاک جه مال کرابوو، له ریگادا سه ردانی باره گای خه باتمان کرد که له هه مان شه قام بوو، که چووینه وینه دهری کاک شه مسه دین موفتی به ته نیا له وئ بوو.

نزیکه ی چاره که سه عاتیک بوو که له وئ بووین، له نا کاو ئاگاداری کاک شه مسه دینیان کرد که جه نابی مه لا مسته فا هات. بارزانی وه ک ئامازهم پیکرد یه که مجاره سه ردانی روژنامه ی خه بات ده کات، نه و کاته ش ماموستا برام نه حمه د له به غدا نه بوو له دهره وه ی ولات بوو، پیم وایه له گه ل شان دیکی عیراقی سه ردانی -المغرب- ی ده کرد، که مه لا مسته فا

هاته سهره وه، ئه وکەسانه ی له گه لێ دابوون: پارێزەر عه ونی یوسف، و پارێزەر عومەر مسته فا ده بابه، مامۆستا سه مه د مه نجه ل و محمود کاوانی و چه ند چه کداریک له دهره وه وه ستا بوون. ئیمه هه موومان له شوینی خۆمان هه لساينه وه، مه لا مسته فا له سه ر کورسیه ک رو نیشیت که له ته ک میزه که ی کا ک شه مه دین بوو. هه رچه ند کاک شه مه دین شوینی خوی بو چۆلکرد. کاک عه ونی له سه ر کورسیه ک له ته ک مه لا مسته فا دانیشتیوو... مه لا مسته فا یه کسه ر گو تی:

حه مزه میلیه تی کوردی بو کورسی فرۆشت، به لام ده زانی کێ له پشت هه مزه یه، جه مال جهیده ری... ئه وکات کاک عه ونی یوسف سه ری برده بن گوپی مه لا مسته فا... من وموتاز وای لی تیگه یشتین که کاک عه ونی به مه لا مسته فای گو ت که براکانی جه مال جهیده ری دانیشتیوو، که ئیمه مه لا مسته فامان به و جو ره دیت، له شوینی خۆمان هه لساين وخوا حافیزیمان کرد و رویشتیـ له ریگای گه رانه وه مان له نزیک باره گای روژنامه ی ((البلاد)) تووشی کاک خه سرۆ توفیق بووین که ده چوو به باره گای خه بات و ئاگادارمان کرد که مه لا مسته فا له باره گایه و قسه به کاک هه مزه و کاک جه مال ده لیت.

کاک خه سرۆ نه چوو به باره گا و ئیمه ش ئاگاداری کاک سالح مان کرد که له ((دادگای شه رعیه)) کارمه ند بوو که مه لا مسته فا له باره گای خه با ته.

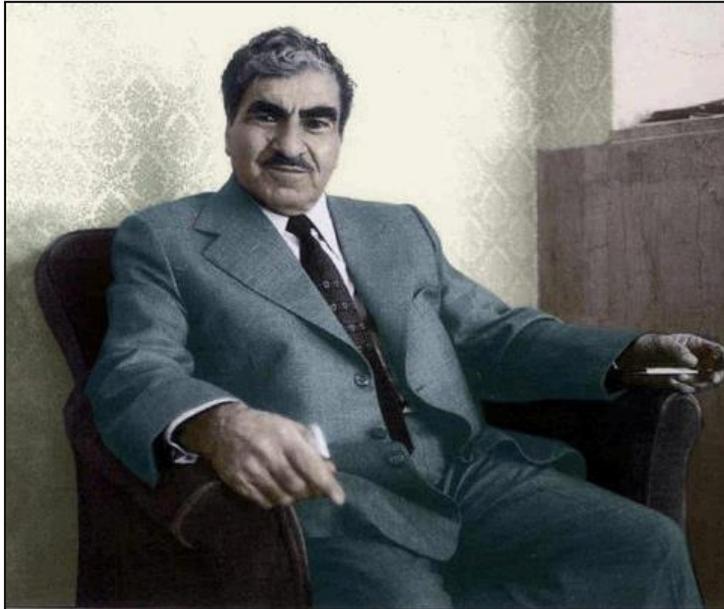
بو جاری سییه م من له دوای مۆکردنی به یاننامه ی 11 ی ئاداری 1970 و له نه ورۆزی 1970، من و کاک ئه حمه د یونس (ئامیدی) و قه یس پیکه وه له به غدا وه بو نه ورۆز سه ردانی کوردستانمان کرد. له به غدا هاتینه هه ولیر و شه وی یه که م له رواندوز له مالی حاجی که ریم

قاسم ماینه وه و به یانی بو ناوپردان به ریکه وتین، لهوی ئاگادار کراین که شاندى حکومت بو ناوپردان دیت، منیش کامیرام پی بوو و روومکرده ئه و شوینهی هه لیکۆپته ره که ی ده ولته تی لی نیشته وه، که گه یشتین، دواى نیو سه عاتیک هه لیکۆپته ری که نیشته وه، سه دام حوسین و نوینه رانی پارتی له به غداوه له گه لی هاتبوون، من چه ند وینه یه کم بو گرتن، به لام مه لا مسته فا نه هاتبووه پیشوازی سه دام، به لکو دواى (10) ده قیقه جیپیک ده رکه وت مه لا مسته فا دابه زی، سه دام چوو ه پیشوازی بارزانی... که پیکه وه راوه ستان سه دام داواى له مه لا مسته فا کرد که قسه یه که بو خه لک بکات، به لام بارزانی گو تی: خو ت قسه بکه، بارزانی برۆکانی گف راوه ستابوون، عه لامه تی تووره یی له سه ر دیار بوو و من وینه که م گرتوو... له وینه که دا جگه له مه لا مسته فای بارزانی و سه دام حوسین، دکتۆر مه حمود عوسمان و جرجیس فتح الله و یوسف میران ده ناسرینه وه.

دواى شکستی خه باتی چه کداری له سالی 1975 له ئاکامی ریکه وتنی نیوان شای ئیران و سه دام حوسین و به پشتگیری کسینجه ر، مه لا مسته فا ماوه یه که له ئیران مایه وه، به لام له بهر ئه وه ی تووشی نه خووشی (شیرپه نجه) بوو بوو، ره وانیه ی ئه مریکا کرا بو چاره سه رکردن، له و کاته ی بارزانی له ئه مریکا بوو، شو رشی گه لانی ئیران سه رکه وت و له ئاداری 1979 نیازی گه رانه وه ی هه بوو بو تاران که 1/3/1979 هه والی کوچی دوا یی راگه یاندره.

من له سالی 1986 و 1989 دوو وتارم له سه ر مه لا مسته فای بارزانی نووسیوه له رۆژنامه ی ((سه رده می نوی)) دا بلاوم کردۆته وه و له سالی 1990 له وه لامی وتاریکی بهاءالدین نوری، دیسان له سه ر بارزانیم

نووسیوه، بی گومان میژووی سهدهی بیسته م و خهباتی کورد له سهدهی رابردوو بی ئاماژه کردن به رۆلی بارزانی وهك سهركردهیهکی عهسکهری و شهری پارتیزانی و وهك سیاسییکی دوربین نانوسریتته وه. بیگومان میژووی خهباتی کورد له باشووری کوردستان پیویسته بابه تیانه بنوسریت و ماف و رۆلی هیچ سهركردهیهکی کورد له و قوناخه دا پشت گوئی نهخری و نه خهتی راست و چهپی به سهردا دابدری و نه وهك پهپولهش له قه له م بدری... پیویسته هه لسه نگاندنی هه سهركردهیهك له روانگهی دیالیتیکی میژووییه بیته، واته له کات و ساتی خویدا له و بارودۆخهی ئه و تیدا سهركردایهتی کردوو، نهك له روانگهی ئه مرۆ.

شه هید جه مال جه یدهری

1963 - 1926

چوونه ریژی حیزبی شیوعی

وهك له شوینیکی تر ئاماژهم پیکردوو، له سالی 1956 هاتومه ته ریژی یه کییتی قوتابیانی کوردستان که قوتابیانی پارتی و شیوعی پیکه وه له کوردستاندا و له یهک ریخراو کاریان ده کرد و ههروه ها ئاماژهم به وه کردوه، که دواى شویشی 14 ته مموزی 1958 ریخراوه که و هاوپه یمانی شیوعی و پارتی هه لوه شایه وه. بیگومان نه وانیه له ریخراوی یه کییتی قوتابیانی کوردستان نه ندانم بوون، سه ر به پارتی دیموکراتی کوردستان بوون.

دواى نه وه ی به فه رمی به براده رانی پارتی دیموکرات و یه کییتی قوتابیانی کوردستانم راگه یاند، که په یوه ندیم له گه ل نه وان پچراند، روم له حیزبی شیوعی لقی کوردستان کرد که یوسف حنا شیر (نه بو حکمه ت) له هه ولیر به رپرسیار بوو که ئاماده م بیمه ریژی حیزبی شیوعی عیراق، به لام له بهر نه وه ی په یوه ندیم له گه ل زۆریه ی نه ندانم و لایه نگرانی حیزبی شیوعی له هه ولیر، خه راپ بوو، بریارمدا راسته وخۆ و له به غدا په یوه ندی به حیزب بکه م، به تایبه تیش له 1959 بریاری نه وه مان دابوو، بچینه به غدا بژین، هه ر بۆیش که چوومه به غدا، له مائی کاک جه مال ده ژیام و له وه زاره تی شاره وانی که وه زیره که ی دکتور نه زیهه دولیمی بوو، که یه که م وه زیری ژن بوو له رۆژه لاتی نیوه راست و نه ندانی پارتی کۆمۆنیستی عیراقی بوو، له وئ له به شی خودی (ذاتیة) دامه زرام و ئیواران له قوتابخانه ی (الفیلیه - فه یلیه کان) خو م نا ونوس کرد، له و کاته ی من له وه زاره تی شاره وانی دامه زرم، (صلاح عمر العلی) کارمه ندی (ذاتیة) بوو، که دواى هاتنی به عسیه کان بو ده سته لات

ماوه یهک وه زیری رۆشنبری بوو و نوینه ری عیراق بوو له نه ته وه یه کگرتووه کان، به لام له هه شتا کان ده ستگیر کرا له لایه ن رژیمی سه دام حوسین و دوا ی نازا کردنی ماوه یهک له سعودیه ده ژیا و خو ی دها پال هیزه نو پوزسیوکانی سه دام.

ئه و کاته ی له به غدا، له مالی کاک جه مال ده ژیا م، مالیان له (عرسات بحوشی - عرصات البحوشی) و له پشت بالوینخانه ی (ئه مریکا) بوو، مالی کاک جه مال، شوینی نهینی بوو، زوریه ی سه رکردهکانی حیزب پییان نه ده زانی، جگه له هاوری شه هید حوسین ئه حمده رهزی - سه لام عادل و هاوری هادی هاشم (الأعظمی) که له سالی 1963 له لایه ن به عس ده ستگیر کرا و خو ی له به رده م ئه شکه نه جدا رانه گرت و مالی (14) ئه ندای سه رکردایه تی حیزبی پیشانی به عسیه کاند، که بووه هو ی شه هید کردنی ژماره یهک له سه رکردهکانی حیزب وه که شه هیدان:

سه لام عادل، حوسین ابو العیس، حه سه ن عوینه، جورج ته لو، نافع یونس و ههروه ها کاک موهیبی برام و گیرانی خیزانی کاک جه مال - نه رگز سه فار و شه هیدبوونی فازیلی کوریان....

من دوا ی ئه وه ی له مالی کاک جه مال جینشین بووم، رۆژیکیان چوومه باره گای مه کته بی سیاسی و رۆژنامه ی (اتحاد الشعب) و له وه ی نامه یه کم بو حیزب نووسی و داوا ی ئه ندامیه تیم کرد، کاک جه مال نامه که ی په سه ند کرد و پشتگیری نیشاندا بو پالاوتنم له ریزی حیزبی شیوعی عیراق.

له به غدا، له یه که م شانیه ی حیزبی ریکخرام و به رپر سیاره که م محمود الصفار بوو برای نیرگزی خیزانی شه هید جه مال، به لام له سه ره تادا من ته نیا به (ابو شکر) خو ی پی ناساندم.

لیره دا به پیویستی ده زانم ئەگەر به کورتیش بیته هه لویسته له سهەر ئەو بنه ماله (نه جه فیه) تیکۆ شه ره بکه م.

دیاره ناسیاوی شه هید جه مال له گه ل ئەو بنه ماله یه ده گه ریته وه بو دواي راکردنی له زیندان له سالی 1953 که حیزبی شیوعی له تپوو. کوره گه وره که ی ئەو بنه ماله یه و خوشکه کانی و دوو برا هه موو ئەندامی حیزبی شیوعی بوون، و له گه ل ئەو باله بوون که پیی ده گوترا (رایه الشغیله) له راپه رینی سالی 1956 و خۆپیشاندانه کانی پشتگیری گه لی میسر (عه واد) شه هید کرا و له 1957 نیرگیز وه ک په یامبه ری نه یینی حیزب و له کاتی گه یانندی بلاوکراوه کانی حیزب بو کوردستان، له شه مه نده فەر گیرا و بلاوکراوه کانی له لا گیرا، به لام نه ناوی راستی خو ی و نه شوینی ژیان به ده ستگا کانی ئە من نه دا و هوکمدرا. واته نه یینییه کانی حیزبی پاراست.

له دواي کوده تاي 1963 سی خوشکی شه هید عه واد له لایه ن به عسه وه ده ستگیرکران و میردی دوانیان له ژیر ئەشکه نه جه دا شه هید بوون -عه لی الوتار و جه مال هیدهری و نه رگزیش -جگه له وه ی کوره گه وره که ی فازیل و جه مالی میردی شه هید کران و خوشی بو (ماوه ی پینج سال هوکمدرا).

نه رگیزی خیزانی شه هید جه مال کوره کیشی له هه فتاکان له به غدا شه هید کرا و دوو کچی ماون له ژیان دا (له یلا و نادیا) که ئیستا له ئەلمانیا ده ژین، نه رگیز له سالی 1991 له کاتی شه ری که نداوی یه که م له مانگی یه کی 1991 کۆچی دوايي کرد.

ده گه ری مه وه سه ر باسی کارکردنم له ریزی حیزبی شیوعی عیراقد، دواي ماوه یه ک بو شانیه کی تر گو یز زامه وه و به رپرسه که ی ناوی (ئه یاد)

بوو. من زۆر له بهغدا نه مامهوه، له بهر ئهوهی دوای کۆبونهوهی لیژنه‌ی ناوهندی حیزب له ته‌مموزی 1959، که حیزب دهستی به پاشه‌کشه کرد و ره‌خنه‌ی له هه‌لویستی خۆی گرت دهرباره‌ی خۆپیشاندانه‌کانی ئه‌یاری 1959 که دروشمی به‌شداری حیزبیان له ده‌سه‌لات هه‌لگرتبوو، دیاره له کۆمیتته‌ی ناوهندی دوو بۆچوونی جیاواز هه‌بوو و دهرباره‌ی ده‌سته‌لاتی (عبدالکریم قاسم)، به‌لام زۆرینه‌ی ئه‌ندامانی (ل.م) بۆچوونیان له‌گه‌ڵ هاوڕێ سه‌لام عادل و جه‌مال چه‌یدهری جیاواز بوو، جه‌مال چه‌یدهرییان به ناوی خۆیندن ره‌وانه‌ی مۆسکۆ کرد (واته دووریان خسته‌وه) له 1959/9/1 کاک جه‌مال له‌ریگای فرۆکه‌خانه‌ی به‌غدا به‌ره‌و مۆسکۆ فری. دوای ئه‌وه‌ی کاک جه‌مال به‌ره‌و مۆسکۆ سه‌فه‌ری کرد، من و مومتاز گه‌رینه‌وه هه‌ولێر، من له قوتابخانه‌ی ئیواران له قۆناغی دوو ده‌ستم به خۆیندن کرد، و له ریکخراوی هه‌ولێری حیزب چالاکیم ده‌ست پیکرد، له ریکخراوی قوتابیان، پاشان هه‌ندی جار شانه‌ی کریکاری بیناساز و کاسبکاران... لێره‌دا ده‌مه‌وی هه‌ندی که له‌سه‌ر نه‌خۆشی کاک جه‌مال بدویم، دیاره کاک جه‌مال له سالی 1948 تا 1953 له زیندان مایه‌وه، له‌و کاته‌ی له‌زیندانداندا بوو، جاریک زیندانییه سیاسییه‌کان مانگرتنیان له خواردن راگه‌یانندن بۆ ماوه‌ی (24) رۆژ، دیاره ئه‌و مانگرتنه کاریگه‌ری له‌سه‌ر ته‌ندروستی کاکم به‌جئ هیشته‌بوو و گه‌ده‌ی باش کاری نه‌ده‌کرد و هه‌روه‌ها کاک جه‌مال له سالی 1954 که هه‌والی کۆچی دوایی باوکم ده‌بیستی، بۆ ماوه‌ی چه‌ند رۆژیک وه‌ک ئه‌وه‌ی ئیفلیج بی‌ت وای لیهاتبوو وه‌ک نه‌رگیزی خه‌یزانی باسی لێوه ده‌کرد....

شه‌ویک ته‌ندروستی کاکم زۆر خه‌راپ بوو، ئیمه داوامان ده‌کرد پزیشکی بۆ بانگ بکه‌ین، به‌لام کاکم رازی نه‌بوو، چونکه ماله‌که‌ی ئاشکر

ده بوو ئیمه ش (من و مومتاز) زور تهنگاو بووین، ئەو له سه ر بان، من و مومتاز له ته نیشته سه ری هوه روو نیشته بووین، زور په روش بووین، به لام بی ره زامه ندی ئەو هیچمان بو نه ده کرا. له ناکاو کاک جه مال چاوه کانی کرده وه و گوتی: قه له م و کاغه زم بو بیئن، به لام نهیده توانی له شوینی خوی هه لسیته وه، پاشان به منی گوت بنوسه! من گویم له ده می نزیک کرد، کاکم شیعیکی ده گوت، منیش ده منووسی هوه، نزیکه ی سه د دیر ده بوو، کاتی خوی هه مووم بو روژنامه ی ئازادی ره وانه کرد، به لام به داخه وه بلاونه کرایه وه، له و شیعه ره، هه ر ئەوه نده م له یاد ماوه، که لی ره دا ده یخه مه به ر چاوی خوینه ران، کاک جه مال شیعی به عه ره بی و کوردی له چله کانه وه نووسی وه و هه ندی ده ست خه تی و شیعه ر کانی له نیو جانتاکه ی که له سالی 1961 له مؤسکوی به جیهیشت بوو ماوه ته وه، من توانیم لای خوم تو ماریان بکه م، که زور به داخه وه، جانتا و ئه رشیفی دوا ی سالی 1991 له نیوچوون، ته نیا ئەو پارچه شیعه رانه ی لای خوم نووسی وه وه ماون، لی ره دا، ته نیا ئەو پارچه شیعه ری که به نه خو شی گوتوویه تی و له گه ل دوو پارچه شیعی تر که له نیو ده ست نووسه کانی دا لام پاریزراون ده خه مه به رچاو، ئەوه ی شایانی باس بیته، من (27) پارچه شیعی کاک جه مال م پارسته که میژووی نووسی نی هه ندیکیان بو سالی 1948، 1958، 1960-1961 ده گه ریته وه (به عه ره بی و کوردی) که دوو شیعی ریان پیشکه شه به تیکوشه ر ئەحمه د دلزار و هه ندیکی تر به خیزانی و شو رشی ئوکتوبه ری و جیزنی کریکاران.

لی ره دا سه ره تا ئەو چه ند دیره ی که له یاد م ماون له شیعی: من کۆمونیستم که له سالی 1959 گوتوویه تی:

گەر دەرىدەر بىم
بىن شويىن و سەرىم
لاواز و لەپ بىم
تووشى ھەزار مەترسى و
خەتەر بىم
باكم پىنيە
رىگام گرتىە
ناگەرىمەۋە
من كۆمۇنىستىم!
من كۆمۇنىستىم
خۆم ناپەرىستىم
بۆگەلە ژىنىم
ھەۋەستىم
شەرتە لەسەر من
بەيداخى شۇرش
ھەرگىز بلەرىتەۋە
لە دەستىم

لە ھاۋىنى سالى 1960 لە مۆسكۆ شىعەرىكى بەناۋى ((مەم و زىن))

نوسىۋە:

مەم: زىنەكەم، زىنە (زىنى)

يارى نازدارم

سا، دەست بىنە

دل له فرینه
هه لسه
با پرۆین.
دهشت و دهرشینه،
خاکی کوردستان
پاش فهسلای زستان
بوکی زهمینه (*).
جوانه وهك بههشت
ئاخ
چهند رهنگینه
وهك دلی،
دلدار
کانی و کانیاو،
له ههلقولینه،
وهك فرمیسکی چاو،
چاوی کچه لاو
گولاله سوریش
گهش و خوینینه،
وهك
جهرگی شههید

(*) دواى بوکى- وشهکه نه خویندراوه ته وه، به قه ناعه تی خوّم ده بئى: بوکى سه ر
رووی زهمینه

خونای پاش تهم
ئاوینه یه کی
ساف و زیوینه!!
نه رگز و سوسن
خه زیم و بهیبوون
له هه لپه رینه
له قهد ئاسمانیش
خوری نیشتمان
تیشکی
زیرنه!

زین: ئا، یاره
گرمه ی به هاره
هه لسه ده ی
راست ئه که ی
با، ده چین له شار
توخوا، شهو*... (دره نگه)
سا به له نجه و لار
به ره و چیمه ن و
گول و میرخوزار
له ری هه لپه رین
مه ستو دل ته رین

(*) وشه یه ک نه خوینده واره پیم وایه دره نگه .

برۆ بچین!
برۆین!
بژین!
بگرین!
بمرین!
له باوهشی به هار
له بن دار چنار..
جوانی دیمهن و
نه غمه ی ساز وتار
ناسمانی شین و
گولزاری وه تهن
چاوه پئی زین و
کاکه مه مه ده کهن
چاوه پئی ماچی
جووته ده مه ده کهن

کاک جه مال که کۆمۆنیسته کی خاوهن بروا بوو، نه زیندان و نه
سیداره چۆکیان پی دانهدا و کوردیکی دلسۆز و نیشتمانپه روه ریکی
راسته قینه بوو، له هه مان کاتدا که بروای به دواپۆژی کۆمۆنیستی
هه بوو، بروای به ئازادی کوردستانیش زۆر پته و بوو. له م شیعهری که له
سالی 1958 به عاره بی له سه ره یه ریقانی نووسیوه، به ئاشکرا و به
راشکاوی ئه وه ههسته و بروایه ی ده ربروه:

أریقان

جمیلة أنتِ

أریقان

یا عروسة هایستان (*).

رائعة یا بنت آارات

بأشجارک الباسقة

وهضباک الخضر

وموسیقاک الحزينة

وخمرك اللذیذ

آارات، یارب الجبال

یا مبدع الفرات والدجلة

ومرسل القمم الی السماء

یا أصل ((الگورد)) و ((مگرون))

یا حصن الثوار وملعب الأنصار

یا قاهر البرابرة وبالغ الشمس!

إحتضن بنتک الرائعة أریقان

لترتفع علی جانبیک حمراء کدم الشهداء

رایتان، خفاقتان

رمزاً لحرية هایستان وکردستان

من ئەو پارچه شیعره م هیناوه ته سه زمانی کوردی.

یهریقان

جوانی تو

ئهی بووکی هایستان

(*) أریقان (بیریقان) پایته خی ئه رمه نستانه-هایستان-واته ئه رمه نستان.

یه ریقان

جوانی توئی کچی نارارات

به داره شهنگه کانتته وه

به گرده سهوزه کانتته وه

به موسیقای خه مگین و

شهرابی به تامته وه

نارارات ئهی خوای چیاکان

ئهی خولقینه ری (*) فورات و دیجله و

نیره ری لوتکه به زره کان به ره و ناسمان

ئهی بنه مای هه لگورد و پیره مه گرون

ئهی قه لای شورشگیران و مهیدانی پیشمه رگه کان

ئهی تیکشکینه ری به ره به ره کان و

هه لچووی به ره و خور

کچه جوانه که ت-یه ریقان-بگره ئامیز (**)

با به هر دوو لاپالته وه

دوو ئالای سوور وه ک خوینی شه هیدان

بشه کینه وه و

ببنه نیشانه ی نازادی هایستان و کوردستان.

(*) داهینه ری.

(**) له ئامیز بگره ..

گەرانەووە بۆ ھەولێر - ئۆکتۆبەر 1959

وەك لە لاپەرەكانی پیشوودا ئاماژەم پیکردووە، دواى چوونى كاك جەمال بۆ مۆسكۆ من گەرامەووە ھەولێر و دەست بە كار بووم لە رێكخراوى حیزبدا. لە رێكخراوى كاسبكارانیان گواستەووە بۆ رێكخراویكى رۆشنییران. لە كۆبوونەوێى یەكەم لە گەل ئێو دەستەپە نوێیە كە لە گەرەكى عارەبان، لە مالى ھاورییەك كۆبووینەووە، من بەر لە ھاوێنم بۆ مالهەكە، تەنیا ناوی نەینی ھاوریكانم لایوو، بەلام كە چاوم پێیان كەوت، سەرم سورما، چونكە ھەموویان لە من بە تەمەن تریبون، بەلكو ھەندیکیان زۆر پێشى من لە حیزبدا ئەندام بوون، لە رێكخراوەكەى كە من بەرپرسیارى بووم، ئێو ھاویریانە ئەندامى شانەكە بوون: محمد رەسوول، جۆزیف مگەردیچ، عەبدولرەزاق محمد، تەحسین ھەمرا و محسن....ئەو برادەرانیە-كاك محمد رەسوول خاوەن كۆگای سەلاحەدین بوو، كە لە 1957 ھەو دەمناسى و ھاوچۆى كاك سالى برامى دەكرد، بەر لە یەكگرتنەوێى (قاعیدە و شغیلە) تا كۆتایی ژيانى ھەر دلسۆزى حیزب بوو لە 2012 لە ھەولێر- كۆچى دواى كرد. جۆزیف مگەردیچ كارمەند بوو لە بانكى عوسمانى لە ھەولێر عەبدولرەزاق محمد، مامۆستای فیزییا بوو لە ناوھەندى ھەولێر، لە بنەمالە یەكی ناودارى ھەولێر بوو، ھەر و ھا مامۆستام لە قوتابخانەى ناوھەندى، مامۆستا عەبدولرەزاق برامى قادری حاجى مەھەمەد و نورالدین و دکتۆر صادق و دکتۆر عەبدوللأ ھەدادە، ئیستاش ماوہ و لە بەغدا دەژی، دووانەكانى تریش دوكاندار بوون، یەكێك لەوانە قەساب بوو كە ناوی (محسن)، بوو..

له یه‌که‌م کۆبونه‌وه‌دا، هه‌ستم به‌وه‌کرد، که ئه‌و براده‌رانه‌ دل‌یان شکاوه و هه‌ندیکیان له به‌رپرسیاره‌تی دوور خراونه‌ته‌وه و گازانده و گله‌ییان زۆر بوو، به‌لام بۆ ماوه‌ی شه‌ش مانگ زۆر به‌ ته‌بایی پیکه‌وه کارمان کرد و چالاکیه‌کانمان ئه‌نجامدا، له هه‌مان کاتدا له یه‌کیته‌ی گشتی قوتابیان کارم ده‌کرد، به‌ تایبه‌تی له هه‌وینی سالی 1960 که یه‌کیته‌ی بریاری کردنه‌وه‌ی که‌مپیک‌ی دابوو له شه‌قلاوه بۆ خویندکارانی زانکۆی به‌غدا. که‌مپه‌که بۆ ماوه‌ی مانگ و نیوه‌ک بوو، سی و هه‌جبه قوتابیان به‌شدارییان تیدا کرد. وه‌ک بیته‌وه یادم له سالی 1960 به‌شداریم له شانۆگه‌رییه‌ک کرد که بۆ میوانه‌کان (خویندکارانی زانکۆی به‌غدا) پیشکەش کرا. له شانۆگه‌رییه‌که ئه‌م زاتانه‌ش به‌شداربوون: مومتاز جه‌یدهری، ته‌حسین محمد خه‌لیل، جه‌مه زیاد-جه‌مه زیاد خه‌لکی گوندی دوگرده‌کانی مالی ئه‌حمده حمدامین امین بایزی دزه‌یی بوو، عبده‌لواحید مه‌رجان، ئه‌وه‌ی شایانی باس بیته‌، کاک واحید هونه‌رمه‌ندیکی به‌ توانا بوو، ئیستاش هه‌رماوه، جه‌مه زیاد کۆچی دوایی کردوه، کاک ته‌حسین محمد خه‌لیل، ئیستاش هه‌ر له ژیانه و ئه‌ندامیک‌ی چالاکی حیزبی شیوعی کوردستانه، وه‌ک بزانه کاک ته‌حسین که به (ئه‌بو دلشاد) ناسراوه، له 1959 تا ئیستا 2012 له هه‌موو بارودۆخیک‌ی ناهه‌موار مه‌ترسیدار، کۆلی نه‌داوه و درێژهی به‌ خه‌بات داوه.

دیاره له سالی 1960 حکومه‌تی عێراق قانونی حیزبه‌کانی ده‌رکرد، و به‌ پێی ئه‌و قانونه ژماره‌یه‌ک حیزب ریگای کاریان پیدرا وه‌ک حیزبی نیشتمانی دیموکراتی (کامل چادرجی) و حیزبی نیشتمانی پیشکەتخواز (محمد حدید) و پارتی دیموکراتی کوردستانی (مه‌لا مسته‌فای بارزانی)، حیزبیک‌ی کارتۆنی به‌ ناوی حیزبی شیوعی عێراقی

(داود صائغ)، به لām ریگا به حیزبی شیوعی عیراق به سه روکایه تی شهید سه لام عادل نه درا و ههروهه ریگا به حیزبی نیسلامی (تحریر) نه درا، نایته وه یادم نایه حیزبی نیستقلال به سه روکایه تی (محمد مهدی کبه و سه دیق شه نشهل) ریگای پی درا یا خود نا، دیاره به عسیه کانیش ریگیان پی نه درا، به تایبه تی دواى به شداریان له پیلانه کهى عه بدولوهه اب شه و اف و لیدانى عه بدولکه ریم قاسم.

دیاره راودوونانى شیوعیه کان و تیروکردنیان سیاسه تی روژانه بوو به ناگاداری و چاولیپوشی حکومه تی قاسم.

له گه ل ئه وه ی پارتی دیموکراتی کوردستان به فه رمی ریگای پی درا، به لām حکومه ت بیانوی پی ده گرت، به تایبه تی دواى ئه وه ی روژنامه ی خه بات داواى جی به جی کردنی به ندی سی ده ستوری عیراق ده کرد و دواى تیروکردنی (سه دیق میران) یش، به ره به ره نیوانی حکومه تی قاسم و سه رکردایه تی پارتی تی کچوو تا راده یه ک فه رمانی ده ستگیرکردنی سه کرتییری پارتی (ئیبراهیم ئه حمه د) ده رچوو، مه لا مسته فای بارزانی به غدای به جی هیشت، بارودوخه که ئالۆز بوو و حکومه ت عه شیره ته نه یاره کانی بنه ماله ی بارزانی پر چه ک ده کرد و له هه مان کاتدا له روژنامه ی سه ر به قاسم (الثورة) که (یونس الطائي) سه رنوسه ری داواى تووانه وه ی کوردی ده کرد له نیو عه ره بدا، ههروهه ژماره یه ک روژنامه ی تر وه ک:

((الفجر الجديد) هیرشیان ده کرده سه ر کورد و داخوازییه کانی کورد، ده ستکرا به راوه دوونانى ئه ندامه چالاکه کانی پارتیش... هه وری شوومی شه ره لگی رسان بالی به سه ر کوردستاندا کیشابوو. ئه وه ی شایانی باسه، له کو تایی مانگی نیسانی 1961 حکومه تی قاسم موته سه ریفی هه ولیر

که لیوا روکن علاء الدین محمود بوو لای برد، عه قید به دره دین عه لی بووه موته سه ریف بده ره دین عه لی هه ره له سه ره تایی شوژی 14 ته مموز که له ناوچه ی رواندن بوو، دژایه تی کوردی ده کرد، جاریکیان کاک سالی که ئه و کات ئه ندای م.س. پارتی بوو، چوو بووه رواندوز، عه قید هه ولی ده ستگی کردنی دابوو، ئه و مروقه دوی ئه وه ی بووه موته سه ریفی هه ولیر که و ته خه راپه کردن دژی کورد.. عه قید به دره دین عه لی هه ره له شه سته کان له به غدا له لایه ن کورده وه کوژا. له مانگی نیسانی 1961، ریخراوی هه ولیری حیزی شیوعی بو جه ژنی ئایار خوئی ناماده ده کرد و به نامه ی چه ندان چالاکی دارشتبوو، یه کی که له و چالاکیانه که بریار درا له شه وی 30/نیسانی / 1961 له شاری هه ولیر ئه نجام بدری، نویسی دروشم و داخواییه کانی میلله ت له سه ر دیواره کانی شار و هه لواسینی دروشم له شوینه گشتیه کان.

له و دروشمانه ی که نووسرابوون له شه قامه کانی هه ولیر، هه ندیکم دینه وه یاد که په یوه ندی به مه ترسی هه لگیسانی شهر بوو له کوردستان و پشتگیری خه باتی گه لی کورد له تورکیا و سوریا و مه حکوم کردنی سیاسه تی رژیم بوو، به تایبه تی له نارنده وه ی په نابره کورده کانی سوریا وه ک ماموستا ((ره شید کورد)) که رژیمی قاسم له موسل ده ستگیری ده کات بو سوریا ی ره وانه کرده وه، چالاکی نویسی دروشمه کان له سه ر دیواره کانی شار، له لایه ن کویمیه ی سه رپه رشتیار دابه شکرابوو، بو تیمه کانی نووسین، جگه له نووسینی دروشمه له سه ر کاغز.

دروشمه کان به دوو جوړ نووسرابوون-هه ندیک به بویاخ له سه ر دیواره کان و هه ندیکی تریش له سه ر کاغز و له دیواره کان ده درا.

من به شداریم له هه ردوو جوړه نووسینه که کرد، نیژیکه ی (100)

لاپه ره (A4) م نووسی و درا به هاورییانی تر بو لیّدانی به سهر دوکان و دهستگان، بو سهر دیوار نووسین، جهند تیمیک پیکهاتبوو، تیمه کهی من له دووکهس پیکهاتبوو، من و هاورییه کی تر که چه کدار بووبو پاراستنم نه وهک تووشی دهورییه ی پولیس بین.

دوای سه عات 12 شهو، واته شهو داشکابوو که من و هاورییه کهم له ماله وه دهرچوون و شوینه کان دیاری کرابوون، من له نزیك مزگه وتی حاجی محمود عه لاف دهستم به نووسینی کرد و شه قامی سینه مای صلاح الدین- که نیستا به شه قامی کوّمپیته ره کان ناسراوه و شه قامی بهر دهرگای سهره کی ویستگه ی شه مه نده فهر و شه قامی شیخی چوولی و مالی عه تاو لّلا ناغا و پاشان نزیك هه مامی مؤده (له دوای 1979 ناوی گورا به 11 ئادار) و تا سی ریانی کوتری ناشتی و بینایه ی شهریف جامباز که نیستا ده که ویته به رامبهر (چایخانه ی قهرزاران) هه موو دیواره کانی شه و شه قامانه مان پر کرد له نووسینی دروشم که دژی پرچه ککردنی عه شیره ته کان و پیشیلکردنی مافی مروّقه و ئازادی و دیموکراتی بوو.

رۆژی یه کی ئایاری 1961

له سالی 1961 مالمان له گهره کی تهیراوه بوو، خانویکمان له مالی بیلالی سهوزه فروش، واته باوکی میژوونووسی کورد (زوبیر بیلال) به کری گرتبوو، نزیك مالی زیوه ری خه تاب ناغای پاریزهر.

به یانی زوو کاک موهیب زوو له ماله وه دهرچوو تا بزانی ره نگدانه وه ی چالاکیه کانی شهو له نیو شار چونه، دیاره چووبوه یانه ی فرمانبهران، که نیستا ده که ویته، شوینی پولیسی هاتوچوی بهر بازاری

نیشتمان، من و مومتازی برام که ههردوو کمان به شداری چالاکی شهوی 4/30 مان کردبوو، بریارماندا پیکه وه له ماله وه دهرچین به ره و شار برۆین. ئەوهی شایانی باسه، کهم کهس، من و مومتازی لیک جیا ده کرده وه، هه رچه نده شیوه مان ویک ناچی، به لام له بهر ئەوهی هه رده م پیکه وه بووین، نهک وهک جووته برا، به لکو براده ری زۆر نزیک بووین. که به ره وشار ده هاتین له نزیک کتیبخانه ی گشتی (ئهو کات ده که وته به ران بهر هوتیل سه فین، ئیستا که شوینی ئەو کتیبخانه یه که له ته نیشته تاپوی هه ولیر بوو، روخینراوه و کراوه ته وه باغچه). تووشی جیبی ئەمن هاتین و جیبه که راوه ستا، عه ریف که ریم بزنی تیدا بوو (که ریم بزنی، عه ریفیکی ئەمن (ئاسایش)ی هه ولیر بوو، تا بلایی خو فرۆش و بی ئابروو بوو).
یه کسه ر رایگرتین و له گه ل پۆلیسیک ره وانیه ده ستگای ئەمنی هه ولیری کردین.

که هاتینه ئەوی زانیمان که کاک موهیبیش گیراوه، له و رۆژهدا نزیک (30) کهس ده ستگیر کرابووین.

له سه ره تا مفه وه نیککی ئەمن چه ند پرسیاریکی لی کردین، پاشان ئیمه واته هه رسی.

برا (موهیب، مومتاز و جهمشید) له گیراوه کانی تر جیا کراینه وه، ئیمه یان ره وانیه ژووریک کرد، که چوار تیکۆشه ری به غدا (خویندکاری زانکو) تیدا به ند کرابوون- ئەو چوار تیکۆشه ره: نووسه ر و شاعیر (فائز الزبیدی) خه لکی نه جهف (شانی محسن) خویندکاری کۆلیژی په روه رده، خه لکی (عفک)، جاسم محمد الگاطع- سه ماوه نوردالدين فارس- مهنده لی)..

لیره دا به پیوستی ده زانم هه ندی زانیاری تر ده رباره ی ئەو

تیکو شه رانه بخرمه بهرچاو که له کاتی خویدا ده مزانی، به لام له بهر نه وهی من له دهره وهی ولات بیره وهرییه کانم چاپکردبوو، نه وانیش له ولاتدا ده ژیان یا خود خرم و که سوکاریان له عیراق بوون، له بهر مه ترسی له سه ریان، بلاوم نه کرده وه، به لام نیستاکه نه و بهرگهی بیره وهرییه کانم که دووباره دنووسمه وه، باسیان لیوه ده کم، چونکه دوستایه تیم له گه ل دوانیان له دهره وهی ولات دریزه ی هه بوو... فائز الزبیدی-دوای ته و اوکردنی کولیز له سلیمانی به ماموستا دامه زرا، به لام له بهر نه وهی کومونیسست بوو، دوایی له لایه ن نه منه وه له گه ل جه وه هر شایویس له سلیمانی ده ستگیر کرا و داویان لی کرد دژایه تی کورد بکا و جنیو به سه روکایه تی پارتی بدات، ره زامه ندی نه دا، له سلیمانی زور نه شکه نجه درا و پاشان دوور خرایه وه و خراوه به ندیخانه... ماوه یه که فائز و خوشکی فائزه له هه ولیر مانه وه، به لام من که له هه ولیر دوورکه و ته وه پاشان چوومه دهره وهی ولات، له موسکو دووباره چاومان پیککه و ته وه، فائز و خیزانی (سمیره) دکتورا له موسکو له نه ده بی عه ره بی وهرگرت و له ناوه راستی هه شتاکان وه که په ناهه نده له سوید گیرسانه وه، پیم وایه نیستاش هه ره له وی ده ژین، چونکه دوای گه رانه وه م بو کوردستان له سالی 1993 ناگاداریم له سه ریان نیه، وه که زانیومه (شانی محسن) له ژیاندا نه ماوه، به لام نورالدین فارس که ده کاته برای هونه رمه ند (دکتور شه مسه دین فارس) که له لایه ن رژیمی به عسه وه شه هید کرا، نورالدین فارس دکتورای هه یه له بواری شانوگه ری، نووسه ر و نه کته ری شانویه، وه که ناگاداریم له (مه غریبی عه ره بی) کار ده کات، به لام جاسم محمد الگاطع-که له 1961-وه له زیندانی هه ولیر یه کتیریمان ناسیوه تا سی سال له مه و بهر هه ر دووستایه تیمان هه بوو.

جاسم محمد الغاطع، خه لکی (سماوه) یه، باوکی شوفیری شه مه نده فەر بوو، خوئی دواي دەرچوونی له زیندان به شی کیمیا له به غدا ته واو کرد، له 1963 گئیرا، به لام دواي دەرچوونی، چهند سالیک له سلیمانی وهک مامۆستا کاری ده کرد و پاشان هه لی بو ره خسا، چوه هه نده ران و دکتۆرای له (کیمیا) وه رگرت و وهک مامۆستای زانکۆ له زانکۆی سلیمانی کۆلیژی کشتوکال مامۆستا بوو، دواي داخستنی زانکۆی سلیمانی، ماوه یه کیش دکتۆر جاسم هه ر له سلیمانی مایه وه (له به کره جو) و پاشان گوێزرایه وه کۆلیژی په روه ده ی زانکۆی صلاح الدین که راپه رین له کوردستان و عیراق روویدا له سالی 1991، زۆربه ی مامۆستایانی عه رب، دواي کشانه وه ی (ئیداره ی ده ولت له کوردستان) کوردستانیان به جیه شت به لام دکتۆر جاسم کۆلیژی به جی نه هیشت، وهک مرۆقی چه پی دوستی کورد درێژه ی دا به کاری خوئی دا له زانکۆی سه لاهه دین، ماوه یهک (نزیکه ی دوو سال) راگری کۆلیژی په روه ده بوو به وه کاله ت. دکتۆر جاسم مرۆقیکی دلسۆزی میله ته که ی بوو، دوستیکی زۆر نزیکی گه لی کورد بوو، له دواي هه لگیرسانی شه ری ناوه خو له کوردستان 1995، له سالی 1996 کوردستانی به جیه شت و چوه (لیبیا...؟) به لام وهک زانیم له ئوسترالیا وهک په نا هه نده و مامۆستا گیرسایه وه، بهر له کۆچی دوايی گه رایه وه هه ولیر بو ئه وه ی خزمه تی خانه نشین جی به جی بکات، به داخ و که سه ره وه له هه ولیر کۆچی دوايی کرد و تهرمه که ی له سه ر داواي که سووکاری ره وانه ی (سه ماوه) کرا، هه رچه نده خوئی داواي ئه وه ی کرد بوو له هه ولیر بنیژریت. د. جاسم محمد الغاطع دوست و هاوپی و براده ری زۆر بوو له هه ولیر، به تایبه تی له نیو مامۆستایانی زانکۆ و هاوپی شه کانی کۆلیژی و رۆشنبیره

چەپەكانى ھەولپىر.

با بگەرئىمەۋە سەر رۇژى يەكەمى دەستگىر كردنمان لە ھەولپىر 1/1961/5 ۋەك ئاماژەم پىكردو، رۇژى يەكەم ئىمەيان لەگەل ئەو چوار تىكۆشەرە دانا، شەو دەستكرا بە لىكۆلپىنەۋە لەگەلمان.... (مفەۋەزىكى عەرەبى موسلى) لىكۆلپىنەۋە لەگەلمان كرد دەيگوت كە (مسلاۋى لە شەيتان دەبەنەۋە) و سەرەتا كاغەز و قەلەمى دامى و نمونەى ئەو دروشمانەى ئىمە ھەلمان واسىبوون لە بەردەمى دانام و گوتى بنوسە....

منىش يەكسەر دروشمەكانم بۆ نووسى، ئەو جارەيان قەلەمى خۆش نووسى دا دەستم بە گەرەبى بنوسە.... منىش ھىچ خۆم تىك نەدا، نووكى قەلەمەكەى بە شىۋەيەكى جىاواز لە كاتى نووسىنى ئاسايى خۆم لە دەست گرت و ھەموو دروشمەكانم بۆ نووسىو. گوتى بۆ بەغداى دەنپىر ديار دەكەوى تۆ ئەوانەت نووسىو... منىش گوتم ئاگام لە ھىچ نىيە و نەشم نووسىو..

ديارە (مومتاز و موهيب)ى براشميان بە ھەمان شىۋە دەست نوسيان ۋەرگرتبوو.. مومتاز خەتى ناخۆشە و بەشدارى نووسىنى نەكردبوو، كاك موهيب خەتى بەخەتى من دەچوو، بەلام لەبەر ئەۋەى ئەۋىش لە نووسىنى دروشمەكان لەسەر كاغەز بەشدارى نەكردبوو، بۆى نووسىبوون.. ئەنجامى لىكۆلپىنەۋەى خەتەكان دەرچوو كە من نەمنووسىو، بەلام موهيب و مومتاز نووسىوانە.

رۇژى 1961/5/2 كە دەكاتە رۇژى لەدايكبوونى من، ئىمە ھەرسى برا بريارماندا پىويستە ئىمە لە ھاورپىيانى تر كە لەگەل ئىمە لە 1ى ئايار گىراون جيا نەكەنەۋە داوامان پىشكەش كرد، بەلام چەند رۇژىك ئىمەيان

هەر له گهڵ ئەو چوار تیکۆشەرە هیشتەو، بەلام دواى تەواوبوونى لیكۆلینهوه له گهڵ ئەوانى تر كه نزیكەى (30) كەس دەبووین، ئیئمەشیان بۆ قاوشى گشتى گواستەوه.

ئەوانەى له گهڵ ئیئمەدا گیرابوون، ناوى هەندیکیانم له یاد نەماوه، داواى لیبوردنیا لى دەكەم. ئەوانەى له یادم ماون: پیربال محمودى شاعیر، ئیحسان نورالدین (کارمەنەدى پەرۆهردە)، جەلال شیببە (کرێکار بوو، خەلکی گوندی قوشاغلو)، زرار رحمان شەل (حیزی نەبوو، بەلام لەبەر ئەوهى كورى مام رحمان بوو، مام رحمانیش كۆمۆنیست بوو)، موهیب و مومتاز و جه مشید، هەر له و کاتە ژمارەیهك تیکۆشەر له زیندانى هەولیر لهوانە: برهان حاجى عوسمان (هەولیری و دوکاندار)، حکمت عەبدوللا زبیری (ئەوکات خویندکاربوو، ئیستا مامۆستای خانەنشین-ه) نافع ماستاو- نووسینگەى عەقاراتى هەیه، سى براى (اسماعیل و جەلال و برابیهكى تریان ناوى نازانم) خەلکی ديبهگه بوون، هەرۆها مامۆستا (ياسين خەیلانى و مەلا نيعمهت) و محمد ئۆمەر و محمد عومەر و سيف الدين حاجى برايم- ئەوانە هەموویان له گهڵ ئیئمە له و ماوهیەدا له زیندانى هەولیر بووین.

من كه گیرام، قوتابى پۆلى سيبهه مى ناوه ندیم بوو، له و کاتەى له زیندان دابووین، تاقیکردنەوهى به کالۆریا دەستی پیکرد، من و مومتاز به کەلهپچه بۆ هۆلى تاقیکردنەوهیان دەبردین، بەلام وابزانم سى دەرسمان ئیمتحان کرد ئەوهى ترمان، دوامان خست، له و کاتەى ئیئمە گیرابووین، دیاره بەریۆه به رایه تی قوتابخانهى ناوه ندى و قوتابخانهى ئیواران داویان له ئەنجومه نى قوتابخانه کردبوو، كه له خویندن دەرمان بکەن، بەلام چەند مامۆستا به رهه لستی ئەو داواکارییه بوون، لهوانە

مامۆستا جه‌مال نه‌به‌ن بوو (دکتۆر جه‌مال نه‌به‌ن، له‌ دوای 1961 روویکرده‌ ئه‌لمانیا و له‌وێ دکتۆرای وه‌رگرتوووه‌ ئیستاش هه‌ر له‌وێ ده‌ژی، په‌یوه‌ندیم له‌گه‌لیدا هه‌یه‌).

دوای نزیکه‌ی چل رۆژ له‌ گیرانمان دادوهر بانگی کردین بۆ لیکۆلینه‌وه‌ ئه‌گه‌ر به‌ هه‌له‌ نه‌چوویم، دادوهره‌که‌ دزه‌یی بوو، ئییمه‌شی وه‌که‌ بنه‌ماله‌ ده‌ناسی و من لیم پرسی که‌ به‌پێی قانون پێویسته‌ دادوهر له‌ ماوه‌ی 24-48 سه‌عات بریار بدات، به‌لام ئییمه‌ ئه‌و له‌ چل رۆژ پتره‌ بۆ یه‌که‌م جار لیپرسینه‌وه‌مان لیده‌کریت. پاشان چاوپێکه‌وتنمان له‌گه‌ل دادوهر، ئاگادار کراین که‌ که‌فیل به‌ینین تا ئازادمان بکه‌ن، ئییمه‌ سی‌ که‌س (جه‌لال شیبیه‌، احسان نورالدین و جه‌مشید‌حه‌یده‌ری)، من به‌ دوای کاک ته‌لعه‌ت قه‌ساب-م نارد هات بووه‌ که‌فیل، ئه‌وانی تریش که‌ فیلیان هیئا-به‌لام ئازاد نه‌کرین... مال‌ه‌وه‌مان چاوه‌ری ئازادیمانان ده‌کردو جل و به‌رگ و یا تاخمان ئاماده‌کردبوو، کاتی که‌ له‌ دوای کات (4)، ئییمه‌یان هه‌رسک که‌له‌پچه‌ کرد بۆ ویستگه‌ی شه‌مه‌نده‌فه‌ر ره‌وانه‌ کرد له‌گه‌ل اسماعیل یاسین، که‌ سیخوریکی به‌ناوبانگ بوو به‌ر له‌ شوێشی 14 ی ته‌ممو، به‌لام دوای شوێش تا مردنیش هه‌لویستی گۆرا بوو. که‌ ئییمه‌یان گه‌یانده‌ شه‌مه‌نده‌فه‌ر و له‌ قارگۆن دانیشتین، اسماعیل یاسین گوتی ده‌زانم ئه‌نگۆ هیچتان نه‌کردوه‌ راناکه‌ن، بۆیه‌ که‌له‌پچه‌ی کردینه‌وه‌ و پیکه‌وه‌ که‌وتینه‌ گه‌توگۆ. دیار بوو کاک اسماعیل هه‌ندی کتیپی خویندبووه‌، له‌سه‌ر شوێشی چین و باسی ماوتسی تۆنگی بۆ کردین.

به‌یانی گه‌یشتییه‌ به‌غدا له‌ ویستگه‌ی (شمال) دابه‌زین، ئییمه‌ی گه‌یانده‌ (موقف السرای) له‌ نزیک وه‌زاره‌تی ناوخۆی عێراق. (موقف السرای-گرتوو‌خانه‌یه‌کی کاتییه‌، له‌ دوو ژوور پیکه‌اتبوو و له‌گه‌ل

ئیداره و ژورنیک له نهۆمی دووهم دا ههبوو... که ئیمه ی تهسلیمی پۆلیسی نهو گرتوو خانیه کرد، نهوانیش له ئیمه یان پرسى، ئیره دوو ژوره، یهکیان هى نه تهوهییهکانى عه ره به، نه ویتریان هى کۆمونیستهکانه، دهچنه کام ژور، ئیمه ش یهکسه ر ژوروى کۆمونیستهکانمان هه لېژارد.

جهمشید، واحید مه رجان و جهمه زیاد)
شانۆگه رى شه قنلاوه 1960/8/6.

نه ندامانی لیژنه ی هاوینه هه واری یه کیتی گشتی قوتابییانی کوماری عیراق

شایی خویندکاران - شه قلاوه 1960/8/6

بەشى چوارەم

1963 – 1961

لە ژووری کۆمۆنیستەکان، نزیكەى (50□40) كەس دەبوون لە 1961/6/18، لە گەرماى بەغدا، يەك پانكە كارى دەکرد، هەموو بەندییەکان بە تاقي فانیله بوون، جیگای نوستن نەبوو، دەبوايه شهو هەندیک بخەون و هەندیکی تر یاساويل بن... لەویدا من ناسیاوم لەگەڵ ئەو زاتانە پەیدا کرد: شاعیری ناودارى عیراق (مظفر النواب)، دکتۆر علی الشوك) - ئەو کات بەرێوه بەرى پەروردهى (الكرخ) بوو و دکتۆر محمد محمد صالح - مامۆستای میژوو بوو لە کۆلیژی پەروردهى زانکۆی بەغدا.

من چەند رۆژیک لەو گرتوو خانەیه مامەوه لەگەڵ ھاوریانم (جەلال و ئیحسان)، دوایی ئەوانەیان بۆ خوارووی عیراق دوورخستەوه، بەلام لەبەر ئەوهی لە ریگای خزمیکمەوه (خوالیخۆشبوو کەمال عوسمان ناغا) کە نیوانی لەگەڵ (عەبدولکەریم قاسم) باش بوو، منیان لە بەغدا لە ژیر چاودیڤی پۆلیس هیشتەوه. ئەو کاتەى من هیشتا لە گرتوو خانەکە بووم، شهویک مروقیکی تەمەن (40) سالی و لەگەڵ لایکی (21□20) سالی هیئا بۆ گرتوو خانەکە، کە زانیم کوردن و یەكسەر جیگای خۆم

پیدان-ئەو دکتۆر محمد محمد صالح بوو، مامۆستای میژوو بە بیجامەو لە مالهو بەو گرتووخانەیان هینابوو، ئەو کورە لاوێش خۆیندکاری کۆلیژی ئەندازیاری بەغدا بوو، بە داخو ناوێکەم لە یاد نەماو و لە هەفتاکان سۆراخم کرد، گوتیان بەکاره ساتی ئۆتۆمبیل گیانی لە دەست دا، ئەوێ شایانی باس بیست، هۆی گیرانی ئەو دوو کەسە، دەگەریتەو بەو گیرانی پۆستەیهکی حیزبی شیوعی لە لای یاسین ناویک کە خەلکی لای سلیمانی بوو و خۆیندکار بوو لە بەشی کوردی، کە دەگیری داوای ئادرپسی لی دەکەن، ئەویش لە بەرئەوێ دایکی لە مالی دکتۆر محمد صالح کار دەکات ئادرپسی ئەوان دەدات.

کە دینە مالی دکتۆر محمد صالح، لە مالهکە لە سەر میزی نووسین، چەند بەیاننامە ی جیا جیا (پارتی، شیوعی، بە عس) دەدۆزنەو، دکتۆر هیچ پەيوەندی حیزبی نەبوو، بە لām لە زانکۆ مامۆستا بوو، خۆیندکاران، هەر بەیانیک دەرچوو بایە (وەک میژوو نووس) دەیاندا، ئەویش وەریدەگرت بە لām ئەو کورە لاوێکە خزمی بوو، کە خۆیندکاری کۆلیژی ئەندازیاری بوو، ئەندام یا دۆستی پارتی دیموکراتی کوردستان بوو، لە نیو کتیبەکانی دەستنووسی بابەتیک لە سەر کیشە ی کورد دۆزرا بوو.

دکتۆر محمد صالح، ناسیاوی لە گەل حەسەن رەفەت کە وەزیری ئیسکانی حکومەتی قاسم بوو، دیارە هەر ئەو شەو هەوآلەکە دەگاتە حەسەن رەفەت، بۆ بەیانی دکتۆر محمد و خۆیندکارەکیان گواستەو ئەو تاقە ژوورە ی لە نھۆمی دوو می گرتووخانە کە دا بوو. ئەوێ شایانی باسە من و دکتۆر محمد صالح، دوا ی دەرچوونم و ئازادکردنی ئەو جاروبار چاومان پیک دەکەوت لە کۆلیژی پەرورده، من سەرم لیدەدا، چونکە من سەری کۆلیژم دەدا، چەند هاوپی و دۆستم لەو کۆلیژەدا

هه بوو، وهك (ئه فسهر جه یدهری-خوشکی بئند جه یدهری)، دكتور محمد صالح زور بپروای بهمن ده کرد و هه وائی سیاسی و باری سیاسی کوردستانی لی ده پرسیم.

مامؤستا (علی الشوك) م له دواى دهر چوونم نه دیتته وه، به لام ده زانم

ئىستا

دكتورای هه یه و چه ندان کتیبی نووسیوه و هه رگپراوه ته سه زمانی عاره بی، به لام له گهل شاعیری ناوداری عیراق، (مظفر النواب) له سالی 1969 بهرله وهی عیراق به جی بهیلى، له به غدا له مالى هونه رمه ند (حافظ الدروبی) شه ویک پیکه وه له گهل چه ند هاوپی دیکه، وهك (سعود الناصری) شه ویکى خو شمان رابوارد و جاریکى دیکه له 1988 له دیمه شق (شام) له قاوه خانه ی (هاقانه) به دیداری شادبوومه وه.

له دواى ئازادکردنم و له ژیر چاودیری پۆلیسی له به غدا مامه وه، ده بوايه هه موو روژی دوو جار سهردانی پۆلیس بکه م و واژوو بکه م که به غدام جی نه هیشتوو، ئه وهی شایانی باس بیته من که له پۆلیس خانه ده گه رامه وه ده هاتمه قاوه خانه یه که نیزیك وه زاره تی به رگری عیراق، مامؤستا گورانیس که له په یمانگای زمانه کان (معهد اللغات العالی) که تازه به شی کوردی تیدا کرابوه وه، گورانیس له وی دهرسی ده وته وه، دواى ته واوکردنی دهرس ده هاته هه مان قاوه خانه، هه ندی جار مامؤستا محمد توفیق وردی و مامؤستا عه بدولرزه زاق بیماریش هه ر ده هاتنه ئه وی.

من له سالی 1949- وه مامؤستا گورانم ده ناسی، چونکه له هه ولیر ماله که ی له گه ره کی عاره بان بوو، خانووی ئیبراهیم چیچوی گرتبوو، به لام رویشتم بو گوند و گیرانی مامؤستا گوران تا سالی 1961 چاوم

پینەکەوتەو، بەلام خۆشەختانە لەهاوینی 1961 تا سەفەری مۆسکۆی کرد، رۆژانە چاوم پێدەکەوت و باسی ئەدەبی بۆ دەکردم، دواي ئەوێ چوو مۆسکۆ بۆ چارەسەری نەخۆشییەکی، لیک دابراين، بەلام کە گەرایەو بەغدا و لەبەغدا شوقەییەکی لە ئەپارتمانیک لەشەقامی (السعدون) گرتبوو، سەردانم دەکرد، هەندێ جار بەتەنیا و هەندێ جاریش لەگەڵ کاکە حەمەي مەلا کەریم، ئیستا کە دووبارە بەشی یەکەمی بیرەورەییەکانم دەنوسمەو (50) سال بەسەر کۆچی دواي گۆران تێدەپەڕی کە لە 1962/11/18 لەسلیمانی کۆچی کرد، ئەمڕۆ کە ئەو تۆمار دەکەم 2012/11/22 من لەوسی سالەي دواي چەند وتارو سیمینارم لەسەر گۆران لە (پراگ) و (سوید) گیراوه و لەرۆژنامەي (سەردەمی نوێ) دا یادم کردۆتەو، ئەو دوو سالیشە لەکۆلیژی زمان لەقونای سییەمدا، لەسەر ئەدەبی نوێ موحازەرە دەدەم، یەکیک لەو شاعیرانەي دەوریکي بالایان لەنوێ کردنەوێ شیعری کوردی گێراوه، بیگومان گۆرانی شاعیرە بەبۆچوونی هەموو ئەوانەي لەسەر شیعری کوردی سەدەي بیستەمیان نوسیوه، وەک مامۆستا رەفیع حیلمی، عەلئەدینی سەجادی، کاکەي فەلاح، کەمال میرئاودەلی و دکتۆر عیزەدی مستەفا و دکتۆر مارف خەزەندار، گۆران گەورەترین شاعیری نوێخوای کوردە لەباشووری کوردستان و لەکوردستان بەگشتی.

لەهاوینی سالی 1961 رۆژیکیان هاوپی عەزیز موحەمەد، سەردانی مالهوی کردین و لیبی پرسیم خۆت نامادەکردوو بۆ تاقیکردنەو، گوتم مومتازی برام وازی لیهیناوه و منیش تاقەتم نەماوه، بەلام هاوپی عەزیز پیی راگەیاندم، خویندن ئەرکی حیزبیتە، پیویستە خویندن تەواو بکەي.

بیگومان هاوینی به غدا زور گهرمه، پلهی گهرماییی له (50) رته دهکات، من وهک له شوینیکی تری ئەم بیره ورییه یانه ناماژم پیکردوه، ده بوایه رۆژانه دوو جار سهردانی پۆلیسخانه بکه م.. له ماله وه شوینی تایبه تی خویندنم نه بوو به لام له گه لئ نه وه شدا له سهر بریاره که ی هاویری عه زیز بریارمدا که خۆم بو تاقیکردنه وه ی خولی دووهم ناماده بکه م، به یانیان دوا ی سهردانی پۆلیسی (موقف السرای) ده چوومه قاوه خانهی (البلدییه-شاره وانی) ده ستم به خویندنه وه ی بابه ته کان ده کرد تا نیوه پۆ، ئیوارانیس دوا ی واژووکردن له پۆلیس، ده چوومه قاوه خانهی که له سهر چۆمی (دیجله) هه ندی رۆژ کاک ره ووف محمد جامباز که قوتابی بوو له نامۆزگای (ئیداره) ده هاته نه و قاوه خانهی، من و ره ووف هه ردوو کمان خه لکی هه ولییرین، هه ردوو کمان تا قوناغی سییه می سهره تای پیکه وه له قوتابخانه ی (دووه می هه ولییر) ده مانخویند، به لام ئیمه له خویندن دابراین، لیکیجا بووینه وه، دوا ی چه ندان سال دیسان پیکه وه ده مانخویندن، به لام نه و له نامۆزگا، من له ناوه ندی دیسان دوا ی 1963 لیک دابراین تا ناوه راستی هه شتاکان له له ندهن یه کمان گرتنه وه.. کاک ره ووف برای (شه ریف جامباز) وه کاک تاریق جامبازه.

له سهره تای مانگی (سیبته مبه ر-ئه یلوول) تاقیکردنه وه له به غدا دهستی پیکرد و منیش به شداریم تیدا کرد و به پله یه کی باش نه و قوناغهم بری.

له به غدا کچیکی خزمی خۆمان هه بوو که من له مندالیه وه چاوم لیی بوو، له به غدا پیکه گه یشتین، نه و له به شی "کیمیا" له کۆلیجی په روه رده وه رگیرا، من هه رچه نده مه یلم بو به شی ویژهی هه بوو، به لام له به ر

ئه‌وکچه، به‌شی زانستیم هه‌لبژارد ه‌ چوومه قوتابخانه‌ی شه‌وان-التفیض
الاهلیة.

له‌ لاپه‌ره‌کانی پیشوو ئاماژم به‌وه‌کردوو که موته‌سه‌ریفی هه‌ولیر
(بدرالدین علی) بریاری دابوو که ماله‌وه‌ی ئیمه‌ له‌هه‌ولیر ده‌ربکا، بویه
ماله‌وه‌مان (خوشک و دایکیش) هاتنه‌ به‌غدا بۆ ژیان.

له‌مانگی ئه‌یلولی (سیبته‌مبه‌ر) که ده‌وله‌تی عیراق، حکومه‌تی
عه‌بدولکه‌ریم قاسم هی‌رش‌ی بۆسه‌ر کوردستان هی‌نا و حیزبی شیوعیش
به‌یاننامه‌یه‌کی بلأوکرده‌وه‌ که تییدا باسی یاخیوونی ده‌ربه‌گ و
قه‌ومییه‌کانی کوردی ده‌کرد (وه‌ک ئاشکرایه‌ له‌سه‌ره‌تا ژماره‌یه‌ک له‌خاوه‌ن
مولکه‌کان و عه‌شیره‌ته‌کان، له‌دژی (قانونی ئیسه‌لاحی زراعی) چه‌کیان
هه‌لگرت، به‌لام دوایی پارتی دیموکراتی کوردستان خوی کرده‌ خاوه‌ن)
له‌نیوان ئیمه‌دا، به‌تایبه‌تی له‌نیو کورده‌کانی ئه‌ندامی حیزبی شیوعی
کیشه‌ سه‌ری هه‌لدا، چونکه‌ روژ نه‌بوو، ئیمه‌ کورده‌کان چاومان پیک
نه‌که‌ویت، زۆر جار من و شه‌هید مائمون ده‌باغ و کاک فازیل سه‌عید ناغا
(تیماری) و هه‌ندی دۆستی تری خه‌لکی هه‌ولیر که ئه‌ندام و لایه‌نگری
پارتی بوون، ده‌که‌وتینه‌ گفتوگو له‌سه‌ر باری کوردستان.. حیزبی
شیوعی له‌لایه‌ک به‌یاننامه‌ی ده‌رده‌کرد و بزووتنه‌وه‌که‌ی به‌یاخی بوون
له‌قه‌له‌م ده‌دا و له‌لایه‌کی تریشه‌وه‌ داوای چاره‌سه‌رکردنی ئاشتیانه‌ی
مه‌سه‌له‌ی کوردی ده‌رکرد من له‌دوو وتار (که‌له‌ روژنامه‌ی سه‌رده‌می
نوی-ژماره‌کانی (52) و (54) حوزه‌یرانی و ئه‌یلولی 1990 بلأو
کراونه‌ته‌وه‌ په‌نجه‌م بۆ هه‌لویستی حیزبی شیوعی عیراق و کیشه‌ی کورد
راکیشاوه‌).

له‌کو‌تایی سالدا بریار درا، ده‌ستبه‌سه‌ریمان له‌به‌غدا له‌سه‌ر لاپچی،

بهلام ئیمه مافی ئه ومان نه بوو، بگه پئینه وه ههولیر. له وکاته کاک موهیب له خواری عیراق له شارۆچکهی (الرفاعی) و مومتازیش له شارۆچکهی (عفک) گه پانه وه به غدا..

من له ریگای (کمال عوسمان ناغا) که دایکی کچی پورم بوو و خوشی له گه له دستگای حکومهتی عهبدولکه ریم هاوکار بوو و له گه له (رهشید مطلق) که به ریوه بهری دستگای گه شت و گوزار و هاوینه ههواره کانی گشتی بوو له عیراق، کاک که مال ناسیاوی هه بوو له گه له (رهشید مطلق) که سایه تیکی تیکۆشه ر بوو، له کاتی رژیمی پاشایهتی دۆستی عهبدولکه رسم قاسم بوو و ههروه ها رۆلی پیوهندی نیوان بهری نیشتمانی یه کگرتوو و ریخراوی ئه فسه ره نازاد یخوازه کان بوو) له ریگای خوالیخوشبوو که مال عوسمان، من وه که ده رچووی قوئاغی ناوهندی به کاتی ضمان کۆمه لایه تی (بیمه) به 16 دینار دامه زرام. له وه دستگایه دا، ههندی براده ری کورد کاریان ده کرد: محمد بیباک جاف، که مال عهبدولمجید، فوئاد عه قراوی، حامد و ههروه ها به ریوه بهری ژمیریاری ناوی نوئیل (أبو سلام) بوو.

له ئاداری 1962 دا حیزبی شیوعی راپورتیکی له سه ر کیشه ی کورد بلاو کرده وه و هه لویستی حیزبی خسته به رچاو و دانان به مافی چاره ی نووس و مافی ئوتۆنۆمی له قوئاغی ئیستادا و ههروه ها که وته چالاکی و ریخه ستنی خۆپیشاندان و کۆکردنه وه ی واژوو بو چاره سه ریکی ناشتیانه ی مه سه له که و له روانگه ی به رژه وهندی گشتی و دواوژی عیراق و خۆ دوورخستنه وه له سه نگه ری دوژمنایه تی قاسم، هه رچه نده قاسم راست و چه پ کۆمۆنیسته کانی ده کوشت و کورد و دیموکراتخووانی له زیندان ده کرد و کودستانی بۆمباران ده کرد،

له عیراقدا دوو سهنگهر هه بوو قاسم و ئهو هیزانه ی تر که خه باتیان بو لابرندی ده کرد، حیزبی شیوعی بهروالهت دژی هه موو هه لویت و سیاسه تی قاسم بوو، به لام له نه انجامدا تاکه هیزی سیاسی بوو له گۆره پانی خه باتدا که پشتگیری قاسمی ده کرد و هه موو هه والدانیکی بو لابرندی قاسم به پیلانی کۆنه په رستان و ئیمپریالیزم له قه له م ده دا، له نه انجامیشدا هه موو هه ل و دهرفته تی له کیس دا.

له 1962/4/27 دا، حیزبی شیوعی گه وره ترین خۆپیشاندانی له به غدا ساز کرد بو چاره سه ری ناشتیانه ی مه سه له ی کورد، له خۆپیشاندانی 27/نیسان که له به رده م (سینه ما ی - النصر) له شه قامی (السعدون) به شداریم تیدا کرد، تا گه یشتینه بهر په یکه ری (ئازادی) که له لایه ن هونه رمه ند (جواد سلیم) نه انجامدرا بوو، له به رده م په یکه ره که وه پۆلیسی قاسم گولله بارانی خۆپیشاندهرانی کرد، به لام ئیمه توانیمان درێژه به خۆپیشاندان بده ی تا ده گاته گۆره پانیی (النهضة) ئه وه ی شایانی باس بیت خۆپیشاندانه که که تووشی ده ستدریژی پۆلیس هات، بووه دووبه ش، به شیک روویکرده شه قامی - الرشید، به شه که ی تریش شه قامی (الكفاح) من له گه ل ئه وانه بووم که به ره و شه قامی (الكفاح) رویشته، به لام له گۆره پانی (النهضة) پۆلیس به ره و روومان هاتن، ناچار بووین خۆمان بگه ینینه گه ره که کانی (حی الاکراد) له باب الشیخ، تا درهنگ خۆمان له ماله کانی گه ره که که دا شارده وه، شه و که تاریکی داها ت، یه که یه که له ریگای شه قامی (شیخ عمر) خۆمان دهرباز کرد.

له وکاته ی له به غدا قوتابی بووم و له ری کخراوی قوتابیان حیزبی شیوعی کارم ده کرد، له سالی خۆیندنی 1961-1962 قوناغی چواری دوانا وه ندیم له (التفیض الاهلی) ته واو کرد - ههروه ها به شداری چالاکی

ئەدەبی و ریکخراو هییم دەکرد و سەرم لە کۆلیژی پەرەردە و حقوق دەدا کە هاوڕێمان لەو دوو کۆلیژە زۆر بوون، زۆرجار لە کۆرەکانی یەکییتی نووسەرانی عێراق نامادە دەبووم و لەوی لەگەڵ ژمارەیهک لە نووسەرانی ناشنا بووم، لە کۆپی یادی (فایق بیکەس) لەوی بووم کە شاعیری گەورە عەرەب کە سەرۆکی یەکییتی نووسەرانی عێراق بوو، محمد مهدي الجواهري کە مامۆستا عەبدوللا گۆرانی پیشکەش کرد، هەر و هەر لەدوای کۆچی گۆرانیش لە باخچە یەکییتی نووسەرانی لە کۆپی ماتەمیانی گۆران نامادە بووم و دیتەوه یادم، لە کۆرە کەدا دوو بروسکە خۆیندرانەوه، یەکیان هی شاعیری ناودار (عبدالوهاب بەیاتی) بوو ئەو ویتریان ئەگەر بە هەلە نەچوو بۆم هی دکتۆر (صلاح خالص) بوو، رۆژانی هەینی سەر لەبە یانی دەچوو مە قاو خانە ی (البرازیلیه) کە شویینی نووسەر و ئەدیبان و هونەر مەندان بوو. لەوی چاوم بە (حسین مەردان) و (رشدی العامل) و (ماجد العامل) و ژمارەیهکی تر نووسەر دەکەوت، هەر و هەر لە کاتی خۆی لە رێگای (فائز الزبیدی) ناسیاویم لەگەڵ هونەر مەند دکتۆر (خالد الجادر) پەیدا کرد بوو، جار جارە سەردانی نامۆژگا (پەیمانگا) ی هونەرە جوانە کانم دەکرد، هەر و هەر سەردانی بارەگای گشتی یەکییتی قوتابیان ی عێراقم دەکرد.

سالی خۆیندنی 1962-1963 بوو کە قوئاغی پینجەمی دواناوەندی (کە ئەو کات دواناوەندی لە پینج کۆتایی دەهات) بووم چوو مە قوتابخانە ی (الجعفریه) لە پینجەمی زانستی دەوامم کرد.

لە سەرەتای خۆیندنی سالی 1962-1963 هیژە بەرەهە لستکارانی رژیمی قاسم کە لە بە عسیه کان و قەومییه عەرەبە کان و هەموو ئەوانە ی لە شوێنی 14 ی تەموز زیانیان پیکە وتبوو و هەر و هەر بزوتنە وهی کورد

به سه روکایه تی پارتی دیموکراتی کوردستان که له نیوهی دووه می سالی 1961 واته دوای ئالۆز بوونی نیوانی حکومه تی قاسم و پارتی، خه باتی چه کداری هه لبرژارد و که و ته به ره یه که له گه ل هیزه نه یاره کانی قاسم.

یه کییتی قوتابییانی نیشتمانی (الاتحاد الوطني لطلبة العراق) و هه موو لایه نه به ره هه لستکاره کانی رژیمی مانگرتنیان راگه یاند و هه رچه نده سه ره تا داخوازییه کان پیشه یی بوون، به لام مه به سستی سیاسی له دو ابوو، ئه و دروشمانه ی په یوه ندی به مافی دیموکراتی خویندکاران هه بوو و دژی پیشیلکردنی مافی خویندکاران و راه دوونانی خویندکاران و گرتن و ده سستیوهردانی ده ستگاکانی ناسایش و مه خابهرات بو نیو کۆلیژه کانی زانکۆی به غدا و قه ده غه کردنی ریکخراوی قوتابیان و ریگا نه دان به کۆرو کۆبوونه وه و هه روه ها ریگا نه دان به یه کییتی گشتی قوتابییانی کۆماری عیراق، به سازدانی کۆنگره ی، که ماوه ی به سه رچوبوو، بیگومان ئه و دروشمانه ی که په یوه ندی به مافی خویندکاران و زانکۆ هه بوو، هه موو لایه که له سه ری کۆک بوون، به لام مه به سستی یه کییتی نیشتمانی قوتابییانی عیراق و هاوپه یمانه کانیان له مانگرتن، ریبازی توندوتیژیان هه لبرژارد و هه ولیان ده دا به زۆره ملی بۆچوونه کانی خویمان به سه ر هه موو خویندکاران بسه پینین و هه روه ها دروشمی رووخانی حکومه تی قاسمیان به رز کرده وه و که و تنه توندوتیژی له گه ل ئه ندام و هه وادارانی یه کییتی گشتی قوتابییانی کۆماری عیراق و کۆمۆنیسته کان.

هه رچه نده ئیمه وه که ئه ندام و لایه نگری یه کییتی گشتی، هه ولماندا له گه ل هه موو ریکخراوی قوتابیان دانوستان بکه یین بۆ به سستی

پروگرامی یه کییتی گشتی بو مانگرتن و کونفرانس رابگه یه نی، که دیتی مه ترسی گرتنی هه یه، خوئی کییشایه وه.

من له قوتابخانه که دا ناسراو نه بووم و نه شده بوایه بنا سریم، ناچار بووم که قوتابیانی کویوونه وه بییمه سهر به له کونه که و پروگرامی خویمان رابگه یه نم و بلیم: قوتابیانی کومونیست دژی مانگرتنه که نین و به لکو نه و دروشمانه یه پیوه ندیان به مافی دیموکراتی خویندکاران هه یه چ له باره یه ریخستن و چ له باره یه سیاستی ده ولت و ده ستیوه ردانی له کاروباری قوتابیانی و قوتابخانه کان و زانکودا ئیمه پشتگیری ده که یین، به لام ئیمه پیشنیار ده که یین که نوینه ری ریکخراوه کانی قوتابیانی به عس و قهومی و یه کییتی قوتابیانی کوردستان و یه کییتی گشتی قوتابیانی کوماری عیراق، لیژنه یه که دامه زینن و کونفرانسیکی گشتی بیه ستری و هه لبراردنیکی نازاد بکری و هه موومان له سهر دروشمه کان ریکبکه وین، دوا یه خویندنه وه یه وتاره که م ناچار بووم قوتابخانه به جی به ییلم (له وسالانه دا، دکتور (فیصل المقدادی) ماموستای کولیژی هونه ر پیی راگه یاندم که نه و له ورورژه وه من ده ناسی و له کویوونه وه دا ناماده بووه) چونکه ده ستگیر ده کرام به تایبه تی که به ریوه به ری قوتابخانه یه جه عفرییه که ناوی (سلمان العبییدی) بوو خوئی به لایه نگری بزوتنه وه یه (ئیسلامی) له قه له م ده دا و پیوه ندی راسته و خوئی له گه ل ئه منی به غدا هه بوو، من دوا یه دوو روژ له و کویوونه وه هاتمه وه قوتابخانه، که ده هاتمه ژووره وه به ریوه به ره له بهر ده رگای قوتابخانه راوه ستابوو، یه کسه ر منی برده ژووره که یه خوئی، به لام هاو ریپییانی ئیمه ناگادار بوون، که به ریوه به ره منی برده ژووره که یه، که چوومه ژووره وه دوو ماموستای لی بوو، یه کیان ماموستای (جه بر) و نه و تریشیان

مامؤستا کیمیا و ئەحیا (ئەوێ دووهمیان مامؤستایهکی بهناوبانگ بوو، پاش ناوی (العبيدى) بوو، مامؤستا سلمان گووتی: تو بهناوی کۆمؤنیستهکان قسهت کردوو نازانی له قوتابخانه حیزبایهتی قهدهغهیه! گوتم: با دهزانم، بهلام له قوتابخانهکانی روژدا قهدهغهیه، نهک له قوتابخانهی ئیواران، پاشان تو (بهبهپۆه بهرم گوت) ریگا ددهی لایه نهکانی تر مانبگرن، بهلام دتهوی ئەومافه له ئیمه بستینی، من دژی دهولت نه داوام، بهلکو داوام کردوه که قوتابیان هه موو پیکه وه داخوارییهکانیان بهرزکه نهوه و یهکییتی قوتابیان گشتی کۆماری عیراق ریکخراویکی ره سمییه، گووتی: ئیمه ئەنجومهنی مامؤستایان کۆدهکه نهوه و تو دهردهکهین، ئەگەر قوتابخانه بهجی نه هیلی ته له فون بو ئەمن دهکم بێن بنگرن، که له ژووری بهپۆه بهر هاتمه دهرهوه ژماره یهک له قوتابیان هاورپی و دۆستی ئیمه هاتن و گووتیان: با پیکه وه له قوتابخانه دهرچین، چونکه ئەگەر زۆرین ئەمن ئەوه ناکات.

دوای چهند روژیک بهپۆه بهر بریاری دهرکردنی منی له تهختهی راگه یانندن هه لواسیبوو، من و ریکخراوی حیزب بریارماندا که له کاتی تاقیکردنهوی نیوهی سال من به شداری تاقیکردنهوه بکهم، بهمه رجیک له دهرهوهی قوتابخانه وههۆلی تاقیکردنهوه چهند هاورپییهک بو پاراستنم ناماده بن.

هه رچهنده به عسیهکان ریکربوون له تاقیکردنهوه له زۆربهی قوتابخانهکان و بهپۆه بهری قوتابخانهی ئیمهش هاوربوو له گه لیان، بهلام له بهرئهوهی خویندکارانی قوتابخانهی ئیمه سهربه یهکییتی گشتی قوتابیان بوو، بهپۆه بهر بوی نهکرا تاقیکردنهوه دوابخات و مانگرتن سهری نهگرت، من به شداری تاقیکردنهوه کانم کرد.

پشووۋى نىۋەى سالّ له 1963/2/9 كۆتايى دەھات، ئىمە لىژنەى
حيزب بېريارماندا كە رۇژى 1963/2/8 (ھەينى) كۆبۈنەۋە بىكەين تا
خۇمان ئامادە بىكەين بۇ سەرەتاي دەست پىكردنەۋەى خويىندىن.

پارتى كۆمۇنىستى عىراق ھەموو تواناي خۇى خستبۈۋە گەر بۇ
راگرتنى شەر دژى كورد و چارەسەرى ئاشتىانەى مەسەلەى كورد، چ
بەخۇپپىشاندىان و كۆكردنەۋەى واژۋى چىنە جىاوازەكانى كۆمەل بۇ
ئاشتى لە كوردستاندا، بەر لەكودەتاي 2/8 من لەگەل ھاۋرپىيەكى تر
راسپاردراۋوۋىن، سەردانى پزىشكانى شەقامى (الكفاح) بىكەين و داۋايان
لى بىكەين كە دژى شەرى قاسم بوۋەستىن، يەككى لەو دكتورانە ناۋى
ئىبراھىم بوو.. كە داوام لىكرد دژى شەر بىت و واژۋى ئەۋە بىكات،
گوتى من پزىشكىم ھەر برىندارىك بىتە لام چارەى دەكەم، جا لەگەل
حكومەت بىت ياخود نا، ئەو دكتورە پىدەچوو سەربە رەوتى ئىسلامى
بىت، من دوا خۇپپىشاندىان كە بەشدارىم تىدا كرد بۇ ئاشتى لە
كوردستان لەرۇژى 1963/2/4 بوو.

خۇپپىشاندىان لە گۆرەپانى (المتحف-مۆزەخانە) دەستى پىكرد و
بەرەو پردى (الشهداء) واتە لە (الكرخ) بەرەو (الرصافه) تا
خۇپپىشاندىانەكە گەيشتە نزيك پردى شەھىدان، چەند جارىك لەلايەن
پۇلىسەۋە پەلامار دراۋ گوللە باران دەكرا.

خۇپپىشاندىان بۇمان نەكرا بگەينە پردى شەھىدان، ناچار بلاۋەمان
لىكرد، وازانم چەند كەسىكىمان لى دەستگىر كرا، من لە (الشواكه)
بەرانبەر بە پۇلىسخانە لەكۆلانىكەۋە خۇم گەياندە شەقام، بەلام
راۋەدوونان بەردەوام بوو، خۇم كوتايە دوكانى ئوتوچىيەك، كە
خاۋەنەكەى لەۋى نەبوو يەكسەر خۇم خەرىكى ئوتوكردن كرد و

لەبەردەم پۆلیس تیپەری، بەلام وای زانی کەمن خاوەن دوکانەکەم هیچ خۆم تێک نەدا.

بەر لە گەرانهوهی خاوەنەکەمی ئەفسەرێکی پۆلیس هات بۆجلوبەرگی، پیم راگیاندا کە (وەستا) لیڤرە نییە، هەندەمی پینەچوو خاوەنەکەمی گەراییەوه و پیم راگیاندا کە ئەفسەرێکی پۆلیس بۆجلوبەرگی هاتبوو، کابرا پیکەنی، وا تێگەیشتم کە خاوەن دوکانەکەش یەکیک بوو لە خۆپیشاندەرەکان، پپی گوتم: دانیشە، تا بارەکە هیور دەیتەوه، ئەوسا کە تاریک داها، سواری پاص بەو برۆ، لای دانیشتم و چایەکەم خواردەوه.. پاشان بە پاصی دووقات لەپردی پەریمەوه بۆ (الرصافه) لەشەقامی (الأمین) دابەزیم و بەپییان چوومه مالی کاک سالح، دوایی گەرپامەوه مالی خۆمان لە (الکاظمية).

وەک لەشونینکی تر ئاماژەم پیکردوه کە دەبوا یە لەرۆژی 8ی شوبات لیژنەکەمان کۆبیتەوه جا بەیانی رۆژی 2/8 نزیکەمی کات 9 بوو، من لەمالەوه دەرچووم، بەلام لەبەرئەوهی ئیمە لەمالەوه رادیوی کوردیمان کردبوووه دەنگوباسی کۆدەتاما گوی لی نەبوو، من کە گەیشتمە ویستگەمی پاص (18/2) بۆشەقامی الرشید، لەچاوهپروانی پاص دابووم، دیتم دوو فرۆکە لەئاسمان مەشقیان دەکرد، وامزانی هەر مەشقی ئاساییە، چونکە ئاگاداری رووداوهکان نەبووم، ئەگەرچی قوتابیان لەبەر مانگرتنەکە هەمیشە وریاو ئامادە بوون، بەلام لە حیزبەوه شەو هیچ دەنگوباسییمان پپی نەگەیشتبوو کە چاوهپروانی کارەساتیکی وا دەکری، کە پاسەکە دواکەوت من بۆئەوهی لە کۆبوونەوهکە دوا نەکەوم، ناچار تاکسیم گرت و کاتی لەپردی (إمام الاعظم) پەریمەوه بۆ (الاعظمية) خەلکی رایان دەکرد و هاواریان دەکر "ثورة..ثورة"

(الاعظمية) ناوچه یهك بوو كه سه ربه هیزه كانی قهومی و به عس ناوبانگی دهر کردبوو، بویه زانیم كه نه وه كوده تایی چاوه پروان دهكرا- روویدا- چونكه بهرله چهند روژیک- واته له مانگی کانوونی دووهم، حیزب به یانیکی دهر کردبوو كه تییدا ئامارزه به وه دهكات كه له (لیوای 19) ههست به بزوتنه وه یهك دهكری دژی حكومه تی قاسم، داوام له شوفیری تاكسی كرد خیرا لی خوری، كه نزیك قوتابخانه ی (الغریبه) بووینه وه دیتم جیبی سه ریازی بریندار دهگوازیته وه بو نه خوشخانه ی سه ریازی كه له تهك (متوسطة الغریبه) و بهرانبهر كۆلیژی ئه ندازیاری.. تاكسیه كه منی گه یانده نزیك كۆلیژی كچان (كلیه البنات) وتی من لی ره پتر ناروم.

خوم گه یانده شه قامی (الجمهوریه) و له وی تاكسیه کی ترم گرت كه گه یشتمه (العوینات) كه له دووریانی شه قامی (الجمهوریه- الرشید) نزیك (حافظ القاضي) بوو دابه زیم و چاوم به هاوړپكانم كه وت له سه ری گه ره كه كه راوه ستابوون و چه په ساو له وچاوه پروانی من بوون نه و برادره ی لیپرسراوی لیژنه، نه گهر به هه له نه چووبم ناوی (جلیل) بوو.

گوتی با برۆین به ره و باره گای (یه کییتی قوتابیانی گشتی كۆماری عیپراق) له (الوزیرییه) به رامبهر مائی (توفیق وه هبی بهگ) له ریگادا، چاومان به جه ماوه ریکی زور كه وت له شه قامه كان كۆببون ه وه خوپی شاندان بو پشتگیری عبدالكریم قاسم دهستی پیکردبوو، ئیمه هه رچونیک بیئت خومان گه یانده باره گای یه کییتی گشتی، نه وه نده ی فریا كه وتین دهكۆمیت و كاغه زی نه یینی و به لگه نامه مان سووتاند و له نیو برد.

دوایی به ره و شه قامی (الكفاح) به پری كه وتن.. له ریگادا نزیك پۆلیسخانه ی (بنی سعید) له گه ل چهند ماییکی قهومی كه جه ماوه ر

دهوریان دابوون، تووشی کیشه هاتین، قهومیه کان له سه ریانه وه به تا پرتیه قه یان ده کردو من سا چمه یه کم پیکه وت .. هاو ریپیان گوتیان باخیرا بکه یان تا ده گه ینه (باب الشیخ) که وادیاره بهرگری له وی بنکه ی دانا بوو، نیمه له (باب الشیخ) گردبو بوو ینه وه که نزیکه ی کات (10:30) ئوتومبیلیک هات و به یانه که ی حیزبی بلاوده کرده وه دژی کوده تا، دوو که سم له نیو ئوتومبیله که ناسی، که یه کیان ماموستا (متی الشیخ) بوو، ئەندامیکی چالاکی سه ندیکای ماموستایانی عیپراق بوو (به داخه وه شه هید کرا) و ئەویتیریان (کاظم الصفار-أبو جواد) برای خیزانی کاک جه مالی برام ..

وهک ناماژهم پیکرد، ژماره ییه کی زور له هاو پری و دوستانی حیزب له (باب الشیخ) کو بوو نه وه، دیاره ناگاداری بهرپرسیاری ناوچه که کرابوو که پیویسته پولیسخانه ی (باب الشیخ) بگرن و ده ست به سه ر چه ک و جبه خانه که یدا بگرن، به لام له بهر نه وه ی جه ماوهر بی چه ک بوو و ههروه ها هاو ری بهرپرسیار دوو دلی له جیبه جیکردنی بریاره که دا کردبوو.

کات (13□12) ی نیوه پو بوو که به یانی دووه می حیزب بلاوکرایه وه وه که تییدا هاتبوو: بهرگری له وه زاره تی بهرگریدا به سه ره و کایه تی عه بدولکه ریم قاسم و فاضل الهداوی و وه صفی طاهر و عه بدولکه ریم جده بهرده و امه، کات (13) و چه ند خوله که ک ئوتومبیلیکی فوکس فاگون هاته (باب الشیخ) که هاو پری محمد صالح العبلی تییدا بوو، خو م که یانده لای هاو پری العبلی و لی پیرسیم: چیتان کردوه؟ کوانی (صیاح مه نیجه) لی پیرسراوی ناوچه؟ پولیسخانه تان گرتووه؟ گوتم: نه خیر نه گیراوه! کاتی سه باح هات، هاو پری العبلی زور توورپه بوو که هاو ریپیان نه رکه که یان جیبه جی نه کردبوو.

كات دووی پاش نیوهرۆ، باری بەغدا زۆر شلوقابوو، كودەتاجیەكان دەستیان بەسەر زۆر ناوچە و ئۆردوگای سەربازی و ئیستگەى رادیۆدا گرتبوو، بەلام جەماوەر و هاوڕیانی حیزب لە (الكرادة، الكاظمة، باب الشيخ)..هتد، بەدەستی رووت و بى چەك، یاخود بەدەمانچەو نارنجۆك خەریكى بەرگی بوون، ئەوەى دیتەوہ یادم تانكىك لەلای گۆرەپانى (التحریر) بەشەقامى (الكفاح) بەرەو (باب الشيخ) دەهات كەبىنى جەماوەر سەنگەریان لیداوہ و رىگایان گرتوہ، بەدرۆ وینەى (عبدالكریم قاسم)ین لەسەر تانكەكە بەرز كردهوہو هاواریان بەژیانى كۆمار دەكرد، ئەوہش تەنیا بۆ فریودانى جەماوەر بوو.

بۆ ئیوارە، بنكەى بەرگرى (باب الشيخ) كەوتە دروستكردى نارنجۆكى (مۆلۆتوف) و چەند پارچە چەكیش دەستكەوتبوو، بەلام ژمارەى ئەو چەكانە لەپەنجەى دەست تینەدەپەرى، حاكمى عەسكەرى (رەشىد مصلح) بەیانى ژمارەى (13)ى بلاوكردهوہ كە تىیدا (قەتل و عامى كۆمۆنىستەكانى) تىیدا راگەياند، ھەموو ئەوانەى كۆمۆنىستىك دالەدە بدات، ئەویش دەكوژى، تانكى كودەتاجیەكان سووچى گۆرەپان و شەقامەكانیان كۆتەرۆل كرددبوو، تانكىك لە گۆرەپانى (النهضة) وەستابوو و لوولەى كرددبووہ (باب الشيخ) كە ئیمە لەوئى بنكەى بەرگریمان دانابوو، وەك دەزانى (باب الشيخ) ناوچەى كوردنشىنە فەیلەيەكانى بەغدايە و نزيك مەرقەدى (شىخ عبدالقادرى گەيلانى)یە.

ئیمەش بەو چەكانەى لەبەردەستماندا ھەبوو، خۆمان ئامادە كرددبوو، ئەو هاوڕیانیەى كەئەو شەوہ لە (باب الشيخ) بوون : د. حسین الوردى، محمد صالح العبللى (ھاوڕى العبللى لە 1963/7/19 لەگەڵ عبدالجبار وەھبى (أبو سعید) و جەمال حەیدەرى، ھەرسىكیان گيران و لە

1963/7/21 هەوایی لەسیدارەدانیان لەرادییۆ بەغدا راگەیاندرا) وە هەرۆهە دکتۆر صفاء الحافظ- مامۆستای کۆلیژی ماف و دەرچووی زانکۆی سۆربوون بوو " لەسالی 1977 دیسان لەلایەن حکومەتی بەعس گێراو بی سەرشوین کرا.

ئیوارە کات (نۆ) و چەند خولەکەکە چرای شەقامەکان کۆژابوونەو، لەوکاتەدا ئۆتۆمبیلیکی سەربازی (سەرکردایەتی-قیادە) لەلای گۆرەپانی (التحریر) بەرەو گۆرەپانی (النهضة) دەهات، کەبنکە ی ئیمەش دەکەوتە نیوان هەردوو گۆرەپان.

دیارە هاویری العیلى سەرپەرشتی بەرگری ئەو بنکەییە دەکرد وەک ئەندامی مەکتەبی سیاسی حیزب، هاویری العیلى داوای لەهاویرییه کرد، رینگای دەرزابوونی ئۆتۆمبیلەکە بگری، ئەو هاویرییهش دەمانچەییەکی پی بوو، بەلام جەسارەتی نەدەکرد، ئەوکاتە من چپرۆکی راوکه ریکی خزمی ماوهرانم هاتەو یاد، کەچۆن باوک و کوریک چوونەتە راو بەراز و هەردووکیان نیشان شکینی زۆر چاک بووینە، بەلام کورەکە دوو گوللە بەفپرو دەدات، واتە بەبەرازەکە ناکەوی، باوکە لیی توپە دەبی و پیی دەلی: هە ی داوەشیی، کورەش رقی هەلدەستی و بەخەنجەری رووت هیرش دەباتە سەر بەرازەکە و خۆی دەهاویرتە سەرپشتی و دەیداتە بەر خەنجەر، منیش لەوکاتەدا ئەو دیمەنەم هاتەو یاد و دەمانچەیی هاویرییهکەم وەرگرت و هیرشم بو ئۆتۆمبیلەکە هیناو لوولەیی دەمانچەم کردە ئۆتۆمبیلەکەو دامە بەر گوللە. ئۆتۆمبیلەکە لەنیووەراستی شەقام راوہستا و کە خۆم گەیاندى، دوو گوللەم لە گۆپەکانی پێشەوہدا، تاکو چراو رووناکییەکە بکوژینمەو، چونکە رووناکی لامپەکان دەرەتی بو دوژمن دەرەخساند تا جموجۆلمان بەدی بکەن، ئەوجارەیان خۆم

گه یانده درگای پشته وه و گولله یه کم ناراسته م لای شوفییر کرد، به لام مهزانه له گه ل وه ستانی ئوتۆمبیلله که، نه وکه سانه له نیو ئوتۆمبیلله که دابوون، له ژیر پهرده ی تاریکی شه قام، خو یان گه یانده بووه نه و بهری شه قام و که سیش له هاوړیانی ئیمه ده ستپړیان لی نه کرد بوون، دیاره نه وکه سانه له نزیك ئوتوخانه ی (السلام) که ده که وته به رانبر ئه و کۆلانه ی بنکه ی ئیمه ی لی بوو، خو یان چه شار دابوو، چه ند گولله یه کیان ناراسته ی من کرد، له وکاته ی من درگای پشته وه ی ئوتۆمبیلله که م کرده وه، نه وه بوو سی گولله م پی که وت، به لام گولله کان به گوشتی رانم که وتن، سمت و ئیسکیان نه گرت، به هه رحال خۆم گه یانده لای هاوړییان و ده مانچه که م دا به هاوړی العبلی و ئاگادارم کرد که بریندارم.

یه کسه ر منیان گو یزایه وه بو مائیک که کرابوووه ناوه ندی به رگری له (باب الشیخ) له وی دکتور محمد برینه که ی پیچامه وه، له وکاته دا ته له فون لییدا، هاوړی جه مال له سه ر خه ت بوو و قسه ی له گه ل العبلی ده کرد، نه ویش هاوړی جه مالی به ده نگوباسی به رگری و بارودوخی ناوچه که ئاگادار کرد و باسی برینداره کانی کرد، دیاره ئاگاداری کرد بوو که منیش بریندارم.

دوای نه وه ی برینه که میان پیچاوه منیان بو مالی خاوه ن گازینوی (لیالی الربیع) برد که ناوی خه لیل بوو، هه ر له وکۆلانه بوو، به لام دیاره خاوه ن مال خوی و خیزانه که ی مالیان چۆل کرد بوو و له ناوچه ی شه پرو پیکدادان رایان کرد بوو، خانووه که دوو ژوورو هه یوانیک بوو، منیان له سه ر ته ختیک دریژ کردو له به ران به ریشم دوو ژوور و هه یوانیک بوو، منیان له سه ر ته ختیک دریژ کرد و له به رام به ریشم هاوړییه کی تر که ناوی (حسین) بوو، گه نجیک بوو تازه سمیل هاتوو، گولله یه ک به سکی

که وتبوو.

ئەوشەو، من و ئەو ھاوڕییه لەیەك ژوور بووین، بەلام هاتوچووئیکی زۆر لەسەر مالهەکه هەبوو، ناوہ ناوہ ھاوڕییهك سەری دەداین، بەتایبەتی ئەو ھاوڕییهی لەگەلم لەژوورەكە بوو، کاری لەکار ترازابوو و خوینی رانەدەوہستا.

رۆژی دووہم، واتە 2/9 سەرلەبەیانى خوشکە نەسرین نوری کە خویندکاری کۆلیژی حقوق بوو و خەلکی سلیمانی بوو و ناسیاوی مالهەمان بوو- واتە خوشکی ھاوڕی ئەوزاد نوری بوو و پورزای خیزانی تاهیر حەیدەری بوو، بەشداری بەرگری (باب الشیخ)ی دەکرد، بەیانى سەردانی کردم و خواردنی بۆ هینام، بۆ ئیوارە ئەو ھاوڕییهی لەگەلم بوو (حسین) شەهید بوو، بەلام لاشەکەى هەر لەژوورەكە ماوہ نەیان گویزایەوہ.

بەیانى رۆژی 2/10 خوشکە نەسرین نوری جارێکی تر هاتەلام، پرتەقالێکی بۆ هینام، بەلام ناگاداری نەکردم کە ھاوڕییان نیازیان هەیه (باب الشیخ) چۆل بکەن، چونکە وادیاربوو بەرگری بى سوود بوو و (حرس القومی) ناوچەکەیان گرتبوو و بەرگریش کۆتایی هاتبوو، ھاوڕییان ئەوہی بۆیان کراوہ تەنیا خۆیان دەریاز کردوہ.. واتە منى بریندار و ئەو ھاوڕییهی شەهید بوو، بەجییان هیشتووین، تەنیا خۆیان پى رزگار کراوہ.

کات (10:30) بەیانى بوو، دەنگەدەنگ کەوتە بەرگویم، قەرەبالغى کەوتە گەرەك، هەرچۆنیک بوو خۆم گەیانده دەرگای مالهەکو کردمەوہ، چاوم بەپیاویکی کوردی تەمەن (50□45) سالی کەوت، لەبەر دەرگایەك راوہستاوو، منیش بەکوردی لیم پرسى: ئامۆزا وەزە چییە! گوتى

حه رهس، حه رهس (باب الشیخ) یان گرتووه و هاوړپییانی نیوه هه ندیک له حه مامی گشتی (باب الشیخ) بهرگری دهکن.

داوام لیگرد ریگام بدات بچمه لای ئه وان، رازی نه بوو، زور ده ترسا، حه قیسی بوو، چونکه به یانی ژماره (13) حاکمی عه سگری کوشتن و له نیو بردنی کومونیس ته کانی راگه یان دبوو، ئه و به یانه ته نیا کومونیس ته کانی نه ده گرت هوه، به لکو ئه وان هه ش که ده ستیان له شار دنه وه یاندا هه بوو، به نا چاری گه پامه وه ژووره وه و ده رگای حه وشه م داخست، که و تمه بیر کردنه وه بو دوزینه وه ی شوینیک له نیو خانووه که دا که خومی تییدا بشارمه وه، به لام هیچ شوینیکی وام ده ستنه که وت، بیرم له وه کرده وه، وهک ئه و هاوړپییای له گه لما له خانووه که دابوو، شه هید کرابوو، خوم بمریتم، به لام ترسی ئه وه م لی نیشنت، ئه گه ر سه رسونگه یه کم لی بدن، ناشکرا بیته که زیندووم! ئه و جا بمگرن یان هه ر له وی دستریژم لی بکه ن. چوومه ژووری خه وتنی خاوه ن ماله که، چرا نه بوو، تاریک بوو، چونکه له (باب الشیخ) کاره با کوژابووه، گه پام به دوا ی شوین و په سارگه یه کدا، بی سوود بوو، به لام له ژووری خه وتنه که، ژیر پیبلکه یه که هه بوو چه ند چهرخی لاستیکی ئوتومبیل (تایه) و هه ندی گلوی دریژ (نیون) ی تییدا دانرا بوو.

به هه ر حالیک بوو، چونکه گیان خوشه ویسته، خوم خزنده ژیر تایه کان و خوم حه شاردا، هه نده ی پی نه چوو، حه رهس ده رگای خانووه که یان شکاند و هاتنه نیو ماله که. دیاره یه کسه ر چوونه ئه و ژووره ی هاوړپییای که می تییدا بوو که گیانی له ده ست دابوو، گویم لی بوو ده یانگوت: یه کی که مردووه، دوا یی به دوا یدا دین، بیگومان دلم چون لیده دا ته نیا خوم ده زانم، حه ره سه کان هاتنه ژووره که، به لام له بهر ئه وه ی

تاریک بوو هیچیان نهدی، به لām من چاوه پروانی ریژنه یهک بووم، بیگومان ئەگەر له تاریکی دەستریژیان بکردایه، رزگار نه ده بووم، له وکاته دا لاق و قاچم زۆر ئازاریان دەدام، به لām خۆم راگرتبوو!! خۆشبهختانه رویشتن و منیان نه دۆزییه وه.

دوای ماوه یهک که زانیم گه پرهک کش و ماته، له شوینی خۆم هاتمه دهره وه و روومکرده دهرگا، هه مان پیاوه مامناوهنجیه که م دیت، دیاره ئەویش له بهر من دلی ناره حهت بوو، پیم گووت: ئامۆزا حهرهس رویشتوون؟ گوتی: ئا کوپم، برۆ بۆ ئەو خانووه-پهنجهی بۆ مایک له کۆلانه که دریژ کرد-گوتی که سی تیدانییه و زۆر گه وره شه، منیش خۆم گه یانده ماله که، حهوشیکی گه وره و دوو ژوورو ژیر زه مینیک، به لām شوینی خۆشاردنه وهی تیدا نه بوو. له وه زعی ماله که و ژووری خه و تن بۆم دهرکه وت، که خاوه نه که ی تازه زاویه و له ترسا مالی به جی هیشتوو، چونکه له ژووری نووستن و له پشت دهرگا که وه لیفه و دۆشه که کی زۆر له سه ره یه کدانرا بوون، منیش چوومه پشت لیفه و دۆشه که کان و سه رینه کان که هه موویان نوی بوون. چاوه پروانی چاره نووسی خۆم ده کرد، چونکه من شاره زایی ناوچه که و کۆلانه کان نه بووم و بۆ یه که مجار 1963/2/8 له کاتی بهرگری دژی کوده تاجیه کان هاتبوومه ئەو گه پره که و جاریکیش هه ره له کاتی قاسمدا له 27/ نیسانی 1962 به ناچار ی له و گه پره که بۆچه ندکاتی خۆم شارده بووه وه، له دوای یه کات یاخود پتر یا که متر گویم له دهنگیک بوو له حه وشه که دا هات و به هیمنی ده یگوت: ئامۆزا نانم بۆ هیناوی، که دلنیا بووم دهنگی دوژمن نییه، هاتمه حه وشه که، دیتم هه مان پیاوه که ی جاری یه که م له کۆلانه که دا دیبووم و ریئمایی کردم بۆ ئەوماله، هاتوو له واشه یه که (کولیرهک) و

پەرداخیک ئاوی بۆ هیناوم.

بێگومان لەو دوو سێ رۆژانەى كە بریندار بووم، بیرم لە زۆرشت دەکردەوه، كە پەییوەندی بە ژیانمەوه هەبوو، بیرم دەکرد، لەوانەیه بکوژریم، ئەوەیەك و منالیکم لەدوا بەجی نەمینى، هەر بۆیەش دەفتەریكى بچووك لەگىرفانمدا هەبوو، رووداوى ئەوسى رۆژەم تیدا تۆمارکرد، ئەگەر كوژرام، لەوانەیه یاداشتەكان نامارژەیهك بن بەژیان و رووداوى ئەوسى رۆژە.

ئەو پیاوه دل نەرمە رۆیشت و منیش دەستم بە نانخواردن كرد، هەر لەو كاتەدا ژنیكى كوردی فەیلی، چونكە (باب الشیخ) گەرەكى كوردە فەیلییهكانە، بەنیوه كوردی و نیوه عەرەبى لیّم هاتە ژورى و كرده هەرا، مەزانە ئەوژنە خاوەن مالهكەیه، هەرچەندە لەگەلى بەكوردی بەعەرەبى دوام و باسى وەزعى خۆم بۆكرد، بى سوود بوو، دەترسا! هەرپەشەى دەكرد، ئەگەر مالهكەى جى نەهیلّم ئاگادارى پۆلیس دەكات، منیش وەك پێشتر نامارژەم پێكردووه، شارەزای (باب الشیخ) نەبووم، شەوى یەكەم كە بریندار كرام، پانتۆل و كەوشەكانم (پیللۆهكانم) لەومالە بەجى ماوو، كە تیدا تیمار كرابووم و منیان بۆ مالىكى تر گویزابوووه، بەلام لەبەر هەرپەشەى ژنەى خاوەن مال، ناچار بووم مالهكەم بەجى هیشت، بى ئەوهى بزەنم بۆكووى دەچم، گەرەكە كە پرە لە چەكدارى بەعس (حەرەس)..

لەسەر خو دەرویشتم، چونكە گوللەكان بەئیسكان نەكەوتبوو، دەمتوانى برۆم، هەرچەندە نازاریشم هەبوو. لەناكاو لەكۆلانیك توشى مندالیكى هەشت نۆ سالى هاتم. یەكسەر پىی وتم: برۆ بابچین بۆ مالى خۆمان! مەزانە ئەو مندالە شەوى برینداریهكەم منى لەمالى خویان

دیتبوو که منیان تیمار ده کرد، منیش بی ئەو هی بیناسم وەدوای که وتم، بەلام که گەیشتمە ماله وەیان، چیم دی، دوو پیره ژن که حەوشیان پر لە نارنجوک و قونبەلە هی مۆلۆتۆفە، بە یارمەتی هەردوو پیره ژنە که سەرپۆشی بیری ناوی پیس (زیراب) مان هەلدا یەو، کەلە نیو پراستی حەوشە که دابوو، هەموو چە که کانمان تسی هاویشت و ئاسەواری بەرگرممان لە نیو برد.. پانتۆلە کونکونە که م لە پی کرد.. ئەو کورە دلێرو ئازایە، وە پیشم کەوت و ریگای شە قامی (شیخ عمر) ی پیشان دام، چونکە شە قامی (الکفاح) بە تەواوی لە ژیر کۆترولی (حرس القومی) دابوو، که گەیشتمە شە قامی (شیخ عمر) کات نزیکە ی (1:30) پاش نیو پۆ بوو، لە کاتی دووی پاش نیو پۆ گەران و دەرچوون قەدە غەبوو..

تاکسیه کم راگرت، بەلام نەمدەزانی روو لە کوی بکەم، چونکە دەنگوباسی ماله وە هی خۆمانم نە دەزانی، ئاگادار نە بووم، ماون، گیرون، کوزراون، بۆیە که بریارمدا روو بکەمە مالی مامۆستایه کی خەلکی نامیدی کەلە کۆنەو هە هەولیر دراوسییمان بوو و لە بەغداشدا پە یوهندیمان هەر هەبوو و دەشمزانی که مامۆستا ئیستا که پە یوهندی بە سیاسی تەو نییە، بەلام کوردیکی نیشتمان پەرەرو دل سوژه، ماله وەشیان لە نزیك (سەریازی وون- جندی المجهول) ه، که گەیشتمە بەر دەرگای ئەو ساختمانه ی مالی ناسیاو ه که می لیبوو، دیتم چەند تانک و حەرەس و سەریاز لە بەر دەم ساختمانه که راوەستاون، چونکە لەو تەلارانەدا، ژمارە یه که له دیپلوماسه کانی ئەو روپای روژئاوا و روژه لاتیش دەژیان.. تەکسیم راگرت و هاتمە خواری و دیناریکم دا بە شوفیره که.. گوتی وردەم نییە، باقی بدەمەو، گوتم پیی ناوی، بەلام رازی نەبوو، ناچار بە ئەسانسۆر (المصعد) چوو مە سەرەو هەو لە دەرگای

مائی مامۆستا که مدا، مامۆستا باوکی عیماد (جهمیل رهشید ئامیدی) دهرگای لیکردمهوه، داوای نیو دینارم لیکرد که پارهی شوفیره که بدهم، چوموه و خوارهوه و پاره کهم گه یانده شوفیره که و گه پارهوه لای خانه خویه کهم.

که گه پارهوه مائی مامۆستا جهمیل دیتم ههندی میوانی له لا بوون، له وانه دوو ئامۆزای (ته حسین تایهرو شوکریه ی خوشکی) که ههردووکیان کۆمونیست بوون، مامۆستا ته حسین له کوردستانهوه گوێزرا بووهوه بۆ خواروی عیراق، هاتبووه به غدا بۆئوهی به رهو خواروو بپروا، له بهرئوهی کوده تا روویدا و له مائی مامۆستا جهمیل گیری خواردبوو، به لام خوشکه کهی بۆ خویندن هاتبووه به غدا.

ئوهی راستی بیئت مامۆستا جهمیل وای دهرانی که من هاتووم به سهریان بکه مهوه، به لام من راستی هاتنی خۆم پی راگه یاند و باسی به سه رهاتی خۆم بۆکرد، بیگومان دالدهدانی ئه و جۆره میوانانه (وهکو ئیمه، ههرسیکمان) مهترسییکی گه وره ی بۆ خاوهن مال دروست ده کرد، به تایبهتی دوا ی به یاننامه ی (13) حاکمی عهسکه ری گشتی - رهشید مصلح - له شوینی تری ئه م بیره و بریه یاننه ئامازهم پیکردوو.

ئوهی شایانی وتن بیئت، مامۆستا جهمیل خۆی تیک نه داو داوای له خیزانی کرد: سه بریه - کراسیکی خاوین بهینه، چونکه کراسه کهی من زۆر پیس و چلکن بوو، خوشی قۆلی لی هه لمالی دهستی کرد به تاشینی ریشم، چونکه سی رۆژ بوو نه متاشی بوو و زۆریش هاتبوو.

دوا ی ریش تاشین و کراس گۆپین، هه موو پیکه وه له سه ره خوانی نانخواردن روونیشتین، من هه رچه ند دهمزانی بوونی ئیمه زۆر مهترسی له سه ره خاوهن مال هه بوو، مامۆستا جهمیل ده یگوت: دلتان نهترسی..

میوانی منن، ئیمهش ده مانگۆت: ئیمه پییان ده لئین، ئیمه هاتووین بۆ بهغدا بۆ کاری خۆمان، به لām له بهرئه وهی ریگا گیراوه لییره ماینه وه و که ریگا کرایه وه هه موومان ده گه پئینه وه شاره کانی خۆمان.. به لām ئه وهی راستی بیئت، هه موومان وهك بلیی له سه ر ناگر روونیشتوین، ئه و شه وه تا درهنگانیك دانیشتین و پاشان لیی خهوتین.

به یانی ده رگای قوتابخانه و دایره کان کرایه وه، واته باری کارکردن و چوونه قوتابخانه ئاسایی بووه وه.. مامۆستا جه میل چووه کار (بۆ قوتابخانه) ئیمهش بیرمان ده کرده وه، که هه رکه سیك چاره یهك بدۆزیته وه و پیویسته ماله که به جی بهیلین.

کات 8: 5-8 بوو که مامۆستا جه میل ته له فۆنی بۆ خیزانه که ی کرد و له هه والی میوانه کانی پرسى و سه برییه خانی خیزانی ته له فۆنه که ی و هه وال پرسینه که ی مامۆستا جه میلی به ئیمه راگه یاند.

من دواى نیو کات، خوا حافیزیم له سه برییه خان و مامۆستا ته حسین و شوکریه خان کرد و سوپاسی میوانداریم کردن که له ساختمانه که هاتمه خواری، ته کسیم راگرت و داوام لی کرد بمبات به ره و دایره ی (الغاز السائل) که نزیك (قصر الابيض) بوو، چونکه کاک عاسم-ی برام کارمەند بوو له وه ده سگایه، تا بزانه ئه گه ر هاتبیته کار، واته ماله وه مان نه که وتۆته بهر ره شبگیرو ده توانم بگه پیمه وه ماله وه، کاتی گه یشتمه بهر ده رگای ده ستگای (الغاز السائل) داوام له شوفیره که کرد له بهر ده رگا راگری و چاوه پروانه بیئت.. به لām له بهر ده رگا تووشی دکتۆر ئیبراهیم ناویک هاتم که سه ربه بزوتنه وه ی ئیسلامی بوو، زۆر سله میمه وه، چونکه دکتۆری ناوبراو کلینیکی له شه قامی (الكفاح) بوو، بهر له کوده تا، له گه ل چه ند هاوړییه ک چوو بوومه لای و داواى پشتگیری

(ناشتی له کوردستان) م لی کردبوو. خوّم تیکنه‌داو به‌بهر ده‌میا یه‌کسه‌ر خوّم گه‌یانده‌ده‌رگا و چوومه ژووره‌وه، له‌به‌رانبه‌رم کاک عاسم راوه‌ستابوو و پیک شاد بووینه‌وه، چونکه نه‌ماله‌وه ده‌یانزانی من ماوم و نه‌منیش ده‌مزانی باری ماله‌وه‌مان چۆنه، چونکه ئەوان وایان ده‌زانی که‌من کوژراوم و منیش وامده‌زانی ئەوان هه‌موو ده‌ستگیر کراون.

کاک عاسم پیی گوتم: برۆ بۆ مالی کاک سالح، چونکه دایکم له‌وییه، ماله‌وه‌مان هه‌موو سه‌لامه‌تن- مالی کاک سالح له‌گه‌ره‌کی (الفضل) بوو له‌کوڵانیک بوو که پیی ده‌گوترا (دربونه‌المصرف) من یه‌کسه‌ر گه‌رامه‌وه لای تاکسی به‌شوفیره‌که‌م گوت به‌ره‌و (الفضل) لی خوڤه له‌سه‌ر شه‌قامی (الجمهوری) به‌رانبه‌ر کوڵانی (دربونه‌المصرف) داوام له‌ شوفیره‌که‌ کرد رایکریّت، به‌لام تییبینی ئەوه‌م کرد که له‌سه‌ری کوڵانه‌که‌ خیه‌وه‌تی (الحرس القومی) هه‌لدراوه، بریارمدا دانه‌به‌زم و به‌ره‌و (باب‌المعظم) برۆم و له‌نزیک (دار‌الطلبة) دابه‌زیم و رومکرده‌ تاکسی نه‌فه‌رات بۆ (الکاظمية) چونکه مالی خوّمان له‌وینده‌ری بوو، له‌په‌نگادا به‌ره‌و (الکاظمية) به‌ر له‌وه‌ی بگه‌ینه (الجسر‌الحیدی) حه‌ره‌س رایانگرتین و داوای ناسنامه‌یان لی‌کردین و له‌وی رزگارمان بوو و هه‌روه‌ها له‌گۆڤه‌پانی (نادی‌الاولمپی) و به‌ر له‌وه‌ی بگه‌ینه (کلیه‌العلوم) دیسان حه‌ره‌س ئیمه‌یان راگرت و له‌ویش رزگار بووین، به‌لام که‌گه‌یشتینه‌ پردی (الامام‌الاعظم) نزیک مزگه‌وته‌ی (أبو‌حنیفه) جاریکی تر حه‌ره‌س ئیمه‌یان راگرت.

که‌ ناسنامه‌م پیشاندان، یه‌کیکیان که‌ قوتابی بوو یه‌کسه‌ر گوتی: (های‌های) هم تدرس بالجعفریة و هم تعیش فی‌الکاظمية.. شیوعی- گوتی له‌ قوتابخانه‌ی جه‌غه‌ری ده‌خوینی و له‌کازمیه‌ش ده‌ژی..

شیوعی، چونکە قوتابخانەی جەعفەرییە زۆربەیان سەر بە کۆمۆنیستەکان بوون و ھەر وھا کازمیەش مەلەبەندی کۆمۆنیستەکان بوو، خەلکی کازمیە لەرۆژی کودەتای 8 شوبات، دژی بەعس راپەرین و شەپۆ کوشتن روویدا.. ھەر بۆیەش بە مەلەبەندی شیوعیەکان دادەنرا.. ھەر سەکە داوای لێکردم دابەزم، پێم وت تۆ راست ناکە و ناوی چەند قوتابی جەعفەرییەم بۆ گۆت کە ھەموویان بەعسی بوون و لە (الاعظمیە)ش دەژیان.. گۆتم فەرمو، پێم ھینا خواری، بەلام ھەر س قەومی دووھم کە جلی کرێکاری لەبەردابوو ھاتەوہ لام و بەو کەسێ تری گۆت: باوکم بابروا، ئەگەر ئەو کابرایە شتیکی ھەبوا یە کەسەر نەدەھاتە خواری، بڕۆ، سواری بەمجۆرە لەو کۆتەرۆلەش رزگارم بوو.

کە گەیشتمە مائەوہ، خوشکەکانم واقیان و پرم، بپروایان نەدەکرد کە ماوم، بەلام ئاگاداریان کردم و خۆم بگۆڕم و مائەوہ بەجی بەئێم، چونکە دووبارە مائەکان لەلایەن ھەر س دەپشکێندری.. جا منیش ناچار بووم، داوی ئەوہی جل و بەرگم گۆری و لەگەڵ خوشکی بچووک-نازەنین-و برازایەکم سنەوبەر، بەرەو مائی مامۆستایەکی خەلکی ھەولێر-مامۆستا ھەمدیە رحمان- کە دەکاتە خوشکی ھونەرمەند سەباح عبدالرحمان- کە لەبەغدا مامۆستا بوو لە کازمیە دەژیان و مێردەکە کاک جەواد ھەرب بوو، تا بلی کۆری باش بوو، ھەمدیە خانیش ئەندامی حیزب بوو.. کە گەیشتینە مائی مامۆستا ھەمدیە، بەداخەوہ دەرگایان داخرا بوو و کەس لە مائەوہ نەبوو، بەدڵشکاوی گەپاینەوہ، بەلام من بپارمدا نەگەریمەوہ مائەوہی خۆمان، بەلکو بچمە مائی کاک سالح لە (الفضل) چونکە دایکم لەوێ لەچاوەروانی دایە، من و نازەنینی خوشکم و سنۆبەری برازام پیکەوہ سواری پاسی ژمارە (18/2) بووین کە لە کازمیە بەرەو

(الاعظمية) و شه قامی (الرشید) ده چیت، پاسه که دوو نهۆمه، و چووینه نهۆمی سهره وه، تا گه یشتینه گۆره پانی (المیدان) لهوی دابه زین و له سه ره خو هییدی. هییدی، به ره و شه قامی (الجمهوری) و پاشان له شه قامه که په رینه وه و روومانکرده کۆلانی (دربونه المصرف) به بهردهم خیهوتی (حهرس) چووینه کۆلان، له سه ری کۆلانه که پیره ژن و مندال دانیشتبوون و هه موویان منیان ده ناسی، بۆیه که زۆر به حه په ساوی ته ماشایان ده کردم و سلّوم لیکردن و رووم کرده مائی کاک سالح که له کۆتاییی کۆلانه که دابوو-ئو کۆلانه ده رنه ده چوو. که هاتمه ژوره وه، دایکم له چاوه پروانیم دابوو و به په رۆشه وه و به گهرمی ماچی کردم، که من هاتمه مائی کاک سالح، زردایکی خیزانی کاک سالح-هه لیمه ی ژنی عارف حهیدهری- عارف حهیدهری کوری پلکمه و خیزانیشی خوشکی حاجی قادری ماوه رانییه.

بیگومان هه لیمه خان ناگاداری ئه وه نییه، که من چه ند رۆژه ونم. بۆیه بۆئه وهی بگه رپه ته وه ماله وه یان له (الاعظمية) پیم راگه یاند که کات دره نگه، دوا ی نیو کاتر میری دیکه هاتو چوو قه ده غه ده کریت، هه لیمه خان ده روا، چونکه نه ده بوایه که س بزانی که من بریندارم و هه واله که ش بلاو بیته وه.

دوا ی رۆیشتنی هه لیمه، من و دایکم و خیزانی کاک سالح-باجی نه زیهه-م ناگادار کرد که من بریندارم و دوو گولله له رانمدا ماوه. مائی کاک سالح له و کۆلانه دا له دوو نهۆم پیک هاتبوو، نهۆمی خواره وه مائی کاک سالح بوو، به لام نهۆمی سهره وه مائی وه ستا که ریم بوو، وه ستا که ریم له چیشته خانه ی (الشباب) له شه قامی (السعدون) کاری ده کرد، خو ی خه لکی سلیمانی بوو، تا بلیی پیاویکی چاکبوو و هه روه ها

خیزانه که شی (باجی ئامینه) وهک وهستا کهریم مروقی چاک و دلسۆز بوون.. کاک سألح زۆر برپوای پییده کردن، بویه مهسه لهی برینداریان له وهستا کهریم نهشارده وه.. ئیواره که وهستا له کار هاته وه و شوینی گولله کانی بینی، پيشانیاری کرد، (بنیشتی کوردی) بخه نه سهر شوینی گولله که - چونکه بنیشت گولله که راده کیشی، منیش به گوپی وهستا کهریم - م کرد، بۆ روژی دوایی، وهستا کهریم ئه و گولله یه ی له پانی چه په وه مابوو دهرهینا، به لام له بهر ئه وه ی ئه و گولله یه که بهرانی راستم که وتبوو له پانی راستیدا ته قیبو وه وه، هه رما وه.. ئه و کاته که من بریندار بووم، روناکی کچی ناسیح جه یدهری پورزام له به غدا له کۆلیژی پزشکی ده یخویند، هه و آلم بۆ نارد بیته لام، روناک (دکتۆر روناک جه یدهری - که خیزانی دکتۆر ئه حمه د شالییه و خوشکی کاک شیروان و جامی جه یدهری یه) هات و ته ماشای برینه که ی کرد.. که پیویستی به ماده ی خاوین کردنه وه وه دهرمان هه بوو، له دهرمانخانه ش (یۆد - سپرتۆ) نه ده فروشران و قه ده غه بوون، بویه روناک هه ندی لۆکه ی پزشکی له کۆلیژه وه بۆ هینام.

من روناکم راسپارد بچیته دهرمانخانه یه که له (الکاظمیة) که خاوه نه که ی خه لکی هه ولیره - کورپی پۆلس که باوکی له هه ولیر دهرمانخانه ی هه بوو، کورپه که ناوی جان پۆلسه - خوی مروقیکی باشه، روناک چوو له ی جان و سلأوی منی پی راگه یاند، چونکه جان جیگای متمانه یه، کۆن هاوپی خۆمان بووه، به لام له سالی 1948 وازی له سیاست هینا وه، روناک ده چیته لای جان پۆلس، جانیش ته نیا لۆکه ی پزشکی و ئاوی (پروکسیدی هایدرۆجین) ی بۆ ره وانه کرد بووم.. به مجۆره من هه موو روژی برینه که م به (پروکسیدی هایدرۆجین) خاوین

ده کرد و ئەسپرینی کوترام پی دادەکرد.

چەند رۆژیک لەمالی کاک سالیح مامەوه و کاک سالیحیش لەدادگای شەرییە کاری دەکرد، بەلام رۆژیک سەرلەبەیانى دراوسییەکی مالى کاک سالیح کە لە دادگادا ئەرزوحالچی بوو و خەلکی ئامیدی بوو، بەراکردن هاتە مالى کاک سالیح و ئاگاداری خیزانەکەى کاکمى کرد، کە ئەوپرۆ لەدادگا حەرەس کاک سالیح دەگرن و لەوانەىە حەرەس بێن بۆ پشکینی مالهوه.. بۆیە من خیرا جلوپەرگم لەبەرکرد و مالهوه م بەجیهیشت، دیسان بەرهو (الکاظمیە) بەرپیکه وتم و چەند رۆژیک لەمالهوهى خویمان مامەوه، کاک موهیب کە لە مالى کاک جهمال دەژیا، دواى چەند رۆژیک سەری لیدام، مالى کاک جهمال ئاشکرا نەبوو، کەم کەس لەهاورپییانى مالهکەیان دەناسى، بۆیە تاگیرانى حەمدى ئەیوب و هادی هاشم الاعظمى مالهکەى ئاشکرا نەبوو، بۆیە کاک موهیب دەستگیر نەکرا بوو لەسەرتادا و کەزانی بریندارم هاتە لام هەر بۆئەوهى ناسنامەیهکم بەناویکی ترهوه بۆ نامادە بکەن تاکو بەزوتترین کات بەغدا بەجی بهیلم.

پیم وایە ئەو رۆژەى کاک موهیب هاتەلام 1963/2/18، ئەوه دواجار بوو چاوم پیی بکەوی، ئەوهى شایانى باس بیئت، هاورپییەکی عەرەب کە خەلکی (العانه) بوو بەناوی (حمدى ئەیوب) کە زاواى بنه مالهى بەناوبانگی موسل (چلمیران) بوو، مالهوهیان لە (الکاظمیە) بوو، نزیك مالى ئیمه و هاموشومان هەبوو. ئەوکات کاک حیکمت زیبارى کە خویندکار بوو لەبەغدا، لەمالى ئیمه دەژیاو هاوریی حیزب بوو، کاک حیکمت، ناسنامەیهکی بۆ (حمدى) جیبه جی کرد بەناوی (عاصم الحاج مهدى) بۆئەوهى بتوانی کارو چالاکییهکانى ئەنجام بدات.

رۆژیکیان (حمدى) لە (الکاظمیە) دەچیتە نیو شارى بەغدا، لەبەغدا،

هه ندی له وانه ی (حمدی) یان دهناسی و خه لکی موسل دهن، که چاویان به (حمدی) ده که وی و یه کسه ر دهیناسن، نه وانه ش سه ربه کوده تاجییه کان بوون (حمدی) ده ستگیر ده کن، که نیواره (حمدی) نه گه پاره وه، خیزانی (حمدی) و کچه که ی هاتنه مالی نیمه، که (حمدی) ده گیری و نه شکه نجه ده ری، خوی رانگری و شوینی، هادی هاشم الاعظمی- که نه ندانی سکر تاریه تی حیزبی شیوعی بوو، به حهره س قهومی راده گه یینی، به لام دیاره له بهر خیزانی و کچه که ی، مالی نیمه ناشکرا ناکات، نه گینا هه موو له نیو ده چووین.

وهک زانراوه (هادی هاشم) مالی زوریه ی نه ندانی سه رکر دایه تی حیزبی دهناسی و حهره س ده باته سه ر ماله کان، له وانه ش مالی کاک جه مالی برام، به لام له بهر نه وه ی کاک جه مال- له دوی کوده تاوه نه گه پاره ته وه نه و ماله، خوی ده ستگیر ناکریت، به لام کاک موهیب و نه رگیزی خیزانی کاک جه مال و له یلاو فاضل و نه زمی و وه جیهه ی خوشکی نه رگیز هه موویان ده ستگیر ده کرین، وهک زانرا، که حهره س ده وراو پشته مالی کاک جه مال ده گرن، کاک موهیب، هه و لده دات به لگه نامه و نووسینی نه یینی که له ماله که یان ده بییت، بسوتیینی و ده که ویته ته قه له گه ل حهره س، شه هید نه زمی (له کاتی به ره ی نیوان حیزبی شیوعی به عس له حه فتاکان شه هید کرا) که دیته نیو بووه) واته هادی ماله که ته سلیمی به عس ده کات..

بو به یانی روژی دووه م که (حمدی) نه گه پاره وه خیزانه که ی له مالی نیمه بوو، نیمه سنوبه ری کچی کاک سألح- مان ره وانه کرد که به بهر ده رگای مالی (حمدی) تیپه ری بزانی ده رگیان کرا وه ته وه یا خود

داخراوه، سنوبهر گه پرایه وه گوتی دهر گایان له سهر پشته و چه ند که سیش لهوی دیارن.. بویه من که زانیم (حمدی) گیراوه، بریارمدا مالّه وه به جی بهیلم مندا له کانی (حمدی) ش نه گه پرا نه وه مالّه وهی خو یان، به لکو روویان له شوینی تر کرد.

من بریارمدا، روو بکه مه مالی ست حمدیه ره حمان، (که خه لکی هه و لیره و جاریکی تریش چوو بوم بو مالیان، به لام کهس له مالّه وه نه بوو، که چووم ست حمدیه و هاوسه ره که ی کاک جواد که خه لکی کارمیه بوو، پیشوازیان لی کردم، که ده شیانزانی مه ترسی له سهر ژیانی ئه وانیش هه یه.. ئه و کاته ست حمدیه تازه کچیکی ده مانگی هه بوو به ناوی (سوژان) ست حمدیه ماموستای قوتابخانه بوو، من له بهر ئه وهی کاک جواد ی هاوسه ری هه ربه (ست) بانگی ده کرد، منیش لی رده دا هه ر به (ست) حمدیه) ناوی ده هیئتم.. له بهر ئه وهی ست حمدیه ماموستا بوو و کچه که شی مندا ل بوو، بویه ئا فره تیکیان وه ک دایه ن ده هاته مالی، بهر له وهی ئه و بچیته قوتابخانه، نه ده بوایه ئه و دایانه بزانی کهس له و مالّه دا هه یه، بویه بهر له هاتنی دایه ن، من له ژووری میوان دهر گاو په نجه ره یان له سه رما داده خست و په رده م داده خست و چرام ده کوژانده وه.. له ژووریدا خو م زیندانی ده کرد، نه ده بوایه به هیچ شیوه یه که ده نگم بیته تا ست حمدیه له قوتابخانه ده گه پرایه وه و دایه نه که ده رویشته، من هه ر له ژووره که دا هه ست و خو ستم له خو ده بیری.. هه ر پیویستی هه کیشتم هه بوایه، ده بوایه له ژووره که دا ئه نجامی بده م.. ئیواره که ست ده گه پرایه وه و منیش ئازاد ده کرام.

ئیواره پیکه وه نانی ئیواره مان ده خوارد و ته ماشای ته له فزیونمان ده کرد، ئه وانیش ده نگوباسی شاریان بو ده هیئتم و روژنامه ی له گه ل خو

بۆ ده هیئام، له و ماوه یه دا، که له رۆژی 2/19 تا 1963/3/20 له مالی ست حمدیه مامه وه، چه ند جارێک نازه نینی خوشکم و کاک حیکمت زیباری سه ریان لیدام، خۆشم ئیواره و به یانیا ن برینه که ی خۆم تیمار ده کرد، به لام رۆژبه رۆژ لا رانم ده ئاوسا و ئاویکی زه ردی لی ده چۆرا وه، من کاک حیکمت زیباری-م راسپارد بوو، ناسیاویک بدوزیتسه وه، به لکو ناسنامه یه کم به ناویکی خوازرا و بۆ جیبه جی بکات تا پیی بگه مه هه ولیر، ئیواره ی 19/18 ی ئادار که ست حمدیه گه رایه وه، شله ژابوو و رهنگی هه لبزرکابوو، که لیم پرسى: چی روویدا وه؟ گوتى: وابزانم لیپرسراوی شانیه ی حیزیم گیرا وه، پیویسته کاریک بکه م و تو لییره نه مینی، هه ر له ورۆژانه شدا یا خود چه ند رۆژیک پیشتتر هه رس قه ومی دابوو یان به سه ر ماله وه مان و نازه نینی خوشکمیا ن گرتبوو و له نیقابه ی ماموستایان زیندانیا ن کردبوو، ئه ویش نه ک له به ره وه ی که سیک ناوی ئه وی هیئاییت یا خود ریخرا وه که یان ئاشکرا بوویت، به لکو به هوی ئافره تیکی حیزیه وه، که جاریکیا ن ئافره تیک هه رس به دوایدا ده گه رین و شوینه که یان نه ده زانی، به لام له ریگه ی ژنی ها ورپییه که وه له مالی ئیمه کۆبوونه وه یان کردبوو، که ئافره تی ناوبرا و له گه ل ئیمه ناسیاوی هه یه، بۆیه نازه نینی خوشکمیا ن گرتبوو و ئه شکه نجه و نازاریان دابوو، تا کو مالی ئه و ئافره ته یان نیشان بدات، به لام له به ره وه ی نازه نینی خوشکم هیچ زانیاری له سه ر نه بوو، چونکه له ریخراوی تایبه تیدا که ژماره ی ئه ندامه کانیان زۆر که م بوو و که سیشیا ن ده ستگیر نه کرابوون، بۆیه که دوا ی ماوه یه ک له زیندان ئازاد کرا، به لام ماله وه مان له لای هه رس ئاشکرا بوو، هه ربۆیه ش من بۆم نه ده کرا بگه ریمه وه مالی خۆمان، به لام ده بوایه ش مالی ست حمدیه به جی به یلم، چونکه ئه وانیش

بیریار یاندابوو خویان بشارنه وه و نه که ونه بهرده ست (حرس) هه ریویه
بیرارمدا بگه پیمه وه گه ره کی (الفضل) که مالی کاک سألح له وی بوو، به لام
وه که له شوینیکی تر ئامارهم پیگردوه، من دواي ئه وه ی کاک سألح گیرا،
من مالی ئه وانم به جی هیشتبوو.

کاک سألح که گیرا، هه ندی له و حهره س قهومیانه ی له گه ره کی
(الفضل) بهرپر سیار بوون، کاک سألح-یان بهر له کوده تا ده ناسی،
به تاییه تی ههردوو برا (جه بار و ستار کوردی) که به دز و پیاو کوژ
ناوبانگیان دهر کردبوو، که ده زانن کاک سألح گیرا وه ههردوو کیان
به جووته ده چن و به که فاله تی خویان کاک سألح ئازاد ده کهن، چونکه زور
ریزیان له کاک سألح ده نا.

که گه پامه وه (الفضل) کاک حیکمت ناسنامه ی بو جیبه جی کردبووم،
به ناوی (عومهر ئه لسه عدی) فیته رچی له گه پاجی هه ولیر، هوی
هه لپژاردنی (الاسعدی) ده گه ریته وه بوئه وه ی، هه ندی له ئه سعه دییه کان
خویان به تورکمان له قه له م ددها، هه ندی له تورکمانه کان ئه وکات له گه ل
(حرس قومی) بوون.

ئیواره ی رژیی 21/20 ی ئاداری 1963، بیرارمدا له ماله وه ی کاکم
دهر بچم و بچمه مالی کوپه ئاموزایه کم-پاریزه ر تاهیر شه هباز حهیدهری،
که له کاتی حوکمی عبدالکریم قاسم، قایمقامی (الکاظمییه) بوو، دواي
کوده تا له کار لایان برد، به لام زیندانی نه کرا به هوی به ریوه بهری گشتی
پولیس-ئه حمده ئه مین-که له گه ل به عسیه کان بوو، ئه ویش ده گه ریته وه
بو چاکه ی تاهیر حهیدهری له گه ل ئه حمده ئه مین، چونکه ئه حمده ئه مین
له کاتی حوکمی قاسم ده گیریت و تاهیر حهیدهری به هانا یه وه دی.
مالی کاک تاهیر له (الکاظمییه) گوینزرا بووه وه بو نزیک (قصر الابيض)

لهو شه قامه ی که باره گای یه کییتی ئەدیبانی عیراقی لی بوو. که گه یشتمه مالی کاک تاهیر پییم راگه یاند که من ته نیا ئەو شهوه له لای ئەوان دەمینمه وهو به یانی زو به رهو هه ولییر دهچم.

به ره له وهی بگه پیمه وه هه ولییرو لهو ماوه یه ی له مالی ست حمدیه و ئەو شه وهی له مالی کاک تاهیر جهیده ری بووم، دوو کاره ساتی دلته زین بو من و هاو پریانم و گه لانی عیراق روویاندا، نیواری روژی 7/6 ئاداری 1963 ته له فزیونی به غدا هه والی له سیداره دانی هاو پریان (سلام عادل، محمد أبو العیس و حسن عوینه) راگه یاند، که به راستی روو داویکی پر کاره سات بوو، بو من و هه موو هاو پریانی ئیمه، جگه له وهی (هاو پری سلام عادل) وهک که سایه تی و شه خسیش دەمناسی که هاو پری کاک جمال بوو و سکرتری حیزبیشمان بوو و هه روه ها هاو پری (أبو العیس) یشم دەناسی ..

نیواری روژی 1963/3/20 که له مالی کاک تاهیر جهیده ری بووم، ته له فزیونی به غدا، چهند که سیکی له سه رکرده کانی حیزب که خویان له ژیر ئەشکه نجه و لیدان و نازار رانه گرتبوو، هینا بو یانه سه ر ته له فزیون و دژی حیزبی شیوعی قسه یان ده کرد، له وانه سه ر نو سه ر روژنامه ی (إتحاد الشعب) پارێزه عبدالقادر اسماعیل البستانی بوو، که له کازمییه ی خو ی شار دبو وه، ئەوه ی راستی بییت ده نگوباسی خو پراگرتنی (عبدالقادر اسماعیل) م ده بیست له و کاته ی (ست حمدیه و کاک جهواد) هه و آله کانیا ن بو ده هی نام، ته نانه ت به عسیه کان ناویان له (عبدالقادر اسماعیل) نابوو (صنم الجاهلیة) به لام دیاره که مردن قورقو پراگه ی گرتو وه، ئیتر خو ی پی رانه گیرا وه قسه ی کردو وه، هه رچه نده ناوبرا و له کاری ری کخراوی حیزبی شاره زا نه بوو، به لکو وهک که سیکی به ناوبانگ

بۆ کاری ئاشکرا دانرابوو وهک یه کیك له تیكۆشه ره دیرینه کانی حیزب و ابوو.

به لگهش بۆ قسه کانم له قسه کانی دهرده کهوت که ناوی هه موو ئەندامانی کۆمیتە ی ناوهندی حیزبیشی نه ده زانی، به لکو ته نیا وینه کیشی ده کرد، کورته بالا، کوردیوون.. بیگومان روو خانی ئەو هاوڕێیانە و له سیداره دانی هاوڕێیان ی سه رکرده و بی ئاگاییم له هه وائی کاک جه مال و کاک موهیب و مومتاز زۆر ناره حه تی کردبووم، ده مو یست به زووترین کات بگه ڕیمه وه کوردستان، به لکو له وی هه ندی زانیاریم له سه ر براکان هه بییت.

له راسته وه بۆ چه پ : موهیب ، حاجی مه لا سه عید ، سه لاح سه عید ، مومتاز، واقف به هانه دین.

له پیشیان : جه مشید جه یدهری
(185)

بەشى پىنچەم

گەرانەوہ بو کوردستان، نەورۆزى 1963- نيسانى - 1964

بەيانى رۆژى 21/ئادار-واتە رۆژى نەورۆز، من بەمەبەست ئەو رۆژەم
هەلبەئارد، چونكە بەرپرسىيارانى ئاسايش و پۆليس لەورۆژەدا خەرىكى
كارى تر دەبن، نەك لەدەروازەى شار و بازگەى پشكەين بن، بەتايبەتى
سيخوڤرەكانى خەلكى شار، بەيانى لەگەل كاك حيكمەت زىيارى پىكەوہ
هاتىنە گۆڤرەپانى (مەيدان) كە گەپراچى ماشىنى تايبەتى نيوان بەغدا و
شارەكانى كوردستان وىستگەيان لەوى بوو، بەهەلكەوت ئەو پاسەى ئەو
رۆژە، ياخود ئەو شوفىرەى نۆرەى هەبوو، ناسياويكى خۆم دەرچوو، كە
خەلكى گەرەكى عارەبان و قوتابى بوو لەگەل خۆم كە لەهەولير دەژيام،
لەبنەمالەى چىچۆكان بوو كەناوى (حەسىب ئىبراھىم چىچۆ) بوو، بە كاك
حسىبم گوت، كەمن بەناويكى خوازراو پىناسەم پىيە، چونكە حەسىب
جىگەى بىروام بوو، بۆيە داوام لىكرد بەناوى خۆم بانگم نەكات، بەلكو
بەناوى (عومەر) لەرىگادا تا گەيشتمە كەركوك، چەند جارىك لەلاين
(حەرس) هەوہ راگىراين و داواى ناسنامەيان لىدەكردىن، بەلام زۆر

به ئاسانی و بی گرفت دهر باز بووین و له ریگاشدا کاک حسیب به هیچ جوړیک ناوی نه ده هی نام، به تایبه تی له توز خور ماتوو، کاتی هموو نه فهره کانی بو ناخواردن و چا خواردنه وه بانگیشت کرد.

له خالی پشکنینی که رکوک-هه ولیر، پیاوانی نه من و حهره س نه فهره کانیا دابه زانند، به لام گومانیا له که س نه کرد، کاک حسیب ده ویست به زووترین کات به ری بکه وی و له ده ستیان رزگار بیست، بو یه کردیه هه لالا.. یالا کاکه زووبن، دره نگه سواربن، با شه ومان به سه ر دانه یی، له وکاته دا به بی ناگایی دوو جار به ناوی خو م بانگی کردم، من زور به وه دلته نگ بووم و به تیلی چا و سه ری کی کاک حسیب-م کرد، نه ویش تیگه یشت و خو ی بی دهنگ کرد، به قه ناعه تیی من نه فهره کان که س من نانس، چونکه من له مایسی 1961 و دوا ی نه و گیرام و دور خرامه وه به غدا، نه ش گه رابوومه وه هه ولیر، به لام له نیو نه فهره کاندان من یه کی کم ناسی که سه ری به (اخوان المسلمین) بوو و خه لکی هه ولیر بوو، پی شم وابوو نه ویش منی دهناسی، ته نیا ترسم له وه هه بوو، به لام کاری راست بیست، وای نیشاندا که نامناسی.. من به رله وه ی له که رکوک دهر بچین به کاک حسیب-م گوت، هه ولبدات له بازگه ی پشکنینی هه ولیر رانه وه ستی و کاری کی و ابکات حهره س و پولیس نه فهره کان دانه به زینن، چونکه له و بروایه دابوم پیاوانی نه منی هه ولیر نه گه ر له بازگه که بن، ده مناسن، هه رچه نده له و بروایه دابووم که نیستا نه وان سه رقالن، له وانه یه هه ر له نیوشاردا بخولینه وه، بازگه کان بو پولیس و حهره س به جی به یلن.

کاک حسیب منی دلنیا کرد که هیچ روونادات و به سه لامه تی ده گه ی نه وه هه ولیر، کاک حسیب که گه یشتینه بازگه ی هه ولیر،

پاسەكەى راگرت و بەزمانى عەرەبى ھاوارى كرد: كَيْفَكَ أَبُو جَاسِمٍ، شَلُونَكَ ئَبُو خَلِيلٍ (أَبُو جَاسِمٍ بَعْدَ مَوْتِ أَبِي خَلِيلٍ وَ أَبُو خَلِيلٍ بَعْدَ مَوْتِ أَبِي جَاسِمٍ) ئەوانیش سالاویان سەندەووە کەسیان لەنەفەرکان دانەبەزاند، دیارە ئەوکاتە پاسی نەفەراتی خەت (بەغدا، کەرکوک) لەنزیک ھەراچخانەى كۆن، كە ئیستا كە (لەدوای ھەفتاکانەوہ) شەقامى (باتا) و دەرووربەرىتى، گەراچ بوو، نەفەرەکان ھەموو دا بەزین، تەنیا من مامەوہ و داوام لە کاک ھەسیب کرد، ئەگەر بەئەركیى نازانى من بگەینیتە گەرەكى (تەیراوە) چونکە نامەوى كەس من لەنیو شار ببینی و بمانسنەوہ، کاک ھەسیب بى سى و دوو رەزامەندی دەبەرى و منى گەیانەدە سەرى كۆلانى مالى ملازم عبدالله زىبارى-باوكى ھىكمەت زىبارى.. سوپاسى كاك ھەسیب-م کرد بەرپم کرد، خۆشم چوومە كۆلنەكەو لەدەرگای مالى ملازم عبدالله-م دا، لیرەدا دەمەوى بلیم بۆ مالى ملازم عەبدوللام ھەلبێژارد، یەكەم چونکە كاك ھىكمەت لەبەغدا لەمالى ئیمە دەژیا و پەيوەندیمان لەگەل داىكى و خوشكەكانى زۆر باش بوو، داىكى و خوشكەكانى ھاوییری ئیمە بوون.. دووہم، ملازم عەبدوللا زىبارى، مرقۆئىكى كوردپەرەرى دلسۆز بوو، لەسەر كوردایەتى لەسوپا دەركرابوو، دۆستى پارتى دیموكراتى كوردستان بوو، پارتیش لەوکاتەدا ھاوپەیمانى كودەتاجییەكان بوو، چونکە ھەردوولا دژایەتى قاسمیان دەکرد و ریکەوتن لەنیوانیاندا ھەبوو، ئەگەر بەعس دەسەلات وەرگری، كیشەى كورد چارەسەرر بکات، ھەربۆیەش دوای سەرکەوتنى كودەتای 8ى شوبات، خوالیخۆشبوو سالیح یوسفى بەناوى پارتى بروسكەى پیروزبایى بۆ كودەچیەكان رەوانەکرد كە تییدا ھاتبوو: "ھەردوو شۆرشەكانمان پیک گەیشتن" ھەولیریش لەژێر دەستەلاتى

لایه نگرانی پارتیی بوو، چونکه گفتوگو له نیوان حکومت و سه رکر دایه تیی پارتی له ئارا دابوو، بوونم له مائی ئه وان جیی مه ترسی نه بوو، هه رچه نده به یانی (13) حاکمی عه سکه ری هه پره شه بوو بو، بوئه وان ه ی کۆمۆنیست ه ک دالده بدن.

که له ده رگامدا، ملازم عه بدوللا خۆی ده رگای لی کردمه وه، دایکی و خوشکه کانی حیکمه ت زۆر به گهرمی پیشوازییان لی کردم، وه ک ئه وه ی حیکمه تی کورپیان گه پرایته وه، پاش ناخواردنی ئیواره ئاگادارم کردن که من بو چه ند روژیک له لای ئه وان ده مینمه وه و باوکی حیکمه تم دالنیا کرد که کس نازانی که من له مائی ئه وان دابه زیوم، چونکه هه ستم ده کرد، ئه و ده ترسی به لام دایکی حیکمه ت و خوشکه کانی پشتگیری من بوون و ده متوانی ته نیا له پریگای دایکی حیکمه ته وه په یوه ندی به هاوپیانی هه ولیر بکه م، باوکی حیکمه ت ده میک نا ده میک هه ر ده یگوت و ده یگوته وه: تو به یانی ژماره (13) ت گوی لیوو، ده مگوت به لی.. به لام من زۆر لی ره نابم.

روژی 1963/3/22 سه ره له به یانی نامه یه کم بو ری کخراوی حیزبی شیوعی له هه ولیر نووسی و دامه دایکی حیکمه ت بیگه یه نیته مائی خوشکه سامیه شاکر چاوشلی که ناسیاوم بوو و ئه ندامیی حیزبیش بوو و له هه ولیر ده رنه چوو بوو.

دایکی حیکمه ت نامه که ی وه رگرت و عه بای خسته سه ری و رویش ت بو مائی خوشکه سامیه، نیوه پو گه پرایه وه و ئاگاداری کردم، که خوشکه سامیه پیی راگه یاندوو له و دوو روژه دیته لام و جلوبه رگیی کوردی و ده مانچه م بو ده یینی.

روژی 3/23 خوشکه سامیه هاته مائی باوکی حیکمه ت و چاومان

پیک کهوت و دهنگوباسیی نیو شاری بو باس کردم، بارودوخه که زور مه ترسیداره و نه و هاورپییانهی ناسراون، شاریان به جی هیشتوو، به لام چالاکی دهر بازکردنی هاورپییانی له به غداوه دهگه نه کوردستان و رهوانه کردنی یارمهتی بو هاورپییانی دهره وهیی شار، نهوانه ی روویان له گوندهکان و شاخ کردوو، به گورجو گولی نهجام دهری و ههروه ها پیی راگه یاندم که جیگایه کی نه مینیان بو دوزیمه ته وه بو خوچه شاردان ههتا برینه کهم ساریژ دهییت و رهوانه ی شاخم دهکن.

پاش نیوه پرۆی رۆژی 3/24 دوای عهسر و بهره و نیواره، خوشکه سامیه هاته مالی باوکی حیکمهت و قاتیکی جلی کوردی و دهمانچه یه کی بو هینام.. نزیککی خورئاوا مالی باوکی حیکمهت جی هیشت و بو دهرچووم، خوشکه سامیه خوی له عهبا پیچا بوو، پیشم کهوت و منیش (10-15) مهتر دوور له دوای دهرپویشتم، له دهرگای تهیراوه به سه ره قه لا سه ره کهوتین، که به پرگادا له نیو قه لا دهرپویشتم، له نزیک مالی قازی (رهشاد نه فهندی موفتی) و له تهک دوو سی دوکان، ههندی گهنجی قه لایی که منیان دهناسی راوه ستا بوون، منیش به ناچار ی سلوم لیکردن و دریزهم به رویشتندا به شوین خوشکه سامیه.. له و کولانه بو نه و کولان، خوشکه سامیه منی برده مالی براده ریک به ناوی (عیزه دین نوری) که هاورپی خومان بوو و برین پیچ بوو، به خزمایه تیش دهگه یشته مالی هاورپی محمد خلیل-باوکی ته حسین که نیستا به (نه بو دلشاد) ناسراوه، مالی کاک عیزه دین له خانوویه کی گه وره ی قه لا بوو، جگه له ژن و مندالی خوی مالی هاورپییه کی تریش له گه لیان ده ژیا، نه و هاورپییه سالیح کاوانی بوو، که رینیشاندهری هاورپیانمان بوو بو شاخ و دهره وه ی شار و گه یاندنی نازوو قه و یارمهتی بو هاورپیان، که له مالی کاک عیزه دین بووم

هاورپی ته حسین محمد خلیل (ئه بو دلشاد) په یوه ندی پیوه کرم و هاته لام، له ماوه ی چهنه روژیک له مالی کاک عیزه دین، برینی قاجی چه په م ساپیژ بوو و قه تماخه ی گرت، به لام هیشتا گولله یه ک له قاجی راسته م مابوو و پیویستی به عه مه لیات هه بوو، چونکه شوینی قول بوو و گولله کهش له نیو گوشتدا ته قیبووه.

دوای چهنه روژیک که له مالی کاک عیزه دین ده ژیا م، پاش نیوه پرویه ک هاورپی ته حسین به پراکردن هات و گوتی: ده بی ئیستا ئه و ماله به جی بهیلی، چونکه ئه و پاش نیوه پرویه له بهر ده رگای ئوتیلی (سندباد) سالج کاوانی شه هید کرا له لایه ن هه مزه عوسمان که ردن-که خو ی به تورکمان له قه له م ددا و له گه ل حه ره س قهومی هاوکار بوو و راوه شیوعی ده کرد، بویه هاورپی ته حسین گوتی له وانه یه ئیستا حه ره س بی ن ماله که ی پیشکنن، من و ته حسین به ده رگای لای شه قلاوه له قه لا هاتینه خوار ی و رو مانکرده دارستانه که ی به ران به ر نه خو شخانه ی کوماری-به داخه وه ئیستا ئه و دارستانه نه ماوه-له ویوه به ره و ته راره تا گه یشتینه قه برستانی (ئالتی به رماغ-پیش به رماغ-شه ش به رماغ) (شه ش نه نگوست) که گلکوی شه هید خه یرو للا عه بدولکه ریمی تی دا نیژ راه، چوینه مالی هاورپییه کی قوتابی که ناوی عبدولپره زاق بوو و برازای کاک نه جمه دین مامویی هه ریری بوو، که کادیریکی جوتیارانی حیزب بوو (ئه وه ی شایانی باس بی ت، کاک نه جمه دین له شو رشی ئه یلول بریندار کرا و قاجیکی براوه) کاک عبدولپره زاق که له گه ل چهنه قوتابییه ک خانوویان گرتبوو، له ته ک مالی کاک مسته فا قیرچی-برای هاورپی که ریم ئه حمه د ده ژیا.

له و ماوه یه ی له مالی عه بدولپره زاق بووم، هاورپی ته حسین سه ردانی

ده کردم و روژیکیش ناگاداری کردم که هاوړی مام قادر-مه جید عه بدولپر هزاق که بهرپرسی شاربوو دیتته سهردانم، منیش داوام له هاوړی ته حسین کرد، نه گهر پیی ده کری هندی گوشت و برنج بکری تا خواردنیك سازیکه م، که مام قادر هاته لام منیش ویستم برنجی بو لینییم هرچه نده له ژیاندا تا نه وکاته هیچ جوړه خواردم لی نه نابو و سهریشم له لینانی برنج دهر نده چوو، به لام له ماله وه دیبووم که گوشت ده کولینن و به ناو هکه ی برنج لیده نین، به لام نه مده زانی چهند برنج و چهند ناو تیکه ل به یه کتری ده کری، بویه هره مه کی برنج و ناو و گوشته کهم تیکه ل کرد، دواي سه عاتیک سهریم کرد شتیکم لیناوه نه شوربايه و نه پلاو، ههرچو نیک بوو خواردمان، چونکه پارهمان پیدا بوو و وه زعمان خهراپ بوو و حیسابی دوو فلسمان ده کرد.

له گه ل مام قادر باسی سیاسی ولات و سیاسه تی حیزب و نهو که موکورتیانه ی که رولیان هه بووه له و وه زعی تیدا ده ژیان و دوو چاری هاتین له دواي کوده تای 8 ی شوباتی 1963.

نه وه ی راستی بییت، من و مام قادر (مه جید عه بدولپر هزاق) له سالی 1957-هوه یه کتریمان دهناسی، مام قادر خه لکی سلیمانی بوو و له ناوه راستی چله کانه وه نه ندای حیزب بوو و له کوتایی 1956 حیزب ره وانسه ی هه ولیری کردبو بو کاری حیزی به تایبه تی ری کخستنی جوتیاران، نه و کاته ی کاک سالح له هه ولیر بوو، مام قادر هاتوچوی ماله وه مانی ده کرد، به لام نه ناویم ده زانی نه خه لکی کام شاره، به لام ده مزانی کو مونیسته، روژیک بو خویندن و دهورکردنه وه ی بابسه تی قوتا بخانه له ویستگه ی شه منده فهری هه ولیر بووم، دیتم هه ردوو دهستی که له پیچه کرابو و پولیس سواری فاگونیان کرد، که منی دیت به تیله چاو

ئاگاداری کردم که هاوپییان ئاگادار بکه مه وه که ئه و گراوه، منیش یه کسه ره گه پاره وه مائی و کاک سالیح-م ئاگادار کرد که ئه و هاوپییه دهستگیر کراوه، پاشان، واته دواى شوپرشى 14 ته موز زانیم مام قادر له ناوچه ی مه خمور دهستگیر کراوه، خوئی به عه للاف له قه له م داوه، گومانیان لی کردوه، دواى شوپرش ماوه یه ک مام قادر له هه ولیر مایه وه، به لام دواى گه پاره وه سلیمانی.

که هیرش دژی شیوعیه کان له کاتی حوکمی قاسم دهستی پیکرد، مام قادر جاریکیی تر گه پاره وه هه ولیر بو کارى نهینی و هه ره له هه ولیریش ژنی هیئا (له به شه کانی داها توودا پتر هه لویست له سه ر ژیان و تیکوشانی ئه و تیکوشه ره کۆلنه دهره ده که م که تا دوا هه ناسه ی خه باتی کرد له پینا و چه وساره کانی میله ته که ی و ئازادی کوردستان و به خته وه ری گه لانی عیراق به کورد و عه ره ب و ئه وانی تر تیکوشا).

من له گه ل مام قادر ریکه وتم که هه ولیر به جی بهیلم و روو بکه مه گونده کانی ناوچه، دواى چه ند روژیک له سه ردانی مام قادر که دوو جار سه ردانی کردم، هاوپی ته حسین-م راسپارد بجیته گه پراج و مام ره مه زانی شوفیرم بو بدوژیته وه، چونکه من ناسیاویم له گه ل مام ره مه زاندا هه بوو، چونکه کاتی خوئی که له هه ولیر بووین هه ره له گه ل ئه و ها توچوی گوندیمان ده کرد و جیگای متمانه مان بوو و بنه ماله ی ئیمه شی خوشده ویست و باوکمی ده ناسی، هاوپی ته حسین-م راسپارد که چه ند حوقه (کیلو) گوشت و هه ندی به فر (قالبه به فر) بکری و مام ره مه زان بو ئه و ماله بهینی که منی لییه.

روژی 12 نیسانی 1963، به یانی زوو مام ره مه زان به خوئی و جیبی لاندروقه ره هاته بهر ده رگا و سواری جیب بوون، مام ره مه زان روو یکرده

ریگای مه خمور و نیازی و ابوو به بازگه دا تیپه پری، گوتم مام ره مه زان نه وه بوکوی لیده خوری؟ لهو ریگایه پولیس و نه من زورن و منیش هیچ ههویه م پی نییه، باشر وایه به ریگای کلک مشکدا برۆین، چونکه لهوی ده لاین ته نیا سهرباز ههیه، گوتم: باشه.

نه و جا باسی نه وهی بوکردم که چون کاتی خوی خیزان و منداله کانی (مقدم عزیزه قراوی) رزگار کردوه، که گه یشتینه بازگه کلک مشک، چند سهربازیک له ژیر خیهو تک دانیشتبون، جیبی راگرت، منیش سهرم له په نجره دهرهینا گوتم: مه رحه با نه بو خه لیل، نه وانیش ههر به ده ست وه لامیان دایه وه و تیان برۆن.

دوای 25 خوله که گه یشتینه گوندی بیریات، مندال و تال له سهر گوفه کی بهر حه سار کو بوونه وه که چاویان به جیبه که کهوت، یه کسه به ره و روی هاتن، هه ندیکیان به پرتا و رایانکرد و ناگاداری حاجی برایم-یان کرد، که گه یشتینه بهر دهرگای حه سار، حاجی برایم و منداله کانی له چاوه پروان وه ستابون.. دیاره خه لکی گوندی هه موو روژ چاوه پروانی کادیره کانی پارتی و پیشمه رگه یان ده کرد که له ناوچه که دا ده سوپانه وه و پاره یان کو ده کرده وه، به لام که نه من له جیبه که دابه زیم هه موو شاگه شکه بوون، چونکه هه وال و دهنگوباسی ناخوشیان دهرباره ی مالی ئیمه بیستبوو و چاوه پروانی هاتنی منیان نه ده کرد.

له گوندی هه ولما دهنگوباسی ناوچه که بزانه و نایه حکومت له ناوچه که دا دهستی دهرهوا، جاشه کان جموجولیان چونه، بو م دهرکهوت ناوچه که له لایه ن پارتی دیموکراتی کوردستان کو تترول کراوه و کادیری ناوچه که ش (عهلی سووره) به هه موو گونده کاند ده گه پری و فرمان دهرده کات؟، ههر جوتیاریک جووتی هیستری هه بی ده بی (10) دینار

بدات، ئەوانەى جووتە كەریان هەیه (5) دینار، دەبوایه هەموو جووتیارەكانى ناوچە پارە بدەنە كادیری پارتی.

رۆژی 4/13، من هەوالم بۆ چەند كۆرە جووتیاری گوندی (حەزە) رەوانە كرد دەمزانی كۆمۆنیستىن چاوم پێیان بكەوی و هاتنە بەخیرهااتم لەوانە دووبرا (حەسەن و حوسین)ى كۆرپی عەلى حەمە، كەكاتی خۆی لەبیریات دەژیان، بەلام دواىى باریان كرد و چوونە (حەزە) عەلى حەمە پێنج كۆرپی هەبوو (عوسمان و حوسین، حەسەن، ئەنوەر و حەمەد) لەپەنجاكان عوسمانى عەلى حەمەدى، جووتیاری حەمەد سألحبوو (حەمە سألح) مالى بەرلەوهى مالى ئیمە بیته بیريات، سەركارى گوندی بوو، كە عوسمان كچە كۆرپەكەى مرد، بەپێى نەرىت، خەلكى گوندی هەموو پێكەوه لەكارەساتى ئەوهادا هاوكار دەبن لەگەڵ بنەمالەى كۆچكردوو، بەلام عوسمان كە جووتیار بوو، حەمەسألح رێگای پێنەدا بەشداری لەناشتنى كچەكەى بكات و ناچاری كرد بچیتە كار، خەلكى گوندی كچەكەى عوسمان-یان لەگردى حەسنى ناگادار ناشت، حەمەسألح رێگای نەدا كە باوك بەشداری ناشتنى كۆرپەكەى بكات، من لەگەڵ خەلكى گوندی چووینە سەر قەبران و بى ئەوهى باوكى كۆرپەكە بۆ دواجار مألئاواىى لە كۆرپەكەى خۆى بكات، هەرچەندە ئیمە خاوهنى گوند بووین، بەلام كویخا حەمەسألح هەلسوكەوتى زۆر زالمانه بوو و هەمیشە هەولیدەدا بەهەر شیۆهیهك بیته دەست بەسەر گوندی داگرى، بەتایبەتى بەرلەوهى ئیمە بیینه بیريات وەك ئاغاىەكى زالم رەفتاری دەكرد، چونكە باوكم مرۆقیكى بەتەمەن بوو و هەر خۆیشى حەمەسألحى هیذابووه گوندی، ئیمەش براكانمان (چواریان) بەتۆمەتى كۆمۆنیستى لەزیندان دابوون، بەناچاری سالى 1949 روومانكرده گوندی (بیريات)

باوكم كه هه لویستی كوڤخا هه مه سألحی بیینی، نارەزایی پێشانداو به پێی قانون كه باوكم خاوهن گونده، هه مه سألحی له كارخست و زه ورییه كانی لی وەرگرتەوه و له كۆتایی كوڤخا هه مه سألح ناچار بو گوند به جی بهیلى و روو له گوندی (حهزه) بكات.

من له گهڵ (حسن و حوسین) دانیشتم زانیم له گونده كانی ناوچه دا، هاوړپیمان ههیه، به لام كادیری پارتی به مجوره له گهڵ جووتیارهكان رهفتار دهكات، پیم راگه یانندن، هه ر جووتیاریک ئه گه ر ئه ندای پارتی نه بی یا لایهنگری ئه وان نه بیته به تاییه تی هاوړپییانی ئیمه، یه ك فلس نه دهنه علی سور، چونكه پارتی كۆمونیستی عیراق بریاری خهباتی چهكدارى داوه و بنكه ی دامه زانندوه، خۆی پێویستی به یارمه تی ههیه، بۆیه ئه ندام و لایهنگرانی پارتی كۆمونیست، یارمه تی ده دهنه حیزبی خویان.

داوی چه ند روژیک له گوندی (حهزه) هه والیان بو هی نام كه (علی سور) هاتونه ههزه و داوی پاره ی له جووتیارهكان كردوه، هاوړپییانی ئیمه ش پیمان راگه یاندوه، كه یارمه تی ده دهنه حیزبی شیوعی، چونكه حیزب ئیستا بریاری خهباتی چهكدارى داوه دژی حكومه تی به عس.

ئێوارهیهك هاوړی حوسین هاته لام، گوتی: ئه م شه و عه لی سور له هه زهیه و زانیویه تی كه تۆ له بیریا تی، فه رموویه تی: بیریا تی بوویته (مه سه كهری شیوعیه كان) عه لی سور بوئه وه ی له قۆریتانه وه بچیته (حهزه) ده بوایه به بیریا تی تپه پری، به لام كاتیك تیده په پری وه ك جاران لای نه دهنه بیریا تی، هه رچه نده من خه به رم بو نارد كه بیته بیریا تی چایهك بخواته وه و هه ندیکیش قسه بکهین، به لام كاك عه لی ئه وه ی نه كرد.

من له ریگای هاوړپییانی جووتیاری ناوچه كه نامم بو هاوړپییانی شاخ

نارد که نیازم هه یه روو بکه مه شاخ و بچمه ریزی پېشمه رگه ی حیزب. له کو تایی مانگی نیسان و سه ره تایی مانگی ئایار، من و دوو هاوپی روو مانکرده گوندی (تیماره گچکه) که ده که ویتته سه ر ریگای که رکوک-هه ولیر (دیاره نه وکات ریگای که رکوک-هه ولیر نزیکی گوندی بوو، نه که وه ئیستا) خه لکی گوندی تیماره گچکه هه ندیکیان نه ندام و دوستی پارتی کو مونیستی عیپاق بوون، خه لکی گوندی هه موو خزمی یه کبوون، ئومه ریل بوون (حاجی سه دره، حاجی قادر، مام سادق و نه حمه د شینه) چوار فلاح بوون، من له مائی نه حمه د شینه دابه زیم، چونکه کوپره گه وره که ی عوسمان نه ندامی حیزب بوو، چه ند رۆژیک له تیمار مامه وه، به ره له وه ی پارتی بمگری، چاوم به هاوپی و دوستانی گونده کانی-گرده ره شه و تۆبزاوه، تیماری گه وره که وت و باری سیاسی عیپاق و کوده تایی 8ی شوبات و رووداوه کانی به غدام بو باسکردن و چاوه پوانی وه لامی هاوپیانی شاخ بووم، که ئیواره یه که له سه ره تایی مانگی ئایاری 1963 که حاجی له حج ده گه پانه وه، هه موو رۆژی به ده یان ماشین به گوندیدا تیده په پی، ئیواره یه که به ره له بانگی شیوان، منداله کانی هاوپی عوسمانی نه حمه د شینه به پراکردن هاتنه وه ماله وه و گوتیان دوو (ئۆتوموبیل) هاتن، به لام له به ره وه ی هاتنی ماشین ئاسایی بوو له و سه رده مه دا حاجی ده گه پانه وه، زور گرنگیان به و هه واله نه دا.

به لام دوایی جووتیاریکه هاته لمان و پیی راگه یان دین: پېشمه رگه هاتوون و له سه ر خانوویه که ره شاشیان دامه زران دووه و تو یان ده ویت-منیش پیم گوتن به خیریین! هه ره هه نده م زانی چه ند چه کداریک به سه رۆکایه تی فارس باوه و مه حوود عه دو هاتن و سلوویان کرد، گوتم فرموون! کاک مه حمود عه دو گوتی: جهمشید حیزب به دوای ناردووی،

منیش دهمزانی کاک مهحمود که پیشتر لیپرسراوی کۆمیتیهی جووتیارانی پارتی کۆمونیست بوو، بهلام دوای کودتا گپری گۆریوهو خوی داوهته پال برایانی پارتی دیموکراتی کوردستان، بویه لیم پرسی کام حیزب کاک مهحمود؟ گوتی: پارتی! منیش پیم گوت: وابلئ.

منیش خۆم ناماده کرد، پالتۆیهک و جانتایهکی بچووکم پی بوو، ههندی دهرمانی تیدا وهک (ئهسپرین و پروکسیدی هایدروجین) بۆ عیلاجی قاچم و لهگهڵ لاپه رهیهک له (ئهتلهسی عیراق که ناوچهی کوردستانی تیدا دیاربوو) من بهگهریان که وتم بۆ گوندی (داره خورما) چونکه بنکهی سه رهکی ناوچهی ههولیر لهو گونده بوو، که دهکهوئته بناری چیا ی قهرهچووغ، له ریگادا (نه جمه دینی سه لیم شیره) که پیشمه رگی (فارس باوه) بوو، هه ره شهی لیم کرد دهیگوت: نه گه ر لیمگه رین لیره ده ستریزی ده که م، منیش پیم گوت: حه قته، چونکه من تۆم هیئاوه ته نیو پارتیه وه.

هه ره ها له ریگادا نه و برایه دهیگوت واز بینه، حیزبی شیوعی نه ماوه، کۆتایی هات، منیش گوتم من ماوم، له ریگادا به ره و (داره خورما) له گوندیک لاماندا و نانی ئیواره مان خوارد، دیاره نه و ماله پیشتر ناگادار کرابوون و خویان ناماده کردبوو بۆ میوانی، شه و ده ور به ری کات (12) گه یشتینه (داره خورما) چووینه هه ساریک که پری پیشمه رگی بوو لیپرسراوه کانی خه وتبوون، به منیان گوت: بخه وه، به یانی قسه ت له گه ل ده که یین، منیش پالتۆیهکی سه ربازی باش و جانتایهکی بچووکم پی بوو که تا قمی ته راش و ده فته ریک و دهرمان و نه خشه ی کوردستانی عیراقی تیدا بوو، جانتاکه م خسته ژیر سه رم و لییی نووستم.

به یانی که له خه و رابووم، چاوم به وکه سانه که وت که لیپرسراوی لقی

(2) ى پارتى بوون و يەكتريشمان باش دەناسى، ۋەك: سەيد مەجىد، سالىح شىرە، كاك نازاد (تۇقىقى بەنزيخانە) ئەحمەد شەرىف و ئەحمەد محمدامين دزەيى. يەكتريمان ماچ كرد و چاك و خۇشيمان كرد، منيش لىم پرسىن، ھۆى ھىنانى من بۇ ئىرە چىيە؟ گوتيان: "كادىرى ناۋچە راپۇرتى لەسەر نووسىۋى، پىۋىستە چاۋەپروان بىن ھەتا خۇى دى".

ۋەك دىارە، دواى كودەتا و رىكەۋتن لەگەل حكومەتى عارف، سەركردايەتى پارتى (مەكتەبى سىياسى) بىريارى دابوو نەھىنن كۆمۇنىستەكان چالاكى بىكەن، ھەريۋىش لقى (2) ى پارتى بىريارى گرتنى كادىرانى كۆمۇنىستيان دابوو، چونكە ئەۋشەۋەى منيان ھىنابو، كاك جەبار ھەسەن كە كادىرى حىزبى بوو و خەلكى ھەۋلىرىبوو، لەگوندى (سى قوچان) نىان گرتبوو و كاك ئەحمەد عوينە-ئەۋىش كادىرىكى جووتيارانى ناۋچەكە بوو ئەۋىش گىرابوو، بەلام (على حاجى) يان پى دەستگىر نەكرابوو، ئەۋەى شايانى باسە، من و جەبار ھەسەن لەنىۋ پىشمەرگە بوۋىن لە ھەسار، بەلام ھاۋرى (ئەحمەد عوينە) يان لە ەمبارى دەغلودان زىندانى كردبوو.

ئىمە ھەرسىكمان چەند رۇژىك لە دارەخواما ماينەۋەو كەس پرسىارى لىنەكردىن و كادىرى ناۋچەش ھەر نەگەراۋە و نەمان زانى ھۆيەكە چى بوو؟ من پەيوەندىم لەگەل پىشمەرگەكان زۇرباش بوو، دەنگوباسى كودەتاۋ بەغداۋ سىياسەتى بەس-م بۇ باس دەكردن. جارىك ھەندى لە پىشمەرگە گەنجەكان داۋايان لىكردم شتىكىيان بۇ بخوئىنمەۋە منيش گوتم بىرۇن بزانن چ گۇقار و رۇژنامە لەلاى بەرپرسەكان ھەيە بۇم بىنن تاكو وتارىكتان بۇ ھەلبىزىرم و بىخوئىنمەۋە، ئەۋانىش چوون گۇقارى (رۇژى نوئى) يان بۇ ھىنام، لەيەكى لەو ژمارانەى گۇقارەكە، وتارىكى سەيد ەزىزى شەمىزىنى تىدا بلاۋ كرابووۋە

دەربارەى (كورد و شوپشى ئۆكتۆبەر) منیش ئەو وتارەى سەید عەزیزم ھەلبەئار دەو بۆم دەخویندەو، كاتیک یەکیك ھات كەخۆی بە لیپرسراوی رۆشنییری دادەنا، كۆلكە مەلا یا فەقییەكى روتەلە بوو، كەچاوی بەپیشمەرگەكان كەوت لە دەووری من كۆبوینەو و ئەمنیش وتاریان بۆ دەخوینمەو، ھەلچوو و بەتووڕەییەو پرسى چییان بۆ دەخوینییەو؟ منیش گوتم: شوپشى ئۆكتۆبەر و مەسەلەى كورد، كابرە دەنگى بەرز كردو گوتى: واز ناھینن، دەتانهوی بەردیش بكنە شیوعى.

منیش پیم گوت: بۆخۆت تووڕە دەكەى، ئەو گۆقارە لەلایەن پارتى دیموكراتى كوردستان بلأو كراوەتەو نووسەرى وتارەكەش ئەندامى كۆمیتەى ناوھەندى پارتییە، من تەنیا بۆیان دەخوینمەو، كابرە گۆقارەكەى لە دەستم وەرگرت و داواى لە پیشمەرگەكان كرد كە بلأوى لى بكن، ھەر ئەوڕۆژە داواى نانى نیوھەرۆ، سەركردایەتى لقى (2) بپاری دا كە من و ھەردوو ھاوڕێكانم (جەبار ھەسەن و ئەحمەد عوینە، لەبەنگەى دارەخورما دوور بكوینەو و بەنوێژى نیوھەرۆ و بەو گەرمایە ئیمەیان وەگەل دوو پیمەرگە خست و رەوانەى چیاى (قەرەچوگ)یان كردین.

داواى سەعات و نیوھەك رۆشتن، ھەرسى ھاوڕى و ھەردوو پیشمەرگە گەشتینە بارەگەى دەستەى قەرەچوگ كە لە ئەشكەوتىك بوو و بەرپرسیارەكەى كادیریكى پیشكەوتوى پارتى بوو بەناوى (عەلى شەریف) ئیواران رادیوى (پەكى ئیران) كات پینچ دەنگوباسى بلأو دەكردەو، بۆیە من و ھاوڕێكانم داوامان لە كاك عەلى شریف كرد رێگامان پێبدات گوى لە رادیوى (پەكى ئیران) بگرین، پیشمەرگەكان كریانە ھەللأ و جنیودان بە (خروشوف) و كۆمونیستەكان كە دەیانەوى نیوانى حكومەت و شوپش تیکبەدن.. پیشمەرگەكان ھەمیشە خویان

گیف دەکردهوه، بەلام کاک عەلی شەریف لەگەڵمان زۆر هیمن بوو، رۆژی دووهم پێشمەرگەکان داوایان لەئێمه کرد کە ئەشکەوتیان بۆ خاوین بکەینهوه، ئێمەش پیمان گوتن، ئەگەر کار بە نۆرەبییت ئەوانیش بەشداری دەکەن و پێویستە لیستی ناوکان و رۆژەکان دیاری بکری، نۆرەمان هات، خاوینی دەکەنهوه، بەلام ئەگەر بیکاری بییت، ئەوه ئێمه نایکەین، چونکە ئێمه لەسەر سیاسەت و بیروباوەر دەستگیر کراوین و نامادە نین ئەوجۆره بیکاریانە قبوول بکەین، کە لە زیندانەکانی پاشایەتی و عەبدولکەریم قاسمیش نەمان کردووه، ئەوهشمان پێگوتن کە لە پرۆگرامی پارتی دیموکراتدا بەندیک هەیه دەربارە ی پەيوەندی نیوان پارتی و شیوعی، ئەو هەلۆیستە ی ئیوه بەپێچەوانە ی پەیرەو پرۆگرامی پارتییە .. هەندی پێشمەرگە ی سەرگەرم و بی ناگا لە پرۆگرام و پەیرەوی ناوهخۆی پارتی دەیانگوت: با دەستپێژیان بکەین .. بۆماوه ی سی رۆژ بەو شیوه یه لەو ئەشکەوتەدا ژیا نمان بەسەر برد، دیارە کاک عەلی هەستی کرد کە مانەوه ی ئەو سی کۆمونیستە لە ئەشکەوتە کەدا بە قازانجی ئەوان ناکەوێتەوه یاخود شتی کمان بەسەردی، بۆیه کە بپاریدا کە ئێمه هەرسێ کمان بۆ ئەشکەوتیکی بچووک بگۆیزێینەوه و ئێشکگریان بۆ داناین.

لە ئەشکەوتی تازەدا

کە ئێمە یان بۆ ئەو ئەشکەوتە تازە یه گۆیزایەوه، کە جیگای سی چوار کەسی تیدا دەبووه، رۆژی دووجار حەرەسیان دەگۆری، بەهەرسێ کمان تاکە گۆنیە یه کیان داینی تا لە ژێر خۆمانی رابخەین، سی ژەمه نانی پێشمەرگەمان دەخوارد و جگەرەمان بۆدەهات، دوور بووین لە

پیشمەرگەکان، تەنیا ئەو پیشمەرگانەمان دەدیت کە حەرەسیاتیان دەگرت.. بەلام ئەوەی جیگای خوشحالییمان بوو یەکیک لە پیشمەرگەکان (لەبنکە ی قەرەچووخ) ھاوڕێی خۆمان بوو، کە بەخۆی و چەکیەو لەسەربازی ھەلاتبوو و خوۆشی ئاشکرا نەکردبوو کە چییە؟

کە ئەو پیشمەرگە یە حەرەسەتیی دەگرت، بارمان باش دەبوو، چونکە خواردنی باشمان بوو دەھات، لەوێش گرنکتر رادیوی بوو دەھیناین و گویمان لە دەنگوباسی دەرەو دەگرت، لەبەرئەوەی چیا ی قەرەچووخ کانیای نەبوو، مەسەلە ی خوشوشتن بوو ئیئە لەئارادا نەبوو، جەلەکانمان پیس و بەقەرێژ بوو و خوشمان ئەسپییمان تیکەوتبوو.

رۆژیکیان ئیئە ھەرسی ھاوڕێی خۆمان دابوو بەر خۆر و کراسەکانمان داکنەد بوو، پیشپرکیی ئەسپی کوشتنمان دەکرد، یەکیک لەئیئە ناییتەو یادم، کامان بووین، تەنیا لەکراس و جەلەکانی (97) ئەسپی کوشت.. بەمشێوھە، ئیئە ئەوسی ھاوڕێیە لەو ئەشکەوتەدا دەست بەسەر بووین، بی ئەوەی تاوانیکمان کردبی، تەنیا کاری ریکخراوھیی نەبی لەئێو جووتیارەکانی ناوچەکەدا.

ئیئە چەند جارێک نامەمان بوو بەرپرسی لقی (2) کاک ئازاد، رەوانە کردو داوامان لیکرد کە دادگاییمان بکەن یاخود ئازادمان بکەن.. ئیئە نامەکانمان لەسەر کاغەزی جگاری-الجمھوریە-دا دەنووسی و ھەموو جاریکیش دەماننوسی وینە یەک بوو ریکخراوی پارتنی کۆمۆنیستی عیراق (کە بەدەستیان نەدەگەیشت) زۆرجار برا پیشمەرگەکان دەیانگوت: حیزبی شیوعی نەماو، ئیوھش واز بینن و ئیستیقالە بدن، ئیئەش دەمانگوت: ئەگەر نەماو ئیستیقالە لەچی بدەین.. دەیانگوت چەند کەسیک ماون، بەلام خۆی تەواو بوو، ئیئەش دەمانگوت:

مادامه کی چهند که سیك ماون، ئیمهش له گه ل ئه وانین .. ئه وهی راستی بیئت ئیمه ههرسی هاوری روژ تا ئیواره، له سه رباری حیزب و سه رکه وتنی کوده تا و وه زعی کوردستان و چه وتی سیاسه تی خو مان گفتوگو مان ده کرد، هه ندی جار بیرمان له وه ده کرده وه که پیویستی حیزبیکی به رواله ت دیموکرات به ناوه پوک سو سیالیستی له کوردستانی دابمه زری- بیگومان ئه و جو ره بیرانه له نا کامی ئه و باره دهروونی و دژواره سیاسی و فیکریه بوو که به سه رمان هاتبوو.

له و ماوه یه ی له ئه شکه وتی تازه بووین، چهند جار نامه م بو براده رانی لقی دووی پارتنی رهوانه کردو داوام لیکردن یان ئازادمان بکه ن یا خود دادگاییمان بکه ن، به لام بی وه لام بوو .. له سه ره تای مانگی حوزه بیران جاریکی تر نامه م بو نووسیون و ئاگادارم کردنه وه که به هوی گه رماوه ئه و برینه ی لای راستی رانم که گولله ی تیدا ماوه ئاوساوه و بویه داوا ده که م یا ئازادم بکه ن یا خود رهوانه ی نه خوشخانه ی شو پرشم بکه ن له سه ره وه تا تیمار بکریم.

ئیواره 5/4 ی حوزه بیران پیشمه رگه یه ک هاته ئه شکه وته که مان و داوای لیم کرد که خو م ئاماده بکه م به یانی بچینه (داره خورما) چونکه لیژنه ی ناوچه ی پارتنی بانگیشی کردووی، به یانی روژی 1963/6/5 له گه ل پیشمه رگه که به ره و داره خورما به پری که وتم، روژی دوایی بوو، یا خود دوو روژ دواتر، به یانی کات (8) زۆریه ی مه فره زه کانی داره خورما بنکه یان به جی هیشتبوو و روویان له گونده کانی قه راج و که ندیناوه کردبوو، نزیکه ی (30) پیشمه رگه له بنکه ی داره خورما ما بوونه وه.

دهنگی تهقه یه ک هات له بنکه دا بووه گه ره لاوژه، ئه و تهقه یه چی بو؟ دوایی ده رکه وت که ئه و پیشمه رگه یه ی له سه نگره ی سی پریانه که دا

كۆتۈرۈلى رېگاوېانى دەكرد كەچاۋى بەژمارەيەكى زۆر لۆرى دەكەۋى بەرەۋە دارەخورما دىن، تەقەى ناگاداركدنەۋەى كردوۋە، يەككە لە لىپرسراۋەكانى بىنكە (مام وسوى سۆرىەشى) بوو، بە دووربىن تەماشاي ناۋچەكەى كرد دىتى لە دوورەۋە كاروانى لۆرى بەرەۋە دارەخورما تۆزى دەكرد، يەكسەر پىشمرگەكانى بەجۆرىك دابەش كرد كەلەسى لاۋە بەرگرى لەدارەخورما بكرى، چونكە لاي چوارەم چىاي قەرەچۇغ بوو كە دەستەيەك پىشمرگەى لى بوو بەسەركدايەتى عەلى شەرىف.

من چەند جارىك داۋاي چەكم لىكردن بو بەشدارى لەبەرگرىدا بەلام بى سوود بوو، لەبېرى ئەۋە لەگەل چەند كەسى ترى بى چەك بەرەۋە چىاي بەرى كراين، ۋەك داۋايى بۇمان دەرکەۋت كە حكومەتى بەعس ھىزى پۇلىسى شارى كۆيەى كىشابوۋەۋە رەۋانەى ناۋچەى دزەيىياتى كردبوو، ئەۋەھىزەش روويان لە دارەخورما كردبوو، ھىزەكە برىتى بوو لە (14) لۆرى پۇلىس و جىبىكى لاندروڤەر كە مەدفعەى ھاۋنى لەسەربوو و لەگەل جىھازى لاسكى، ژمارەى ھىزەكە نزيكەى (140) كەس بوو، من و چەند كەسىك كە بى چەك بووين لە گردەكانى پشت گوندى خۇمان لەپشت چەند تاشە بەردىك حەشار دابوو، گۆرەپانى شەر لەبەرچاۋمان بوو، چونكە شوپنەكەمان بەرزو زال بوو بەسەرياندا.

كاروانى لۆرى لەگەل قەمەرەيەكى رىنىشاندەر بەرەۋە دارەخورما دەھاتن پىشمرگە خۇيان لەسەنگەرى پىشى گوندى قايم كردبوو، ئەۋ رىگايەى لۆرىەكانى پىدا دەپۇيشتن، بەر لەۋە بگاتە نىو گوندى دارەخورما، سىرپانىك ھەبوو، پىشمرگەش باش سەنگەريان لى گرتبوون، گەر ھەلەى يەككە لەپىشمرگەكانى سەنگەرى يەكەم نەبوايە، كاروانەكە بەتەۋاۋى دەكەۋتنە بۇسەى پىشمرگە، چونكە پلانى پىشمرگە بەۋشىۋەيە دارپۇژرابوو لەكاروانەكە بگەپن لەگردەكانى

دهوراپیشتی گوند دهریاز بن و له گوندی نزیك بکه ونه وه، ئەوسا ریگیای دهرچوونیان لی بگیری، به لام کاتی کاروان نزیکی سپریانه که بووه وه، له یه کهم سهنگه ره وه تهقه له قه مەرە رینیشاندەرە که کرا، کاروان راوه ستا و له شکری پۆلیس دابه زین، ههندی له لۆریه کان ریگیای دیبه گیان گرت و ویستیان نیوه باز نه یه که دروست بکه ن.

شەر دەستی پیکرد، دهوراپیشتی گوند گه نمی لی چاندرابوو و گه نمه کهش بهرز هه لکشابوو دهگه یشته که مەرە وه، پۆلیسه کان زۆریه یان عهره بی خواروی عیپاق بوون، به خوئیان و تفهنگه کانیا نه وه به ره و گوندی دههاتن، پیشمه رگهش له سهنگه ره کانیا ن ده ستیژیان لی ده کردن، شه په که نزیکه ی چوار کاتی خایاند، دهوروبه ری کات (12:30) بوو، که دوو فرۆکه ی جهنگی (میک) هاتنه سه ر داره خورما، به لام له بهرئه وه ی له سه ره تای شه په که دا پیشمه رگه لاندروقه رو لاسلکیان له کار خستبوو و پیشمه رگه و پۆلیس دهسته ویه خه شه پریان ده کرد، بۆیه فرۆکه کان نه یانتوانی ناوچه که بۆمباران بکه ن، چونکه لاسکی کاری نه ده کرد، ده بوایه هه په مه کی بۆمبارانی ناوچه که یان بکردایه، دوا ی گه پرانه وه ی فرۆکه کان و له دوا ی چوار کاتر میر شه ر، هیزی دوژمن شکاو لۆریه کان به ره و ریگیای دیبه گه که وتنه ریگا و به پاکردن ناوچه یان به جی هیشت، دوژمن لۆریه ک و جیب و لاشه ی دوو برینداریان له دوا ی خو به جی هیشت، دوا ی سه عات (1:30) برینداره کانیا ن هینا بو بنکه ی داره خورما، برینداره کان دوو پۆلیس بوون، یه کیان عه ریف و ئەویتریان (نائب عه ریف) هه ردووکیان خه لکی خوارووی عیپاق بوون.

یه کیکیان گولله ی به ئەژنو که وتبوو، ئەوی تریان به لارانی (نیکی) به لام له بهر گه رمای حوزه یران و هه لمی نه و ته باره ی گه نم و تیئویه تی و

خوین بهربوون له برینه کانیاں په کیان که وتبوو، پیشمه رگه ههردوو برینداره کیان له ژیر سیبهری خانووی پشت بنکه ی دريژ کرد و برینپیچی پیشمه رگه ش برینه کانی تیمار ده کرد، نه و دوو دیله برینداره زور ترسان و هاواریان ده کرد: "خاطر الله و خاطر ملا مصطفی" به لام زوری پی نه چوو، نزیکه ی سهعات (6:30) ههردوو کیان یه که له دوا ی یه که ده میان لیکداو ته و او بوون - مردن، من له تهنیشتیان دانیشتبووم، پیشمه رگه ههردوو تهرمه کیان له پشت گوندیدا ناشت.

مام وسو سوږبه شی

ده سه که وتی پیشمه رگه له وشه پردها بریتی بوو له: لوریه که، جیب و مه دقه عیکی هاوهنی عوقده دوو، دوو تفهنگی سیمینوف، سه ندوقیک فیشه که، پیشمه رگه ش هیچ زیانی نه بوو.

ئیواره لیژنه ی ناوچه ی پارتي دیموکراتی بریاری ئازادکردنی منی داو نه و بریاره ش له لایه ن کاک سالح شیره وه پیم راگه یه ندرا و گوتیشی بوکوی ده چی تا ره وانته بکهین، منیش داوام لیکردن که من بو گوندی تیمار ببهن، چونکه منتان له وی

گرتبوو، کاک سالح شیره گوتی: ناتوانین بو تیمار، به لام بورهان ناغا (بورهانه کور) به ره و زاریان ده چی بو کپینی فیشه که ده توانی بتگه یه نیته گوندی (بیاریات) هه ره نه و ئیواره یه له گه ل (بورهانه کور) به ره و

بییریات به پیکه وتم و له زیندانی پارتی دیموکراتی کوردستان رزگارم بوو.

دهستپیکردنه وهی شهر له کوردستان 1963/6/10

دوای گه پانه وهم بو بییریات به چه ند رۆژیک، له رۆژی 1963/6/9 چه ند هاوپییه که له گونده کانی ده ورو بهر هاتنه لام، له وانه کوره کانی عه لی حه مه د (حه سه ن و حوسین و به یان نامه ی کۆمیتته ی نیوه ندی حزبیان بو هی نام ده رباره ی به رده وام بوونی خه بات له دژی رژیم ی به عس و ریسوا کردنی سیاسه تی به عس به رانه بر کورد و مه سه له ی کورد، ئه وه ی شایانی باسکردن بییت، دوای له سی داره دانی هاوپییان سه لام عادل و محمد حوسین ئه بولعیس و شه هید بوونی ده یان سه رکرده و زیندانی کردنی هه زاران له ئه ندام و لایه نگرانی حیزبی ئیمه و تیکۆشه رانی دیموکراتخواز، هه ندی له ئه ندامانی سه رکرده یه تی و کادیری پیشکه وتوو که نه که وتبوونه ده ست به عسیه کان، په یوه ندییه پچه راه کانی حیزبییان پیک به ست و گریداوه و حیزب که وته وه چالاکی، نه که وه که به عس و دوژمنانی حیزبی شیوعی رایانده گه یاند که حیزبی شیوعی ته واو بوو و نه یانده زانی ئه و حیزبه ره گی له نیو جه ماوه ری چه وساوه گه لانی عیراق داکوتاه، هه ندی له و هاوپییان ه ی له ده ست به عس رزگاریان ببوو، خویان گه یانده بووه کوردستان یا خود خوارووی عیراق، ژماره یه کیش له به غدا دریزه یان به خه بات ده دا.

وه که ده زانری هاوپییان جه مال جهیده ری و محمد صالح عه به لی و ئه بو سه عید، رۆلیکی به رچاویان له ریکخستنه وه ی ریزه کانی حیزب و بلاو کردنه وه ی به یان نامه ی کۆمیتته ی ناوه ندی و ده رکردنی ژماره ی یه که می رۆژنامه ی "طریق الشعب". دوای خویندنه وه ی به یان نامه ی

کۆمیتتهی ناوهندی حیزب، داوام لهو دوو هاوړییه کرد که په یوه ندی به هاوړیانی تر له گوندهکانی دهو روبه بکن، به تایبه تی نه وانه تی توانای پیشمه رگایه تیان هه یه و چه کیان هه یه یا چه کیان دهست دهکه وی، چونکه له وانه یه شه پر دهست پی بکاته وه، چونکه حکومت هیرشی کرده (داره خورما) نه وه سهره تا بوو، وهک بۆم ده رکوت رژیمی به عس له رۆژی 1963/6/9 قه سا بخانه یه کی له سلیمانی ساز کردوه و چه ندین کهس له وهرزشگای سلیمانی گولله باران کراون، یه کی که له و شه هیدانه ناسیاویکی خۆم بوو، که وهرزشوانبوو به ناوی (یاسین).

رۆژی 1963/6/10 من و چه ند جووتیاریک له هاوړیکانمان پیکه وه رو نیشته بووین ته گبیری نه وه مان ده کرد چ پئویسته بکری و له وکاته دا رادیوی به غذا به یانی حکومتی به عسی راگه یاند به دهست پیکردنه وه ی شه پرو داوای له پیشمه رگه ده کرد چه ک دانی و خوی بداته دهست و تیدا هیرش کرابوو سهر سه رکردایه تی کورد و شو پرش و ههروه ها ده رکوت شاندى کوردی که له به غذا و توپژی له گه ل حکومت ده کرد به سه رۆکایه تی سه یدا سألح یوسفی دهستگیر کرابوون.

نه وه ی شایانی باس بییت، شاندى کوردی بو دانوستاندن له گه ل حکومت به سه رۆکایه تی مام جه لال بوو، به لام مام جه لال له ده ره وه ی عیراق بوو نه گه پرایه وه به غذا.

من هه ر نه و رۆژه په یوه ندیم به هاوړی مه لا عه باس کرد که له ناوچه که دا لیپرسراوی حیزبی بوو. تا ئیواری توانرا (15) چه کدار کۆبکه ینه وه، یه کی که له وانه هاوړی حه سنی عه لی حه مه دی گوندى (حه زه) بوو، ئیواری رۆژی 1963/6/10 من و هاوړیکانم له گوندى (حه زه) به ره و گوندى (ته ندووره) و (چیمه ن) و پاشان (قوریتان) و (گرده

ره شه) که وتینه ری، به یانی رۆژی 6/12 گه یشتینه گوندی (بیستانه) که هندی له هاورپیانمان به سه رکردایه تی هاورپی هه ژار (توفیق نه حمه د- سه رۆکی پیشووی سه ندیکای کریکارانی نهوت له که رکوک) یه کتریمان گرتیه وه تا ئیواری له و بنکه یه ماینه وه و به مجوره گه یشتمه نیو پیشمه رگه کانی حیزب، له وکاته ی من له لایه ن لقی دوو پارتی دیموکراتی کوردستان نازاد کرام، دوو هاورپیان له لای نه وان مانه وه، به لام دوا ی هیرش ی حکومت بۆسه ر (داره خورما) پارتی هیزی خوی له ناوچه که کیشا وه نه و دوو هاورپییه شی له گه ل خو بردبوو بۆ ناوچه ی کویه.

رۆژی 1963/6/12 کات چواری ئیواره له بیستانه وه به ری که وتین به ره و بنکه ی (باوه جی) نزیک کویه.. ژمارمان (35) که س بوو.. شه وه که ی هه موو به ریوه بووین، هاورپی هه ژار زوو ماندو ده بوو، بویه ش داوا ی له من ده کرد که به هاورپیان بلیم، چونکه من بریندار بووم و گولله له قاچم مابوو و برینه که ش ساپیژ نه بوو، نه ختیگ پشو و بدهین و جگاره یه که بکیشین، له گه ل رۆژه لات، دهسته که مان گه یشته بنکه ی (باوه جی) من چاوه پروانی نه وه بووم له و بنکه یه دا چاوم به براکانم بکه وی، چونکه هیچ ناگاداریم نه بوو، ده مزانی (مومتاز) له که رکوک بوو، نه مده زانی کاک موهیب گیراوه و شه هید کراوه..

له بنکه ی (باوه جی) چاوم به چه ند هاورپییه کی شاری هه ولیر که وت له ناسیا وه کانم و پاشان هاورپی که ریم نه حمه دم بین ی و پرسیا ری هه والی براکانم لی کرد.. هاورپی که ریم نه حمه د پیی راگه یاندم که (مومتاز) ی برام له (خورنه وه زانه) به لام ده نگوباسی سی براکانی ترم نازانی (جه مال، موهیب و صالح) به لام دوا یی که چووینه بنکه ی (ئاوه گرد) بۆم ده رکه وت هاورپی که ریم هه والی شه هید کردنی (موهیب) ی برامی ده زانی که له

ئاداری 1963 له گه ل چه ند هاوړی تر شهید کراوه.

من هه والی به غدا و کوده تاي به عس و گیرانم له لایه ن پارتي دیموکراتی کوردستان بو هاوړییان گیرایه وه و ناگدارم کردن که من بریندار کراوم له به غدا و برینه که م ساړیژ نه بوو، به لکو گولله یه که له رانی راسته م ماوه و ئازارم دهدات، هاوړی که ریم و هاوړیانی هه ریمی کوردستان، هه ر ئه و روژه و دهست به جی پریاریاندا که من بو کوپه رهوانه بکه ن و له ویشه وه بو قه لادزی.

له قه لادزی من له مالی مام (حوسینی حاجی محمود) جینشین کرام، پاشان هاوړی فهرج (هاوړییه کی خه لکی که رکوک بوو) منی برده لای دکتور حه سهن که دکتوریکی عه رب و عه سکه ری بوو، دکتور بوو له له شکر ی عیراق له قه لادزی، به لام که له شکر له قه لادزی کشایه وه، دکتور حه سهن خوی لی دزیبووه چونکه ئه ندای پارتي کو مونیستی عیراق بوو (دکتور حه سهن کازم) ئیستا له هه ولیره دوی پتر له چل سال که زانیم ئیستا له هه ولیر کارده کات و ده ژیت، خوم و خیزانم کو سهرت ئه حمه د بیکه س چووینه لای و سوپاسم کرد که له سالی 1963 له قه لادزی عه مه لیاتی بو کردم و زور دلی خوش بوو-2013/1/22) دکتور حه سهن که ته ماشای شوینی گولله که ی کرد گوتی پیویسته عه مه لیات بکریت و گوتی ده بی عه مه لیاتت بکه یین، به لام ده بی ئه وه ش بزانی که که ره سته ی سرکردنه وه مان (به نچ) مان نییه، ته نیا جوړه ده رمانیک هه یه که ته نیا شوینی گولله که سر ده کات، دیاره ئازاری زور ده بی .. منیش ئاماده ییم نیشاندا بو هه ر ئازاریک، له کاتی عه مه لیاته که دا هاوړییان فهرج و ژنه هونه رمه ندی ناسراوی عیراقی (زه یینه ب-فه خریه عه بدولکه ریم) ئه ندای تیپی شانوی سهرده م (فرقة المسرح الحديث)

له تهك چوار پایه كهه م وه ستابوون.

ژووری عه مه لیات ژووریکی بچووك بوو (له مالی هاوریکی قه لادزیی بوو) و له سه ر چوار پایه کی ئاسن دریژ کرام، به هه ردوو دهستم توند پیچکه کانی چوار پایه م گرتبوو و ددانه کانم لیک جیرده کردنه وه، له وکاته ی دکتور که وته کردنه وه ی برینه که و گولله که ی دهره ینا، که چوار مانگ بوو له رانی راسته مدا مابوو وه، من له کاتی دهره ی نانی گولله که، وشه یی ئینته رناشیونالم له ده م دهرچوو، هاورییان فره ج و زهینه ب وایان زانی نه وه من هوړینه ده که م له بهر نازار، به لام من پیم وتن، ته نگاو مه بن، نه وه له ژیر چوار پایه ک پاکیتیکی کلینکس (کاغه زی ده ست خاوین کردنه وه) که وتوو وه له سه ر بهرگه که ی نووسراوه (ئینته رناشیونال) نه وسا هاورییان له وه دلنیا بوون که من خوم له بهر نازاره که راگرتوو وه، من له میشکی خوم وام لیکده داوه نه گهر خو له بهر نه و نازاره ی عه مه لیات رانه گرم، چون له ژیر نه شکه نجه دا خوراده گرم، هه ربویه ش ره زامه ندیم نیشاندا که بی سپرکردن عه مه لیاتم بکه ن، چونکه من نه و نازاره م به تاقیکردنه وه یه کی گیانی و نه فسی له قه له مدا، دکتور حه سه ن که گولله که ی دهره ی ناو پيشانی منیدا و گوتی بو ژووریکی تر بمگوازنه وه، بو ماوه ی ده روژیک زام و برینه که م تیمار کراو تا وام لیها ت به چاکی و بی ئیش و نازار دهرویشتم، نه وسا داوام له هاورییان کرد، که ریگام بدن بگه ریمه وه بنکه ی (ئاوه گرد) که لیژنه ی هه ریمی کوردستان، بنکه یان له باوه جی بو ئاوه گرد گواستبو وه.

نه و ماوه یه ی له قه لادزی بووم، مالی حوسین و حه سه نی حاجی محمودی، زور خزمه تیان کردم، که هیچ کات له یادی ناکه م، به لام (زور به داخه وه زانیم له سالی 1974 له بو مبابارانی قه لادزی نه و بنه ماله ییه

کهوتنه بهر بومبارانی قه لادزی. رهوانیان شاد بیئت).

شهری هه بییه ت سولتان

من دواى ئه وهى برینه کهم ساریژ بوو و هاوړییان رهنامه ندیان نیشاندا که بگه پیمه وه بنکه ی حیزب له ناوه گرد، رۆژی 1963/6/29 له قه لادزییه به جیب تا چوار قورنه هاتم و له ویوه به پییان هاتم تا گه یستمه پردی (هیزۆپ) دهنگی فرۆکه و توپ دهات، مه زانه حکومت هیرشى بۆسه ر چیاى هه بییه ت سولتان هیناوه و شهر له نیوان ره بییه کانی سه رچیاو له شکری عیپاق و له ناسمانه وهش فرۆکه جه نگیه کانی حکومت (میک) بومبارن دهکات، من خوم گه یانده ژیر پردی (هیزۆپ) ئه و رۆژه تا عه سریکی درهنگ نه متوانی سه ر له ژیر پرد ده رییم، چونکه دوو فرۆکه به رده وام له ناوچه که دا ده سوورانه وه و هاژه ی توپ و گولله دهات، شه ره که قورس بوو، بهر له ئیواره و خورئا و ابوون دهنگی فرۆکه و هاژه ی دهست ریژو گولله برا، خوم گه یانده که پری باخچه یه که له وی نه ختی پشوومدا و پاشان به ره و گوندی (جهلی) ریگام گرته بهر و له گه ل نوژی مه غریب گه یستمه (جهلی) و یه کسه ر روومکرده مزگه وتی جهلی، دیار بوو ژماره یه که له پیشمه رگه کانی هه بییه ت سولتان خو یان گه یانده بووه جهلی و برینداریک و شه هیدیکیان له گه ل خو هینا بووه جهلی، وه که پیشمه رگه کان ده یانگی پرایه وه که ژماره یه کی زور عه سکه رو جاش هیرشى هه بییه ت سولتان یان کرد بوو و له چیا شدا ته نیا (200) پیشمه رگه هه بوو، وه که بیستم ئه وه ی سه رکر دایه تی به رگری پیشمه رگه ی ده کرد ناوی (عه ریف سه مه د) بوو، به لام بهر پرسیاری له شکری له دهست خوالی خوشبووان موقه ده م (نافیز جه لال) و (عومه ر مسته فا ده بابا) دا بوو،

به‌لام ئه‌و دووانه هه‌ردووکیان له‌کاتی هه‌رشه‌که له‌قه‌لادزی بوون.
 پيشمه‌رگه شه‌رێکی قاره‌مانانه‌یان کرد، به‌لام هه‌زیان بارته‌قای هه‌زی
 دوژمن نه‌بوو وهیچ یارمه‌تیان له‌کهرت و هه‌زه‌کانی تره‌وه پی نه‌گه‌یشت،
 هه‌روه‌ها ئاماژه به‌وه ده‌کرا که که‌مه‌رخه‌می له‌لایه‌ن به‌رپرسی یه‌کیک له
 سه‌نگه‌ره‌کانی پيشمه‌رگه کراوه، چونکه شه‌وی پيشتر سه‌نگه‌ریان
 چۆل‌کردبوو و جاشه‌کانی هه‌ویزی مام یه‌حیا توانیبویان ئه‌و سه‌نگه‌ره
 بگرن، ده‌بی ئه‌وه‌ش بنووسم که حکومه‌ت و له‌شکر له‌بروسکه‌کانیان
 بو سه‌رووی خۆیان رایانگه‌یاند له‌هه‌یبه‌ت سولتان (3000) سی هه‌زار
 پيشمه‌رگه‌ی شیوعی هه‌یه، به‌لام ئه‌وه‌ی راستی بی‌ت، پيشمه‌رگه‌ی
 شیوعی له‌شه‌ری هه‌یبه‌ت سولتان به‌شداریان نه‌کردبوو.

ئه‌و ئیواره‌یه له‌مزگه‌وتی به‌لیدا، جه‌سته‌ی پيشمه‌رگه شه‌هیده‌که‌یان
 شوشت که ناوی (عه‌ریف جه‌مید سیساوه‌یی) بوو و هه‌ر له‌و گونده‌ش
 ته‌رمه‌که‌یان ناشت.

له‌کاتی نووسینه‌وه‌ی شه‌ری هه‌یبه‌ت سولتان، به‌باشم زانی هه‌ندی
 زانیاری ده‌رباره‌ی شه‌ره‌که له‌کاک (فارس باوه) وه‌رگرم که یه‌کیک بوو له
 به‌شدارانی ئه‌و شه‌ره، بو ئه‌و مه‌به‌سته شه‌وی 1989/10/9 له
 ستۆکه‌هۆلم-سوید و له‌گه‌ره‌کی هوسبی چوومه سه‌ردانی (خوالیخۆشبوو)
 فارس باوه و ده‌ستمان به‌گفتوگۆ کرد ده‌رباره‌ی شه‌ری هه‌یبه‌ت سولتان
 و گفتوگۆیه‌که‌م تۆمار کرد، لی‌رده‌دا به‌کورتی وه‌لامی کاک فارس ده‌خه‌مه
 نیو یاده‌وه‌رییه‌کانم ده‌رباره‌ی ئه‌و شه‌ره، کاک فارس گوتی: عومه‌ر ده‌بابه
 و موقه‌ده‌م نافیز و مه‌لا عه‌ولا سه‌رپه‌رشتی ناوچه‌که‌یان له‌ژێر ده‌ست
 بوو، عومه‌ر ده‌بابه و موقه‌ده‌م نافیز له‌قه‌لادزی بوون، ته‌نیا مه‌لا عه‌ولا
 سه‌رپه‌رشتی به‌رگری هه‌یبه‌ت سولتانی له‌سه‌ر شان بوو، ژماره‌ی

پیشمه رگه کان له نیوان (160□150) کەس پتر نه بوو، ئەوخه تهی لای ئیمه به و جوړه دابهش کرابوو-من (فارس باوه) (30) پیشمه رگه م له گه ل بوو، له شانئ مندا (له تهک مندا) مه لا غه ریب، ئەویش نزیکه ی (30) پیشمه رگه ی له گه ل دابوو، له تهک ئەوان جه ماعه تی خو شناوه تی بوون، ئەوانیش (20) کەس ده بوون، مه لا عه ولاش (15□10) پیشمه رگه ی له گه ل بوو، له خه تی ئەولا نازانم چه ند کەس بوون.

له روژی یه که مدا جهیش و عاره به کانی شیخ حواس-شیخ حواس، سه روکی عه شیره ته کی عاره ب بوو له ناوچه ی مه خموور، به جاشه عه ره به کانیان ده گوت (قوات الولید) به جاشه کانی کوردیش (قوات صلاح الدین) ئیمه له سه نکه ر دابووین، عاره به کان به کومه ل هیرشیان ده هیئا، حه تا ده هاتنه بهر حوکمی تفهنگ و پیشمه رگه ش لییان ده دان و هه ر به کومه ل هه لده هاتن حه تا له بهر حوکمی تفهنگی ده رده چوون، روژی یه که م زه ره ریکیی زوریان لیکه وت، عاره ب و جهیش شکان.

روژی دووم عاره ب نه یانویرا بیین، وهک کاک فارس ده یگی پرایه وه، روژی دووم مه لا عه ولا به بی ناگاداری پیشمه رگه کانی تر کشابوو وه وه سه نکه ری چۆلکرد بوو، ههروه ها (سه مه ده که چه لیش) شه وی سه نکه ری به جی هیشتبوو که (دار قه مته رانی) ی پی سپی درابوو، جاشه کان له شوینی مه لا عه ولا (مه لا ماتۆر) و (سه مه ده که چه ل) سه رکه وتن.

کاک فارس دریزه به قسه کانی ده دا: "ئیمه شر بووین، بی نه رزاقی، کەس نه بوو نانمان بو بیینی، چه که کانمان بی سه روبه ر بوو، فیشه کمان که م بوو، به یانی ئەو دوو روژه شتیکی عه جیب بوو که پیشمه رگه توانی به رگری بکات" کاک فارس ئامارهی به وه کرد: که لاشه ی عه ریف حه مید مولود (خه لکی گوندی دیبه گه) و هاشم عه لی بو ت و یه کی تریان به جی

هیشت ..

بیگومان ئەو زانیاریانەى كاك فارس و ئەو زانیاریانەى من لەئێوارەى 1963/6/29 لەجەلى وەدەس كەوتبوو، زۆر نزیکن، ئەگەر كەم تەرخەمى لەلایەن بەرپرسەكانى پێشمەرگە نەكرابایە، لەزۆربەى شەپەكاندا پێشمەرگە شكستی نەدەهینا.

بۆ میژوو پێویستە هەندى راستى دەربارەى خوالخۆشبوو (فارس باوە) بخرمە بەرچاو، دیارە من لەباسى گرتنم لەلایەن پارتیەو ئەماژەم بە (فارس باوە) كردووە، هەرۆهە زانیارییم لەسەر كاك فارس باوە دەگەریتەو پێش شۆرشى ئەیلول و زۆر قسەو قسەلۆك و هەندى بەخەراپى، هەندى بەچاكى و بەئازایەتى (فارس باوە)یان هەلگۆتەووە جوړەها تۆمەتیان خستۆتە پال، من باسى رابردووى ئەو پیاووە ناكەم، بەلام نزیكەى دەسالى لە ستوكهۆلم دراوسیم بوو و لەوماوەیەدا مروقیكى لەسەر خو بوو، پشتى بەدەست و بازووى خوى دەبەست و كارى دەكرد، ئەك دەست لەبەردەم شارەوانى پان بكا تەو.

لەو ماوەیەدا حكومەتى بەعس چەند جارێك هەولیدا بگەریتەو، دواجار وەك ئاگادارى كردم، حكومەتى بەعس شاندىكى رهوانهى سوید كردبوو بۆ پەيوهەندى كردن، لەگەڵ هەندى لە كادیرە كۆنەكانى پارتى و لەخوارووى سوید سەردانى دكتور شاخەوان نامیق-یان كردبوو و لەوێشەو پەيوهەندیان بە فارس باوە كردبوو كە چاوى پێیان بكەوى، بەلام فارس ئامادە نەبوو، شاندهكەى حكومەت بەسەرۆكایەتى (عەبدولوهاب ئەتروشى) بوو، كۆنە پارێزگارى هەولیر لە حەفتاكان و وەك بزەنم ئەندامى سەركردایەتى پارتى بەر لە سالى 1975.

ئەو رووداوەى كە لە قیننا رویدا كە ویستیان سەرۆكى پارتى

دیموکراتی کوردستان مه سعود بارزانی تیرو بکهن، درایه پال فارس باوه، به لام فارس وهک دهیگی پرایه وه، نه گهر مه بهستی کوشتنی بارزانی با، کاتی رویشان بهر له وهی مه سعود له نه پارتمانه که بیته خواری، کوپی خوئی له گهل نازاد برواری رهوانه ی خواره وهی نه ده کرد و خوئی به تهنیا له گهل مه سعود له شوقه که دا مابوون..

ههروها دواي رایه پینی 1991 کاک فارس پیی گوتم من ناماده مه بو هه موو لیپیچینه وه ده باره ی رووداوی (قینا) نه گهر من دهستم تیادی، باداگاییم بکهن، له ته موزی 1991، له وکاته ی به ره ی کوردستانی له گفتوگو دابوون له گهل حکومه تی سه دام حوسین، فارس باوه گه پرایه وه کوردستان، من له هوتیلی (میدیا) باره گه ی پارتی دیموکراتی کوردستان بووم له شه قلاوه و چاوم به فارس باوه کهوت، به پیچه وانه له جیاتی دادگایی کردن، پارتی لیپرسیاری دهسته یه کی پیشمه رگه ی خسته نه ستو، بیگومان مروژ ده بی خو به دهسته وه دانی زوریه ی سه رکرده و کادیرانی پارتی به سکرتری پارتیه وهش حه بیب محمد که ریم و دارا توفیق و صالح یوسفی.. هتد، به پیی نه وکات هه لبسه نگینی، جیاواز له وانه ی له 1973-1974 هاوکاری به عس بوون، من پییم وایه نه گهر فارس باوه، خوازیاری دهستکهوت و پله بووایه، له عیراق ده مایه وه، نه دهاته سوید له کارگه یه کی جل شوشتن کریکاری بکات فارس باوه وهک سه رکرده یه کی پیشمه رگه و کونه نه ندای کومیتیه ی ناوه ندی پارتی، هیچی له مه لا عه ولا (مه لا ماتور) و هاشم عقراوی، عه بدولسه تار تاهیر شه ریف.. نهوانی تر که متر نه بوو.

دواي نه وهی تهرمی شه هید (عه ریف حه مید سیساوه یی) نیژراو نانی ئیوارهم له مزگه وتی (جه لی) خوارد، بریارمدا هه ربه و شه وه به ره و

(ئاوه گرد) برۆم و به سهر چیا بکهوم، خه لکی گوندی باریکه ریگایه کیان نیشان دام که له (جهلی) یه وه به ره و (ئاوه گرد) ده چوو، منیش ریگام گرت و به ره و چیا هه لکشام، له ناوه راستی شاخه که دا، که یشتمه دوو پریانیک، لی ره دا سهرم لی تی کچوو و نه مزانی کام ریگا بگرم که ده مباته وه ئاوه گرد.. به مه زنده ی خۆم تووله ریگایه کی لای راستم گرت، رویشتم تا که یشتمه لووتکه ی شاخ، ریگا که دهر نه چوو، تاریکی شالبالی خوی به سهر شاخه کان راکیشابوو، به ره و دوا که رامه وه، نه و جار هیان ریگایه کی ترم گرت، به لام دیسان ریگای (ئاوه گرد) نه بوو، بویه که ناچار بووم به گه پیمه وه گوندی و شهوی له مزگه وتی (جهلی) دا خه وتم.

به یانی دوا ی ناخواردن دوو باره به پینوینی خه لکی گونده که هه مان ریگای شهوی رابردووم گرت، به لام پینان راگه یاندم که ده گه مه دوو ریانه که، دهسته چه پ بگرم تا ده گاته کۆنه کاو لاهه کانی پاشای کۆره، نه و سا (ئاوه گرد) ده که ویتته بهر دهمت، منیش نامۆژگاریه کانی خه لکی گونده که م جیبه جی کرد تا که یشتمه (ئاوه گرد).

بنکه ی (ئاوه گرد) - باره گه ی - سه ره کی هه ری می کوردستانی پارتی کۆمونیستی عیراق بوو، پی م وایه حی زب له (که لکه سماقه) و (دهر گه له) ش بنکه ی گه وره ی هه بوو، هاو پریانانی حی زب له ئاوه گرد چه ند خانوو یکیان له نزیك (کانی ئاوه گرد) دروست کرد بوو، نه و ژووره ی نزیك ئاوه که - ژووری ئازووقه بوو - هاو پریان مונعیم عه زیز و جه بار حه سه ن و نه دیب ناویک لی بی بهر پرسیار بوون، بۆلای خواره وه ی نه و ژووره - ژووری لاسلکی بوو، هاو پری شاخه وان و ده لی مه ریوش بهر پرسیار بوون، نه ختیك بۆسه رووی رۆژه لات له ژووری لاسلکی، ژووری سه رکردایه تی هه ری م بوو جگه له وه هاو پریان له ئاوه گرد، گه رماو و ژووری فرن و

ئەدەبخانەشیان دروست کردبوو، هەروەها سێ رەببەش لەسێ لاوێ دروست کرابوون وەک ژوور، رەببەک دەبروانیە رینگای جەلی، دووهمیان رووی لە دۆلی سماقولی بوو و سێیەمیان چاودیتری رینگای هیران و نازەنینیان دەکرد.

بێگومان ئەو ژوورو خانوو و رەببەکان هاوڕێیانیش پێشمەرگەیی حیزب و سەرکردایەتی هەریم ئەوانەیی لەبنکەکەدا دەژیان راستەوخۆ کاریان تێدا دەکرد وەک هاوڕێیان-ئەبو سەلیم-کەریم ئەحمەد، ئەبو فاروق-عومەر عەلی شێخ و هەژار-توفیق ئەحمەد.. ئەوسێیانە بەدایمی لە (ئاوێگرد) بوون، بەلام جاروبار هاوڕێ مەلا برایم-عەزیز محمد دەهاتە ئاوێگرد، هەر رەببەک لەو رەببەکانە دوو بەرپرسیاری هەبوو (عەسکەری و سیاسی) بەلام زۆر بەداخەوه ناوی هەندیکیانم لەیاد نەماوه، بەلام دەزانم ئەو رەببەکی کەمنی تێدا بەرپرسی سیاسی بووم، رووی لەسماقولی بوو، بەرپرسی عەسکەریمان محمد میرخان بوو، ئەگەر بەهەڵە نەچوویم هاوڕێ مەجید کاکەیی حاجی محمودیش لە رەببەکانی ئێمەدا بوو، یەکیک لە رەببەکان بەرپرسی عەسکەری مولازمیککی عەرەب بوو، لەو پێشمەرگانەیی لە ئاوێگرد بوون، ناوی هاوڕێ سلیمان مورتکەبیم لەیاده.

سەردانیك بۆ شەقلاووه و ماوهران

دوای گەڕانەوهەم لە قەلادزی، داوام لە بەرپرسیانی بنکەیی ئاوێگرد کرد کە رینگام پێ بدەن سەریک لە خزم و دۆستانی ماوهران و شەقلاووه بدەم، هاوڕێیان رینگایان پێدام، رۆژیکیان لەگەڵ هاوڕێیان حەمید حەسەن و ئیسماعیل مفتی و مام ئیلیاس، لە ئاوێگرد دابەزین بەرەو شەقلاووه، لەسەفین بەرەو هیران و پاشان رینگای شەقلاووه مان گرتەبەر، پاش نوێژی

شیوان هاتینه نیو شه قلاوه، دیاره شه قلاوه حکومتی لی بوو، جاشیشی کهم نه بوو. له سهره تا له نیو خو مان ریکه وتین که لیك جیا نه بینه وهو روژی گه پانه وه شمان دیاری کرد، من هاوړی حمید حسنه پیکه وه چوینه مالی خزمیکي کاک حمید و نانی نیو ارمان لهوی خوارد، به لام پریارماندا شه و له شه قلاوه نه مینینه وه، بویه که دوی نانخوردن له گه ل کاک حمید به نیو باغه کان و به سورک هه لگه پراین چوینه ماوهرانی - مالی صالح ئاغای ماوهرانی، خزم و کهس زور دلیان خوشبوو و به گهرمی پیشوازیان لی کردم هه رچهنده ناوچه که پر جاش بوو، هندیکیش له خزمه کان به ناچاری چه کیان له حکومت وهرگرتبوو، به لام ته نیا به ناوی خو پاراستن، نه که شه پ.

من برزایه کی چوار ساله م لهوی بوو - سهرداری کوری شه هید موهیب، که دایکی کچی صالح ئاغای ماوهرانی بوو و له مالی باپیره ی له گه ل دایکیا ده ژیا، نه شیان ده زانی که کاکم موهیب له ئاداری 1963 شه هید کراوه.

دایکی سهردار، بهر له کوده تا له گه ل کاکم جیا بو بونه وهو کاکم چاوی به سهردار نه که وتبوو، هیچ یه که له ئیمه سهردارمان نه دیبوو، چونکه ئیمه له 1961-هوه له هه ولیر نه ما بووین و له به غدا ده ژیا یین، بویه که بو من دهر فته تیکی باش بوو بچم سهردانی ماوهران بکه م و سهردارو دایکی - شی ببینم و خزماتی تریش که هندیکیان پورزام بوون وه که مه لا محمد شه هابه دین و برزاکانی - ئه کره م و عوسمان و عومهر و عه لی و سه دیق .. چه یدهری ماوهرانی هه موو خزممن جا له به ره ی کامه باب بن.

سی روژان له ماوهران مامه وه، روژی دوايي دواي چيشته نگاويك دوو کهس له خزمه کان و مالی سه لمان ئاغا وه گه لم که وتن هاتینه شه قلاوه،

ئه وان ههردووکیان چه کدار بوون، تا منیان گه یانده باخچه ی مائی حاجی سلیمانان- خزمی کاک هه مید و هاوړی حاجی سلیمان بوون، له وی مامه وه، ئه و سهردانه م دوی راپه پینی ئوردوگای ره شید بوو به سهروکایه تی شه هید هه سه ن سریع، چونکه که له باخچه ی ئه و هاوړییه بووم ئیواره هه و آلیان له نیو شاره وه بو هی نام، که بارودوخی شه قلاوه شله ژاوه و جاشه کان هه ر بابابوو جاش خو یان ده شارده وه وا ده زانن له به غدا کوده تا رویداوه، به لام راستیه که ی ئه وه بوو، راپه پینی سی ته موز شکستی هی نابوو و به شدار بووه کانیان دادگای ده کرد و له دادگادا به یان نامه ی راپه پینه که وه ک تومت ده خویند رایه وه و راسته و خویش له نیستگه دا په خش ده کرا وه که له سه ره تای هاتمان بو شه قلاوه ئامازم به وه کرد، که ئیمه چوار هاوړی پیکه وه هاتینه شه قلاوه سیانیان خه لکی شه قلاوه بوون: ئیسماعیل مفتی، مام ئیلیاس و هه مید هه سه ن، شه و که من و کاک هه مید به ره و ماوهران چووین، ئیسماعیل مفتی ده چیته مائی خو یان، دیاره جیران و دراوسی هه ست به گه رانه وه ی ئیسماعیل ده که ن، به یانی له ناوچه که دا مقومقو په یدا ده بی، جاشه کان پیده زانن په لاماری مائی موختاری ده دن، ئیسماعیل به برینداری ده ستگیر ده کریت.

سهردانی هه مه د ئاغای میرگه سووری

بنکه یه کمان له چیای سه فین- له کانی گیز- گوین بوو، منیش سهردانی بنکه ی خو مانم کرد و چه ند روژیک له وی مامه وه، ئیواره یه ک پاش عیشایی، سهردانی هه مه د ئاغای میرگه سووریم کرد که ئه ویش بهرپرسیاری بنکه ی پیشمه رگه ی شوپش بوو له (کانی گیزی) که

چومهلای شههید حهمه د ئاغا، دوو میوانی کۆیی له لابیوو، ئەگەر بهههله نهچوویم له بنه ماله ی (حه ویزی) بوون، له وانه شه (غه فوری) بوین.. باس هاته سهر ئه وه ی که حهمه د ئاغا له کانی گیزدا ریگه ی به شیوعیه کان داوه، بنکه دروست بکه ن، ئه وه ش له گه ل ریپره وی شوپش ناگونجی- مه به ست له ریبازی مه کته بی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستانه، ئه وسا حهمه د ئاغا گوتی: من نامه ی مه لا مسته فام بو هاتوو که نوسیویه تی: ئه وه ی دوژمنی رژیم بیته دهستی یارمه تیان بو دیژ بکه .. حهمه د ئاغا دریزه ی به قسه که ی خویدا گوتی: ئەگەر بۆم بکری گۆشتی به له کی خۆمیان ده رخوارد ده دم.. یارمه تیان ده دم.

حهمه د ئاغا نامه که ی مه لا مسته فای ده خوینده وه، پیم وابوو ئه و دوو براده ره له خزمه کانی کاک عومه ر مسته فا ده بابه بوون-واتیگه ی شتم، داوای لیبوردنیش ده که م ئەگەر نه زانم کاک عومه ر له چ به ره بابیکه (غه فوری-حه ویزی)یه؟! یا له هیچ کامیان نییه!!

جاریکی تر بریارمدا سه ردانی شه قلاوه و ماوه ران بکه م، ده بوایه به هیران تیپه رم، ئه و کاتیش خوالیخوشبوو موقه ده م عه زیز ئاکره یی له هیران به رپرسیاری بوو، ده بوایه ئه وه ی بچیته شه قلاوه پسووله ی عه زیز ئاکره یی پیبی، تا چه کدارانی پارتی چه کی نه که ن، که چوممه لای موقه ده م عه زیز له دایره ی کۆنی ناحیه ی هیران، ناوی خۆم پی گۆت و گۆتم پیشمه رگه ی حیزبی شیوعیم و به کاریک ده چمه شه قلاوه.. موقه ده م عه زیز گوتی: ریگا نییه، پسووله ناده م، به لام من پیم له سه ر ئه وه داگرت، هه ر ده رۆم بو شه قلاوه، موقه ده م عه زیز خۆی تووره کرد، ئەمنیش له ژووره که ی هاتمه ده ری، به لام له بهر ده رگای چاوم به مامۆ گه ردی کهوت، من مامۆم بهر له شوپشیی 14 ته موز ده ناسی، له هه ولییر

نه قاری دهکرد و په یوه نندی له گه ل ریخراوی پارتی هه بوو، جاروباره دهاته مالی ئیمه و په یونندی به کاک سالی برامه وه دهکرد.

که هاتمه ده ری، ئه منیش زور تووره بووم، جگاره کم پیچاو مامو پرسى: مه سه له چیه؟ خوت عاجز مه که، مه سه له کهم بو گپراوه، گوتى: ئیستا دهچم و پسوله ت بو وهرده گرم، مامو چووه لای موقه ده م عه زیز و دواى چهنده دقیقه یه ک هات و پسوله ی بو هینام، منیش چوومه شه قلاوه و چهنده روژیک له وى مامه وه، ئیواره ییه که له شه قلاوه ده رچووم به ره و هیران.. له ریگادا تا که یشتمه هیران، یه که پیشمه رگه م نه دیت، هه رچهنده من به ریگای ئوتومبیل به ره و هیران هاتم، که که یشتمه بهر ده رگای باره گای پارتی له ده رگامدا، بی وه لام بوو، خوم راگرت، گویم له دهنگی چهنده که سیک بوو له ژوروه ده لئین- ناتوانین ده رگات لی بکه ینه وه ئیمه گپراوین، واده رکه وت له و روژانه پیشمه رگه چهنده ناغایه کی گهردی گرتبوو له هیران به نندی کردبوون، به ناچارى چوومه نیوو گوندی تا که یشتمه بهر ده رگای مزگه وتی هیران و له وى مالی حاجی عه ولای مه لازاده م پرسى، مالی حاجی عه ولایان پیشاندام- حاجی عه ولا جوره خزمایه تی، ناسیاوه تی له گه ل ئیمه هه بوو، ده زانم سه ردانی باوکمی ده کرد، شه وى له مالی حاجی عه ولا مامه وه، به یانی چوومه لای موقه ده م عه زیز و ئاگادارم کرد که چون شه وى رابردوو له شه قلاوه هاتمه هیران له ریگاشدا تووشی پیشمه رگه نه بووم، ئه گهر دوزمن بزانی ریگا ئه وها چوله- هیران ده گری، دیاره موقه ده م له وه ده کوئیته وه کى بهر پرسى یاری بووه ئه و شه وه، ده رکه وت مروییکی ئاکره یی به ناوی (فه می ئاکره یی) بهر پرسى بووه که مته رخه می کردوو له لایه ن موقه ده م عه زیز سزا کرا.

سەردانیك بۆ دەشتی هەولیر

دوای گەڕانەووم لە لەشەقلاوێ بەچەند رۆژێك حیزب بپارییدا چەند هاوڕییهك بچنە خوارەووە بۆ دەشتی هەولیر، بۆكۆردنەووی هەندی یارمەتی و سەردانی كەسوكاریش، وا رێكەوت من و مام حەسەن، كە پێدەگوترا حەسەنە گەرۆ، كە خەلكی گوندی (گەردە شینە) بوو پێكەووە لەگەڵ هاوڕیانی تر بۆ دەشتی دزەیی و كەندیناوە بچین، چونكە مام حەسەن شارەزای ناوچەكە بوو، مەروڤیكی ئازا و تێكۆشەریكی بزوتنەووی جووتیاران بوو، مام حەسەن نەسەری بۆ ئاغا و دەرەبەگەكاندا دەنواند و نەبۆ كادیرانی پارتی، كە هەندیكیان دەست رویشتو بوون و لەئاغاكان خەراپتر رەفتاریان لەگەڵ جووتیارەكان دەكرد، مام حەسەن لە 1963 لەگەڵ ئەووی حیزب دروشمی خەباتی چەكدارێ دژی رژیم هەلگرت، دەستی دایە چەك و هاتە ریزی پێشمەرگەكانی حیزب.

ئێمە لە ئاوەگرد بەرەو (داربەسەر) و لەوێوە بۆ بەستی (شەلغە) و (بێستانە) و تا گەیشتیئە (گەردەرهشە) نزیک هەولیر، لە گەردەرهشە بەرێ كەوتین بۆ (تیماری گچكە-گچكۆلە) شەوی لەتیمار لەمائی حاجی سەدرەدین خەوتین، خەزم و دۆست دەوریان داین، چونكە لەكاتی خۆیشیدا من لەتیمار لەلایەن پارتیهووە گیرابووم، دلایان زۆر لەلام مابوو، بەلام من ئەو جارەیان وەك پێشمەرگە هاتبوومە سەردانیان.

بەیانێ زوو لەبەر مەترسی جاش و پیاووە خەراپەكان خۆنەخی و خەلكی گوندی پێشنیاریان كرد كە من و مام حەسەن بەرۆژ لەدەرەووی

گوندی و له شوینیکی لاری جیگامان بو ناماده بکن و له ژیر که پره که له دهشتی که بهرچاو نه بی تا نیواره لهوی بین، خوا نه خواسته نه وه کو دهسته جاشان بینه گوندی، خه لکی گوندی هه موویان سه ربه شوپش و دوستی حیزبی شیوعی بوون.. تا نیواره له ژیر ساباتیک (که پره) ماینه وه و نانی بهیانی و خواردن و دویان بو هیئانین، نیواره گه پراینه وه نیو گوندی، نانی نیواره له مالی عوسمانی نه حمده شینه ناماده کرابوو- کاک عوسمان به روژ ده چوه هه ولیر و لهوی کریکاری ده کرد و نیواران ده گه پرایه وه گوندی- خه لکی گوندی تیمار به عه شیرت (ئومه ریلن) و هه موو ناموزاو خوارزای یه کن.. له گوندی باوکی سه دره دین (حاجی سه دره دین) گه وره ی هه مووان بووه، له گوندی حاجی صادق، حاجی قادر و نه حمده شینه ی باوکی عوسمان و منداله کانینیان، مروقی دلسوز و میوان دوست بوون، عوسمان نه ندایمیکی چالاک حیزب بوو، په یوه ندیشی له گه ل گونده کانی ده وراو پشت باش بوو، به تایبه تی گرده شه ی گه وره و گچکه، تیماری گه وره و تو بزاه و کریکارانی ویستگه ی شه منده فهر هه ولیر- که رکوک.

دوای نانخواردنی نیواره، من و مام حسن به ره و بییریات به ری که وتین، نه و بییریاته ی عه لی سووری کادیری پارتی، ته نیا له به ره وه ی من له گوندی کو مونیست بووم، ناوی لاینابوو (معسکر بییریات).. که گه یشتینه گوندی حاجی برایم- برایمی مام ره زا، له شوینیکی تری نه م بیره وهرییه نه دا نامازهم به خولیخوشبوو حاجی برایم کردوه- پیشوازی لیکردین، خه لکی له وهرزه دا وهرزی هاوین، شه و له سه ربان و له سه ر خه رمان (جوخین) ده نوستن، جاش له ناوچه که دا زوربوون، هه ر روژی به سه ر گوندیکیان داده دا، جووتیاری گونده کان تووشی به لای خوین

هاتبوون، بهرۆژ جاش و به شه و پیشمه رگه، ئەهوکات دوو تاقمه پیشمه رگه هه بوون (پارتی و شیوعی) نهک وهک ئەهوی پی دهگوتری (شۆرشى نوئى-گولان) كه ههريه كه يان به دهسته و تاقمى سهريه خو دههاتنه گوندهكان و هه مووشيان رايانده گه ياند كه بو خزمهتى كورد چهكيان هه لگرتوو، ئەهوش له نيو گونديه كان باو بو، به ههه دهسته يه كي دهگوت: باسى هيچمان بو مهكهن، چونكه بهر لهنگو دهسته يه كي تر لي ره بوون، هه مان شتيان دهگوت و ناني خو تان بخون و خوا حافيزتان بي، دياره ئەه و سهردانانه پيش چۆلكردنى گوندهكان بو.

من و مام حسن له گه ل حاجى برايم چووينه وه ماله وه، چايه كي خهستيان لي نا، حاجى دهنگوباسى هه وليرى بو گي پراينه وه وه هروه ها ههروه ها دهنگ و باسى خه مه كانى به غداى پيى راگه ياندين ماله وه مان له به غدا، چونكه حاجى سهري له به غدا ده داو هه والى ئەهوانى بو من ده ي ناو هى منيشى له گه ل مومتاز بو دا يك و خوشكه كانم و كاك عاصم ده برد.

له حاجى برايم پرسى چييه راديوكه تان كارناكات، حاجى گوتى پاترى ته واو بووه، دوايى بو م دهركه وت حاجى نه يده ويست ناگادارى هه واليكي دلته زين بم، ئەه ويش شه هيد كردنى هاو پرييان (جه مال حه يدەرى) برام و (محمد صالح عه به لى و عه بدولجبار وه هبى) ئەه بو سه عيدى رۆژنامه نووس كه له 1963/7/21 له راديوى به غداد هه والى له سي داره دانيان بلاو كرابوو، دياره به غدا ئەه وه والەى چه ند جاريك بلاو كرد بو وه.

من و مام حسن و حاجى برايم تا شه ويكى درهنگ دانيشتين، پاشان ليى خه وتين تا به ره به رى به يانى، به يانى حاجى پيشنيارى كرد كه بهرۆژ

له گوندی نه مینینه وه و بچینه کاریزی (مامرهش) له وی بین، چونکه بیریات سهر ریگایه، رۆژ نییه جاشهکانی حه می ساییر) له قۆریتانه وه بۆ گوندهکانی (عه زه و قۆنیان) به بیریاتدا تیده پهن، جا هه مینی (حاجی هه مین) خیزانی حاجی، چه ند نوردیه نان و که ره و هیلکه ی کولای ناماده کرد، ئیمه ش به رله وه ی خه لکی گوندی له خه و هه لستن رومان کرده (کاریزی مامرهش) من شهش سال له بیریات ژیاوم، بویه شوینه که م ده ناسی، چوینه کاریزه که و شوپووینه وه بۆ خواری، کاریز ئاوکی باشی پیدا ده رۆیشت، له وشوینه ی هاتینه خواری به نیو ئاوه که به ره و سه ره وه رۆیشتین، تا دوور بکه ویتته وه، نه وه ک شوانه ک بۆ ئاو خواردن بیته خواری.. کاریز شوینیکی مه ترسی دار نییه.

من و مام حه سن به پیلکه (په یژه) چوینه نیو بیره کان و له ژیره وه به ناو ئاوه که بۆ سه ره وه هه لکشاین و به شخاته به دوای شوینیکی ده گه راین که بتوانین جیگایه ک بدۆزینه وه تیدا دانیشین.. له نیوان دوو بیردا، شوینیکی باشمان دۆزیه وه که لیی دانیشتین و ئه وه ی پیمان بوو خواردمان و جیگای حه سانه وه مان خو شکرد و جیی خو مان کرده وه تا کاتیکی درهنگ لیی راکشاین، کاتیکی به خه بهر هاتین نه مانده زانی نیوه رۆیه، شه وه، چ وه ختیکیه، سه عاتمان پی نه بوو، له ده ره وه ش هیمنایی و کش و بیده نگ بوو، من ده مگۆت کات درهنگه، مام حه سه ن ده یگۆت: زوه! نه شده کرا له کاریز بینه ده ره وه یا بچینه سه ره و سه ره هه لکشین، چونکه بیره کرا وه کان نزیکی ریگای نیوان قۆریتان و بیریات بوون، چه ند جگاره یه کمان کیشا.. کاتیکی له سه ره وه ده نگیک هات، مه زانه حاجی کورپکی خو ی ره وانه کرده، هه ندی گندۆره (کاله ک) ی بۆ هینا بوین، هه رچۆن بیته، ئه وکات زانیمان کات نزیکی 2 ی پاش

نیوه پوویه، گندوره کانمان وهرگرتوو و گه پراینه وه شوینی خویمان و پاشان دیسان که وتینه خه و تا نژیکی روژئاوا، که به ناگا هاتین، دیسان که وتینه مملانی له سهر کات، به لام دوایی له گهل مام حه سهن پریارماندا بولای دهرگای بیره که برۆین و ته ماشای سهره وه بکهین، بزاین روژ چه ندی ماوه، به مهرجیک نابی سهره له کیشین، سهیرمان کرد که تیشکی خور له زاری بیره که ی دها، پریارماندا چاوه پروانی نه وه بین تا خور و تیشکه که ی ون ده بی، چونکه که سیبه زورتری ده بی، واته روژ به ره و ئاوابوون ده چی.. کاتی له پیبلکه کان به سهر که وتین، دیتمان روژ نژیکی بالیکی (گه نیک) مابوو ئاوابی، هییدی هییدی به ره و گوند گه پراینه وه.

نه و شه وهش تا درهنگ دانیشتین و خهریکی گفتوگو بووین، له گهل چه ند هاوپی و دوست که له گونده کانی (حه زه و قونیان) هاتبوونه لامان.. به لام پریارماندا روژی پاشیی نه چینه کاریزی مامرهش، به لکو نه و جاره چووینه کودره (به ست) که ده که ویته پشت گردی حه سهنیی ناگادار، نیوان بیریات و حه زه و قونیان.

له پال که نده لانیکی لیسی پالکه وتین، نژیکی نیوه پو، یه کیکی له کوره کانی حاجی برایم، هندی گندوره و دوو چه ند نوردیه نانی بو هیئاین.. به ره و عه سر، که گوره ی گه رما نه ختیکی شکا، چوینه ناو ته باره ی گه نمیکی به رز تا روژ له زورگه کانی ساتور (گوندیکه) ده که ویت لای (جمکه و پنیپریزن) بزر بوو، له گهل خورئاوا گه پراینه وه گوندی نانی ئیواره مان خوارد و پریارماندا دوی نویژی عیسا به ره و تیمار بگه پریینه وه.. کات هه شتی ئیواره، له گهل مام حه سهن به ریکه وتین به ره و تیمار، به لام ده بوایه قه دیر برۆین و به نیو گونده کانی (مزه نه حمه د)

و (تیماری گەورە) تینەپەرین، شەو مانگەشەو بوو، بەلام هیشتا زۆر رووناک نەبوو، رینگامان لێ تیکچوو، کە نزیکى تیماری گەورە بوین، زانیمان رینگامان ون کردوو، بۆ دواوە گەپاینەووە تا رووناکى سپیدەى بەیانی، ئیمە لەو ناوە دەگەراین، رینگای تیماری گچکەمان نەدۆزییەووە.. لەرووناکى بۆمان دەركەوت نزیکەى (400)م لەگوندی دوور بووین، هەندیک ماندوو بووین و لەوەش دوودل بووین لەوێ کە گوندەکەى مەبەستمانە یاخود نا؟ مام حەسەن بەمنى گۆت: لەنزیک ستوونى کارەبا لەنیوان تخبوبى دوو بیستان دانیشە، من بۆى شوپ دەبمەووە گوندی، چونکە مام حەسەن خۆى بەرپرسیار دەزانی لەژیان و سەلامەتى من تا دەگەرینەووە (ئاوگەرد).

مام حەسەن چوووە گوندی، دواى 10-15 دەقیقە کاک عوسمان ئەحمەد شینەو حاجى سەدرەدین (حاجى سەدرە) بەتەنگاوى هاتن، زۆر پەشوکا بوون، ئیمەیان برده گوندی و نانی بەیانیمان خوارد، شوپنیکیان بۆمان ئامادە کرد لەنزیک گوندی تا ئیوارە خۆمان تیدا حەشاردا، جاروبار دایکی حاجى سەدرە (پورە مەیاس) سەرى لیدەداین.. زۆر پەرۆش بوون، بۆمان تا ئیوارە لەوشوینە ماینەووە، ئیوارە مالى حاجى سەدرە بەرخیکیان بۆمان سەرپرې بوو، چیشتیکی باشیان دەرخوارد داین.. دواى نانخواردن دوو کەسمان وەگەر کەوت بۆ گەردەرەشەى گچکە-ئەو دوو کەسە (کاک عوسمان و حاجى سەدرە) بوون.

ئیمەیان گەیانە گەردەرەشە و دواى ئەوان گەپانەووە، لەوێ چاومان بە هاوڕیپانی خۆمان کەوت، ئیمە لەوچەند رۆژەدا دەنگوباسمان نەبیستبوو و گویمان لەرادىۆ نەگرتبوو، چونکە خەلکی گوندی تیماریش بەبیانوی ئەوێ رادیۆکانیان پەکیان کەوتوو، خوازیاری ئەو

نه بوون راستی دهنگوباسی شه هیدبوونی هاوپیانمان پی بلین،
هروه کوله بیریاتیش حاجی برایم هه واله که ی لی شار دینه وه.

به لام که من پرسیم دهنگوباسی رادیو چیییه، هه وال چیییه له عیراق،
یه کی که له وانه ی نهیده زانی من برای شه هید جه مال حهیده ری-م، نه وه ی
درکاند که رادیو ی به غذا هه والی شه هیدبوونی جه مال حهیده ری و
عه به لی راگه یاندوه، به لام کاک عوسمان هه واله که ی به درو خسنه وه
گوتی نه خیر: نه بو سه عید و محمد سالح عه به لی کوژاون، منیش گوتم
دوژمن دپه، خو نه و هاوپیانه له سه لام عادل زیتر نه بوون، چونکه دوژمن
هه ر هاوپییه کی ئیمه ی دهستکه وتی بیگومان رزگاری نابی، ئیمه (من و
مام حه سه ن) هه ر به وشه وه به ری که وتین کات 9 ی به یانی گه یشتینه
بهستی شه لغه .. دهسته یه که له هاوپیانی پیشمه رگه له گه ل هاوپی هه ژار
(توفیق نه حمه د) چاوه پروانیان ده کردین، بیگومان له دووره وه هاوپییه کی
عه ره ب خه لکی نه جف بوو به پراکردن هاتوو له ئامیزی کردین و
چاوه کانی پری فرمیسک بوو و ئاگاداری کردین که چند هاوپییه کمان
به دهستی به عسی چه پهل له سیداره دراون، دیاره دوا ی شه هیدبوونی
هاوپیان سه لام عادل و هه قاله کانی له سه رتای شوباتی 1963، حیزب و
ئه ندام و پیشمه رگه کانی هیوایه کی زوریان به مانه وه ی و
دهستگیر نه کردنی هاوپی جه مال هه بوو و چاوه پروانی زور لی ده کرا بو
سه رکردایه تی خه بات .. هاوپی جه مال تا دهستگیر کردنی و
له سیداره دانی (له ژیر نه شکه نجه دا گیانی له ده ستداوه، چونکه له
1963/7/19 دهستگیر کرا و له 1963/7/21 به عس له سیداره دانی
راگه یاندوه).

هاوپی جه مال بووه قوچی قوربانی ریگای ئازادی و به خته وه ری

گهلانی عیراق.

من له گهل هاوړیانی تر پیکه وه گهلینه وه بنکه ی ناوه گرد.. دواى گهلانه وه مان، مومتازی برام که له کاتی کوده تاي 8 ی شوبات له که رکوک بوو دواى له گهل هاوړیانی چوبووه بنکه ی (خوړنه وه زان) و له وى به (ئه حمه دی برام) ناسرابو، له گهل هاوړى شهید فاخر میرگه سوړی گهلشتبوونه ناوه گرد.

دواى شه وى من و مومتازی برام پیک شاد بووینه وه، شه وسا هاوړیانی سهر کردایه تی ناگاداریان کردین که (مهییب) ی برام له به غدا شهید کراوه، و به لام برای گهلوره مان سألح جهیدهری ئیستا له لای مه کته بی سیاسی پارتی له ناوچه ی ماوه ت په نابهره (شه وى سهره پیاو له ولاتی خو ی که هه موو ژیانی بو ته رخان کردبی و په نابهر بی ت) دیاره کاک سألح له ریگای هاوړیانی حیزبه وه داواى کردبوو، که یه کیک له براكانى سهردانی بکه ن له ماوه ت.. هاوړیانی هه ریم ریگایان پیدام له مانگی شه یلول بچمه سهردانی کاک سألح له شه شکه وتی (گرده ره ش) له ماوه تان.

جه مشید و سهرداری مهیب جهیدهری

ئه شکه وتی (گردد رهش) و ئیستگهی رادیوی دهنگی کوردستان

له سه ره تای مانگی ئه لیلول 1963 له ئاوه گرد به ری که وتم بۆ قه لادزی، چهند رۆژیک له قه لادزی ماموه و په یوه ندیم به براده رانی پارته ییه وه کرد که ره وانیه ماوه ت-م بکه ن، له ریگهی مه لا عه ولا (مه لا ماتۆر) پیشمه رگه یه کی ده گهل خستم و به ری که وتین بۆ بنکه ی مه کته بی سیاسی و ئیستگهی دهنگی کوردستان، له ریگادا شه ویک له گوندی (نورالدین) ماینه وه و چووینه مالی گه وره ی گوندی، له وی چاوم به موقه دم عه زیز ئاکره ییی و ئه حمه د توفیق (عه بدوللای ئیسحاقی) که وت که له ماوه ت ده گه رانه وه، ئه و ده مه کاک ئه حمه د توفیق، که یه کی که له سه رکرده کانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران بوو، هاوکار بوو له گه ل مه لا مسته فای بارزانی.

رۆژی دوایی له سنووری کوردستانی عیراق په رینه وه بۆ کوردستانی ئیران، چونکه ریگاکه بۆ ئیمه نزیکتر بوو و شه ویکیشی له گوندیکی کوردستانی ئیران ماینه وه و رۆژی دواتر له چۆمیک په رینه وه و هاتینه وه ناو خاکی کوردستانی عیراق تا گه یشتینه بنکه ی مه کته بی سیاسی.. له وی به سه رچیا که وتین، چونکه ئیستگهی دهنگی کوردستان له ئه شکه وتی گردد رهش بوو، له قه د چیا دا، ئه شکه وتیکی گه وره و له ناوه وه به ژوور دابه شکرابوو، له وی به دیتنی کاک صالح شاد بووم و ده نگوباسی براکانی ترم بۆ گێپرایه وه و هه والی مال هه وه مان له به غدا، چونکه من له بیاریات و له حاجی برایم هه واله کانم وه رگرتبوو.

له باره گای ئیستگه دا چاوم به و زاتانه که وت، که ئه وانیش وه ک کاک سآحم په نا ههنده بوون له لای پارتی و هه ندیکیشیان کارمه ندی

ئییستگه بوون له وانیه: سه لیم فه خری (کاکه حمه) -ئه فسهریکی تیگۆشهری خه لکی موسل بوو و له دواي شوپشی 14 ته موز به پررسی ئییستگهی به غداو راگه یانندن بوو -موقه ده م سه عید مه ته ر و چه ند ئه فسهریکی تری عه ره ب که دژ به به عس بوون، محمه د مه حمود عه بدولره حمان (سامی ره حمانی) -ئه ندامیکی چالاکی حیزی شیوعی عیراق بوو و سکرتری کۆمه له ی ئه ندازیارانی عیراق بوو تا ررووخانی عه بدولکه ریم قاسم، کاک حوسین قه ره داغی -کوری مسته فا قه ره داغی و برای کامهران پروگرامیکی له ئییستگه که دا هه بوو به ناوی (هه مانه ی درۆ -هه مبانه ی) کاک هۆمه ر دزه یی -هونه رمه ند، له بنه ماله ی بایزی و برای ئه حمد محمه دئه مین دزه یی و موحسین و ئه نوهر سه عدی، کاک حه بیب محمه د که ریم، په خشه ر له رادیوی به غداو ئه ندامی پارتی بوو و دواي ناکۆکی نیوان مه لامسته فای بارزانی و مه کته بی سیاسی کاک حه بیب بووه سکرتری پارتی تا هه ره سی شوپشی ئه یوول له سالی 1975، دکتۆر سه دیق ئه تروشی، مامۆستای زانکۆی به غدا و هاقلینگی هاوال زاوه مامۆستا برایم ئه حمه د و یه کیک له وانیه ی له سالی 1960 له گه ل عه بدوالفتاح ئیبراهیم داواي دامه زرانندی حیزیکی نوییان کردبوو، به لام ریگیان پی نه درابوو، چونکه حکومه تی قاسم ئه وانیه ی له سه ر شیوعیه کان حساب ده کرد.

خواردنی سه ره کی ئه وانیه ی له ئییستگه دا کاریان ده کرد، نیوه رۆ ساوار یان نیسک، به یانی و ئیواران نان و چا بوو -دکتۆر سه دیق ئه تروشی ناوی له ناخواردنی به یانی و ئیواران نابوو (رفوف عالیه) به لام له بنکه ی خواره وه که مه کته بی سیاسی و مامۆستا برایم ئه حمه دی لی بوو، ده گوترا که برنج و گوشت و ترشیاتی ده خورا؟! دکتۆر سه دیق زانایه کی گه وره بوو، به لام تووشی نه خووشی دل هاتبوو، وه ک بیستم چه ند جاریک

داۋاي لەبىرايم ئەحمەد كۆرد بوو، رېنگاي بىدەن سەفەرى دەرەۋە بىكات. بەلام بىرايم ئەحمەد رەزىمەندى نەدابوو؟! داۋاي دىكتور ھاتە قەلادى بۆ چارەكردن و لەۋى لەمانگى كانوونى دوۋەمى 1964 بەنەخۆشى دل كۆچى داۋايى كۆرد.

ۋەك ئەۋكات دەيانگىپرايەۋە كە خوشكە گەلاۋىژى خىزانى بىرايم ئەحمەد لەم بارەيەۋە زۆر بەسەر بىرايم ئەحمەد داچوبوو و ئەۋىشى تاۋانبار كۆردبوو كە بوۋە ھۆى مردنى دىكتور سەدىق ئەتروشى.. جا نازانم ئەۋ ھەۋالە راستە ياۋخود نا، چونكە خوشكى گەلاۋىژ، خىزانى دىكتور سەدىق بوو و خوارزاي مامۇستا ھەمزە عەبدوللا، من بۆماۋەى سى رۆژ لەئەشكەۋتى كۆردەرەش مامەۋە و داۋايى گەپرامەۋە بىنكەى ئاۋەگۆرد.

يادى 46 سالەى شۆرشى ئۆكتۆبەر لە ئاۋەگۆرد

ۋەك ترادىسۆنىك (نەرىەتىك) كۆمۇنىست و چەپەكانى دونىا، ھەموو سالى لە 7/ى نۆقەمبەر يادى شۆرشى ئۆكتۆبەرى سالى 1917 دەكەنەۋە، ۋەكۆەرچەرخانىكى گەۋرە لەجىھاندا، حىزىى ئىمەش بەئاشكرا و بەنەپنى و چالاكى ھەمەجۆرى دەكرد و ئەۋ بۆنەيەى زىندوو رادەگرت، لەسالى 1963 لەگەل ئەۋەى حىزب تووشى كارەساتىكى گەۋرە بو، داۋاي كودەتا شومەكەى 8 شىۋباتى 1963، بەلام كۆمۇنىستەكان و لايەنگرانى لەيادى 46 سالەى شۆرشى ئۆكتۆبەر لەبىنكەى ئاۋەگۆرد، ئاھەنگەكى جەماۋەر گىپرا، لەۋيادەدا من ۋىنەيەكى سەركردەى شۆرش قىلادىمىر ئىلىپچ ئۆلىانوف لىنن-م كىشاۋ ھەروەھا من و مومتازى بىرام شانۆگەرىەكى كۆمىدىمان پىشكەش كۆرد، خەلكەكى زۆرى گوندەكانى ناۋچەكە ئامادەبوون، ئەۋەى زۆر ئىمەى دلگىران

ده کرد، له وکاته ی ئیمه ئه و جه ژنه مان پیروز ده کرد، دوو فرۆکه ی (میکی) سوؤقیه تی، که ده سته لاتدارانی عیراق له شه پدا به کاریان ده هیئا، چه ند بۆمبایه کیان له ئاوه گرد گرت، به راستی بۆئیمه زۆر ناخۆش بوو، به چ جوړیک پاکانه بۆ چه که کانی سوؤقیه ت بکه ین که دژی ئیمه ی کورد به کار دهات، ته نیا ده مان گۆت هه لویستی سوؤقیه ت له به عس ئاشکرایه و ئه وچه کانه له کاتی خۆی به عیراق فرۆشراوه، بۆ پارێزگاری نه ک بۆ لیدانی گهلانی عیراق، به تایبه تی کورد.. به لام بۆ میژو پیویسته بگۆتری، خو حکومه تی عه بدولکه ریم قاسمیش ئه و چه کانه ی دژی کورد به کار ده هیئا، به لام هه ندی به لگه مان له سه ر هه لویستی سوؤقیه ت له به رده ست بوو، که یه کییتی سوؤقیه ت له سالی 1963 چه ندجار به یانی بلاو کرده وه دژی هیژشه کانی به عس بۆسه ر کوردستان و هه روه ها له ریگای مه نگولیا ی میلییه وه مه سه له ی کوردی هیئا بووه کوژی کۆمه له ی نه ته وه یه کگرتووه کان.

کوده تا 18 ی تشرینی دووه می 1963

"ئه مپۆ (2013/2/9) یه که په نجا سال به سه ر کوده تای 8 ی شوباتی 1963 تیده په ری و منیش پاکنووس و دووباره ی نووسینه وه ی به رگی یه که مم له به ر ده ستدایه "

ئه مپۆ 1963/11/18 هه والی کوده تای موشیر عه بدولسه لام محمد عارف له سه ر به عسیه کانی هاوپه یمانی راگه یاندرا، هاوپرێانی ئاوه گرد، به پریری مه کته بی هه ری می کوردستان، په یوه ندی کرا له گه ل هیژی سه فین که ئه وکات موقه ده م عزیز ئاکره یی به پرسیار بوو، بۆئوه ی هیژه کانی پیشمه رگه سوود له وه وه رگرن، که ئیستا حکومه ت نییه و

شاره کانی کوردستان رزگار بکهن، بوئه و مه به ستهش ده سته یه ک پیشمه رگه به سه کردایه تی هاوری هه ژار، که منیش یه کیك بووم له و ده سته یه، له ناوه گرد دابه زین به ره و سوسی به هیوای ئه وهی هیزه کانی ئیمه و هیزه کانی موقه ده م عه زیز یه کبگرن بو په لاماردانی هه ولیر. بیگومان من که ئیستا ئه و بیره وریه یانه ده نووسم بو م دهرده که وی که ئه وکات ئیمه چهند ساویلکه بووین، چونکه هاوسهنگی له نیوان هیزه کانی پیشمه رگه و له گه ل سوپای عیراق نه بوو به لکو شه ریکی خوتپین بوو، به لام موقه ده م عه زیز ره زامه ندی نیشان نه دا.

دیاره هوئی هه ره گه وریه هه لویستی هاوریانی ناوه گرد سه رچاوهی له وه ده گرت که ماوه یه کی زور بوو ناوچه ی هه ولیر و کویه و شه قلاوه، دوای شه ری هه یبهت سولتان جموجول و چالاک ی به خو ه نه دیبوو، پیشمه رگه کان له بنکه مان ته نیا کاریان پاراستنی بنه که بوو، به تایبه تی ئیمه له بنکه ی ناوه گرددا، ته نیا ئه و پیشمه رگانه ی ره وانه ی به ره کانی تر ده کران وه ک رواندوز و که لکه سماقه و ناوچه کانی تر که بنکه ی حیزی لی بوو، بیگومان مانه وه ی پیشمه رگه له بنکه دا ساردی ده خسته ناویان. ئه وه ی من بزانه له پایزی 1963 دا، ته نیا چهند جاریک بنکه ی سه فین (کانی گوین) چهند گولله توپیان هاویشته تته ئوردوگای سه رمه دیدان له شه قلاوه.

دار بو فرین

ئه و زستانه زستانیکی ساردو دژوار بوو، به فریکی زور که وتبوو، فه لاح و جوتیاره کانی ناوچه که ده یانگوت، هیچ سال ئه وه نده به فره نه که وتوو، ئه وه تالهی (شانسی) شیوعییه کانه، بنکه ی ناوه گرد له (80) که سی پتر تیدا ده ژیا، لیژنه ی هه ری می کوردستانی حیزب له و

بنكەيەدا جېنشېن بوو، بۆيە دەبوايە لېرەۋە ھەموو پېداۋىستى و كارەكانى بنكەكانى دىكە جىبەجى بىكرايە، ۋەك ئازۋوقە و ئارد و جلو بەرگ و خواردەمەنى ھەم بۇ بنكەى ئاۋەگەرد، ھەمىش پېداۋىستى بنكەكانى تىرىش لەبەرچاۋ بگىرىت.

لېژنەى تايبەتى بنكە زۆر بەچاكى كارەكانى خۆى رادەپەراند، بەلام لەبەر سەرماۋ بەفرو كەش و ھەۋاى دژۋار، مەسەلەى دابىنكردنى دار بۇ فېرن، تەگەرەى دەكەۋتە بەرو بەشىۋەيەكى پېۋىست ئەنجام نەدەدرا، ھاۋرېيىانى رەببەكان دەبوايە بە نۆرە دار بۇ فېرن دابىن بىكەن، لەبەرئەۋەى دارپېرن لە ئاۋەگەرد بەپېرىارى حىزبى قەدەغە كرابوو، بۆيە كە دەبوايە ھاۋرېيىان لە شوئىنى تر دار بېرن و بىگۋانزەۋە بنكە، كە رېگايەكى دوور و ناخۆش بېرن تا دەگەنەۋە بنكە، لەگەل ئەۋەشدا ھەندى لە رەببەكان كەمتەرخەم بوۋىنە، ھەر بۆيەش سەيد عەبدولرەزاق بەرپرسىارى فېرن ھاۋرېيىانى بەرپرسى ئاگادار كرد، كە لەو رۆژانەدا دار لە فېرن دەبېرى و كار رادەۋەستى، بۆيە پېۋىستە تەگىرى بىكەن بۇ دابىن كردنى دار بۇ فېرن، ھاۋرېى ئەبو فاروق (عومەر عەلى شېخ) بەرپرسىارى كاروبارى بنكەى ھەرېم بوو لەئاۋەگەرد، داۋاى لەبەرپرسەكانى سىياسى و عەسكەرى رەببەكان و ھاۋرېيىانى دەستگاكانى بنكە كرد كەبۇ كۆبوونەۋەيەكى ئاۋەخت ئامادەبن، من بەرپرسى سىياسى ئەو رەببە بووم كە دەپروانىيە ئەو رېگاي لە كۆيەۋە بەرەۋە ئاۋەگەرد دى. يەككىك لەئەندامانى رەببەكەى من لى بەرپرسىار بووم كاك مەجىدى كاكەى حاجى مەحمود بوو، ھەموو بەرپرسەكان ئامادەى كۆبوونەۋەكە بوون كەلەژىر سەرپەرشتى ھاۋرېى ئەبو فاروق و ھاۋرېى ھەژار (تۇفېق ئەحمەد) بەرپۆۋەدەچوو.

له سه ره تاي كو بوونه وه كه دا هاوړي نه بو فاروق باسي نه وه ی كرد، كه نهركي خه باتي چه كداری و ژيانی پيشمه رگه يه تي چه ند دژواره، نه وه ی نه و ريگايه ی هه لېژاردوه ده بي ناماده بييت بو هه موو باريك، جگه له وه ی نيمه (حيزي شيوعي) تازه ين له خه باتي چه كداریدا، به لام خوړاگرتني پيشمه رگه نه و چوار ساله (1961) نه وه ده سه لميني كه ده بي نيمه ش كه نه و جوړه خه باته مان هه لېژاردو خو مان له گه ل نه و باره نوييه بگونجيين، كه س نيمه ی به زور بو ئيره نه هي ناوه، به لكو هه موومان به ناره زوي خو مان نه و ريگه مان هه لېژاردوه (نه وه ی راستي بييت تا كوده تاي 8 شوبات، حيزب پيی و ابوو له ريگاي خه باتي سياسي و جه ماوه ری ده كړي فشار بخريته سه ر ژيمي قاسم چاره سه ری ناشتيانه هه لېژيري بو مه سه له ی كورد، به لام دواي كوده تاي به عس به ناچاري خه باتي چه كداری هه لېژارد و هاوړيانی حيزييش خو نه ويست و فيداكار بوون، شه ره شه كاني سه سه ن به گ، سه ری به رد و هه ندرين گه واهي فيداكاري شيوعييه كانن).

بو يه پيوسته هاوړييانمان له ناستي نه و بهر پرسياريه ته بن كه ده كه ويته نه ستومان و سه رشانمان، چونكه به يانی نه گه ر فرن داری لی بپري واته بنكه بي نان ده مينيتته وه، جا ناكري نهركي نه مړو بو به يانی دواخه ين، پيوسته هه موو هاوړييان نه و نهركانه ی له سه ريانه جيبه جي بكن.. بهر برسيه تي ژيان ناكري دريژهي هه بي، هه روه ها هه موو ره بيه كان پيوستيان به دار هه يه، جا پيوسته به هه موومان داری فرن ته گير بكه ين، نهك بو روژيك به لكو بو هه فته يه ك پاشه كه فتمان هه بي، نه وه ش له ير نه كهن كه نابي ده ست له يه ك داری ناوچه ی بنكه بده ين.

نه وسا هاوړي هه ژار پيشنياری كرد كه هاوړيانی كو مؤنيست

نمونه‌ی کار بن و پێشنیاری کرد که تیپی (کاری کۆمۆنیستی) سازبکەن و که خوشی یه‌که‌م که‌س بوو له‌و تیپه‌دا، منیش دوا‌ی هاو‌پێ هه‌ژار په‌نجه‌م هه‌ل‌بری و ئاماده‌یی خۆم پێشاندا له‌تیپه‌که‌دا به‌شدار‌ی بکه‌م، جا ب‌پ‌یار‌درا که هه‌ر هاو‌پێیه‌ک (به‌پ‌رسی سیاسی و عه‌سکه‌ری) بگه‌رپێته‌وه ره‌بیه‌که‌ی و ئاگاداری هاو‌پێیانی ره‌بیه‌کان بکه‌ن به‌و ب‌پ‌یاره‌ و چه‌ند تیپێک ریکه‌ن، هاو‌پێیان له‌یه‌که‌م رۆژدا، ئه‌وه‌نده‌ داریان کۆکرده‌وه که‌بۆ (10) رۆژ به‌ش بکات.

له‌ماوه‌ی چه‌ند رۆژیکدا سه‌رله‌به‌یانی هه‌موو تیپه‌کان به‌سه‌رکردایه‌تی هاو‌پێ هه‌ژار بۆی دهرده‌چوون و له‌چیا‌ی ئاودیو ده‌بوون بۆ کۆکردنه‌وه و هینانی دار، که‌م هاو‌پێ هه‌بوو له‌کار دوا بکه‌وی، کاره‌که ئاسان نه‌بوو، چونکه ده‌بوا‌یه نه‌ختیک له‌چیا شو‌پ‌ینه‌وه‌و پاشان داره‌کان ب‌پ‌ینه‌وه که به‌فریک‌ی زۆریش که‌وتبوو و پاشان پارچه‌پارچه‌ی بکه‌ین و به‌کۆلی خۆمان سه‌رکه‌وین له‌چیا‌و ب‌پینه‌وه بنکه، هه‌تا ده‌گه‌یشتیینه بنکه له‌وانه‌یه ده‌جار به‌رده‌بووینه‌وه، به‌لام تا به‌هاری دارمان دانا‌بوو، بۆ‌فرن، بۆ‌گه‌رما‌وو بۆ سو‌به‌کانی ره‌بیه‌کانیش.

سه‌ردانیکی هه‌ولێر-شوباتی 1964

له‌سه‌ره‌تای مانگی شوبات، من و هاو‌پێ جه‌بار حه‌سه‌ن و ئیسماعیل جەیدەری-له‌حه‌یدەریه‌کانی کۆیه‌) له‌ئاوه‌گرد به‌ری که‌وتین بۆ هه‌ولێر، که به‌ره‌و ره‌سوول بسکۆل ده‌هاتین له‌ریگادا تووشی کادیریک‌ی پارتی هاتین کاک ئه‌حمه‌د شه‌ریف عه‌لی، من و کاک ئه‌حمه‌د له‌سالی 1956- هوه‌ یه‌کت‌ریمان ده‌ناسی، ئه‌وکاته‌ی کاک ئه‌حمه‌د قوتابی بوو له‌ئاوه‌ندی

هه ولیر له به شی ناوه خو ده ژیا .. له و به شه دا که ده که و ته پشت مزگه و تی (حاجی محمود عه لاف) ژماره یه که له قوتابیان گونده کانی ده ورو به که له هه ولیر ده یان خویند له وئی جی نشین کرابوون، منیش ناوه ناوه سهردانی نه و قوتابیانم ده کرد، له وانه: پیروته نه حمهد، ئیسماعیل عه دو، حه سهن سه عید، حه سهن عه دو، عومر شیخ الله، نادر سالح، چه تو حه سن، نه حمهد شریف، قادر مه لا نه حمهد، سه دیق مام کاک بارزانی، سه لیم، به داخه وه ناوی هه ندیکیانم له یاد نه ماوه.

لیره دا به پیویستی ده زانم ئاماژه به وه بکه م که نه و که سانه، ژماره یه کیان له ژیان نه ماون (حسن عه دو، سه لیم، حسن سه عید، عومر شیخ الله) کوچی دوا بیان کردوه، ئیسماعیل عه دو ئیستا له هه ولیره و خانه نشین کراوه، چه تو حسن (هونه رمند) نه ویش خانه نشین کراوه، قادر مه لا نه حمهد (پاریزره) نادر سالح (خانه نشین کراوه) پیروته (دکتور) دوا ی رووخانی به عس کرا بالیوزی عیراق (پارتیییه) نه حمهد شریف (دکتور) ماوه یه که وه کیلی وه زیر ناوه خوئی هه ریم بوو، ئیستا خانه نشین کراوه (یه کیتییه).

من که سهردانی به شی ناوه خویم ده کرد، زورجار له گه ل نه و هاوپی و دوستانه باسی بزوتنه وه ی قوتابیان و نیشتمانیمان ده کرد، دیته وه یادم شه ویک من و نه حمهد شریف ده مه قالیمان بوو له سه ر شیخ محمود، من شیخ محمودم نه وکات و ئیستاش له گه ل بیت به مروقیکی دلسوزی کوردستانم له قه له م داوه، به لام نه و جارهیان کاک نه حمهد (واته دوا ی 1963) کادیریکی پارتی بوو، سواری نه سپیکی بو ره ببو، شای به خزمه تکاری خوئی نه ده زانی، دوا ی چاک و چوئی له گه ل نه حمهد شریف، من نه حمهدم ئاگادار کرد نیازی سهردانی هه ولیرم هه یه و

لیکجیا بووینه وه، رۆژی دووهم عهسریکی درهنگ بوو، نزیك گوندی گرده ره شهی گه وه، له دووره وه دیتمان ژماره یهك پيشمه رگه به ره و رومان دین، تا ئه وکاتهش واته شوباتی 1964 له هندی ناوچه ی سهر به پارتی (م.س) ئه گهر پيشمه رگه ی پارتی تووشی پيشمه رگه ی شیوعی بهاتایه، له وانه بوو چه کیان بکه ن یا خود تووشی لیكدان بن، بویه من به هاوړیکانم گوت پیویسته چه که کان بشارنه وه (دهمانچه مان پی بوو) بۆئه وه ی تووشی شهر نه یین، به تایبه تی بریاری حیزب ئه وه بوو، که ئه گهر تووشی پيشمه رگه ی پارتی بوون ئه گهر توانرا چه کیان مه ده نی، به لام ئه گهر نه کرا چه کیان به ده نی، شهریان له گه لدا مه که ن.

که پيشمه رگه کان نزیك بوونه وه، ده رکه وت کاک فارس باوه و دوو که سی تر بوون، ئه و دوو که سه له سوید کاک فارس پیی راگه یاندم دواتر شه هیدبوون (کاکل و قاسم) بوون، دوا ی ساو و ساغو سه لامه تی کاک فارس پرسى بو کاملا، بو گرده ره شه، چه کتان پییه؟ نه خیر! خوا حافظیزیمان لیک کرد، هه رکه س به ریگای خویدا رۆیشت، تا لیک برز بووین، ئه و سا یه کیك له براده رانی ئیمه گه رایه وه دواوه و ده مانچه کانی هیئا.

شه وی گه یشتینه گرده ره شه، به لام من بریارمدا هه ر ئه وشه وه بچه گوندی تیماری گچکه و له گرده ره شه نه مینم، به یانی هه وال گه یشته تیمار که پيشمه رگه له نزیك گوندی گرده ره شه، خه تی ئاسنی هه ولیر- که رکوکیان بریوه، بویه که حکومه ت و جاشه کانی حه مه ی سایبر هیرشیان کردۆته سه ر گوندی، جاشه کانی حه مه ی سایبر خه لکیان زۆر نازار داوه نزیکه ی (30) که سیشیان گرتوه، له نیو گیراوه کانیش کاک اسماعیل حه دیده ری هاوړیمان ده ستگیر کراوه، بیگومان ئیمه و خه لکی

گوندی گرده پرهش، پرینی خه تی ئاسن له و شوینه دا گه پانده وه بو ئه وه، که مه به ستیان بووه ئیمه بکه وینه ده ست رژیم، ههروه ها خه لکی گونده که زوره یان سه ر به حیزی ئیمه بوون تووش بن، چونکه ئیواره ی پیشوو پیشمه رگه کانی کاک فارس ئیمه یان دیتبوو و ده شیانزانی که ده چینه گوندی گرده پره شه، جا ویستبوویان دوو چوله که به یه که به رد بکوژن.

دوای ئه وه ی هه وائی په لاماری جاشم پی گه یشت بو سه ر گرده پره شه، من به دوو چه رخه (پایسکل) روومکرده بییریات و تیمارم به جی هیشت، شهوی له بییریات مامه وه، به یانی زوو له گه ل خالییدی مام خدر (برازای ئه حمده توپه رو زاوای حاجی برایم) به دوو چه رخه هاتمه هه ولیر و چوومه مائی موخته سه می حاجی سه عید خله (برای سه لاح و ئه حمد و قاسم و حاجی یه حیا) که ده که ویتته به رانبه ر وه زاره تی شاره وانی.

ئه و بنه ماله یه، هه موویان ئه ندام و دوستی حیزب بوون، چه ند روژیک له مائی حاجی سه عید مامه وه و چاوم به چه ند دوست و ناسیاوی پرواپیکراو که وت، شهوی 1964/2/9 تا درهنگ دانیشتین، چونکه ره مه زان بوو تا پاشیو، هه ر ئه وشه وه ش رادیوی قاهره وه عه مان تا کات سیی شهوی و بو یه که مجار گورانی (انت عمری) ام کلثوم-یان په خش ده کرد.

بو روژی دوایی واته 1964/2/10 حکومه تی عه بدولسه لام عارف به یانی راگرتنی شه پی راگه یاند و دوابه دوای ئه و به یانی مه لامسته فای بارزانی و شیخ ئه حمده دی بارزانی له رادیو بلاوکرایه وه، منیش ئه و جارهیان بی مه ترسی چه ند روژیکی تریش له هه ولیر مامه وه، بیگومان به یانی 10 ی شوبات له نیوان مه لا مسته فای بارزانی و حکومه تی (عبدالسلام عارف) سه ره تای ته قینه وه ی ناکوکی بوو له نیوان

مه لا مسته فای بارزانی و مه کته بی سیاسی پارتیدا، هه چهند ساردیه ک له نیوانیانا هه بوو، چونکه ناوچه ی سوژان (هه ولییر و سلیمان) له ژیر سه رپه رشتیاری مه کته بی سیاسی دابوو، ناوچه ی بادینان هیزه کانی بارزان و عه شیره ته کانی سه ربه بارزانیان له ژیر سه رکر دایه تی مه لا مسته فادا بوون، یارمه تی و کومه ک پتر له ژیر چنگی مه کته بی سیاسی دابوو، دیته وه یادم من له رانیه بووم، که هی رشی حکومتی به عس کرایه سه ر ناوچه ی بارزان، دیته وه یادم خوالیخوشبوو عه ونی یوسف، ده یگوت پیویسته هیزی پشتگیری ره وانیه ی بارزان بکری، به لام کهم ته رخه می کرا، بارزانیش نه گیرا تا حوسی نی حه مه دئاغای می رگه سووری نه کوژرا..

مسته فا بارزانی بو گفتوگو له گه ل حکومت بیانوی هه بوو، به لام بی پرسی سه رکر دایه تی پارتی (مه به ستم سکر تیرو مه کته بی سیاسی) نه انجامدرا.. وه ک له سه ره وه دا ئامار هم پی کرد، نه و به یانه سه ره تای ناکوکی و ته قینه وه که بوو، که به ره به ره په ره ی سه ند و بووه هوی لی کتر زانی هه ردوولا.. تا باره که گه یشته پی کدانان له نیوان هیزه کانی بارزانی و مه کته بی سیاسی و کو بوونه وه ی (ماوت) و راه دوونانی یه کتری و وه ده رنانی هیزه کانی سه ربه مه کته بی سیاسی و سه رکر دایه تی نه وسای بو ئیران و گه رانه وه یان جاریکی ترو سه رکر دایه تی مه کته بی سیاسی چوونه پال حکومتی عیراق له سالی 1966.

بیگومان نه و ناکوکی و دووبه رکبیه و برینه که ی تائیستا به ته واوی ساریژ نه بووه، چونکه دوا ی شکستی خه باتی چه کداری 1961-1975 و له نه انجامی ری که وتنی نیوان شای ئیران و سه دام حوسی ن و سه ره لدا نه وه سه ره له نوی خه باتی چه کداری دژی ریژی می عیراق له دوا ی

سالی 1976 و درێژهدان به‌شه‌پری خو‌کوژی کورد چ له‌سالانی خه‌باتییی شاخ تا راگه‌یانندی (به‌ره‌ی کوردستان) و دوای راپه‌پینی ئاداری 1991 و دامه‌زراندنی په‌رله‌مانی و حکومه‌تی هه‌ریم و جارێکی تر هه‌لگیرسانی شه‌پری براکوژی له‌و دابه‌شبوونی هه‌ریمی کوردستان به‌سه‌ر دووبه‌ره‌ی (سه‌وز و زه‌رد) بیگومان هه‌موو ئه‌و رووداو و کاره‌ستانه سه‌ره‌تاکه‌ی ده‌گه‌رێته‌وه بو‌ به‌یانی 10 ی شوباتی 1964.

نه‌ورۆز و جه‌ژنی 30 ساڵه‌ی دامه‌زراندنی حیزبی شیوعی عێراق له‌ ئاوه‌گرد

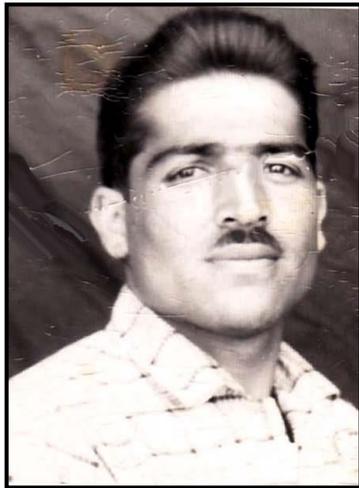
هاورپییانی بنکه‌ی ئاوه‌گرد، له‌سه‌رتای مانگی ئاداری 1964 خو‌یان بو‌ دوو جه‌ژن ئاماده‌ ده‌کرد، یه‌کیان جه‌ژنی نه‌ته‌وايه‌تیمان (نه‌ورۆز) و ئه‌ویتریان جه‌ژنی دامه‌زراندنی (حیزبی شیوعی عێراق له‌ 31/ئادار). منیش وه‌ك هه‌موو هاورپییانی بنکه‌ی ئاوه‌گرد چالاكانه به‌شداری ئه‌و خو‌ ئاماده‌کردنه‌ بووم، له‌گه‌ل مومتازی برام و هاورپییانی تر، پرۆگرامیکی گالته و گه‌پ و شانۆنامه‌م به‌بۆنه‌ی دامه‌زراندنی حیزب ئاماده‌ ده‌کرد، هه‌روه‌ها له‌ئاهه‌نگی نه‌ورۆز که له‌ئاوه‌گرد سازکرا، ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ جووتیاره‌کانی گۆنده‌کانی دراوسیش (سماقولی، جه‌لی، داربه‌سه‌ر، گۆمه‌شین و ناوچه‌ی سه‌فین) تێدا ئاماده‌ بوون، من وتاریکم خو‌ینده‌وه له‌سه‌ر نه‌ورۆز، ئه‌وه‌ی شایانی باس بییت، من بو‌ یه‌که‌مجار ده‌رباره‌ی جه‌ژنی نه‌ورۆز، وتاریکم له‌گۆفاری (ده‌نگی قوتابیان) له‌سالی 1959 دا بلاوکرده‌وه، که له‌به‌غدا له‌لایه‌ن (یه‌کییتی گشتی قوتابیان) کۆماری عێراق به‌کوردی ده‌رچوو و کاک که‌مال حوسین

غەمبار یه کیك بوو له سه‌ریه‌رشتیاره‌کانی گوڤاره‌که.

له‌یادی دامه‌زراندنی حیزب من جگه له‌به‌شداریم له‌شانۆنامه‌و وتاردا، چه‌ند وینه‌یه‌کم به‌خه‌لۆز بو‌هاورپیان (لینین و فه‌هد) کی‌شا‌که‌له‌ ئاهه‌نگه‌که‌دا هه‌لۆاسران.. ئه‌وه‌ی شایانی وتنه‌ له 30 سا‌له‌ی دامه‌زراندنی حیزب، وتاری سه‌ره‌کی (وتاری لیژنه‌ی هه‌ریمی کوردستانی حیزبی شیوعی) له‌لایه‌ن هاو‌ری محمد که‌ریم فتح الله‌ خویندرا‌یه‌وه، له‌و وتاره‌دا پێدا‌چوونه‌وه‌یه‌که‌ له‌سه‌ر هه‌لسه‌نگاندنی حیزب بو‌هه‌لۆیست و بو‌چوونه‌کانی له‌باره‌ی (خه‌باتی چه‌کداری کورد) گو‌پرانیک‌ی به‌سه‌ر شیوه‌ی به‌کاره‌ینانی (خه‌باتی چه‌کداری کورد یا بزوتنه‌وه‌ی ناسیونالیستی کورد) کرا به‌ (شو‌پ‌شی گه‌لی کورد) بی‌گومان ئه‌وه‌ وه‌رچه‌رخان بوو له‌سیاسه‌تی حیزب به‌رانبه‌ر به‌ خه‌باتی چه‌کداری، من ئه‌م‌رۆ هه‌لسه‌نگاندنم بو‌خه‌باتی گه‌له‌که‌م و به‌کاره‌ینانی چه‌مکی (شو‌پ‌ش..خه‌باتی چه‌کداری) گو‌پرانی به‌سه‌ر هاتووه، چونکه‌ به‌قه‌ناعه‌تی من (شو‌پ‌ش بو‌سه‌ربه‌خو‌یی نیشتمانه‌-کوردستانه) به‌لام زه‌مینه‌ی خه‌باتی دیموکراتی و سیاسی بو‌کورد نه‌ره‌خساوه، په‌نای بردۆته‌ به‌ر خه‌باتی چه‌کداری بو‌به‌رگری کردن له‌مانه‌وه‌ی، چونکه‌ دروشمی ئه‌و خه‌باته‌ی کورد له‌باشووری کوردستان، له‌پینا‌و (ئۆتۆنۆمی، ئۆتۆنۆمی راسته‌قینه) ئیستا فیدرالی-هه‌موو له‌چوارچۆیه‌ی ده‌وله‌تی عێراق ببوو، ئه‌وجۆره‌ مافانه‌ش مافی دیموکراتین، نه‌که‌ رزگاربخوازی و سه‌ربه‌خو‌یی کوردستان، وه‌که‌ فه‌له‌ستینه‌کان خه‌باتیان له‌پینا‌و ده‌وله‌تی فه‌له‌ستین-ه، ئیمه‌ش له‌چوارچۆیه‌ی ئه‌و ده‌وله‌تانه‌ی کوردستانیان به‌سه‌ر دا‌به‌شکراوه، هه‌ر بۆیه‌ش من پیم وایه‌ چه‌مکی شو‌پ‌ش نا‌گونجی له‌گه‌ل شیوه‌و

دروشمه کانی خه باتی کورد، به لکو ده کری (راپه پینی چه کداری) خه باتی چه کداری له پیناو مافی دیموکراتی و نه ته وهیی و له چوارچیوهی (عیراق، ئیران، تورکیا و سوریا) دا. ناچیته خانهی خه باتی رزگار یخوازی نیشتمانی.

من تا نیسانی 1964 له ئاوو گرد مامه وه و له گهل هاو پریانی ری که وتم که بگه پیمه وه به غدا بو دریزه دان به خه باتی نهیی و یه کییتی قوتابیان، چونکه من بهر له کوده تای 8 ی شوبات له ری کخراوی قوتابیان کارم

جه مشید

نهم وینه یه له کوی گراوه
بو پیناسه کی ساخته.
1964/3/23

ده کرد و ههروه ها له پۆلی پینجه می زانستی ده مخویند، ههروه ها من شاره زایی به غدا بووم، له ئاوو گردیش پیویستیان پیم نه بوو، چونکه حیزب منی بو به ره کانی شهر ره وانه نه ده کرد، حیزبیش پیویستی به وه هه بوو هه ندی له هاو پریانی بو ری کخستن و چالاکسی سیاسی بگه پینه وه شاره کان، به تایبه تی باره که ره خساو بوو، چونکه شهر له نیوان سه رکردایه تی مه لا مسته فای بارزانی و حکومتی عارف راگیرابوو. بوئه و مه به سته من چوومه کویه و له وی وینه م گرت و هاو پریان پیناسه ی ساخته یان به ناویکی خواراو بو دروست کردم و گه پامه وه به غدا.

گه پانه وهرم بو به غدا نیسانی 1964

بهر له گه پانه وهرم بو به غدا، ههر له کوپیه نامه یه کم بو کچیکی عهره ب به ناوی (ساجده) که دایکی خزمایه تی له گهل خیزانی کاک صالح هه بوو، نووسی و ناگادارم کرد که ده گه پیمه وه به غدا، چونکه ههستی خوشه ویستی له نیوانماندا هه بوو و داوام لی کرد له وچه ند هه فتانه سهردانی ماله وه مان بکات و که چاوم پیی بکه وی، دوا ی گه پانه وهرم له کوردستان بو به غدا (ساجده) سهردانی کردم، منیش باسی ژیانی پیشمه رگایه تیم بو کرد و راسته و خوش ناگادارم کرد که نه گهر ره زامه ندی هه بی داخوازی ده که م، نه ویش هه مان ئاره زووی هه بوو، به لام گوتی پیویسته دایکم رازی بی ت.

دوا ی گه پانه وهرم بو به غدا په یوه ندیم به هاو پریانی حیزب کرد و منیان خسته نیو لیژنه یه که بو ژیان دنه وهی ریخراوی (یه کی تی قوتابیانی کو ماری عیراق) پیک هاتبوو له م براده رانه: بهر پرساری لیژنه که (مهدي الحافظ) بوو که سه روکی یه کی تی قوتابیانی گشتی هه لب ژیر دراوی سالی 1961 بوون بهر له کوده تا چو بو بووه چیکو سلو قاکیا، دیاره نه ویش به نه هی نی گه پابو وه به غدا، لیژنه که له و که سانه پیک هاتبوو (هنا ئه دهر، به دیعه محمد، جمیل الحدیثی، من و کو ریکی حلاوی) نه و لیژنه ی په یوه ندی به خوینکاران زانکو ی به غدا و کو لیژ و ناموژگاو په یمانگای ماموستانیان ده کرد و له ریگای ریخراوی حیزبه وه ناگادار ده کرا و لیژنه مان له کو لیژ و په یمانگاکان ری کده خست، نه گهر هاو ری مان له شوینی ک که م بوایه، نه وه په یوه ندی تاکه که سیمان ده کرد بو چالاکییه کان، لیژنه که ی نی مه سه ره رشتی چالاکی سیاسی و

ئەكادىمى خويىندكارانى دەكرد، لەنىۋو خۇماندا كۆلىڭزۇ پەيمانگە كانمان دابەش كرد، ھەرىكە لەئەندامانى لىڭزەكەمان سەرپەرشتى چەند كۆلىڭزى دەكرد.. لەنىۋەپراستى سالى 1964 حكومەتى (عبدالسلام عارف) چەند بەيانىكى بۇ خۇمالىكردنى ھەندى بانك و كارخانى دەركرد وەك چاولىكەرى بە بېرەۋەرىيە كانى جەمال عەبدولناسر لەمىسر-بەناو سوسىيالىزم) ئەۋەش بوۋە ھۆى بەرپىرسانى بەغداى حىزبى شىۋىسى عىراق بەيانىك دەرىكەن بۇ پىشتىگىرى حكومەتى عبدالسلام عارف و بېرەۋەرىيە كانى عارقى بە ھەنگاۋ بەرەۋە سوسىيالىزم لەقەلەمدا.

ۋەك (عزىز الحاج) لەدۋاى گرتنى ئامازەى بەۋەكرد كە ئەۋبەيانە لەلايەن بەرپىرسى لىڭزەى ناۋچەى بەغدا (باقر ئىبراھىم ئەلموسەۋى) بلاۋ كراۋەتەۋە-ھەر لەھەمان سالىشدا لەئابى 1964 كۆمىتەى ناۋەندى حىزب لەبراگ بەبەشدارى ھاۋرپىيان عەزىز محمدو كەرىم ئەحمەد-كەلە كوردستانەۋە بەنەپنى گەشىتتەۋە چىكۆسلۇقاكىا كۆبۈنەۋەى خۆى كرد، ھەر لەۋ كۆبۈنەۋەشدا ھاۋرپى عەزىز محمد بەسكىرتىرى حىزب ھەلىڭزىردرا.

ئەۋەى شايانى باسە، لەۋ كۆبۈنەۋەىيەدا ھەندى لەۋ ھاۋرپىيانەى كە لەسالى 1962 ھەلپەسىڭزىردراۋون، بەشدارى كۆبۈنەۋەى (پراگ)يان كرد ۋەك: بەئالدىن نورى، زەكى خەيرى، عامر عەبدوللا، سەلام ئەلناسرى (ئەۋانەى بەر لە كودەتا 8 شىۋباتى رەۋانەى سۆقىيەت و دەرەۋەى كرابوون) بېگومان ئەۋ ھاۋرپىيانە بەبېرىارى كۆمىتەى ناۋەندى لە ئەيلولى 1962 بەرپىرسىيارەتپان لى سەندرابوۋە، بەلام دۋاى كودەتا، لەبەرئەۋەى لە دەرەۋەى عىراق بوون، چالاكىى زۇرپان نواند، لەۋكاتەى ھاۋرپىيانى ناۋەۋە زۇرپەيان لەڭزىر ئەشكەنجەدا شەھىدكران ۋەك ھاۋرپىيان: سەلام عادل، محمد حوسىن ئەبولعيسى، حىسن عوينە،

جه مال جه یدهری، محمد صالح ئەلعه بهلی، نافیع یونس، حمزه سهلمان، عبدالرحیم شریف) و ههندیکی تریش خویان له بهر ئەشکه نهجه دا راگرت و نهیینی حیزبی و هاوپیانیان ئاشکرا کرد و بووه هوی دەستگیر کردنیان- ئەوانه ی خویان رانهگرت (شریف الشیخ، عزیز الشیخ، هادی هاشم الاعظمی، دکتور حسین الوردی عصام القاضي، بدیع عمر نظمی و عبدالقادر اسماعیل البستانی).

ئەو هاوپیانیە کۆمیتە ی ناوەندی بهر له کودهتا، ههندیکیان مابوون ئەوانه ی بهرپرسیاریه تیان ههلواسرابوو و له دهره وهی ولات بوون، کۆبوونه وهی کۆمیتە ی ناوەندیان گریدا و له ژیر کاریگه ری هاوپیانی سوڤیه ت که پشتگیری عبدالناصریان ده کرد، کۆمیتە ی ناوەندی که له ئاب له پراگ کۆبووه وه پشتگیری خویان بو حکومه تی عارف راگه یاند.. یه کیک له تیوریسته کانی ئەو کۆبوونه وه یه بهاء الدین نوری بوو، که دوایی له گۆقاری-الوقت-ئۆرگانی پارتە کۆمونیست و کریکاره کانی جهان بوو له پراگ بلاو ده کرایه وه، کاک بهاء الدین له وتاره که ی خویدا خه تیکی راست و چه پی به سیاسه ت و میژوی حیزب داهینا-وتاره که ی بهاء الدین نوری به ناوی خوازراو (منیر ئەحمەد) بلاو کرایه وه.

وهک ناماژم پیکردو، لهو کۆبوونه وه یدا هاوپی عزیز محمد به سکرته یر هه لبرێردرا و ناو خوازراوی (نازم عه لی) بوو.. ریبازی خه تی ئاب، له لایه ن زۆربه ی هاوپیانی حیزب ره تکرایه وه له ناکامدا له نیسانی 1965 ئەو ریبازه به (خه تی کلکی و راستره و-خط یمینی ذیلی) ناوزه دکرا.

منیش وهک زۆربه ی هاوپیانی حیزب دژی (ریبازی ئابی 1964) وه ستام، جاریکیان ریخراوی ناوچه ی به غدا که (جاسم هه لوایی) ئەندامی ناوچه ی به غدا بوو و پاشان بووه ئەندامی مه کته بی سیاسی-

هه وئیدا قه ناعه تم پی بیئی که خه تی حیزب راسته، به لام ناماده بییم نیشان نه دا، دریزه به کاری حیزبی بدهم، به لام له نیو قوتابیان دریزه به کاره کانم دهم، له مانگی نیسانی 1965 روژیکیان هاوپی هه ژار (توفیق نه حمده) هاته لام و ناگاداری کردم که حیزب خه تی سیاسی 1964 مه حکوم کردووو به راسته و له قه له میداوه، نه وسا من پرپارمدا بگه پریمه وه کارکردن له ریخراوی حیزبی قوتابیان، به مجوره پیوه ندیم له گه ل ریخستنی حیزبی نوی کرده وه، له نیوان سالانی 64-65-1966) له به غدا له ریخراوی خویندکارانیدا کارم ده کرد.

له سالنی خویندنی 1965-1966 خوم له (معهد العلمی) ناو نووس کرد، بو ته و اوکردنی خویندنی دواناوه ندی، چونکه له 1963، دوی کوده تا له خویندن دایر ابوم، من هه ولم دها له به غدا کاریک بدوزمه وه، تا خومی پی بژییم، چونکه حیزب نیمکانی نه بوو خه رجیم بدات، به لام تا کاریکم دوزیه وه دوستیکی زور نزیک و هاوپییه کی دلسوزم که له به غدا له لای بازگانیکی عه ره ب کاری ده کرد، دهستی یارمه تیی بو دریز کردم، نه و هاوپی و دوسته م خه لکی نامیدی بوو که له سالانی 1959-1960 له هه ولیر ناسیاویم له گه لدا هه بوو که ناوی (نه حمده یونس) بوو، کاک نه حمده له و ماوه ییه له به غدا بووم هه ر پیویسته کم هه بوایه بوی جیبه جی ده کردم و هه موو سه ره مانگانه ش (5) دیناری ده دامی، چ بو خه رچی روژانه یا کریی خویندن، من و کاک نه حمده نه ک وه ک هاوپی بووین، به لکو کاک نه حمده له برایه ک پتر بوو.

نه وهی شایبانی باس بییت، دوی نه وهی من چوومه سوقیه ت نه حمده یه کی که له کوره کانی ناو لینا بوو (جه مشید).

له گه ل ب. ن 1965-1966

من که له به غدا کاری حیزیم ده کرد و له گه ل هاوپییه کی کچم پیکه وه کارمان ده کرد، مه سه له ی (ساجیده) تیکچوو، چونکه دایکی رازی نه بوو، کچه که ی بداته کابرایه کی کۆمونیست که چاره نووسی دیار نییه و هه رده م ژیا نی له مه ترسی دایه.

جا بیرم له وه کرده وه، که کچیکی باش و هاویری خۆم بدۆزمه وه، که سیشم له وه هاوپییه ی خۆم (ب.ن) باشتر نه هاته بهرچاو، چونکه به راستی کچیکی تا بلایی له سه رخۆ و خاوه ن هه لویست، پاک وه ک به لوور، یا خود وه ک فرمیسیکی چاو، ره وشت بهرز، هاویرو نمونه ی کچیکی کورد، به لام نه مدتوانی راسته وخۆ باسی خۆشه ویستی له گه لدا بکه م، چونکه ریگای ئه وه ی نه ده دا، به لام جاریکیان هاته سه ر ئه و باوه ره که پیویسته ئه وه ی له دلما یه پیی راگه یه نم، باشترین شیوه شم به نامه یه ک رازی دلی خۆمی بۆ باس بکه م، له چاوپیکه وتنیکی نامه که م دایه و داوام لیکرد وه لامم بداته وه .. دوا ی چهن رۆژیک نۆره ی چاوپیکه وتنمان بوو بۆکاری حیزی و ریکخراوه یی- له نامۆژگای ئینگلیزی له وه زیریه، چاوپیکه وتنمان بوو، چونکه شوینیکی بوو جیگای گومان نه بوو به زۆری خویندکاران ده هاتنه کتیبخانه ی (مه لبه ند- نامۆژگا- معهد) موتاله یان ده کر و گوئیان له کاسیتی زمان ده گرت، قاوه خانه یه کی بچووکی هه بوو و له گه ل باخچه یه کی قشتیله، شوبه ی له سه ر نه بوو، بۆیه له وشوینه ژوانی ئه ندامانی لیژنه ی قوتابیان ریکده خست، هه ندی جار یه که یه که، هه ندی جار دوو سی هاوپی و به خۆمان و کتیب و ده فته ر چهن کاغه زمان له به رده می خۆمان داده نا، وه ک بلایی ده خوینی نه وه و ده مه ته قه ی له سه ر ده که ین .. هه ندی جاریش

کۆبونو وهو چاوپیکه وتنمان له قاوه خانە ی ئۆز دباک دادەنا- کافتریایه کی خوش بوو، چونکه ئەو کافیتریای بەزۆری لە نیوان سەعات 4-5 ئاشقەکان دەهاتن، ئیمەش لێژنە کەمان کچ و کور بووین، بۆیه کە گونجاو بوو.. هەر وا دەزانرا ئیمەش باس ئەشقی دەکەین نە کە سیاست، شوینیکی ساردو فینک بوو، لە و کاتانەدا کەس نە دەهاتە فرۆشگا کە، لەدوا چاوپیکه وتن (من و بی) کە وتینە گفتوگۆ بە راشکاوی قسەمان کرد، دەر یاره ی هەموو شتیکی و دوارۆژ دلمان پیکدا.. بەلام تا ئەو رۆژە ی من عیراقم جی هیشت، وە ک دوو هاویری رهفتارمان دەکرد و زۆر شتمان لە بەرچا و دەگرت و تا کو قسەمان نەیتە سەر و لە کە دار نە بین، خوشه و یستیکی ئەفلاتونی بوو.

بیگومان هەندی له خزمه کانی (ب) ناگادار بوون و پێشیان خوشبوو، کە ئیمە هەردوو کمان بۆیه ک بین.. من لەریگای (ب) وە و بۆیه کە مجارو دوا جار لە مالی مامۆستایه کی بیگانه کە لە کۆلیژە کە ی (ب) دەرسی دەگۆتە وە، چاوم بەیه کیکی له خزمه کانی خۆم کە وت، کە ناوم بیستبوو بەلام رینه کە وتبوو راسته و خۆ له گه لیا دانیشم، لە مالی ئەو مامۆستایه، پیاویکی چاوشین و روومەت سوور سەری ماش و برنج هاتە میوانی مامۆستا کە، خاوەن مال ئیمە ی پیک ناساند- ئەو میوانه خوالی خوشبوو دەر ویش هەیدەری بوو، کە دەکاتە مامی شاعیری گەورە بلند هەیدەری، بلند کوری ئەکرەم هەیدەرییه و دایکی شکی کچی مامی منه (واته کچی ئیبراهیم هەیدەری- شیخو للاً سەلامه) دەر ویشی هەیدەری لە رژی می پاشایه تی بەرپۆه بەری گشتی دارستان (غابات) بوو لە عیراق، لە کاتی کۆماریدا، خانە نشین کرابوو.

له حه فتا کاند رژی می به عس له کاتی فه رمان ره وای ئەحمەد حەسەن

ئەلبەكر، رەشبگىرى ژمارەيەك لەكەسايەتییە گەورە و ديارەكانى رژيمى پاشايەتى كرا، يەكئىك لەوانە خوالیخۆشبوو دەرویش حەيدەرى بوو، دەگوترا خودى ئەلبەكر لەكاتى خۆى ئەندامى ريكخراوى ماسۆنيەكان بوو، ھەربۆيەش ئەوكەسانەى گومانى دەکرد ناگادارى ئەندامیىتى ئەلبەكر بووینە، ھەموویان گرت و زیندەبەچالى کردن، ھەرچەندە كە دەرویش حەيدەرى دەستگىر كرا تەمەنى لە سەرۆوى (70) سالەو بوو، دواى كوشتنى لە زیندان بۆ ماوہیەك لەنیو یاخچال (ئلاجە-ساردین) دانرابوو، پاشان تەرمەكەیان دابوو دەست كەسوکارى.

وہك لەسەرەوہ ئاماژەم پيكرد، من لەريگای مامۆستای (ب) چاوم بە دەرویش حەيدەرى كەوت، بۆئەوہى دريژە بە باسى پەيوەندى خۆم و (ب) نەدەم، ھەر ئەوئەندە دەنووسم كە ئيمە ھەردووكمان لەسەر ھەموو شتيك پيکھاتبووین، تەنيا ئەوہ مابوو باوكى رەزامەندى بدات، بەلام لەوكاتەدا ھەردووكمان ھەلمان بۆ رەخسا، بۆ خويندن روو لە دەروہى ولات بكەين، ئەو بۆ ئەمريكا و منيش بۆ سوڤيەت، بەلام ئيمە لەسەرئەوہ ريك بووین كە لەدەرەوہى ولات يەكدەگريئەوہ، دواى ئەوہى باوكى ئەو رەزامەندى دەفەرەمووى ديارە من بەر لە (ب) روومكردە دەروہى ولات، بەلام بەفەرەمى وەكيلم دانا بۆ ئەنجامدانى خوازبينى و مارەکردن، ھەر چۆنيك بيت خيرومەنديك كە ئيستا لەژياندا نەماوہ تەگەرەى خستەبەر و ھەندى مەرجيان دانابوو، كەريگر بوو لە ريكەوتن لەگەل باوكى و ئەويش لە بريارى باوكى دەرئەچوو، ديارە وەك لە كوردەواى خۆمان دەلین بە (نەسيبى يەكتر نەبووین) ھەر كەس ريگای خۆى گرت، ديارە ويست و ئارەزوو شتيكە كيشەكانى كۆمەلايەتى و نەريەت و ھەلومەرجى گونجاو دواى دەرچوونم لەعيراق بوونە كۆسپ و تەگەرە،

من ئیستاش دواى پتر له چل سال هیوا خوازم ئەو مروڤه (ب) دلسۆز و میهره بانه له ژياندا سهرکه وتوو بیئت و به خته وهر بیئت.

ئه گهر به هه له دا نه چوو بيم له سالی 1965، بو ماوه ی چه ند روژیک تووشی نه خووشی (ئه نفلوه نزا) بووم، ته ندروستیم زور خه راپ بوو، له ماله وه كهس به ته مام نه بوو درچم، دواى ده روژیک له نه خووشیه كه هه لسه موه، چوومه دهره وه و سه ریكى شه قامی (السعدون) م دا و له سیننه مای (النصر) فلیمی (زوریای یونانی) یان پیشان دها هه رچه نده من نووسه ری رۆمانه كه م نه دناسی، به لام ئەو ئەكتهره ی رۆلی سه ره کی له فلیمه كه ده گپرا، یه كیک بوو له ئەكتهره خو شه ویسته كان (ئه نتونی کوین) منیش خۆم کرده سیننه ماکه.

كات (1:30-1) گه رامه وه ماله وه، ئەو كات له گه ل مالى كاك سالح خانوومان له گه ره كى (الفضل) - دربونه - المصريف) گرتبوو، ئەو خانووه دوو نهۆم بوو، سى ژوورى له نهۆمى یه كه م بوو و سى ژووریش له نهۆمى دووم بوو، من و دایكم و خوشكه كانم، كاك سالح و منداله كانى و هه روه ما م كه ریم و خیزانى و منداله كانى هه موومان له و خانوودا ده ژیاين.

كه هاتمه وه ماله وه دیتم هه ر هه موویان به كزو ماتى روونیشتیینه، سه رم سوپما! پرسیم چ روویداوه، گوتیان له ژوورى میوانان چاوه پروانت ده كه ن، كى؟ ئیستخبارات.. سه یری گیرفانى خۆم كرد هیچی تیدا نه بوو كه مه ترسى هه بی، یه كسه ر رومكرده ژوورى میوانان دیتم دووكه س له ئیستخباراتى عه سه كهرى له گه ل كاك عاصمى ره حمه تى له (مصلحه الغاز السائل) كارى ده كرد، چووینه ئەویان هیئاوه و له ماله وه داویان بو من داناوه ته وه، پیم گوتن: من فلانه كه سم، گوتیان: باپروین بو وه زاره تى

به رگری، من و مومتازی برامیان له گهل خو برده وهزاره تی به رگری
(دیفاع) لهوی ئه فسه ریکی به پله (ملازم) پرسسی: ئیوه
نیشتمانپه رورن؟.. بیگومان! ئه ی چون ئه م ئامانجه ئه نجام ددهن،
دیاره له ریخراویک کارده کهن، نه خیر له هیچ ریخراویک کار ناکه یین!
ئیمه میلله تی خومان خوشدهوی.

ئه فسه ره که به یانیکی دهره یینا و پرسسی: له شکری شوپشگیپری
کوردستان دهناسن؟ له شکری چی؟ کابرا به یانه که ی هیینا به رچاوم
گوتی: ده زانی بخوینییه وه! به لی! چاویکم به کوتایی به یانه که دا کیشا..
گوتم: ئه وه یه که مجاره شتی وا ده بیستم.. ئه فسه ره که گوئی گرتم: ئه تو
برایی جه مال حه یدهری نی؟ به لی برای ئه وم! کاتی خو ی جه مال
حه یدهری چووه مۆسکو؟ له ریگای حیزی شیوعی.. ئه دی تو شیوعی
نی، نه خیر! چون! خو ت ده زانی له مائیکدا چهند برا ههن، یه ک
شیوعییه، ئه وه ی دی به عسیه، قهومیه.. ئیخوانه.. پارتییه.. هه یه ش
حه قی به هیچ نییه؟ من حه قم به هیچ نییه.. گوتی: ئیعترافتان له سه ره که
ئیوه ئه م به یانه تان له (مدینه الضباط) بلاو کردوته وه.. نه خیر درویه! کوا
ئه وه یی ئیعتراقی له سه رمان کردوه.

پاشان رووی له مومتازی برام کرد و پرسسی (انت حزبی؟) ئه ویش
گوتی: لا حزبی ولا بطیخ، کابرا تا توانای هه بوو شه پازلله ییه کیی
لیدا.. من پیم گوت.. ئه و گوئی گرانه! باش گوئی لی نه بوو، کابرا
مومتازی برده ژووریکی تر، دوا یی هاته وه لای من و گوتی: ئه گهر ئیستا
ریگات بده یین بچییه وه ماله وه، به یانی دییه وه دیفاع؟ بو ناییم!
پسووله یه کی نووسی و کات و شوینی دیاری کرد و گوتی: برۆ.. به لام
له ماله وه دهرنه چی، ئیمه چاودییریت ده که یین، گوتم باشه! هاتمه وه به لام

مومتازیان دوای دوو سعات بهرداو بهه مان جوړ.

من ده بوايه بهههر جوړيک بيټ ناگاداری ريکخراوی خویندکارانی
 حيزبی بکه م که نه مړو بو ټه و مهسه له يه له - استخبارات - بانگروام ..
 ئیواری دوای کات (7) له ماله وه دهرچووم و هاتمه سهر شه قام تا بزائم
 ناوچه که له ژیر چاودیږیه، که سم نه دیت، خو م که یانده شه قامی جمهوری
 و به تاکسی خو م که یانده (شه قامی - أبو نواس) و له وی چایخانه یه که
 هه بوو، که هاوړی و دؤستانی ئیمه تییدا پیک ده که یشتن و چاوم به
 هاوړییه کی لیژنه ی حيزبی کهوت له رووداوه که ناگادارم کردن .. ټه ویش
 په یوه ندی به سه رووتره وه کرد و ناگاداریی کردن و ناگاداری کردم که
 هاوړییان پییان وایه خو بشارمه وه و نه چمه وه زاره تی بهرگری، منیش
 گوتم: نه خیر! هیچیان پی نییه، نه گهر زانیاریه کی جیدی هه بوايه
 ریگیان نه دده دام، گو تیان: له سه بهر پر سیاری خو ت ده چی .. به یانی من
 و مومتازی برام پیکه وه چووینه وه زاره تی بهرگری، چووینه لای
 ټه فسه ره که ی دوینی، ټه فسه ره که ټه و جاره چای بو بانگ کردین، دوای
 ماوه یه که له لایه ن بهر یوه بهری ئیستخبارات (هه والگه ری) که ناوی (أبو
 سعد) بوو بانگ کراین .. که چووینه لای (أبو سعد) دیتمان کاک
 حه مه دټه مین حه پیدهری له وی بوو، دیاره ټه ویش بانگ کرابوو .. ټه بو سعد
 گو تی: کوړم، شوړش، شوړشی ئیوه یه .. بو کاری واده که ن .. ئیوه
 لاون .. نه گهر ئیستا کاتی به عسیه کان بوايه. ئیمه قه و مین .. نامانه وی
 خه لک ټازار بده یین .. من خو م که کاتی پاشایه تییدا له خو پيشاندانه کانی
 کو مؤنیسته کان - خه لکم له ده ست پؤلیس رزگار ده کرد .. ئیستاش
 برؤنه وه ماله وه، ده ست له کاری خه راپ مه دن، قاوه شی بو بانگ کردین،
 دوای ټه وه ی له لای ټه فسه ره که دهرچووین، بو مان دهر کهوت که کو نه

پیشمه رگه یه ک گیراوه و ههروه ها چهند به یانیك له (مدینه الضباط) بلاو کراوه ته وه .. پیشمه رگه که ئیمه ی ناسیوه، هه ره له خو یه وه ناوی ئیمه ی داوه، کاک حه مه ده مین جهیدهری-ش هه ر به و مه به سته گیراوه، به لام ده رکه وت که خزمه کانی کاک حه مه ده مین ناگاداری (حه و یزی مام یه حیا) یان کردوه ئه ویش په یوه ندی به (استخبارات) وه کردوه .
ئیمه ی هه رسیکمان (من و مومتاز و کاک حه مه ده مین جهیدهری) پیکه وه رزگار کراین، جا ئه گه ر به قسه ی هاو پیکانم بکرایه .. به خوا شه یه که له سه ر ئیمه دا ده شکایه وه .

نه وروزی 1966-الراشدیه

دیاره ریکخراوی ئیمه-وا ته لیژنه ی سه رپه رشتیاری یه کییتی گشتی قوتابییانی کوماری عیراق، گله ییمان (مهدي الحافظ) له به رپرسیاری لیژنه که مان هه بوو که چهند هه ولمان دها و شوینی باشمان ده دوزییه وه بو کوبوونه وه، به لام هاو پیری به رپرسیار هه رجاری به بیانو یه که له کوبوونه وه که دا ئاماده نه ده بوو .. من ناچار بووم له ریگای (أبو جواد- کاظم الصفار) که په یوه ندی تاییه تی و خانه واده ییمان هه بوو، ناگاداری ریکخراوی سه ره کی حیزب بکه یین، که کار به مجوره باش نا پوات، ئه گه ر به هه له دا نه چوویم من له سالی 1965 و 1966 به شداری دوو ئاههنگی نه وروزم کرد، دیته وه یادم که په یوه ندیمان به یه کییتی قوتابییانی کوردستانه وه هه بوو، به لام له به ره ئه وه ی ئه وکات یه کییتی قوتابییانی کوردستان له دوو بال پیکه ها تبوون-بالیک سه ربه مه کته بی سیاسی بوو، ئه وه که ی تریش به سه روکایه تی بارزانی .

جاریک له گه ل نوینه ری یه کییتی سه ربه (م.س) له وه زیریه چاوم پی

کهوت-ئوسا ئه گهر له یادم مابیت نوینهره که یان کاک (تهیب ئامیدی) بوو، به لام لهوسالانه بۆم دهرکهوت، کاک تهیب و کاک فهرهیدون عهبدولقادر پیکهوه هاتبوون، چونکه جاریک کاک فهرهیدونم لهسلیمانی په لاس دیت، ئه وهی وهبیرهیئامه وه که ئه ویش له گفتوگۆ له گه ل یه کییتی گشتی که من نوینهرایه تیم ده کرد، ئاماده بووه، من په یوه ندم به ههر دوو لاوه هه بوو، نوینهری بالی بارزانی-به درخان سندی بوو، به لام ئه وهی جیگای ئامازهیه ههر دوو بال یه کسه ر ئه وه یان ده پرسى کى سه روکی گشتیه-ههر (مهدي الحافظ) ماوه؟ منیش ده مگوت له وانیه چونکه ئه وه له کۆنگره دا هه لپژێردراوه، ئه وهی شایانی وتنه له کاتی خۆیدا، له سالى 1960 له کۆنگره ی شه شه می یه کییتی قوتابیانى جیهان، مه دی له وتاریکدا هه له ی کردبو که کوردی به که مه نه ته وهی وهک (به ربه ر) ناساندبوو، که بووه هوی ناره زایى نوینهری کۆمه له ی خویندکارانى کورد له ئه وروپا، ئه وانیه به شداری کۆنگره ی ناوبراویان کرد (عصمت شریف و..... و دکتۆر که مال فؤاد).

ههروه ها به ده یان بروسکه ی ناره زایى له رۆژنامه ی (خه بات) دژی (مهدي الحافظ) بلاو کرایه وه، ههروه ها دیته وه یادم که رۆژی دواى- مهدي الحافظ-له رۆژنامه ی (اتحاد الشعب) ئۆرگای ناوه ندى حیزبى کۆمونیستی عیراق، مه دی داواى لیبوردنى له برا کورده کان کرد، ئه وه ده قه م ئیستاش له یاده (استمحیکم عذراً) به لام له بهر مملانیی کۆن و بلاو بوونه وه ی بروسکه کان-ناوى (مهدي) به د کردبوو، ئیمه به بریانی (یه کییتی قوتابیانى کوردستان (ههردوو بالمان) راگه یاند که ئه وان له گه ل یه کییتی گشتی قوتابیانى کۆماری عیراق-هاوکارى ده کهن، نه که له گه ل (فلان و فلان) نه ورۆزیکمان له ریگای (حله) کرد، براده رانى (ی. ق)

سه ربه پارتی (بارزانی) به شداریان تییدا کرد و به درخان سنندی وتاری خوینده وه، به لام له نه ورۆزه که ی تر که له سالی 1966 کرا، له (الراشدیه) به ناوی (سه فرهی جامعی) لایه نه که ی تر ناماده بوون؟! من له وه نه ورۆزه دا هه لبه سستی شاعیری کم خوینده وه له سهر (نه وتی بابا گورگور) که ئاهه نگ ده سستی پی کرد له نزیك ئیمه چه ند پۆلیسیک له وی چاودی ری ئه وییان ده کرد نه وه ک هه را رووبدات له سه فره که دا.

کاتی سروودی نه ورۆز پیشکه ش کرا، گویمان له چه ند ته قه یه ک بوو، مه ترسیمان که وته دل، به لام دوایی زانیمان که نه و پۆلیسانه کوردن و دوور خراونه ته وه نه و ناوچه یه که باسی نه ورۆز و کوردیان بیستوه له خوشیان ته قه یان کردوه، نه وسا ئیمه به دلنیا ییه وه درێژمان به ئاهه نگه که دا.

به بۆنه ی نه ورۆز الراشدیه ، 18/3/1966

نهو برایانهی نه 1965 به شداری نه ورؤزمان به نهیئی نه دهرهوهی به غذا کرد

سه فرهی یه کیئی فوتابییانی گشتی بو (سده الهندیه) 1965/3/26

کارکردن له کۆمپانیای ناشهکانی دامرچی

له سالی 1966 له ریگای ناسیای نیوان خوالیخوشبووان بورهان جاف و تایهر جهیده ری، کاریکم له (شركة المطاحن العراقية) دامرچی - کۆمپانیای ناشهکانی عیراقی دامرچی - دۆزیه وه، به لام پیویست بوو بهرله وهی کاره که دهست پیبکه به لگه نامه و رهگه نامه ی عیراقی له دایره ی کۆن (مصلحه المصایف والسیاحه) بکیشمه وه، به لام له بهر ئه وهی به نهینی له به غدا ده ژیا، نه ده ویرام سهردانی ئه و ده زگایه بکه م، بویه که داوام له کاک تایهر جهیده ری کرد، ئه و کاره م بو ئه نجام بدات.

کاک تایهر ده چیته ده زگاکه و بۆلای به ریوه به ری خودی (ذاتیة) که به ریوه به ره که ناوی جه جی ئیبراهیم ده بی، من له و کاته ی له و ده زگایه دا له نیوان 1962-1963 کارم ده کرد، ئه و حاجی ئیبراهیم که سه ره به بزوتنه وهی ئیسلامی بوو، کاری ده کرد و دیاره له 1966- هه ره له هه مان شوین مابووه وه و منیشی ده ناسی و ده شیزانی بو چوونه کانم چیییه .. هه وائی کوژرانی من له دوا ی کوده تای 8 ی شوبات بلا و بویه وه، چونکه زۆریه ی ئه وانیه ی له و ده زگایه کاریان ده کرد، چه پ بوون، هه ندیکیان دوا ی کوده تا گه رابوونه وه، به لام ده ستگیر کرابوون، یه کیك له و کارمه ندانه شه هید کرابوو که ناوی حامید بوو .. حاجی ئیبراهیم به کاک تایهر ده لی: جه مشید کوژراوه و ئه و راقهکانی ناگه ریته وه، هه ر چه ند کاک تایهر ده لی که (جه مشید) نه کوژراوه و ماوه له هه ولییره بی سوود ده بی.

ئه وسا ده زگای ناوبراو له سه رچه می (دیجله) بوو به ریوه به ره که شی (مدحت حاج سری) بوو، من هه رچه نده به ئاشرکرا نه ده ویرام له به غدا بسورپیمه وه، به لام ناچار بووم، روبکه مه ده زگای ناوبراو، که چوومه لای

به پیره به ری خودی (الذاتیة) که ئه رشیفی کارمه ندان ده پاریزی، حاجیی ئیبراهیم له بهرم هه لساو هه موو ئه وانه ی له وی کاریان ده کرد به چاویکی سهیر ته ماشایان کردم..

حاجی ئیبراهیم گوتی: "ها أنت ما میت!" - (ها ئه وه تۆ نه مردووی!) گوتم: (لقد بعثت حياً) - دووباره زیندوو بوومه وه) ناردیان چایان بو هینام، ئه وکاته به عس له ده سته لات نه بوو، حوکمی عارف بوو.. دوایی حاجی ئیبراهیم هه موو به لگه نامه کانی بۆم گه رانده وه، منیش به هه لم زانی که سهردانی به شه کانیی تر بکه م و هه وائی هاو پیکانم بزانه، پییان راگه یاندم که (ئه بو سه لام) ژمیاری ده زگا که عیراقی به جی هیشتوو، چوو ته ئه مریکا و چاوم به و دۆست و براده رانه که وت: فوناد عه قراوی و بیباک جاف و عه بدوللا و هه ندیکی تر که ناویانم له یاد نه ماوه، ته نیا زانیم که هاو پیری خوشه ویستم کاک حامید کوژراوه و چاوم به که مال عه بدولمه جید که وت که باسی هه موویانی بو کردم.

دوای وه رگرتنیی به لگه نامه کان رومکرده - الحریه - ناوچه یه که له به غدا، که به پیره به راییه تی کۆمپانیای دامرچی و ئاشه که له شوینه دابوو، له و دایره یه برایه کی زۆر دلسۆزی کوردی لای خۆمانی لی بوو - کاک مه جید یابه - خه لکی مه خموور بوو، برای کاک نوری یابه و خزمایه تی له گه ل هاو پیری دیرینم هه مید - سولتان هه بوو، به راستی کاک مه جید له و ماوه یه ی له و کۆمپانیایه کارم ده کرد، زۆر یارمه تی دام، به داخوه له رووداویکی دلته زین کۆچی دوایی کرد.

یه کییتی گشتی قوتابیانی کۆماری عیراق و ریکخراوی حیزبی، بریاریاندا که دوو هاو پیری بو کۆنگره ی یه کییتی قوتابیانی جیهان له لینینگراد، ره وانه بکه ن، براده ریک له ده ره وه ی ولات ده ست نیشان کرا

که (د. فاروق رضاعة) بوو جیگری سەرۆکی یهکیستی گشتی قوتابیانی کۆماری عیراق بوو (دوا کۆنگرهی ئاشکرا) ئەوکات له (پراگ) نوینەری عیراق بوو له یهکیستی قوتابیانی جیهان، منیش له عیراقهوه رووبکهمه لینینگراد.

من پیوستیم به پاسپورت هه‌بوو، به‌لام پاسپورت بی‌ره‌زامه‌ندی (ئه‌من) وهرنه‌ده‌گیرا، منیش به‌کرێکار له ئاشه‌کانی دامرجی دامه‌زرا‌بووم، به‌لام ئەگه‌ر دایره‌که‌ت نامه‌ت بداتی پیوست به (ئه‌من) ناکات، به‌رپۆه‌به‌ری کۆمپانیاکان برهان جاف پیاویکی باش بوو و زۆریش ریزی لیده‌گرتم و ده‌شیزانی من کارم چیه‌ و هه‌لۆیستم چیه‌، بۆیه‌ چوومه‌لای کاک بورهان و داوام لیکرد نامه‌که‌م بدەنی بۆ ده‌زگایی پاسپورت، به‌لام تییدا ئاماژه‌م به‌وه‌ نه‌کریت که کرێکارم، به‌لکو ته‌نیا وه‌ک کارمه‌ندی ده‌زگاکه‌ که به‌مه‌به‌ستی سه‌ردانی لوبنان ده‌کات بۆماوه‌ی (10) رۆژ، ئاگاداریشم کرده‌وه‌ که چوونم ده‌بی، به‌لام گه‌رانه‌وه‌م بۆ عیراق ناییت.

کاک بورهان فه‌رمانیدا که ئەمریکی ئیداری ده‌رکه‌ن و به‌نامه‌ بۆ ده‌زگای سه‌فه‌ر و پاسه‌پورتي بیه‌م، به‌لام به‌ه‌جۆره‌ نووسرا‌بوو که پیوستی نه‌ده‌کرد بچمه (ئه‌منی گشتی) - چونکه‌ من ده‌زمانی ده‌رچوونم له‌عیراق قه‌ده‌غه‌یه‌، یه‌کسه‌ر چوومه‌ دایره‌ی سه‌فه‌رو پاسپورت نامه‌که‌م دا به‌فه‌رمانبه‌ری به‌رپرسیار، ئەویش ئەمنی نارده‌ لای کاتبی (قه‌ده‌غه‌) بۆئه‌وه‌ی بزائن قه‌ده‌غه‌م له‌سه‌ره‌ یاخود نا، به‌ناچاری چوومه‌ لای ئەو به‌رپرسیاره‌ و له‌په‌نجه‌ره‌ی فه‌رمانبه‌ره‌که‌ راوه‌ستام ئەویش ده‌فته‌ریکی کرده‌وه‌و زۆر به‌خیراییی سه‌یری کرد، به‌لام دلم له‌ نیو سینگمدا وه‌ک کونده‌ لیده‌دا.. گوتی نییه‌ و نووسی قه‌ده‌غه‌م له‌سه‌ر نییه‌! چهند وینه‌یان لی‌ وهرگرتم، پاسپورتيکی به‌رگ زه‌ردیان دامی که ته‌نیا بۆ یه‌ک

جار به کار دی و پاسپورت و هرگرت و چوومه وه دایره و کیتابی ئیزنم و هرگرت، به لام کاغه زیکی دایره و هرگرت و به خوم چاپم کرد، چونکه نه مده ویست روژی سه فهره کهم له دایره دا بزانیست، به تایبه تی له به شی تو مار و ئه رشیفکردندا.

له روژی دهر چوونم له به غذا، به خوم روژه کهم دیار کرد و له جیاتی کاک بورهان و ازووم کرد.

روژی 1966/8/11 چوومه - سالحیه - له وی به ئوتوییس له ریگای (رطبة-درعا) بو دیمه شق به پری که وتم، ئیواره بوو گه یشتینه (رطبة) که ویستگه ی پشکنینه له نیوان سوریا و عیراقد، ئوتوییس راهستا بو پشکنین و پاسپورت به راستی زور دهرسام، چونکه له وه قه ناعته بووم، که ناوم له سنوور هیه، پولیسی سنوور ناوه که می به راورد دهر کرد له گه ل لیستی ئه و ناوانه ی قه ده غه یه، چاوم به ناوی خوم کهوت (جهمشید جهیدهری که له ی به غذا ده ژی، به لام پاسپورتی من به ناوی (جهمشید جهیدهر عاصم) ه نه که جهمشید جهیدهری، من بوو، له گه ل فه رمانبه ره که که وتمه مشتومر گوتم من ناوم (جهمشید جهیدهر عاصم) ه، نه که جهمشید جهیدهری، من فه رمانبه رم له (المطاحن العراقية و کتیبی فه رمیم نیشاندا، و پیشم وت: خوتان ده زانن ئیستا کهس دانامه زری ئه گه ر ره زامه ندی (ئهمنی گشتی) له سه ر نه بی و بو ی نیه عیراق به جی به یلی، پاشان من بو رابواردن بو (10) روژ ده چمه لوینان.. کاره کهم سه ری گرت و پاسپورته کهم و هرگرت ه وه و سواری ئوتوییس بووم.. ئوتوییس به ری کهوت به ره و سنوور، له نیوه راستی بیابان هیژیکی له شکری ئوتوییس یان راگرت بو پشکنین.

له نیو ئوتوییس ه که دا له لای دهرگای پشت ه وه دانیش تبووم، چه ند

شهوان لهو ئه پارتمانه دنووستم.

رۆژی 1966/8/13 له گهڵ كاك بڵند په یوه ندىمان به هاوړپیانى پارتى كۆمونیستى لوبنانه وه كرد تا په یوه ندى به بالیۆزخانهى سوڤیه ته وه بكنه و ناگاداریان بكنه كه قیزیى لینینگرادم بۆ جیبه جى بكنه، تا بتوانم به شدارى كۆنگرهى یه كیى قوتابیانى جیهان له لینینگراد بكم.

كاك بڵند رۆژ دواى منى برده لای هاوړپى (كه ریم مروه) و براده ریکى تر، هاوړپى كه ریم مروه له گه لاما هات بۆ بالیۆزخانهى سوڤیه، ئه وانیش ناو و ئادریس و ژماره ی پاسپورتیان لى وه رگرتم و گوتیان رهوانه ی مۆسكوى ده كین.

له 8/12-31/8/1966 من له بیروت مامه وه، به یانى كاك بڵند ده چوو (المانه) و (دهلال مفتى) ی خیزانىشى ده چوو بالیۆزخانهى (هندى) چونكه له وى كارى وه رگپرانى (ئینگلیزى-عه رهبى) ده كرد، منیش هندی جار ده هاتمه نیو شار له قاوه خانه یه كه له (الحمراء) داده نیشتم، رۆژنامه و كتییم ده خوینده وه، یا خود پیاسه م به نیو شاردا ده كرد و نانى نیوه پۆشم له بازار ده خوارد به زۆرى مریشكىی سووركراوه م ده خوارد، له 19 رۆژه ی له بیروت بووم، جارێك له گه ل كاك بڵند و خیزانى چووینه سه ر ده ریای سپى ناوهرأست.. بیگومان یه كه مجار بوو، من بچمه سه ر ده ریاو خه لک ببینم به مایۆ، لام زۆر سه یر بوو.. له ریگای بڵنده وه ناسیاویم له گه ل ژماره یه كه نووسه ر و رۆژنامه نووس و سیاسه تمه دار په یدا كرد، له وانه زانای به ناوبانگی عیراقى دكتور شاکر خصباک، دكتوره رۆز خه دورى، كه سایه تی ناودارى بزاقى ژنان، زانای گه وره ی زمانى عه رهبى دكتور ئیبراهیم سامرایى..

ههروهه شهویک تا درهنگ له گهڵ شاعیری فهلهستینی بهناوبانگ و شههید کمال ناصر و ههروهه سهردانی شاعیری گهورهی عههب ئەدوونیس که روژنامهی دهردهکرد و نووسینگهکهی له نزیك ئە پارتمانی (یونسکو) بوو، ههروهه شهویک له گهڵ بڵند و دهلالی خیزانی چووینه ئاههنگی تیپی-بریۆزهی سوڤیهتی-لهشاری (بعلبک) بیگومان قیزیای سوڤیهتم دواکهوت، که وهرمگرت کۆنگرهی یهکییتی قوتابییانی جیهان له لینینگراد تهواو ببوو. له گهڵ ئەوهشدا من ئیوارهی روژی 1966/8/31 گهیشتمه فرۆکهخانهی شیریمیتهوقای مۆسکو.

به ختیار و حکمهت و جه مشید / 1965.

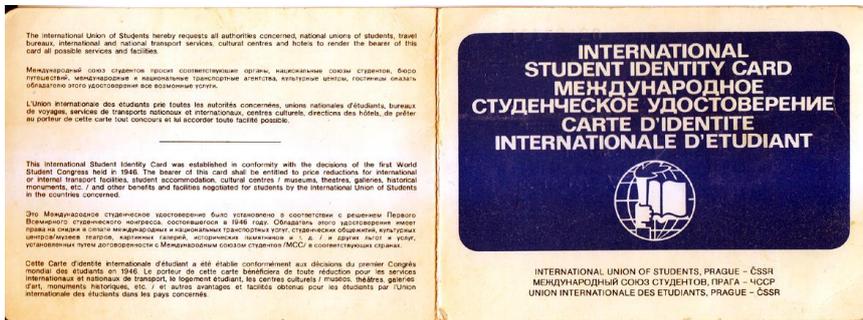

جه مشید نه ناداری 1964 ناوه گرد

سي هاوري و دوست

ناسنامہی نہندامیتی به کیتی قوتابایانی جیہان

صاحب الدفتز رقم

لاولمة

١٩٤١ (١٩٤١/٧/١٨) اربيل

الاسم واللقب: محمد البيري

اسم الاب والجد: محمد عامر

اسم الام والجد: هادي

اسم رئيس الدائرة: محمد درويش

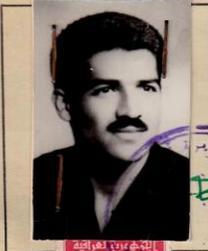
التوقيع: محمد درويش

تسجيل الاحوال المدنية في لواء اربيل

التاريخ: ١٩٤١/٧/١٨

١٠

عبد الحق

المدرسة العراقية

المدرسة العراقية

١٩٥٥ - ١٩٥٦ ولذا نوردنا كالتالي

محمد زكي الجليل محمد البيري (الصلبي تصويره) (اعلاناً قد قال البشارة الشامية
 مع الرسم معرض الرسم والاعمال للمدرسين الابتدائية في اربيل سنة

١٩٥٥ - ١٩٥٦ ولذا نوردنا كالتالي

محمد علي خروف
 مدير المدرسة العراقية

محمد علي خروف
 مدير المدرسة العراقية

پیرست

بہشی یہکام

7 سسہرتا ، تاساسالی 1949
.....

بہشی دووہم

29 بیریات سالی 1949 تا 1955/9/10
.....

بہشی سییہم

51 1961-1955
.....

بہشی چوارہم

149 1963 — 1961
.....

بهشی پینجه م

گه پانه وه بو کوردستان، نه ورۆزی 1963- نیسانی - 187
..1964